V. L. NEMȚOV

TREI DORINȚE

EDITURA TINERETULUI

VLADIMIR NEMŢOV

TREI DORINŢE

Versiunea digitală 1.0 – mai 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Tineretului, Bucureşti, 1952

Traducere: Pavel Popescu şi Adrian Rogoz

CUVÂNTUL AUTORULUI

Pe inginerul Petrov l-am cunoscut la unul din Institutele noastre de cercetări ştiinţifice.

După câteva minute de discuţie, mi-am dat seama că în faţa mea se află un visător, un romantic, un om care-şi iubeşte cu pasiune munca.

Prietenia noastră a început chiar din ziua în care ne-am cunoscut. Adeseori dezbăteam cu aprindere chestiuni cu privire la noile probleme tehnice nerezolvate încă şi care, în acel moment, păreau fantastice.

Într-una din aceste discuţii, Victor Sergheevici (aşa se numea noul meu prieten) îmi spuse:

— Uneori, mi se pare că cea mai înflăcărată fantezie de romancier este întrecută în îndrăzneală de visele reale ale savanţilor noştri.

— Dar şi invenţiile dumitale, Victor Sergheevici, intervenii eu, sunt de asemenea... îndrăzneţe şi...

Petrov se încruntă, stingherit de invidia care se ghicea şi pe care căuta s-o ascundă.

— Aşi! rosti el nemulţumit; aparatele noastre rezolvă numai anumite probleme, de amănunt.

— Cu toate acestea, după cum am înţeles din convorbirea avută cu directorul institutului, rezolvarea acestor „modeste" probleme „de amănunt" a fost legată de nişte întâmplări cu totul neobişnuite.

Petrov îmi aruncă o privire iscoditoare:

— Nu cumva ţi s-a spus şi în ce constau aceste întâmplări?

— Nu, însă m-au lăsat să înţeleg că inginerul Petrov ar putea povesti multe lucruri interesante cu privire la aventurile lui.

— Ce-aş putea oare povesti?...

Tânărul inginer dădu supărat din umeri.

— Dacă eu şi prietenii mei am fi avut mai multă experienţă, totul s-ar fi terminat fără aventuri. De altminteri... – mă privi cu bunăvoinţă şi zâmbi – socot că asemenea aventuri se pot întâmpla oricărui tânăr inginer, cu prilejul experimentării unor aparate noi. Numai că... n-are niciun rost să le înşir.

— De ce?

— Oricum, tot n-o să mă crezi.

— Să facem, totuşi, o încercare. Voi nota povestirile dumitale şi le voi prezenta părerii cititorilor. Vom vedea dacă aceste întâmplări li se vor părea verosimile sau nu.

Propunerea mea îi plăcu lui Petrov. Îmi aruncă o privire atentă.

— Ştii că asta-i o idee?!

În felul acesta a luat fiinţă cartea de faţă, în care este vorba de trei invenţii, de trei dorinţe realizate de un grup de tineri savanţi sovietici.

Să fie oare cu putinţă tot ceea ce voi înfăţişa aici?

Să răspundă cititorul însuşi la această întrebare.

GLOBUL DE FOC

1. SEMNALE MISTERIOASE

— N-am avut prilejul să plec pe front, îmi povestea Petrov. Pe vremea aceea, eram foarte tânăr şi lucram ca elev, într-un laborator de radio.

Undeva, departe, deasupra câmpului de luptă, se roteau avioanele de vânătoare; cele de observaţie indicau obiectivele prin radio; piloţii bombardierelor vorbeau între ei. Glasurile lor înăbuşite răzbeau printre pârâiturile paraziţilor şi ţăcănitul semnalelor Morse. Toate acestea le auzeam cu ajutorul unui aparat de recepţie sensibil, pe care-l aveam în laborator.

În clipa aceea, aş fi vrut să trec şi eu în zbor razant, strângând manşa ca şi acel pilot al cărui glas ajungea până la mine... Doream să devin radiotelegrafist pe un tanc... Poate că vocea care se auzea la radio pe 41 lungimi de undă era tocmai vocea unui asemenea om...

Treptat, treptat, glasurile pe care le recepţionam se stingeau; frontul se îndepărta din ce în ce mai mult, iar odată cu el se risipeau şi speranţele mele că voi deveni cândva radiotelegrafist militar.

Conducerea Institutului nu m-a lăsat să plec în armată, dar eu am reuşit totuşi să fiu radiotelegrafist pe un tanc. Asta s-a petrecut însă după război, în vara anului 1946.

Din însărcinarea Institutului, am plecat într-un oraşel din Siberia, pentru a instala la o staţiune ionosferică[1] un nou aparat de înregistrare, construit în laboratorul nostru. Totodată, am fost rugat să studiez funcţionarea unui nou tip de acumulatori, construit de un inventator din localitate. Cine ar fi putut bănui că-mi va fi dat să trăiesc aici cele mai neobişnuite aventuri, mult mai ciudate decât acelea pe care le-ar putea născoci fantezia unui romancier, care îşi trimite eroii în cine ştie ce planetă îndepărtată.

În seara zilei în care începe povestirea, şedeam la fereastra deschisă a unei camere dintr-un mic hotel, unde locuiam, şi răsuceam butonul aparatului meu portativ de radio, de care nu mă despărţeam niciodată. Din difuzorul minuscul răsunau melodii asurzitoare, frânturi de cuvinte, ţăcănitul staţiunilor de telegraf. Acul fosforescent aluneca încet pe scală; nu

[1] Staţiune ionosferică – staţiune pentru experimentarea propagării undelor electromagnetice în stratul superior al atmosferei – ionosferă – care se întinde de la 40–1000 km. înălţime. Acest strat fiind încărcat cu particule de electricitate are proprietatea de a reflecta undele electromagnetice cu frecvenţă mică şi este străbătut de cele cu o frecvenţă mare. (n.r.)

prindeam nicio emisiune clară, totul fiind întretăiat de descărcările electrice ale furtunii ce se apropia.

Mă rezemai de spătarul fotoliului. Acul se oprise pe scală în dreptul cifrei 68.

Aparatul huruia încet şi în acelaşi timp un ţânţar sâcâitor îmi bâzâia la ureche.

Mă ridicai şi privii pe fereastra deschisă. Dunga întunecată a unei păduri îndepărtate se contura nedesluşit în negura ce se lăsase. Deasupra pădurii se adâncea bolta neagră a cerului de august.

De undeva, din înălţimea ameţitoare, o stea căzătoare despică văzduhul, lăsând în urma ei o dâră albăstruie. „Trebuie să te gândeşti la cea mai mare dorinţă a ta şi ea se va înfăptui", îmi amintii fără să vreau de o vorbă din bătrâni.

Mă gândii la îndrăzneţele vise ale copilăriei îndepărtate, la corabia interplanetară, care asemeni unei stele căzătoare va trasa cândva pe cer o spirală luminoasă. Ce-ar fi dacă aceste dorinţe s-ar îndeplini deodată? Nu mai eram copil, dar uneori continuam să visez, ca şi odinioară, călătorii fantastice, la care neapărat voi lua şi eu parte, străbătând ţinuturi încă neumblate de picior omenesc.

Deodată, urechea prinse zgomotul unei explozii surde şi îndepărtate, venite de undeva, din taiga. „Ce să fie oare?" gândii eu, scoţând capul pe fereastră. Explozia însă nu se repetă. Pretutindeni domnea liniştea. O adiere călduţă îmi răscolea uşor părul. Nu-mi era încă somn. Deschisei cartea pe care o luasem cu mine. Printr-o curioasă întâmplare, cartea era o culegere din nuvelele lui Wells. Frunzărind paginile, văzui din nou rachetele marţienilor[2], pe care le cunoşteam încă din copilărie şi recitii – pentru a nu ştiu câta oară – istoria sosirii lor pe pământ. Zâmbii fără voie, amintindu-mi cât de real vedeam această posibilitate la vârsta de doisprezece ani. Apoi, gândurile mi se îndreptară spre sarcinile pe care le aveam de îndeplinit. Era doar prima deplasare pe care o făceam singur. A doua zi urma să mă întâlnesc cu Cernihov, fostul meu profesor, în prezent şeful staţiunii ionosferice. Eram curios să văd dacă s-a schimbat în acest răstimp. Doar nu ne mai întâlnisem de doi ani. Oare mă va recunoaşte?

Din difuzor răzbeau nişte zgomote ciudate, asemănătoare semnalelor telegrafice; erau însă neregulate, cu întreruperi, şi greu de descifrat, de parcă cineva ar fi bătut nervos şi nepriceput în butonul manipulatorului.

---

[2] Marţieni – nume pe care l-ar avea locuitorii planetei Marte dacă aceasta ar fi locuită. (n.r.)

Încercai să deosebesc aceste sunete de neînţeles. Trei ţăcănituri scurte, una după alta, ca trei puncte. Se prea poate să fi fost litera S...[3] Urmară alte trei semnale, de data aceasta mai prelungi. Şi ele semănau cu semnalele ce se transmit în cazul unei catastrofe!

Deasupra discului luminos al scalei, se roteau fluturi de noapte, iar din grătarul negru al difuzorului răzbeau semnale brusce, puncte şi linii, de parcă cineva ar fi strigat după ajutor.

In-cen-diu... in-su-lă, descifrai eu, literă cu literă.

„Curios, mă gândii eu, ca într-un roman de aventuri cu eroi marinari, cu exploratori ai unui arhipelag misterios. Dar de care arhipelag şi de ce fel de insulă poate fi vorba, când jur-împrejur e doar taiga?"

Soneria stridentă a telefonului curmă dintr-odată firul gândurilor mele. Ridicai receptorul şi, continuând totuşi să urmăresc semnalele ce veneau pe calea undelor, spusei:

— La telefon Petrov.

— Aici căpitanul inginer Iarţev. Vorbesc din partea profesorului Cernihov, auzii un glas cam înăbuşit. Profesorul mi-a comunicat c-a primit o telegramă din partea dumitale şi m-a rugat să te conduc la el.

— Îţi mulţumesc... Este oare atât de greu să ajung până la profesor?

— Vezi dumneata... Drumul poate fi parcurs numai călare. Vrei să pornim mâine-dimineaţă?

— Mulţumesc, repetai maşinal, trăgând cu urechea la semnalele ce veneau din difuzor... Ascultă, tovarăşe, poate ştii dumneata despre ce-i vorba: recepţionez la aparatul meu de radio nişte semnale foarte ciudate. Iată, au reînceput... O clipă... Aşteaptă...

Trăsei cu urechea.

— Ce se transmite?

— Pot să descifrez doar două cuvinte: „incendiu, insulă", „incendiu, insulă" şi nimic mai mult. De altfel, ascultă singur! Apropiai receptorul telefonului de difuzor. Ei, ce părere ai? Mă auzi?

Strigai însă zadarnic în receptor; nu-mi mai răspundea nimeni.

— Vorbiţi? mă întrebă telefonista.

Aşteptai vreo zece minute să primesc un nou telefon de la acest necunoscut, care se prezentase drept căpitan inginer. De ce oare închisese telefonul?

„Prea multe lucruri de neînţeles pentru o singură seară", gândii eu.

Din difuzor se auziră din nou zgomote înăbuşite şi hârâituri.

---

[3] S.O.S. – semnal de salvare în codul telegrafic: se compune din trei bătăi scurte, trei lungi şi iar trei scurte. (n.r.)

Într-o parte, cerul se lumină ca la ivirea zorilor. Atât de devreme? Nu se poate. Mă apropiai de fereastră. Deasupra pădurii pâlpâia o geană de lumină, se înteţea din ce în ce, dispărea pentru o clipă, pentru ca apoi să izbucnească şi mai puternic, asemeni unei vâlvătăi sinistre de foc. Era lumina unui incendiu.

În uşă se auziră câteva ciocănituri grăbite. Mă întorsei cu spatele spre fereastră.

— Intră!

În dreptunghiul luminos al uşii apăru un om îmbrăcat într-un combinezon de pilot.

— Tovarăşe Petrov, mi se adresă el cu oarecare nesiguranţă în glas, am fost rugat să fac un zbor de recunoaştere, se zice că au rămas oameni...

— Ce fel de recunoaştere? Care oameni?

— Sunt oameni în taiga. E un incendiu.

Fără voie, privii îndărăt. Lumina incendiului creştea din ce în ce mai vie deasupra taigei.

După ce închisei fereastra, mă întorsei spre aparatul de radio, ca să-l opresc.

— In... su... lă, auzii pentru ultima oară în difuzor şi deodată totul amuţi.

2. DEASUPRA TAIGEI

Printre norii negri de fum, care acopereau orizontul, se zărea un crâmpei de cer albastru. Dunga răsăritului de soare era ca de purpură.

Zburam deasupra taigei.

Comandantul aerodromului comunicase pilotului punctele de reper cu ajutorul cărora vom reuşi să găsim oamenii. Vom da oare de vreun teren potrivit unde să poată ateriza avionul nostru?

Începurăm să respirăm fumul ce te făcea să tuşeşti. Fiecare înghiţitură de aer îţi pricinuia dureri.

Incendiul se apropia.

Limbi de flăcări începură să se ivească din perdeaua de fum negru. Deasupra lor zburau crengi aprinse, iar dedesubtul avionului, mii de scântei brăzdau fumul des.

Una dintre aceste crengi în flăcări trecu pe lângă noi, ca un proiectil trasor. Avionul fu azvârlit în sus, pe creasta torentului de aer fierbinte, care creştea tot mai mult. Începurăm să luăm înălţime. Din când în când, avionul se prăvălea în goluri de aer şi atunci ni se părea că ne prăbuşim, iar inima mi se strângea dureros.

Zburam ca de vreo oră deasupra pădurii mistuite de flăcări, însă, din pricina fumului, nu reuşeam să descoperim nimic. Cum să găseşti oameni în mijlocul acestui prăpăd?

Vreme de o clipă, zărirăm dedesubt sclipirea unui lac. „Insulă! îmi străfulgeră prin minte, o insulă pe lac! Iată ce însemnau semnalele..."

Ne roteam deasupra lacului şi în scurtele momente în care vântul împrăştia fumul, căutam să cercetăm insula.

În sfârşit, izbutii să observ, de parc-aş fi privit în fundul unei fântâni adânci, două siluete alburii pe fondul ierbii îngălbenite. Făceau semne cu mâna şi se părea că strigă ceva. Toate acestea apărură doar pentru o clipă şi dispărură îndată, înghiţite de fum.

Din trei părţi, lacul era înconjurat de tufişuri. Focul începuse să mistuie copacii de pe mal. Crengi uriaşe, cuprinse de flăcări, cădeau în apă şi atunci, odată cu norii negri de fum, se înălţau trâmbe alburii.

Pilotul opri motorul şi se întoarse spre mine.

— Vom încerca un picaj şi atunci o să hotărâm, propuse el.

Luarăm înălţime şi apoi, prinzând un moment în care ne apăru lacul, ne năpustirăm în jos. Undeva, într-o parte, zării doi oameni şi brâul de flăcări al tufişurilor aprinse.

Nu puteam ateriza. Aceasta o înţelesei în timp ce avionul se înălţa vertiginos, în poziţie aproape verticală, străpungând pătura groasă şi fierbinte de fum.

Aducând avionul la poziţia normală, pilotul îşi întoarse spre mine faţa înnegrită de funingine.

— Ai văzut? mă întrebă el.

O picătură de sudoare i se prelinse de-a lungul obrazului, lăsând o dâră îngustă şi albă.

Făcând cale întoarsă, pilotul se uita adesea în urmă, ca să observe flăcările şi norii negri de fum. Din depărtare, fumul semăna cu un nor prevestitor de furtună, luminat de razele soarelui.

Cu gândul la aceşti oameni încercuiţi de foc, mi-i închipuiam cum stropesc iarba şi cum retează tufişurile. Vor rezista oare până la venirea ajutoarelor? Ştiam că, mai devreme sau mai târziu, focul va fi stins. Dar cum puteau fi salvaţi?

Aruncând o privire spre aripile avionului, acoperite de o pânză subţire de percal îmbibată cu nitrolac, mă gândii că pasărea noastră putea să se aprindă ca o peliculă de celuloid.

Cum şi pe ce cale să ajungem la insulă?

Poate pe pământ? Ştiam că au existat cazuri când tancurile au străbătut sate cuprinse de flăcări. S-a întâmplat o dată ca aparatul meu de recepţie să prindă raportul unui tanchist! Viteazul ostaş îşi condusese tancul prin foc.

Atinsei umărul pilotului. Acesta micşoră viteza şi mă privi întrebător. Ridicând urechea căştii sale, îl strigai:

— O să răzbatem cu tancul!

El dădu din cap şi-mi arătă cu ochii o ţeavă îngustă.

De-a lungul tubului de metal strălucitor, se prelingea o picătură de benzină, asemenea unei lacrimi străvezii.

3. TANCUL-ŞCOALĂ AL CĂPITANULUI IARŢEV

Nu mai era niciun minut de pierdut. Îmi ştersei în grabă dungile negre de funingine de pe faţă şi, de la aeroport, plecai de-a-dreptul la şcoala de tanchişti.

— Va trebui să găsim altceva, spuse liniştit locotenent-colonelul Stepanov, comandantul şcolii, după ce ascultă ceea ce-i povestii despre zborul făcut deasupra insulei.

Din ultimele lui cuvinte înţelesei că, încă înaintea sosirii mele, el convocase un mic grup de instructori, pentru ca, împreună cu ei, să stabilească pe ce cale puteau fi salvaţi oamenii din taiga. Ideea de a ajunge la lac cu tancul le venise în minte tanchiştilor, înaintea mea.

— Tovarăşe locotenent-colonel, trimiteţi-mă pe mine, se ruga stăruitor un locotenent scund şi lat în spate; era smead şi avea părul negru, cârlionţat, de parc-ar fi fost făcut cu drotul, iar deasupra buzei superioare, se desena o dungă subţire de mustaţă negricioasă. Ochii lui mari şi întunecaţi erau aţintiţi cu încordare şi nelinişte asupra locotenent-colonelului. Tancul meu n-o să mă înşele. Voi ocoli focul iar dacă va fi nevoie, voi răzbate de-a dreptul.

Stepanov clătină din cap.

— Nu, Beridze. Nu poţi străbate un brâu de foc lat de zece kilometri... Care-i părerea dumitale, tovarăşe căpitan inginer? se adresă el unui ofiţer care stătea lângă fereastră.

Acesta tresări şi făcu un gest cu mâna, ca şi cum ar fi alungat un gând supărător.

— Aveţi dreptate, tovarăşe locotenent-colonel, carburantul se va aprinde, şi în afară de aceasta, nici echipajul nu va rezista la o temperatură atât de înaltă...

Glasul său îmi păru cunoscut. Se făcu linişte. Dincolo de fereastră, din depărtare, răzbătea uruitul unui motor.

— Vasăzică... – locotenent-colonelul îşi trecu gânditor mâna prin părul său cărunt şi, cu ochii pe jumătate închişi, se uită pe rând la toţi ofiţerii – nu se poate ajunge cu tancul până la ei?

— Nu se poate, răspunse încet ofiţerul cel înalt, şi cu paşi mari, începu să măsoare agitat camera.

— Nu-i adevărat! se contrazise pe el însuşi cu o putere neaşteptată. Se poate! Îngăduiţi-mi să folosesc pentru asta tancul meu şcoală. Astăzi îl vom reechipa şi utila... Căpitanul inginer îşi privi ceasul şi spuse: Până la orele şaisprezece precis...

Stepanov se gândi o clipă, apoi dădu aprobativ din cap:

— Am încredere în dumneata, tovarăşe Iarţev.

„Aha, vasăzică ăsta e! El mi-a telefonat, îmi zisei. Căpitanul inginer Iarţev."

— Acum nu mai avem timp să ne sfătuim, continuă locotenent-colonelul. După ce vei împărţi toate sarcinile, iar oamenii vor începe lucrul, vei da raportul asupra planului dumitale de reechipare a tancului.

Locotenent-colonelul scoase tabachera, ciocăni de capac capătul ţigaretei şi rosti dintr-odată:

— Începeţi!

— Am înţeles, încep!

Căpitanul inginer făcu stânga împrejur şi ieşi din cameră.

Mă apropiai de Beridze: îşi mototolea emoţionat boneta, mişcându-şi nervos capul, de parcă l-ar fi stânjenit gulerul bluzei.

— Ce curajos e acest Andrei! Minunat om! O minte atât de pătrunzătoare!... Născoceşte o mulţime de lucruri... În timpul războiului a fost şeful unui atelier de reparaţii de pe front. Beridze mă privea ţintă şi-mi vorbea de parc-am fi fost cunoştinţe vechi: De curând a inventat un nou acumulator. Un lucru uimitor, care a fost însă respins, găsindu-i-se nu ştiu ce greşeli.

Deodată, luându-mă de mână, mă trase după el.

— Chiar acum a plecat la poligon, spuse Beridze, care nu tăcea o clipă. E un om extraordinar. Şi cât de greu suportă insuccesele! Iată, de pildă, de când cu acest acumulator... nu bea, nu mănâncă, noaptea se plimbă prin curte de colo până colo şi fumează întruna. Astă-noapte a plecat cu motocicleta în taiga: i-a luat foc bluza, şi-a pârlit părul şi sprâncenele, a încercat din răsputeri să ajungă până la lac. Acolo a rămas o fată pe care o iubeşte, dar de spus nu spune nimic, toate le ţine închise în suflet. E un om tare, un om mândru! Beridze povestea despre prietenul său, cu patimă, cu înflăcărare.

În depărtare, zării un tanc uriaş, profilat pe fondul luminos al cerului. Lângă el stătea Iarţev, care, dus pe gânduri, rodea capătul unui creion. Văzându-ne, îşi vârî creionul în buzunar şi se grăbi să ne întâmpine.

— Îţi cer iertare, spuse el încruntat, strângându-mi cu putere mâna. Am întrerupt atât de necuviincios convorbirea noastră telefonică. Dar mă veţi înţelege. Radiograma... fusese ceva atât de neaşteptat. Am acolo... prieteni... De altfel, aveam de gând să mergem chiar astăzi la profesor.

— Nu face nimic, nu face nimic, mormăii eu, gândindu-mă la fata rămasă în taiga. N-o să pierdem prilejul unei asemenea călătorii. Nu te nelinişti pentru asta. O să sosim la timp.

Privindu-mă, Iarţev îşi trase mâna dintr-a mea.

— Ce spui? O să sosim la timp?

— Desigur! De ce nu?! Profesorul va aştepta. Nu-i o chestiune chiar atât de urgentă, tovarăşe Iarţev. Ai acum treburi mult mai importante.

Iarţev se întoarse brusc cu spatele la noi. Îmi dădui seama că este foarte îngrijorat şi de aceea purtarea lui nepoliticoasă nu-mi păru ciudată. Mă hotărâi să alung cu orice preţ gândurile sale negre.

Inginerul se plimba nervos în preajma tancului.

— Tovarăşe Iarţev, cu ce intenţionezi să aperi motorul de focul care îl va înconjura odată cu aerul? îl întrebai eu prevăzător.

— Va funcţiona fără carburant, răspunse el scurt. Te rog să mă ierţi dar uite, am adus azbestul.

Iarţev alergă în întâmpinarea unui grup de oameni care împingeau un cărucior fixat pe nişte roţi de motocicletă.

La drept vorbind, nu pricepui cum poate lucra motorul fără carburant, dar nu mai voiam să-l plictisesc pe Iarţev. Mă hotărâi deci să observ totul de unul singur.

Elevii aşterneau peste blindajul tancului foi de azbest. Era ciudat să vezi pe frontul verde al ierbii un tanc în vestmânt alb de iarnă.

În jurul tancului zăceau bucăţi pătrate de postav roşu. Compresorul începu să şuiere înăbuşit, iar bucăţile de postav prinseră să se agite şi se transformară în plăpumi groase, tighelite în lung şi în lat; erau de fapt nişte saci dintr-o ţesătură de azbest îmbibată cu o soluţie specială. Aceşti saci fură umpluţi cu aer comprimat şi astfel se obţinu un bun izolant termic, cu care urmau să fie căptuşiţi pereţii interiori ai tancului.

Privii înăuntru. Beridze şedea pe locul conducătorului şi se uita nedumerit la reostatul[4] asemănător controlerului unui tramvai. El apucă neîncrezător manivela, întorcând-o cu grijă.

Iarţev puse mâna pe umărul tovarăşului său şi-l privi drept în ochi.

— Sandro... vii cu mine?

— Ce întrebare mai e şi asta? Oare Sandro nu ţi-e prieten? Sunt gata să te urmez prin foc şi apă.

Andrei zâmbi.

— Prin foc? Mulţumesc! Chiar în foc o să şi mergem.

Orele se scurgeau într-o muncă încordată. Deasupra pământului plutea o ceaţă vânătă; era fumul des şi usturător care se furişa pe nesimţite din taiga.

Câţiva oameni aduseră acumulatorii, ale căror cutii erau făcute dintr-un material plastic de coloare albastră. Acumulatorii fură montaţi pe tanc, în locul rezervoarelor de benzină, unde fuseseră pregătite dispozitive de fixare. Electricienii începură să controleze contactele. Fură aprinse farurile, puternice ca nişte proiectoare. „Vasăzică pentru asta au avut nevoie de acumulatori atât de mari, mă gândii eu. Altminteri ar fi fost greu să străbată prin fum."

Locotenent-colonelul se apropie. Plimbându-se în jurul tancului, el mângâie pereţii aspri de azbest, atât de neobişnuiţi, şi pipăi pernele umflate ale tapiţeriei interioare.

Privii spre colină. Acolo, profilate pe fondul cenuşiu al cerului întunecat de fum, se vedeau siluetele lui Andrei şi Sandro. Deodată, simţii cum mă cuprinde invidia. Nimeni până acum nu reuşise să străbată printr-o mare de flăcări. Ei vor fi cei dintâi!

4. ÎNCEPUTUL CĂLĂTORIEI

În pâcla fumurie care plutea în văzduh, tancul părea o pasăre fantastică. Deasupra lui, se răsfira o ţesătură stranie, spectrală, împletită din razele puternice ale farurilor, fumul albăstrui şi ceaţa argintie. Un cablu negru şi gros şerpuia prin iarbă. Se părea că această făptură de basme e ţinută în lanţ ca un câine.

„Vasăzică aşa stau lucrurile, gândii eu. Tancul e într-adevăr legat. Asta înseamnă că va târî după el un cablu, prin care se alimentează

[4] Pentru a porni un motor electric de o putere mai mare este nevoie de o rezistenţă variabilă (reostat) care să amortizeze curenţii de pornire ce ar putea arde bobinajul şi descărca brusc acumulatorii. Tancul lui Iarţev necesitând motoare electrice mari, avea un reostat cu o manivelă, la fel ca cel pe care îl manevrează manipulantul unui tramvai. (n.r.)

electromotorul. Ce iscusită construcţie pentru un tanc-şcoală! Totuşi acum nu se poate folosi. Doar sunt zece kilometri de cablu greu...”

— Ai de gând să aduci staţiunea electrică chiar la marginea taigei? îl întrebai pe Iarţev, care trecea pe lângă mine.

Acesta se opri şi mă privi mirat:

— Care staţiune electrică? Acum facem încărcarea suplimentară a acumulatorilor.

— Vasăzică electromotorul tancului se va alimenta de la acumulatori? întrebai eu uimit. Dar asta înseamnă că trebuie să aibă o capacitate uriaşă! Despre ele ne scria Cernihov?

— Da. El te-a rugat să faci experimentarea lor. Aceşti acumulatori sunt calculaţi pentru o rezervă considerabilă de energie. Iarţev arătă bacul[5]. Capacitatea lor e de şaptezeci de ori mai mare decât a tuturor tipurilor existente. Lucrul acesta l-am realizat pe o cale cât se poate de simplă: am întrebuinţat un nou lichid, schimbând întrucâtva compoziţia electrolitului şi, ceea ce este esenţial, am făcut dintr-un aliaj special nişte plăci ondulate, foarte subţiri şi totuşi foarte solide. Faptul acesta mi-a dat posibilitatea să măresc de câteva zeci de ori numărul plăcilor din cutie şi deci suprafaţa de încărcare. De aici rezultă şi capacitatea uriaşă a acumulatorilor mei. Datele privitoare la experienţele făcute le veţi citi în procesele verbale încheiate. Desigur, toate acestea sunt foarte simple.

Tăcu o clipă, lovind emoţionat creionul de deget, apoi adăugă printre dinţi:

— Fie asta experienţa hotărâtoare! De altfel, pentru verificarea ei, a sosit un reprezentant de la Moscova.

Fără să mă mai privească, el se întoarse brusc şi se îndepărtă.

Mă simţii puţin cam stânjenit. Nu ştiu de ce, dar mi se păru că ultima frază, despre „reprezentantul de la Moscova”, fusese rostită cu oarecare ironie. Poate n-are încredere în mine? O fi prea tânăr acest expert? Dar nici inventatorul nu-i mai bătrân. De altminteri, mai mult ca sigur că nu era vorba de asta. Nervozitatea lui Iarţev era cât se poate de firească în împrejurările acelea.

Ultimele pregătiri erau pe sfârşite. Se controlau costumele de azbest, procurate de la unitatea de pompieri, se împachetau baloanele şi măştile de oxigen, medicamentele, într-un cuvânt tot ce putea fi de folos în decursul acestei expediţii neobişnuite.

---

[5] Bac – cutie de ebonit sau alt material neatacat de acizi în care se găsesc plăcile acumulatorilor (n.r.)

Veni şi clipa ultimului control. Iarţev aştepta momentul când va fi desprins cablul. Apoi, se repezi spre tanc, se aşeză pe locul conducătorului şi, închizând ochii nu ştiu de ce, întoarse manivela controlerului.

Toţi din jur încremeniseră în aşteptare: locotenent-colonelul ţinând în mână o ţigară pe care nu apucase s-o ducă la gură, Beridze cu cablul în bandulieră, un elev cu mâinile întinse spre tanc. Aşa se întâmplă uneori la cinematograf, când dintr-odată se opreşte pelicula şi pe ecran vezi figuri nemişcate şi mute. Apoi, se auzi un huruit înăbuşit, chepengul din faţă prinse să se zgâlţâie, apoi acela al turelei şi... tancul se urni.

De jur-împrejur lucrurile se însufleţiră din nou: locotenent-colonelul trase cu sete din ţigară, dând drumul unei şuviţe subţiri de fum, care într-o clipă se contopi cu fumul ce plutea în aer, Beridze lăsă cablul şi alergă după tanc, iar tânărul elev, privind printre gene, prinse să clipească des şi izbucni într-un râs copilăresc.

Nu mai rămăsese mult timp până la plecare. Fiecare minut era preţios. Iarţev şi Beridze se repeziră să ia combinezoanele de azbest. Andrei se îmbrăcă în grabă şi, încheindu-şi din mers cataramele combinezonului, veni în fugă lângă mine şi-mi şopti emoţionat:

— Ştii... sunt sigur că totul va merge bine, tancul nu ne va lăsa în drum. A fost adeseori experimentat la poligon. Mi-e teamă însă că n-am să-i găsesc. Într-o pădure cuprinsă de flăcări nu mai sunt nici drumuri, nici poteci. Pricepi? Nu ştiu cum să-i caut.

— Lacul poate fi uşor găsit cu ajutorul radioului, îl întrerupsei eu, acolo funcţionează o staţiune radiofonică; doar şi dumneata ai ascultat în seara aceea, la telefon, semnalele lor. Dacă s-ar lua un aparat de recepţie cu cadru[6], n-ar fi greu de stabilit poziţia postului de emisiune.

Iarţev mă ţinti cu privirea, apoi se întoarse şi aruncă o privire spre tanc, care parcă tremura de nerăbdare.

— Noi doi n-o să reuşim să le facem pe toate. Ce-ar fi... Nu, n-am dreptul că propun aşa ceva, riscul e prea mare...

Simţii cum mi se strânge inima. Oare o să las să-mi scape acest unic prilej de a face o călătorie prin iadul de flăcări, pe acolo pe unde n-a mai fost nimeni?

---

[6] Cadrul este o antenă de recepţie în formă de romb; datorită faptului că se poate învârti în jurul unei diagonale verticale, el poate prinde undele emise dintr-o anumită direcţie, mai bine decât altele; când se aude un post de emisie mai intens, ştim că el este în direcţia perpendicularei pe cadru. (n.r.)

— Merg şi eu cu voi, e absolută nevoie. Am un aparat de recepţie cu cadru, dar nu-i adaptat pentru determinări goniometrice[7], adăugai în grabă. Mânuirea lui cere multă experienţă. Trebuie să merg cu voi.

Locotenent-colonelul se apropie.

— De fapt n-aş vrea câtuşi de puţin ca dumneata să iei parte la această primejdioasă încercare. Nu pentru asta ai venit aici. Dar dacă lucrul acesta ajută la salvarea oamenilor... El tăcu, mă cuprinse de umeri şi-mi strânse mâna cu putere.

Peste cinci minute, stăteam lângă turela tancului; eram îmbrăcaţi în salopete albe cu catarame de nichel, aveam căşti tot albe iar în mâini nişte mănuşi mari. În faţa tancului nostru, atât de neobişnuit la înfăţişare, huruia un altul. Un cablu de oţel le lega între ele. Cel din faţă urma să ne remorcheze până la taiga în flăcări. Lucrul acesta era necesar pentru a nu consuma înainte de vreme energia acumulatorilor.

Iarţev însemna grăbit în carnetul de notiţe nişte cifre. Sincer vorbind, am fost întrucâtva uimit de comportarea inginerului. Era oare acum timp de calcule? Ce sânge rece! De altfel, poate că e doar un calm aparent.

Pentru ultima oară, locotenent-colonelul Stepanov controlă din ochi echipajul tancului.

— Grăbiţi-vă, sunteţi aşteptaţi acolo!

Aruncai o privire spre Iarţev. Cuvintele locotenent-colonelului îl făcură să tresară. Îşi muşcă buza şi, cu o mişcare nervoasă, vârî carnetul în buzunarul salopetei. Îşi îndreptă apoi umerii şi făcu un semn celui care conducea tancul din faţă. Motorul începu să huruie, cablul se întinse şi tancul porni din loc.

Înaintam pe un drum prăfuit. Tancul din faţă nu se vedea şi numai cablul de oţel lucea în lumina farurilor. Mi se părea că suntem remorcaţi de un nor întunecat.

Prin fumul roşietic nenumărate umbre se învălmăşeau încolo şi încoace: erau animalele care fugeau din taiga cuprinsă de flăcări. Prin faţa noastră trecu în goană, înnebunit de groază, un cerb; prin fum nu se vedeau decât coarnele lui mari, ramificate. Un lup fugea cu pântecele aproape lipit de pământ. Iepuri şi veveriţe săreau prin iarba pârjolită. Păsări negre se roteau deasupra capului, ţipând şi fâlfâind zgomotos din aripi.

În faţă, simţeam dogoarea focului.

— Ascultă, Iarţev, spusei, ţinându-mă de umărul său. Gândeşte-te: peste câteva minute va începe expediţia noastră prin iadul de flăcări, pe unde n-a călcat niciodată picior de om.

Iarţev îmi aruncă o privire mirată.

---

[7] Determinări de unghiuri, deci de direcţii de marş. (n.r.)

— Puneţi-vă măştile de oxigen, ordonă el.

Cu măştile de oxigen pe faţă păream nişte locuitori de pe planeta Marte, aşa cum sunt descrişi în romanele fantastice. Ne înconjura o lume stranie. Prin lumina farurilor, se zăreau cernindu-se încet, fulgi de funingine. Când şi când, o creangă aprinsă sfâşia văzduhul, ca păsărea de foc din poveste.

Tancul din faţă se opri, cablul se încolăci cuminte, afundându-se în colbul drumului. Din negura care ne înconjura, răsări silueta omului care conducea tancul-remorcher. Stăpânindu-şi neliniştea, Iarţev verifică în grabă tensiunea acumulatorilor. Tanchistul se apropie şi, prin masca de oxigen, îi strigă lui Iarţev, la ureche:

— Nu pot merge mai departe, s-a încins motorul.

Omul întoarse puţin tancul-remorcher şi-l opri într-un loc ferit, la încrucişarea a două drumuri. Începând de aici, tancul nostru trebuia să înainteze singur.

Care o fi oare drumul care duce la lac? Poate că postul de radio-emisiune de pe insulă a încetat demult să mai funcţioneze.

Întorsei butonul aparatului, orientai cadrul în direcţia pădurii şi auzii din nou sunetele întretăiate ale semnalelor.

Iarţev se plecă şi îmi atinse uşor umărul.

— Ei, ce se aude?

— Direcţia Nord-Est! strigai eu.

Coborârăm în interiorul turelei, închiserăm chepengul, puserăm în funcţiune ţevile de răcire şi pătrunserăm în pădurea cuprinsă de flăcări.

5. PRIN FLĂCĂRI

În decursul vieţii mele, relativ scurte, am trecut prin destule întâmplări neobişnuite. Ele mi s-au întipărit însă în memorie mult mai slab decât expediţia noastră prin taiga în flăcări.

Mi-am adus aminte de profesorul Cernihov, pe care speram să-l văd cât de curând dacă, bineînţeles, neobişnuita noastră aventură avea să se termine cu bine. Zâmbind ironic, profesorul ne arătase cândva că oamenii au scotocit şi au cercetat fiecare ungher al globului pământesc, fiecare continent, fiecare insulă pierdută în nemărginirea oceanelor. Omul a străbătut pretutindeni: sub apă, sub pământ, în aer. Iată de ce profesorul prefera să urmărească zborul undelor radiofonice: pe acest tărâm puţin studiat, sfera acţiunilor omului este neţărmurită.

Pentru ca nimeni să nu-l stânjenească în peregrinările sale prin eter, profesorul s-a refugiat de bună voie, împreună cu fiica sa, la staţiunea ionosferică din taiga. Aici putea rătăci nestingherit prin spaţiile neexplorate ale înălţimilor eterice.

...Tufişurile cuprinse de văpaie ne întâmpinară cu vuiete şi trosnete. Privii cu luare-aminte prin vizor. Nu se vedea nimic, decât fum şi limbile flăcărilor. Micile deschizături ale vizoarelor, nu ştiu de ce, îmi aminteau de ferestruicile de la cuptoarele crematoriilor. Tresării şi închisei ochii. Ce macabră asociaţie de idei!

Prin crăpături, flăcările începură să răzbată în interiorul tancului. Dogoarea pătrundea prin azbest şi prin costumul cel gros, vătuit. Eram zvârliţi dintr-o parte într-alta. Tancul sălta pe moviliţe şi cioturi pârjolite.

Ne apropiam de zidul de foc. Deasupra blindajului auzirăm o lovitură puternică. Se prăbuşise un copac ars. Dacă cuirasa tancului nu ne-ar fi apărat atât de temeinic, am fi fost striviţi.

Urmă o nouă lovitură, apoi alta şi iar alta. Buturugi arzânde începură să bată toaca în blindajul tancului. Însemna că depăşisem linia tufişurilor şi ne apropiam de copaci.

În jurul tancului se rostogoleau talazuri de foc; ele se ridicau, năpustindu-se cu furie asupra crengilor plecate ale copacilor. Focul aluneca pe trunchi, de-a lungul răşinei, se prelingea pe scoarţă, cuprindea crengile uscate şi, dintr-odată, copacul se aprindea ca o torţă, şuierând puternic şi împroşcând în jurul său scântei de foc.

Înaintea tancului vedeam numai foc. Văpaia ne cuprindea din toate părţile – de jos, de la iarba aprinsă, de sus, de la crengile în flăcări... În universul acesta orbitor nu se afla niciun loc umbrit. Totul era incandescent, totul era vâlvătaie, totul scăpăra. Un ocean de lumină! Ochii plini de durere

căutau un petec de umbră salvatoare. Îmi dădură lacrimile şi întorsei capul, pentru a nu orbi.

Deodată, tancul se opri.

— Încotro mergem? strigă Sandro, strecurându-se la noi, în turelă.

În tanc, un bec mic, pe care abia puteai să-l zăreşti prin fumul albastru, arunca o lumină palidă, dându-ne impresia că suntem într-un compartiment de tren unde s-a fumat mult. Mi se păru că Andrei Iarţev mă priveşte întrebător. Dar ce i-aş fi putut spune? Înăuntrul carapacei de fier a tancului, nu reuşeam să recepţionez semnalele postului de emisiune.

— Va trebui să deschidem chepengul, zisei cu un ton şovăitor, urmărind cu privirea flăcările care se strecurau în tanc, prin crăpături.

Andrei întârzia cu răspunsul. N-aveam însă altă soluţie, aşa că strigai:

— Deschideţi!

Văpaia răzbi în interiorul tancului. Ţinând aparatul lângă mine, mă acoperii cu o ţesătură de azbest şi mă aşezai pe marginea turelei. Simţeam dogoarea metalului încins chiar prin azbest şi prin îmbrăcămintea vătuită. Începui să răsucesc butoanele aparatului, supraveghind ca focul să nu atingă cadrul. Iată lungimea de undă de 68 metri. Nu se auzea nimic; domnea o tăcere deplină.

Andrei îmi atinse genunchiul. „Ei, ce se-aude?" mă întrebau ochii lui, în dosul vizoarelor de sticlă ale măştii de oxigen.

Minute lungi se scurgeau într-o aşteptare chinuitoare. Şuieratul flăcărilor, vâjâitul şi trosnetele din jurul meu înăbuşeau orice alt sunet. Andrei îmi strigă la ureche:

— O să pornim la întâmplare, n-avem timp de aşteptat!

Ridicai din umeri şi, ţinând cu tot dinadinsul să interceptez semnalele, reîncepui să răsucesc butoanele.

La 120 metri lungime de undă, auzii cunoscutele ţăcănituri întretăiate. Dispăreau, apoi răzbăteau clare prin vuietul şi trosnetele flăcărilor. Linie... linie... punct...

Apărându-mă de văpăi sub pătura de azbest, încercai, întorcând cadrul încoace şi încolo, să aflu direcţia de unde veneau semnalele.

În sfârşit, cadrul arăta cu precizie locul căutat.

— Andrei, Sandro, menţineţi direcţia Nord-Nord-Vest!

Închiserăm chepengul. Tancul se năpusti în furtuna de foc.

De pe pământ se ridicau în vârtejuri limbi de flăcări; deasupra lor se înălţau trâmbe de scântei. Se părea că intraserăm într-o viforniţă ciudată, brăzdată de razele orbitoare ale unui soare în amurg.

Cu cât ne afundam mai mult în taiga, cu atât incendiul devenea mai puternic. În faţă nu se mai vedea nimic: nici trunchiurile copacilor, nici

ramurile lor; era o nesfârşită mare de flăcări, dense, de nepătruns, de parcă tancul nostru ar fi plutit pe o magmă incandescentă.

Din când în când, mi se părea că, astfel îmbrăcaţi, într-un echipament special de scafandri, am fost coborâţi în fundul unui furnal. Aveam impresia că prin crăpăturile tancului străbat nu limbi de flăcări, ci şuvoaie de metal topit.

Tancul se opri din nou. Trâmbe fierbinţi de fum alb pătrunseră înăuntru.

Mă repezii să privesc spre vizor.

Ne aflam în mijlocul unui nor şuierător de aburi. Jos auzeam plescăitul apei ce clocotea.

Sandro se strecură până la noi. Era ud leoarcă şi, în timp ce se usca, din îmbrăcămintea lui ieşea prin evaporare un abur des.

— Frontul a fost străpuns! Am ajuns la lac! strigă el. Andrei, îl recunoşti? Arată-ne unde-i podul!

— Nu-mi dau seama unde e, strigă Andrei. Nu-l văd!

— Va trebui să mergem de-a lungul ţărmului, zisei eu.

Deschiserăm chepengul de sus. Prin valurile de fum se zărea sclipirea roşiatică a apei. Drept înainte şi puţin la stânga, se înălţau, întunecate, trunchiurile copacilor, neatinse încă de foc. Tancul înainta de-a lungul fâşiei de nisip care încingea lacul, şi uneori şenila înroşită luneca în apă, care prindea îndată să sfârâie înfuriată, învăluind blindajul într-un nor opac de aburi.

Observarăm podul de abia când ajunserăm lângă el. La un pas înaintea noastră, se zăreau bârnele lui înnegrite.

— Vor rezista oare? îl întrebai pe Andrei.

— Vor rezista. Scoabele şi podina sunt puternice, răspunse acesta, privind cu încordare ţărmurile estompate ale insulei.

Tancul înainta prudent pe podina de bârne a podului şi deodată se opri, chibzuind parcă. Sandro sări afară din tanc, alergă pe pod înainte şi dispăru, înghiţit de fum. Peste un minut, el se înapoie, ne făcu un semn cu mâna şi se urcă la locul său.

Pornirăm, mai întâi şovăielnic, apoi din ce în ce mai repede, iar ultimii metri îi străbăturăm cu viteza maximă.

Pe ţărmul de răsărit al insulei, ardeau coroanele pinilor înalţi; în stânga, focul mistuia tufişurile. „Probabil că sunt tufe de zmeură, gândii eu. Insulele acestea mici sunt întotdeauna bogate în zmeură". Şi dintr-odată, chiar în acea clipă, înţelesei că am ajuns la ţintă.

Acumulatorii lui Iarţev trecuseră cu bine cea dintâi probă practică. Dacă n-ar fi fost împrejurările în care ne aflam, l-aş fi felicitat cu bucurie pe inventator. Acum însă n-aveam timp de asta.

Pornirăm să cercetăm insula, căutând să găsim oamenii rămaşi acolo. Tancul se ciocni de un horn de cărămidă. În jurul său erau mormane de traverse de fier, de ţevi îndoite şi gratii.

Deasupra bârnelor arse, pâlpâiau limbi jucăuşe de flăcări albăstrii.

Asta era tot ce mai rămăsese din clădirea staţiunii ionosferice. Unde erau însă oamenii care au trăit şi au lucrat aici? Ce s-o fi întâmplat cu ei?...

6. PROFESORUL ÎŞI EXPRIMĂ NEMULŢUMIREA

Andrei sări din tanc şi, într-o clipită, dispăru în valurile de fum. Sandro alergă după el.

Mă aşezai pe marginea turelei şi începui să răsucesc butonul aparatului meu. Semnalele postului de emisiune nu se mai auzeau... Plimbai acul arătător de-a lungul scalei: se auzeau ţăcăniturile posturilor de telegraf, răsunau melodii din toate părţile globului. Staţiunile noastre de radiodifuziune continuau obişnuitele lor emisiuni de seară. Crainicul vorbea despre grâul care se cultivă dincolo de cercul polar, despre un nou balet, despre ultimele cărţi apărute. Eterul îşi trăia viaţa lui intensă, variată, veselă şi tristă, dar semnalele pe care le căutam cu atâta stăruinţă nu se mai auzeau.

În faţa mea, ca pe negativul unei fotografii, apărură Iarţev şi Beridze. Mergeau de-a dreptul spre tanc, ţinând braţele întinse înainte.

— Nu sunt aici! rosti înăbuşit Iarţev, prin cauciucul măştii de oxigen.

Multă vreme el rămase nemişcat, parcă încremenit.

Sandro când apărea, când dispărea printre norii de fum.

Scosei mănuşa şi mă uitai la ceas. Era ora şase seara. Oxigenul din baloane mai putea ajunge doar pentru vreo două ore. Ce-i drept, mai erau baloanele de rezervă, aduse pentru oamenii pe care nădăjduiam să-i găsim aici. Luasem pentru ei şi costume şi măşti de oxigen.

La o mică distanţă de silueta estompată a hornului, care abia se zărea prin fum, apăru o linie verticală de foc. Temându-mă să mă încred prea mult în presupunerea vagă ce-mi încolţise în minte, mă repezii înainte. Într-adevăr, aşa şi era: ardea stâlpul de la antena staţiunii radiofonice. Te pomeneşti că tocmai de această antenă s-au folosit! Atunci, trebuie să fie pe undeva prin apropiere...

„Aşa... să vedem. Încercam să-mi păstrez cumpătul. Fiecare antenă are o legătură cu pământul; această legătură trebuie neapărat găsită. Dar cum să zăreşti un fir subţire de sârmă prin fumul acesta atât de opac. De unul singur n-o să pot face nimic. Nu e timp de pierdut!"

Smulsei masca de pe faţă şi strigai:

— Sandro! Andrei! Veniţi încoace!...

Fumul usturător îmi pătrunse în piept. Începui să tuşesc, mă sufocam şi nu mai puteam scoate o vorbă.

Încurcându-mă în cabluri şi curele, ţinându-mi răsuflarea, încercai să-mi pun din nou masca. Nu ştiu de ce însă, lucrul acesta nu-mi reuşea deloc, vizoarele îmi ajunseră la ceafă, furtunul care făcea legătura între mască şi balonul de oxigen se răsucise...

Unde or fi prietenii mei? Unde-i tancul?

Încercai să fug, dar mă împiedicai de o sârmă şi căzui peste tăciuni aprinşi. Ultimul lucru care se întipări în conştiinţa mea fu un dangăt, pe care-l auzeam mereu, de parcă deasupra mea ar fi sunat sute de clopote.

*

Mă trezi senzaţia plăcută că pot din nou să respir. Deasupra mea stătea aplecat un om a cărui faţă era apărată de o mască. În sticlele vizoarelor se oglindea luminiţa palidă a unui bec mic. Domnea o linişte ciudată. Întrebai:

— Andrei?

Cel ce purta masca dădu negativ din cap.

— Sandro?

Mă ridicai sprijinindu-mă într-un cot.

Necunoscutul îşi clătină din nou capul. Simţii cum mâna cuiva mă mângâie pe creştet.

— Rămâi puţin culcat, nu te mai agita, zise omul prin mască.

Glasul îmi era foarte cunoscut, însă nu semăna nici cu vocea lui Andrei şi nici cu cea a lui Sandro. Încercai să-mi amintesc unde-l auzisem, dar capul mă durea îngrozitor.

Privii în jurul meu. Ne găseam într-o încăpere construită din bârne, fără nicio fereastră. Prin ungherele camerei se cuibărise întunericul; becul lumina butoaie crăpate de uscăciune, lăzi prinse în cercuri de fier, iar printre ele, se afla cutia neagră a aparatului de emisiune, a cărui armătură de nichel o vedeam licărind.

Aveam ameţeli. Se vede treaba că respirasem prea mult fum. Cineva îmi scoase pentru un moment masca de pe faţă şi-mi dădu să înghit o băutură tare, probabil coniac. În faţa mea stătea un om înalt, lat în spete, pe care salopeta de azbest abia îl încăpea. El se aplecă spre mine şi-mi spuse ceva. Nu-l auzii. Omul repetă:

— Numele meu e Cernihov.

„Vasăzică el era acela pe care-l căutam?" mă gândii, fără să fiu mirat, deşi nici eu nu înţelegeam de ce.

Dar unde o fi fata lui? Unde sunt tovarăşii mei? Profesorul îmi observase privirea.

— Nu te nelinişti, prietenii dumitale se vor înapoia curând. Au plecat s-o găsească pe asistenta mea.

Cernihov tăcu, se întoarse spre ieşire şi, prin pâcla cenuşie, se uită la o foaie de cort tot atât de cenuşie, care atârna în chip de draperie, la uşă. După o clipă de tăcere, se scutură, de parc-ar fi aruncat de pe umeri o povară nevăzută, se întoarse brusc spre mine şi rosti rar:

— Prietenii dumitale mi-au spus că am onoarea să stau de vorbă cu un... coleg de specialitate, ca să-i zicem aşa. De aceea te-aş ruga să-mi comunici observaţiile dumitale privitoare la propagarea undelor într-un mediu cu totul neobişnuit. Ai avut marele noroc ca, pentru prima oară în istoria radiotehnicei, să observi propagarea undelor într-un spaţiu cuprins de un incendiu. Eşti cel mai fericit om! strigă el deodată.

Am vrut să-l întrerup, el însă continuă, strigând şi mai tare:

— Ai fost martorul unor fenomene dintre cele mai interesante. Te-ai aflat în mijlocul unei mări de flăcări.

Ridicându-se în toată înălţimea lui, profesorul dădea necontenit din mâini, captivat de propriile lui gânduri.

— Şi dacă totuşi ai reuşit să recepţionezi, te-ai găsit probabil în faţa unor unde reflectate. Intenţionat am emis pe diferite lungimi de undă, deoarece îndată ce am văzut avionul, mi-am şi închipuit că, fără îndoială, în el se va găsi şi vreun coleg de specialitate şi că, după direcţia undelor, acesta va putea determina locul unde ne găsim. Deci prima şi cea mai însemnată problemă pe care mi-o pun este următoarea: pe ce lungime de undă se aude cel mai bine?

Tăceam. Profesorul se aplecă deasupra mea, ba chiar îşi ridică puţin masca, pentru a auzi mai bine răspunsul meu.

— Ei, de ce taci? Unde sunt notiţele dumitale?

La drept vorbind, mă cam pierdusem cu firea; niciodată nu m-aş fi putut aştepta la asemenea întrebări. Profesorului îi dispăruse fiica şi până acum nu ştia nimic despre ea. El însuşi se găsea pe o insulă de flăcări. Oxigen mai rămăsese puţin. Era greu să răzbaţi prin încercuirea de foc. Mai era oare timp pentru probleme de radiofonie?

Mă stăpânii totuşi şi îi răspunsei cât se poate de cuviincios:

— Regret foarte mult, tovarăşe profesor, dar nu m-am gândit la asta.

— Cum? făcu indignat profesorul, trăgându-se deodată înapoi şi lovind becul care atârna de tavan. Becul se clătină şi umbra uriaşă a mâinilor ridicate deasupra capului prinse să alerge pe pereţi.

Cernihov se întoarse brusc şi se îndepărtă de mine, împiedicându-se de lăzi. Apoi reveni şi-şi apropie masca de a mea.

— E cu putinţă ca profesorul, care luni de-a-rândul v-a vorbit despre legile undelor radiofonice, să nu fi reuşit să aprindă în inima dumitale rece măcar o singură scânteie din acea emoţie creatoare care deosebeşte pe savant de meseriaş? Cine v-a predat cursul de radiofonie?

— Profesorul Cernihov, răspunsei eu.

Interlocutorul meu mă privi uimit şi amuţi.

Foaia de cort care acoperea intrarea încăperii se dădu la o parte: trâmbe de fum pătrunseră înăuntru şi odată cu ele, în deschizătura uşii, apărură Andrei şi Sandro.

— Valia nu-i pe insulă, rosti Andrei, scoţându-şi masca.

Glasul lui răsuna răguşit. Începu să tuşească, îşi acoperi gura cu mâna, îşi trase din nou masca pe faţă şi se întoarse cu spatele.

7. DRUMUL ESTE TĂIAT

Mai târziu mi s-a spus că atunci când am căzut, mă împiedicasem de o sârmă. Această sârmă era tocmai legătura cu pământul, pe care voiam s-o găsesc. Ea ducea spre un beci în care, căutând să scape de incendiu, se ascunseseră profesorul şi fiica lui. Fiind într-o duminică, toţi ceilalţi locuitori ai staţiunii ionosferice se aflau în oraş. Incendiul din taiga nu le-a mai îngăduit să se înapoieze.

Auzindu-mi strigătul, Andrei şi Sandro mă găsiră sufocându-mă din pricina fumului. Ei îmi puseră repede masca şi, descoperind firul antenei, coborâră în beci. Acolo, astupându-şi gura cu batista şi înecându-se din pricina fumului usturător, profesorul Cernihov sta lângă aparatul de emisiune şi trimitea semnale pe calea undelor.

Pentru staţiunea de emisiune el întocmise chiar şi un plan de lucru, în care se indicau orele, minutele şi lungimile de undă. Planul era elaborat pentru trei zile de emisiune.

Cernihov şedea pe o ladă, cu capul plecat şi, prin vizoarele măştii, privea podeaua de cărămidă.

— Cât timp a trecut de când... îşi căuta cuvintele Andrei.

Profesorul se încovoie şi mai mult, studiindu-şi atent mănuşile.

— Valia a plecat aproximativ acum o oră, spuse el cu glas înăbuşit. Am izbutit să salvăm din laborator o mască de oxigen. Valia şi-a pus-o şi a plecat în recunoaştere. Nesăbuita!... Am încercat s-o fac să se răzgândească, dar...

Andrei se năpusti spre uşă, strigând din fugă:

— Toată lumea afară!

Urcarăm scara şubredă. Profesorul smulse foaia de cort şi trânti uşa de perete. Valuri de fum năvăliră înăuntru aidoma unui torent furios. Se părea că, asemenea unui acvariu, beciul se umplu cu o apă turbure, argiloasă.

Ţinându-ne de mâini, pornirăm spre tanc.

Stâlpul antenei dispăruse, pesemne mistuit de foc. De jur-împrejurul lacului se învolbura o mare de flăcări.

Alergam repede, sărind peste tufişurile arzânde. Auzeam cum sub tălpile noastre se sfărâma jarul peste care începuse să se aştearnă un strat străveziu de cenuşă. În sfârşit, la lumina portocalie a flăcărilor, se ivi şi tancul nostru.

Era acoperit de pete mari de funingine; părea o ciudată fiară tărcată.

Profesorul se uita încordat în dreapta şi în stânga, încercând să străbată cu privirea prin fumul des şi vineţiu. Apoi se apropie de chepengul conductorului tancului, privi cercetător acumulatorii înveliţi în bucăţi de materie izolatoare şi-i arătă lui Andrei:

— Ăştia sunt?

Andrei aprobă dând din cap.

Sandro îl luă pe profesor de braţ şi, cu grijă, îl ajută să se urce în tanc. Noi de asemenea ne grăbirăm să ne ocupăm locurile.

Valia nu era pe insulă; probabil că trecuse podul, atunci când brâul de foc din jurul lacului nu se închisese încă. Cât de departe o fi ajuns oare? Să fi pierit cumva în flăcări?

Ridicând trâmbe de scântei care dispăreau în văzduh, tancul porni în viteză spre pod.

Aruncai o privire la acul manometrului. Mai aveam oxigen doar pentru o oră şi jumătate. În acest răstimp, trebuia s-o găsim pe Valia şi să ieşim din taiga.

În faţa noastră, dincolo de lac, se întindea o dungă de foc, asemănătoare unui drum luminat de razele lunii.

— Arde podul! strigă Sandro prin mască cu vocea răguşită, şi de ciudă lovi cu furie blindajul.

Într-adevăr, ardeau parapetul şi podina.

Mistuiţi de foc, pilonii se prăbuşiră, iar grinzile căzură în apă, sfârâind şi şuierând. Drumul de înapoiere ne era tăiat...

Am oprit lângă fâşia îngustă de nisip, am ieşit apoi din tanc şi am rămas pe ţărmul lacului, privind cu nelinişte dar totuşi cu speranţă, spre malul celălalt.

— Tancul dumneavoastră nu poate pluti? întrebă încruntat profesorul.

— Nu, dădu negativ din cap Andrei.

— Cât de adâncă o fi apa pe-aici? mă adresai eu.

— Şase-şapte metri.

Nici vorbă nu putea fi să trecem lacul prin vad.

Se lăsă tăcerea.

Pe malul opus se prăbuşi un pin. Câteva crengi aprinse ajunseră până la noi. Profesorul îşi scutură tăciunii de pe mânecă şi-l privi întrebător pe Andrei.

— Să mergem pe fundul apei, propuse Sandro.

— Ai perfectă dreptate, să mergem pe fund, rosti gânditor profesorul.

Andrei se plecă spre mine, îşi apropie masca de a mea şi, aruncând din când în când câte o privire profesorului, spuse în cele din urmă:

— E singura soluţie. Ce-i drept, riscul e mare, dar ce altceva putem face? Până la malul opus, sunt cam cincizeci de metri. Pentru orice eventualitate, vom merge cu chepengurile deschise, pentru ca, în cazul unei opriri a motorului, să putem ieşi la suprafaţă.

La drept vorbind, mie nu prea mi-a plăcut această soluţie. Să mergi pe fundul apei, într-un tanc de uscat!... Hotărârea era însă luată şi nu-mi rămânea altceva de făcut decât să mă supun.

Cu o panglică specială lipirăm cu grijă crăpăturile colectorului, înşurubarăm ermetic capacele acumulatorilor şi înfăşurarăm aparatul de recepţie într-o pânză impermeabilă.

— La posturi! comandă Iarţev.

Sandro se strecură prin chepengul din faţă. Profesorul îşi făcu loc în turelă. Andrei şi cu mine rămaserăm sus, ţinându-ne de bara de sprijin.

Tancul porni spre lac. Apa, luminată de vâlvătaia flăcărilor, părea un şuvoi de fontă topită, ţâşnit dintr-un furnal. Precaut, ca şi cum ar fi vrut să-şi dea seama dacă apa e rece sau nu, tancul înainta încet, încet. De sub şenile, aidoma unei fântâni arteziene, săreau în toate părţile stropi mari şi aurii de apă. Deodată, tancul se opri, Sandro ieşi repede prin chepeng şi veni lângă noi.

— Pare să fie o groapă, sau aşa ceva, trebuie să verific. Am să văd îndată ce e!

Fără să mai aştepte vreun răspuns, sări jos şi dispăru sub apă. Încercarăm să-l reţinem. Peste o secundă însă, apa îl şi aruncă la suprafaţă, ca pe un dop de plută. Balonul de oxigen, asemeni unei băşici cu aer, nu-l lăsa să ajungă la fund.

Sandro alergă repede pe ţărm, apucă un bolovan mare şi, ţinându-l la subţioară, dispăru din nou sub apă. Toate acestea nu durară mai mult de zece secunde.

Peste lac, de la un mal la celălalt, se întindea o linie punctată cu lumini nedesluşite. Erau pilonii – tot ce mai rămăsese din pod – care ardeau învăluiţi în fumul compact.

Sandro rămase sub apă o bună bucată, de vreme. Andrei cerceta cu luare-aminte vălul albăstrui de fum care plutea la suprafaţa lacului. Enervat, profesorul stătea deasupra tancului, bocănind cu piciorul în blindaj. Din copaci se desprindeau ramuri aprinse şi bucăţi de jăratec; dând de apă, ele sfârâiau şi apoi se stingeau.

Şi iată că, alături de una din crengile căzute, care nu apucase încă să se stingă, apăru la suprafaţă o mogâldeaţă. Ramura plutea în faţa ei ca o torţă aprinsă: era Sandro care se apropie de mal, înotând cu mişcări repezi şi largi. Încă de departe, el strigă prin mască:

— Trebuie s-o luăm mai la dreapta!

Ne căţărarăm din nou pe tancul care se urni încet. Şenilele se cufundară în apă. Vedeam cum ea pătrunde prin chepengurile din faţă şi, treptat, umple turela, înăuntrul căreia prinde a plescăi zgomotos, ca într-un cazan.

Prin deschizătura chepengului apăru capul profesorului.

— Totul e în ordine? strigai eu.

El aprobă, dând din cap, şi dispăru în apă întocmai ca o focă.

Şuviţe reci de apă pătrunseră prin costum. Stăteam împreună cu Andrei, ţinându-ne strâns de bara de sprijin. Valurile clipoceau la nivelul feţei. Luminile farurilor şi lucirea palidă a becului din turela tancului străbăteau apa turbure şi verzuie. În sfârşit, valurile zbuciumate se închiseră deasupra noastră.

8. SUB APĂ

Sub apă nu zăream nici algele multicolore şi nici peştii ciudaţi, pe care căpitanul Nemo îi întâlnise în timpul neobişnuitelor sale călătorii; dar ceea ce am văzut pe fundul lacului va rămâne multă vreme întipărit în amintirea noastră.

Apa era limpede şi transparentă; farurile luminau până departe. Aici te puteai orienta mai uşor decât în aerul încărcat de fum.

În faţa noastră se întindea fundul nisipos, acoperit parcă de o vopsea fosforescentă. În drumul nostru dădeam peste pietre şi peste lujerele firave şi străvezii ale plantelor acvatice.

Aveam impresia că mergem într-o dimineaţă ceţoasă de-a lungul unui ţărm nisipos, acoperit cu iarbă. Era de ajuns însă să-ţi arunci privirea în sus, pentru ca asociaţiile de idei atât de cunoscute să dispară într-o clipită.

Deasupra noastră se părea că atârnă o uriaşă oglindă vie, care se legăna şi fremăta. Refractaţi de nisipul auriu, snopii de lumină ai farurilor se loveau de tavanul de sticlă, tresăreau, alergau încolo şi încoace, tremurând, căutând să străbată prin oglinda străvezie. Da, era străvezie, căci prin ea se zăreau flăcările portocalii! „Aşa or fi răsărind zorile în această lume submarină", gândii eu.

Priveam vrăjit acest tavan de cleştar, cerul vietăţilor care trăiesc în adâncul lacului. Deasupra capului, fulgere luminoase brăzdau apa; la început, le luai drept stele căzătoare. Se năpusteau în jos, se stingeau şi apoi, tot atât de repede, ieşeau la suprafaţa lacului. Nu înţelegeam acest fenomen neobişnuit, dar treptat, treptat totul deveni limpede: erau bucăţile de lemn aprins, care cădeau în apă. Ele nu puteau sfâşia vălul strălucitor al apei, care unduia, se întindea şi le trimitea din nou la suprafaţă.

Tancul înainta încet. În locul şuierului flăcărilor şi al trosnetelor copacilor mistuiţi de foc, auzeam acum plescăitul şenilelor pe fundul tare al lacului şi şipotul apei.

Prin deschizătura turelei apăru profesorul; se uită de jur-împrejur şi începu să cerceteze fundul lacului ca şi cum ar fi căutat ceva. Se aşeză pe marginea turelei, în vreme ce din masca lui se ridicau băşicuţe de aer. Îşi înălţă privirea şi văzu cioturile arzânde, care apăreau şi dispăreau cu repeziciune. Încercând să-mi arate acest fenomen neobişnuit, Cernihov îşi desprinse pentru o secundă mâna de pe marginea turelei de care se ţinea, şi în aceeaşi clipă, asemeni unei băşici uriaşe, fu azvârlit în sus, lăsând în urmă-i o dâră luminoasă.

Ciocănii cu putere în blindaj. Dangătul ca de clopot făcu să-mi vâjâie urechile, apoi se aşternu liniştea. Tancul se opri. Andrei se întoarse spre mine şi amândoi încercarăm să ne înţelegem prin semne.

Nu puteam fi siguri că profesorul va ajunge singur, înot, până la malul opus. Să iasă la ţărmul de unde pornisem era de asemenea cu neputinţă: zidul neîntrerupt al flăcărilor se apropiase chiar de marginea apei.

Ridicând privirea, văzui trupul profesorului, de la mijloc în jos, ca şi cum ar fi fost secţionat. Salopeta şi cişmele lui albe de azbest păreau acoperite cu o pojghiţă strălucitoare. Toate acestea îţi aminteau de o statuetă spartă de porţelan.

Sfâşiind vălul de sticlă, deasupra noastră apăru o mână ca de porţelan, iar apoi capul profesorului, cu masca de oxigen pe faţă. Se vede că Cernihov ne privea de la o înălţime de câţiva metri, legănându-se sub acest tavan ciudat.

Deodată auzii un straniu sunet muzical. El se repetă de câteva ori. Mi se păru că cineva cântă din pieptene. Toate astea nu erau decât iluzii auditive.

Prin deschizătura chepengului din faţă, apăru capul lui Sandro. Acesta se căţără încet şi ieşi afară din tanc, ţinându-se cu putere de marginile blindajului. Apoi, încleştând o mână pe bara de sprijin, iar cu cealaltă trăgându-şi gluga de azbest de pe cap, îşi lipi de gură cauciucul subţire al măştii.

— Ce s-a întâmplat? i se auzi glasul răsunând ciudat şi tremurător. Privi în sus şi-l văzu pe profesor.

Pricepui că poţi vorbi sub apă, dacă faci să vibreze cauciucul subţire al măştii, asemănător unei foiţe de ţigară care se lipeşte de un pieptene. Vibraţiile acestei membrane originale se propagau în apă la fel ca şi în aer.

— Îl aduc îndată! auzii din nou glasul tremurător ai lui Sandro.

Şi deodată, ca şi cum ar fi fost proiectată de pe o trambulină nevăzută, ţâşni în sus o făptură albă. În urma ei se întindea o frânghie subţire; unul dintre capetele acesteia era legat de tanc, iar celălalt de centura lui Sandro.

După câteva sforţări, tot trăgând, izbutirăm să aducem în interiorul tancului pe conducătorul nostru, care-l ţinea strâns îmbrăţişat pe profesor.

— Niciodată nu mi-aş fi putut închipui, spunea mai târziu Cernihov, că în viaţa mea va veni un moment când, pentru propria-mi salvare, voi fi tras de la suprafaţa apei către fund.

Motorul începu să huruie. Vuietul lui acoperea toate sunetele acestei lumi submarine: susurul şuviţelor reci de apă, clocotul băşicuţelor de gaz, care ieşeau din măştile de oxigen, plescăitul pricinuit de căderea crengilor de copac. Tancul înainta pe nisipul fosforescent, printre algele verzi, şi de pe blindajul său se dezlipeau mii de balonaşe de aer, strălucitoare, asemenea globurilor de sticlă care împodobesc pomul de iarnă.

Din turela tancului fu proiectat cu putere un obiect care dispăru deasupra capetelor noastre. „A fost probabil o bucată de lemn care a nimerit în turelă şi s-a înţepenit acolo”, gândii eu.

Apa, care datorită luminii aruncate de tufişurile incendiate de pe mal avea culoarea chihlimbarului, vestea apropierea ţărmului. Curând, lumina farurilor noastre se contopi cu lumina de culoarea ceaiului, ce pătrundea de sus, prin apă. Treptat, treptat, fundul lacului începu să urce spre tavanul de sticlă, care se apropia de capetele noastre din ce în ce mai mult. În sfârşit, sparserăm acoperişul de cleştar şi tancul îşi scoase echipajul la mal, pe pământul acoperit de crengi aprinse.

Focul mistuia stufărişul de pe marginea lacului şi se apropia din ce în ce mai mult de apă.

Într-o clipită, ne ascunserăm în turelă, închiserăm chepengul şi puserăm în funcţiune aparatul de răcire. Văzduhul era atât de fierbinte, încât se părea că dintr-un moment într-altul tancul nostru se va topi. Treceam de-a dreptul peste nesfârşitele baricade formate din copacii doborâţi, urcând munţi de trunchiuri şi ramuri cuprinse de flăcări. Fiind prea mici, ţevile noastre de răcire nu-şi puteau îndeplini în întregime misiunea, şi din costumele noastre ude se ridicau nori de aburi.

Trecură cinci, zece minute chinuitoare. Începurăm să respirăm anevoios. Acul manometrului se mişca necruţător către stânga; mai aveam oxigen numai pentru vreo oră.

Cât timp va mai ajunge energia acumulatorilor? Să fie oare cu putinţă ca, având asemenea capacitate, să mai aibă totuşi suficientă energie? Trebuie să urmăresc această chestiune. Scosei din buzunar carnetul de notiţe şi, după exemplul lui Andrei, începui să însemn indicaţiile aparatelor.

Tancul îşi încetini mersul şi se opri. Sandro întredeschise chepengul. În faţa noastră, se întindea un zid nemărginit de foc.

Încercarăm să ocolim focarul principal al incendiului, înaintarăm spre dreapta, dar şi acolo flăcările se zbuciumau nepotolite. Cotirăm la stânga unde, prin fumul roşietic se zăreau trunchiurile negre ale copacilor neatinşi încă de foc. Poate pe aici, încercând să scape de încercuirea flăcărilor, rătăceşte, într-o goană disperată, o fată cu masca de oxigen pe faţă, încercând să scape de flăcări. În curând, ele vor ajunge şi în acest loc.

Sandro opri tancul o clipă, apoi, cu înverşunare, îl îndreptă înainte, ca şi cum sub şenilele lui ar fi vrut să strivească pe servanţii unui tun inamic.

În aceeaşi clipă, simţii cum ne fuge pământul de sub picioare. Mă lovii cu putere de chepengul de sus şi totul mi se întunecă înaintea ochilor. Căderea părea fără sfârşit. Deodată simţii o nouă lovitură, cu mult mai puternică... Apoi dintr-odată se făcu linişte.

9. „UNDE NE GĂSIM?"

Venindu-mi în fire, zării prin fumul care umplea tancul că toţi tovarăşii mei de drum zac întinşi pe jos. Profesorul gemea încet. Andrei, sprijinindu-se cu o mână în pernă, încerca să se ridice. Auzii zgomotul pricinuit de un chepeng care se deschide şi paşi repezi pe blindaj.

Opacul turelei se ridică şi, prin deschizătură, văzură apărând capul lui Sandro.

— Sunteţi în viaţă?

— În viaţă, Sandro.

Andrei îşi frecă umărul lovit şi se ridică în picioare.

— Aşa mi se pare, mormăi profesorul, pipăindu-şi capul. De altfel, nu sunt tocmai sigur, adăugă el.

— Priviţi, strigă Sandro zgâlţâindu-mă de umeri şi ajutându-mi să ies afară din tanc. Incendiul s-a sfârşit!

Privii în jurul meu. Nici urmă de foc! Părea că nimeriserăm într-o altă lume. Parcă într-adevăr „ne înghiţise pământul", aruncându-ne apoi pe alte meleaguri. De obicei, această frază este foarte des folosită, dar de abia acum îi înţelesei adevăratul sens.

De departe, mai răzbătea până la noi şuieratul flăcărilor. Deasupra, se întindea un val de fum, ca o pâclă deasă. Prin el, ca de sub o cupolă de sticlă acoperită cu zăpadă, abia se întrezărea câte un crâmpei de cer.

Sării jos de pe blindaj şi, ascultând de un neaşteptat îndemn sufletesc, mă repezii să îmbrăţişez trunchiurile reci ale copacilor. Îmi lipeam faţa de ele, căutând să simt prin cauciucul lipicios al măştii răcoarea lor.

Sandro se aplecă, rupse ceva din iarbă şi-şi apropie mâna de vizoarele măştii mele. Între degetele lui văzui un fir de ghiocel.

— Unde suntem? întrebă el mirat. De ce nu e şi aici incendiu?

Andrei scoase din buzunar o mică busolă şi se apropie de mine:

— Trebuie să cercetăm locul acesta. Pentru orice eventualitate, daţi-mi balonul cu oxigen de rezervă.

Mă suii din nou în tanc. Balonul rezervat pentru Valia era prins cu o cureluşă de peretele turelei; îmi aminteam destul de bine. Acum însă, nu mai era la locul lui.

Andrei se plictisi aşteptând.

— Ei, mai ai mult acolo? mă grăbea el, aplecându-se peste deschizătura chepengului.

Îi întrebai pe Sandro şi pe profesor, dar niciunul dintre ei nu schimbase locul balonului. Deodată îmi amintii de obiectul care ţâşnise cu atâta putere

din turela tancului, atunci când ne găsisem sub apă. Aşadar fusese balonul cu oxigen, pe care-l păstram pentru fiica profesorului. Fiecare dintre noi se gândea tot timpul la Valia, dar, parcă în virtutea unei înţelegeri tacite, nimeni nu pomenea nimic despre ea.

— Balonul nu mai există! îi strigai eu lui Andrei.

Acesta dădu obosit din mână, sări jos de pe tanc şi dispăru dintr-odată în fumul cenuşiu.

Trecură câteva minute. Andrei nu se mai înapoia. Profesorul privea cu încordare perdeaua neagră de fum.

„Să presupunem că Iarţev va putea stabili, cu ajutorul busolei, poziţia tancului nostru, gândii eu. Dar va reuşi oare să ne găsească? Farurile sunt stinse, o parte din acumulatori s-au descărcat; să strige, e inutil: prin mască nu poate fi auzit. El poate să treacă chiar pe lângă tanc şi să nu-l observe". Începui să mă neliniştesc de-a-binelea.

Dar iată că, printre norii de fum, apăru o siluetă îmbrăcată în salopetă. Apropiindu-se de tanc, omul sări cu îndemânare pe cutia blindată. Rotunde, ca nişte reflectoare, vizoarele măştii străluceau slab, reflectând sclipirea palidă a becului, a cărui lumină răzbătea din turelă.

— Andrei! exclamai eu, ajutându-l să se caţere pe tanc.

— Cum, n-a venit încă? auzii glasul lui Sandro. Ridică doar pentru o clipă masca şi strigă: „Andrei!" Dar în acelaşi moment se înecă şi începu să tuşească.

— Nu putem pierde niciun minut, spusei, oxigenul e pe sfârşite.

Îmbrăţişându-l pe Sandro, mă aplecai spre el şi, privindu-l prin vizoarele măştii, îi şoptii:

— O să încerc să-l caut pe Andrei. Dacă peste... – îmi aruncai privirea la manometrul aparatului de oxigen – o jumătate de oră nu mă întorc, încearcă să scapi singur şi să-l salvezi pe profesor.

— Cum ai să ştii să te întorci la tanc? După ce reper?

Nu răspunsei: îmi venise în minte o idee caraghios de simplă. Coborând în turela tancului, scosei de acolo aparatul de recepţie înfăşurat într-o pânză de azbest şi începui să mă pregătesc de drum. Observând pregătirile mele, profesorul mă întrebă:

— Ce vrei să faci? Ai să păţeşti ca şi ei... N-o să te mai întorci.

— Nu, nu... o să găsesc drumul.

— Dar prin fum nu se vede nimic! spuse tăios profesorul.

— N-am nevoie să văd nimic. O să vă rog doar să uniţi şi să îndepărtaţi din când în când capetele acestor două fire, spusei eu şi, aruncându-mi încă o dată privirea la manometru, mă grăbii să pornesc în căutarea lui Andrei.

10. SFERA MISTERIOASĂ

Faptul că panta râpei pe care mergeam era nespus de abruptă şi alunecoasă îmi dădea impresia că mă cobor în fundul unei vâltori întunecate şi adânci. Cu cât înaintam mai mult, cu atât fumul devenea mai transparent.

O lumină stranie, spectrală, tremurătoare, se revărsa din interiorul acestei văi învăluite în fum. Prin ceaţa neagră se zărea un disc roşu. Aşa vezi soarele când îl priveşti printr-o sticlă înnegrită de funingine.

Soarele acesta mic ardea din ce în ce mai viu. Pierzându-şi încetul cu încetul culoarea purpurie, el căpăta o nuanţă, la început trandafirie, apoi portocalie.

Curând simţii răsuflarea fierbinte a sferei de foc.

Îndepărtai crăcile hăţişului pentru a putea privi mai bine misteriosul astru.

O aureolă violetă îl înconjura. Pe suprafaţa sferei alergau scântei aurii.

Nu ştiu de ce simţii născându-se în mine convingerea fermă că am în faţa mea meteoritul a cărui cădere o observasem ieri. El nu arsese, nu explodase şi nu se îngropase în pământ.

Ce-ar fi însă ca acesta să fie un proiectil trimis dintr-o altă planetă?

Râzând de propriul meu gând, căutai imediat să-l alung. Ce fantezie stupidă! Nu mai lipsea decât să-mi închipui că ciudatul proiectil este o rachetă interplanetară, din care vor apare seleniţi[8] sau marţieni.

Ocolii tufişul şi mă oprii atât de uimit, încât mi se tăie răsuflarea.

În ceaţa fumurie, luminaţi de reflexele roşii ale discului de foc, se mişcau nişte fiinţe ciudate, asemănătoare unor raci uriaşi. Îşi agitau braţele dinainte, care-ţi aminteau fie nişte tentacule scurte, fie nişte cleşti.

Când una dintre ele se întoarse spre mine, văzui cu mirare un cap hidos, fără gât, cu nişte ochi enormi, care sclipeau sinistru.

Ţinându-mi răsuflarea, urmării fiecare mişcare a acestor îngrozitori soli ai unei alte lumi. În realitate, nu erau atât de numeroşi. Norii de fum, ceaţa şi propria-mi spaimă mă împiedicaseră în primul moment să stabilesc cât de mulţi erau. Acum îmi dădui seama că în faţa mea sunt doar două făpturi. Erau de bună seamă nişte fiinţe răutăcioase şi viclene. În orice caz, acelea pe care le observam eu păreau să se duşmănească. După câte am văzut, se certau. Fiecare dintre ele îşi agita ameninţător tentaculele şi fulgera teribil cu privirea. În cele din urmă, fiinţa care părea mai mare şi mai înaltă decât tovarăşul său, îl înşfăcă pe acesta şi-l trase cu putere de lângă sferă. În

[8] Nume pe care l-ar avea locuitorii lunii dacă acest satelit ar fi locuit. (n.t.)

aceeaşi clipă, auzii strigătul indignat al unei femei şi, odată cu el, cineva rosti cu glasul lui Andrei:

— În sfârşit, am dreptul să poruncesc!

Vasăzică asta era! Primisem ceea ce meritam! Din pricina imaginaţiei mele din cale afară de aprinse, mă aflam într-o situaţie stupidă şi ridicolă. Îi luasem pe Andrei şi Valia drept locuitori ai planetei Marte. Dar ce noroc! Andrei o găsise totuşi pe faţa profesorului. Mă repezii spre „marţienii" mei.

Valia tresări, iar Andrei se întoarse încet spre mine.

— Oricum, dragii mei, spusei eu îmbrăţişându-i, aţi ales un loc şi un timp foarte nepotrivit pentru explicaţii şi discuţii. Priviţi manometrele aparatelor de oxigen.

— Ai văzut-o? Ce să facem cu drăcia asta? mă întrebă Andrei, schimbând subiectul discuţiei şi arătându-mi sfera.

Nu putui distinge faţa lui prin mască, dar mi se păru că încearcă să-şi ascundă turburarea.

— Cum o să găsim tancul? întrebă el îngrijorat.

— Foarte simplu: cu ajutorul radio-ului, declarai pe neaşteptate, desfăcând pachetul şi ridicând capacul geamantanaşului. Nu vă miraţi, e aparatul meu de recepţie.

— Dar postul de emisie?

— Staţi liniştiţi, există şi el.

— Cum aveţi de gând să transportaţi meteoritul? mă întrerupse Valia emoţionată. Trebuie să-l ducem cât mai curând, altfel va arde complet.

„Vasăzică din pricina asta se certau", gândii eu şi întocmii imediat un plan de acţiune. Nu puteam pierde timpul încercând s-o cuminţim pe această fată neascultătoare.

— Vă rog să nu rămâneţi în urmă... spusei eu. Apoi, aruncând o privire sferei de foc, adăugai: Fiţi fără grijă, vom veni s-o luăm.

Iar în sinea mea îmi zisei: desigur, ne vom întoarce, când incendiul din pădure va fi stins. Până atunci nu i se va întâmpla nimic meteoritului.

Introducând priza căştii în jacurile[9] aparatului, îl deschisei şi începui să urmăresc cu privire scala, de la un capăt la altul.

Strâns lipiţi de mine, Andrei şi Valia încercau să prindă ceva prin masca în care erau montate căştile. Curând, neliniştea îi cuprinse şi pe ei. Văzură cum începui să răsucesc în grabă ba un buton, ba altul, încercând să prind vreun semnal.

Să fie oare posibil să n-aud nimic? Ce s-o fi întâmplat acolo?

---

[9] Picioruşele metalice care se introduc în priza căştii de radio se numesc „jacuri".

În cască se auziră nişte pârâituri seci. La început, mi se păru că undeva, sus, deasupra capului meu, trosnesc copaci cuprinşi de flăcări. Dar nu, în realitate auzeam semnalele stridente, brusce, lansate de emiţătorul meu. Pentru mine ele răsunau ca o muzică minunată.

— Ţineţi-mă de centură, îi spusei lui Andrei.

La întoarcere, drumul a fost greu. Prin fumul des, ne pierdeam unul de celălalt, ne împiedicam de rădăcinile ieşite din pământ, dar direcţia era exactă, deşi ne era indicată nu de un post de radioemisiune modern, ci de o scânteie primitivă de pe timpul lui Popov, inventatorul radioului. Peste câteva minute, zărirăm această scânteie pe turela tancului.

De la bobina de aprindere pe care Sandro o lăsase în tanc urcau în turelă două fire, între care izbucnea o scânteie albăstruie; iar jos, de-a dreptul pe pământ, şedea profesorul Cernihov, doctor în ştiinţe tehnice, consilier pentru construcţia marilor staţiuni radiofonice, şi... cu capătul firului atingea bornele acumulatorului. El emitea semnalele pe care le recepţionam cu aparatul meu. Se putea afirma cu deplină siguranţă că profesorul nu avusese niciodată în viaţă prilejul să lucreze la un post de emisiune atât de ciudat, dar îmi făcea impresia că dacă l-am fi putut privi prin masca lui, i-am fi citit pe faţă aceeaşi expresie de concentrare pe care o avea, de câte ori conducea experienţele pentru cercetarea ionosferei.

11. DIN NOU ÎMPREUNĂ

Văzându-şi fiica vie şi nevătămată, profesorul se repezi spre ea, mormăind ceva, şi o strânse la piept. De abia acum înţeleserăm cu ce chinuitoare nerăbdare aşteptase el întoarcerea Valiei. Trebuia să ai o voinţă de fier pentru ca, fiind prada unei chinuitoare nelinişti pentru soarta fiinţei dragi, să păstrezi totodată un calm aparent.

N-aveam însă timpul să ne lăsăm stăpâniţi de bucurie.

— Oxigen ne-a mai rămas doar pentru o jumătate de oră, ne avertiză Iarţev.

— Aveţi cumva un cablu de remorcare? întrebă Valia.

— N-o să coborâm în vale. Mă opun categoric, declară Andrei. Eşti incorigibilă, Valia! Fiecare clipă ne este preţioasă! Înţelege odată! E destul că a trebuit să te smulgem aproape cu forţa de lângă meteorit.

Sandro se uita când la unul când la celălalt, fără să înţeleagă nimic.

— Aveţi dreptate, tovarăşe Iarţev, spuse sever profesorul, în interesul ştiinţei trebuie să plecăm imediat, fără să ne mai pierdem timpul. Pentru noi fiecare clipă e preţioasă. Lucrul de care mă tem însă cel mai mult e că incendiul se va sfârşi.

— Nu vă pot înţelege, tovarăşe profesor, spusei mirat, dacă se termină incendiul o să ne fie doar mai uşor să scăpăm din taiga.

— Trebuie să înţelegi, stimate colega, replică iritat profesorul, că numai cât ţine incendiul putem controla propagarea undelor radiofonice prin foc, lucru pe care dumneata nu l-ai făcut în drum spre insulă. Trebuie să reparăm greşelile noastre şi socot că asemenea cercetări sunt pentru dumneata, ca radiospecialist, mai importante decât căutarea unor meteoriţi.

— Cum? Să părăsim sfera de foc şi să plecăm? spuse indignată Valia. Şi după toate astea mai îndrăzniţi să vă numiţi oameni de ştiinţă?

— Prieteni, să-mi fie cu iertare, începu să vorbească grăbit Beridze. De bună seamă, respect foarte mult ştiinţa, dar pentru mine oamenii sunt mult mai de preţ. În calitate de conducător al tancului, mi s-a încredinţat tot echipajul. Am datoria să-i scot afară din taiga. Drumul este lung şi greu, oxigen ne-a mai rămas puţin. După ce vom străbate focul şi vom scoate măştile, Sandro se va întoarce aici să aducă meteoritul, să stingă incendiul, să controleze undele, dacă vreţi prin foc, dacă vreţi prin apă, dacă vreţi prin aer.

Valia îl ascultă în linişte şi apoi spuse cu încăpăţânare:

— Dacă nu ne întoarcem să luăm sfera, să ştiţi că eu mă înapoiez singură.

— Până una alta, sfera va rămâne aici, spusei eu, căţărându-mă pe tanc.

Valia îmi aruncă o privire plină de indignare.

— Dumneata... dumneata eşti acela care vorbeşti aşa?

Vocea ei tremura.

— Ei da, spusei eu mirat. Desigur, ne vom întoarce să luăm meteoritul. Numai că treaba asta o vom face mâine.

— Ba nu, o vom face astăzi, imediat...

— Valia, dă-mi voie... încercai eu să-i explic.

— Nici nu vreau să te ascult! exclamă ea. Să-ţi fie ruşine! Mie nu mi-a fost frică să mă avânt în taiga cuprinsă de flăcări. Am plecat în recunoaştere nu numai pentru a căuta drumul. Voiam să găsesc şi meteoritul din pricina căruia, probabil, a şi izbucnit incendiul. Am văzut cum a căzut. Şi iată că, în sfârşit, l-am găsit. Nu m-am depărtat nici măcar un pas de această uimitoare sferă de foc, de teamă ca ea să nu ardă şi să nu se risipească, transformându-se în cenuşă, ca orice tăciune obişnuit! Atunci nimeni n-ar mai fi putut să descrie acest fenomen uimitor, fără să mai vorbim de faptul că nimeni nu l-ar mai fi putut studia. Nici nu ştii câtă grijă am avut cu această sferă! Mi se părea că se micşorează văzând cu ochii. Dar ce puteam face? Iar voi... doar sunteţi bărbaţi, ingineri, oameni de ştiinţă... Valia începu să tuşească, încercă să mai spună ceva, dar, făcând un gest cu mâna, renunţă şi se întoarse cu spatele.

Eram întrucâtva stingheriţi. Profesorul privea undeva în sus. Gânditor, Sandro lovea blindajul cu pumnul. Andrei urmărea cu privirea acul manometrului de la aparatul de oxigen.

Mă simţeam oarecum stânjenit. Raţiunea ne impunea ca, fără să mai pierdem o clipă, să ieşim din taigaua cuprinsă de flăcări, dar în adâncul sufletului eram în întregime de partea curajoasei fete. Forma curioasă a meteoritului făcea să se mişca în capul meu cele mai fantastice imagini. Câte nu se puteau întâmpla în câteva ore...

Andrei se plecă spre Sandro şi-i spuse ceva. Acesta dădu din cap în semn de răspuns şi se caţără în turelă.

— La posturi! comandă Iarţev.

Ne repezirăm spre tanc.

Ce hotărâre o fi luat Andrei? Vom încerca să răzbatem prin foc sau vom coborî în vale pentru a lua cu noi enigmatica sferă?

Tancul se întoarse şi începu să se târască încet spre creasta povârnişului. Valia mă privi cu nişte ochi furioşi, care scăpărau încruntaţi, îndărătul vizoarelor măştii.

— Bucură-te, îmi spuse ea. A învins prudenţa dumitale şi în curând neplăcuta misiune pe care aţi avut-o va lua sfârşit...

— Crede-mă, Valia, îi spusei, plecându-mă spre ea. Nu e hotărârea mea. N-am niciun amestec...

Valia mă întrerupse.

— Îi cunosc bine pe Andrei şi Beridze. Niciunul dintre ei n-ar fi dat înapoi în faţa primejdiei, dacă... ea făcu o pauză şi fără să termine fraza anterioară, adăugă: oare într-adevăr nu-ţi dai seama că numai din pricina dumitale ne întoarcem?

— Cum aşa, din pricina mea? De ce? mă mirai eu.

Valia îi aruncă o privire lui Andrei şi, convingându-se că acesta nu ne ia în seamă şi că este ocupat cu controlul ţevilor de răcire, începu să vorbească grăbit şi sacadat:

— Desigur, aici eşti nou venit, un musafir... Ei nu vor să te supună unui nou risc.

Să fie adevărat? Din pricina mea?...

Îl apucai pe Andrei de umăr. El îşi îndreptă spatele şi se întoarse spre mine. În acelaşi moment, tancul ocoli desişul şi începu să coboare în viteză spre locul unde lăsasem enigmatica sferă. Andrei mă privea atent prin lentilele vizoarelor. Nu-i spusei nimic, ci-i strânsei doar mâna.

Tancul, cobora repede panta, ocolind cu dibăcie locurile prea abrupte.

După anumite semne fără importanţă, dar care mi se întipăriseră în minte, recunoşteam drumul pe care adineaori îl străbătusem cu Andrei şi Valia. Iată hăţişurile învăluite în fumul des, ca de plumb. Iată poieniţa de unde privisem „ciudatele făpturi venite dintr-o altă planetă". Iată dâra neagră de iarbă arsă, iată moviliţa pe care... Dar ce să fie asta? Ce s-o fi întâmplat aici? Sfera dispăruse.

12. GLASUL MOSCOVEI

Fumul compact şi hăţişurile înalte ascundeau privirilor noastre fundul râpei. Poate că sfera o fi căzut în vreo groapă, sau o fi ars într-adevăr? Unde să fi dispărut atât de neaşteptat?

Cea mai neliniştită era Valia. Împreună cu Andrei şi Sandro, ea plecă în căutarea sferei.

Mă lăsai în genunchi, sperând să descopăr vreo urmă din meteoritul sfărâmat.

Atenţia îmi fu atrasă de nişte scântei minuscule, ce abia se vedeau. În faţa mea, se întindea ca o potecuţă aurie, formată parcă din fărâme microscopice de sticlă, care străluceau la soare. „Poate că aceasta este pista de decoşare a ciudatului proiectil-rachetă" gândii eu, dar imediat înlăturai cu ciudă acest gând. Cu toate acestea, pornii pe potecuţa luminoasă şi în curând, în faţa mea, după o tufă dezrădăcinată şi carbonizată, văzui o pată incandescentă.

Era sfera cea pierdută. Mi se păru chiar că se clatină.

„Ce fel de meteorit o fi ăsta, gândii din nou, de vreme ce poate să se mişte dintr-un loc într-altul, asemenea unei maşini pe care o conduce cineva?"

— Priveşte, strigai, uitându-mă în jurul meu şi văzând-o pe Valia care fugea spre mine, priveşte, parc-ar fi vie!

În spatele nostru, auzirăm zornăitul şenilelor. Sandro opri tancul şi sări repede prin chepeng. Ţinea în mâini un cablu de oţel pentru remorcare.

— Ce sferă!... rosti uimit conducătorul tancului nostru. Cât e de mare! Nu vom reuşi s-o cărăm! Are cel puţin câteva tone.

— Trebuie să încercăm, spusei eu, îmi face impresia că pe dinăuntru e goală.

Sandro potrivi laţul şi, cu o mişcare dibace, îl aruncă asemeni unui lasou în jurul sferei. Laţul spintecă aerul, se opri pentru o clipă pe suprafaţa sferei şi, lunecând, căzu pe pământ.

— Nu, în felul acesta n-o să facem nimic, spuse încurcat Sandro, laţul nu se va agăţa de ea.

Valia se repezi spre tanc, luă de acolo ranga de fier şi, apropiindu-se de sferă, o împinse cu capătul ascuţit.

Sfera se clătină uşor şi porni să se rostogolească în direcţia noastră. De abia izbutirăm să ne ferim. Radiind căldură, sfera incandescentă trecu pe lângă noi şi se opri.

Sandro începu să râdă:

„Nu-l trage pe măgar de coadă, dacă nu-i ştii năravul", parcă aşa spune proverbul nostru.

Se apropie cu prudenţă de sferă.

Aruncând din nou lasoul şi făcând ca laţul să cuprindă exact mijlocul sferei, Sandro îl strânse încet. Cablul flexibil de oţel pătrunse adânc în grosul înveliş incandescent al sferei. Sandro găsi un punct de sprijin şi trase cu putere de cablu. Sfera se apropie puţin.

— Ei, vezi? se bucură Valia. Poţi s-o duci şi singur.

— E foarte, foarte ciudat, spuse profesorul. Interesant de ştiut din ce fel de metal o fi făcută...

— Presupuneţi şi dumneavoastră că e „făcută"? îl întrebai, curios, pe Cernihov.

Profesorul dădu din umeri şi nu răspunse nimic.

Ne urcarăm din nou în tanc, cablul se întinse şi sfera începu să alunece în urma noastră.

Tancul urca panta. Auzirăm din nou mugetul uraganului de foc. Incendiul vuia foarte aproape de noi. Plecându-se spre pământ, limbi ascuţite de flăcări alergau în întâmpinarea noastră. Ele se întindeau prin iarbă, se strecurau sub şenilele tancului şi se stingeau. În urma noastră, se vedeau de

sub şenile două dâre negre, peste care, ca şi cum ar fi mers pe şine, luneca sfera de foc.

În faţă apărură tufişurile cuprinse de flăcări. Furăm nevoiţi să închidem chepengurile.

Ce se întâmpla însă cu sfera? Suprafaţa ei strălucitoare nu se mai putea distinge printre flăcări. După fiecare zece metri îl rugam pe Sandro să oprească tancul, ieşeam afară din turelă şi verificam cât e de întins cablul. Sfera continua să se târască după noi. Eram liniştiţi. Dar, în curând pătrunserăm în adâncul pădurii. Deasupra zburau crăci aprinse, cădeau trunchiurile arse ale copacilor.

Apucându-mă de mână, Andrei îmi strigă la ureche:

— Ajunge... Îţi interzic... Nu face să-ţi rişti viaţa pentru un meteorit, oricare ar fi el. Şi apoi... n-o să ne ajungă oxigenul. Mergem la întâmplare.

Privii prin vizorul tancului. De jur-împrejur nu se vedeau decât flăcări şi fum. „Ce-ar fi dacă aş recurge din nou la ajutorul aparatului de recepţie care ne-a condus spre lac? gândii eu. Atunci însă lucra postul de emisiune de pe insulă”... Îmi adusei aminte că am intrat în taiga prin liziera ei vestică. Problema era deci să găsesc Vestul, să înaintăm în această direcţie şi astfel să ieşim din taiga. La Vest e însă Moscova! Asta înseamnă că trebuie să prind oricare dintre staţiunile de radiodifuziune ale Moscovei.

Deschisei chepengul, dar de ieşit nu mai puteam ieşi. Pretutindeni se vedea o mare de flăcări. Cu multă greutate scosei afară cadrul învelit în azbest, dădui drumul aparatului şi începui să ascult. Nu puteam prinde însă decât pârâituri şi şuierături.

Văzându-mă ocupat cu aparatul de recepţie, profesorul se apropie de mine. El urmărea cu lăcomie fiecare mişcare a mea. În cele din urmă, nu mai putu răbda şi mă trase de mânecă:

— Flăcările ecranează[10] direct cadrul, strigă el. Ecranul format de flăcări trebuie să fie cât de cât depărtat de tanc; abia atunci va fi posibilă recepţia.

— Găseşte un loc, oricare ar fi el, dar fără foc! comandă Iarţev, aplecându-se spre conducător.

Tancul începu să rătăcească prin pădure, în căutarea unei poieni cruţate de văpaie, dar pretutindeni nu întâlneam decât copaci cuprinşi de flăcări. La un moment dat, Sandro frână brusc şi se strecură printre picioarele noastre, în compartimentul din fund al tancului. Scoţând de acolo un obiect înfăşurat în azbest, şi râzând, ne spuse:

---

[10] Ecranare – operaţiune prin care un corp sau fenomen împiedică propagarea undelor sonore, vizuale, magnetice etc. (n.t.)

— Să-mi fie cu iertare, dar eu voi încerca să sting incendiul. Îmi daţi voie să încerc, tovarăşe căpitan-inginer?

Iarţev desfăcu pachetul şi dădu bucuros din cap. În faţa lui, era cel mai obişnuit stingător de incendiu. Sandro lovi de podeaua tancului aparatul şi făcu să ţâşnească prin chepengul turelei o şuviţă spumoasă şi şuierătoare. După un minut, focul se potoli, începu să fumege şi se stinse, de parcă cine ştie ce monstru fantastic l-ar fi înăbuşit dintr-o suflare.

De jur-împrejurul nostru, se întindea o suprafaţă de câţiva metri pătraţi curăţită de foc. Nu apucai bine să scot afară aparatul, că în apropierea noastră se auzi o explozie, apoi a doua şi a treia.

Exploziile se succedară fără întrerupere. Părea că e un înverşunat bombardament de aviaţie. Probabil că aşa şi era.

Îmi adusei aminte că, pentru înăbuşirea marilor incendii din păduri, se întrebuinţează bombe stingătoare de incendii. Niciodată nu mi-aş fi închipuit că numai la un an după terminarea războiului, voi nimeri undeva prin Siberia, sub un bombardament de aviaţie.

Sandro nu-şi mai găsea locul şi striga:

— Asta mai înţeleg şi eu! Aviaţia bombardează linia întâia a inamicului. Acum e timpul cel mai potrivit să-i străpungem apărarea!

Scosei afară din turelă cadrul, dădui drumul la aparat şi începui să caut Moscova. Profesorul mă trase din nou de mânecă. Ah, ce moment nepotrivit şi-a mai ales!

— N-auzi cumva dispariţii periodice ale semnalelor? strigă el, aplecându-se la urechea mea.

O ţiuitură abia perceptibilă îmi atrase atenţia. Începusem chiar să disting cuvinte disparate, când nişte smucituri perseverente îmi distraseră atenţia. Mă întorsei supărat spre Cernihov.

— Ei, spune! Am avut dreptate? Îţi dai seama că acum flăcările ecranează mai puţin? îmi strigă el la ureche.

— O clipă, tovarăşe profesor, spusei nerăbdător, îndepărtându-i mâna.

După îndelungi căutări, auzii distinct un glas depărtat: „Emisiunea are loc la posturile..."

Admirabil, asta-i tocmai ce-mi trebuia! Acum voi afla de unde se face emisiunea. Dar exact în clipa, aceea, neastâmpăratul profesor îmi strigă din nou, de-a dreptul în ureche:

— Am să te rog acum să controlezi şi în direcţia estică.

— Nu pot să recepţionez nimic, nu mă mai întrerupeţi, strigai la rândul meu, de astă dată supărat de-a binelea.

Acul alerga de-a lungul scalei. Minutele treceau. Câte înghiţituri de oxigen ne vor mai fi rămas?...

„Vorbeşte Moscova!” auzii în sfârşit în cască.

Reperul era găsit. Vom merge în direcţia indicată de glasul Moscovei.

— Fii atent, Sandro, să nu pierzi direcţia. Mergi drept înainte, orice s-ar întâmpla! strigă Iarţev.

Tancul se năpusti iarăşi în întâmpinarea focului. Străbăturăm în goană porţiunea care fumega, acolo unde bombele stingătoare de incendiu înăbuşiseră focul; apoi flăcările porniră din nou să şuiere în jurul tancului, ca în hornul unui cuptor.

Respiraţia devenea din ce în ce mai anevoioasă. Aruncai o privire spre Andrei, care ridicase manometrul aparatului său de oxigen în dreptul vizorului. Observând că îl privesc, el coborî neglijent manometrul şi, aplecându-se spre mine, mă întrebă:

— Ei, cum s-a terminat cearta dumitale cu profesorul?

Tancul îşi încetini mersul, mai făcu câţiva metri şi se opri. Sandro sări de la locul său.

— Acumulatorii!

Andrei se întoarse dintr-odată spre tabloul de bord şi privi voltmetrul.

— S-au descărcat acumulatorii, spuse el, plecându-şi capul. Nu vom mai putea înainta!

Valia se apropie de Andrei:

— Oare acesta să fie... sfârşitul?

Sandro deschise chepengul şi flăcările se năpustiră în tanc.

13. LA CAPĂTUL DRUMULUI

Îmi e destul de greu să reconstitui astăzi amănuntele celor întâmplate după aceea. Doar momente disparate mi s-au întipărit în memorie.

Nemaiavând energia electrică necesară, ţevile de răcire încetară să mai funcţioneze; deşi până atunci fuseseră reci, ele deveniră dintr-odată fierbinţi. Se încinseseră, deopotrivă cu toate celelalte părţi metalice ale tancului. Masca ţi se lipea de faţă. Costumele ude se încălziră şi din ele ieşeau aburi. Sudoarea şiroia pe noi de parcă ne-ar fi cuprins frigurile.

— De asta mă temeam cel mai mult, spuse răguşit Andrei, aplecându-se spre mine. Acumulatorii aceştia se descarcă după câteva ore, indiferent dacă lucrează sau nu... Dacă aş putea să le prelungesc viaţa cel puţin cu zece minute...

Se sufoca; probabil că oxigenul din balonul său era pe terminate. Dar de ce oare îl consumase înaintea noastră? Pipăii balonul – nu era la fel cu ale noastre. Prin ceaţa fumurie din faţa ochilor, putui să văd totuşi că pe balonul lui Andrei nu se afla triunghiul cel verde.

— Se vede că acumulatorii s-au descărcat din pricina căldurii, îmi dădui eu părerea, căutând să-mi amintesc unde mai văzusem acest balon.

— Nu, ei sunt bine izolaţi împotriva focului, spuse Andrei, respirând cu greutate. De altfel, lucrul acesta îi pune în primejdie. Dimpotrivă, acumulatorii lucrează mai activ la o temperatură înaltă... Stai!... El mă apucă puternic de mână. Sandro, dă jos învelişul izolator de pe acumulatori! Să fiarbă!... Reacţia va fi mai intensă.

Cu un cuţit, tăiarăm pernele cu aer care fuseseră cusute în jurul acumulatorilor şi începurăm de zor să smulgem de pe ei ţesătura de azbest.

Respiraţia noastră accelerată micşora repede rezerva de oxigen.

Andrei se lăsă pe podea, istovit.

— Sandro, încearcă... fă contactul!...

Privii manometrul de la balonul de oxigen al lui Andrei. Acul era la zero. Şi deodată, îmi amintii unde îl mai văzusem. Andrei îl luase de la Valia, ca să-l controleze şi, fără ca fata să observe, îl înlocuise cu al său, în care era mai mult oxigen.

Tancul se clătină, se smuci din loc şi porni. Se târa, abia mişcându-şi şenilele. Acumulatorii în clocot îşi dădeau ultimele părticele de energie.

Privii prin vizor. De jur-împrejur fumegau copacii azvârliţi pretutindeni de bombele stingătoare de incendiu. Razele becului muribund se pierdeau în pâcla fumurie ce umplea tancul. Nici măcar costumele noastre de azbest, care luaseră culoarea cenuşie, nu se distingeau prin fumul compact.

Va trebui oare să renunţ la masca devenită nefolositoare, pentru ca fumul usturător să-mi năvălească în piept?...

Probabil că în clipa aceea îmi pierdui cunoştinţa. Mi se părea că aud huruitul multor tancuri care pornesc la atac. Îmi aminteam de o zi de iulie, plină de fum, de praf, de tancuri înaintând spre apus... Iar eu zac în şanţul de la marginea şoselei şi nu pot striga. Şi tancurile trec pe alături...

Dar deodată, chepengul bubui şi deasupra noastră apăru, printre valurile de fum, ca printre nori, un om cu masca pe faţă.

Era conducătorul tancului-remorcher care ne aştepta la încrucişarea drumurilor.

Astfel veni salvarea.

După ce, cu sorbituri lacome, traserăm în plămâni oxigen din belşug, tanchistul ne povesti că locotenent-colonelul mai trimisese în întâmpinarea noastră câteva tancuri. Într-adevăr, peste un minut, din toate părţile apărură, aproape în acelaşi timp, siluetele carelor de luptă, cu farurile aprinse. Părea că aşteptaseră, camuflate printre copaci, semnalul de atac.

Sandro ieşi afară prin deschizătura chepengului şi stând pe blindaj striga ceva, arătând maşinile care se adunaseră. Mă urcai alături de el.

— Ştii ce, dragul meu, îmi strigă el la ureche, iartă-mă, dar dacă şi ei ar fi avut motoare asemănătoare cu al nostru, i-aş fi dus imediat înapoi în pădure.

— Pentru ce? Doar acolo n-a mai rămas nimeni! mă mirai eu.

— Cum aşa „pentru ce”? Ce vorbă-i asta „n-a rămas nimeni”. Şi de enervare Sandro lovi cu piciorul în blindaj. A rămas focul. Trebuie împrăştiat cu proiectile brizante, bombardat cu bombe, înăbuşit cu stingătoare de incendiu... Trebuie trimis un desant[11] pe tancuri.

— Ei lasă, asta o să se facă ceva mai încolo. Tancul lui Andrei a fost primul cercetaş. Poate că vom construi maşini de pompieri neinflamabile, speciale pentru păduri, stepe, mlaştini cu turbă. Vom avea încă destul de lucru... Cât despre incendiu, o să fie el stins curând şi fără noi.

[11] Sandro foloseşte foarte des termeni militari. „Desant” înseamnă trupe de şoc.

*

Se întunecase de-a-binelea. Ars, cu pete mari pe blindaj, tancul fusese remorcat şi acum înainta încet. Iar în spatele lui, săltând pe drumul brăzdat de hârtoape, se rostogolea, aidoma unei mingi uriaşe, sfera care se răcea. La suprafaţa ei, care începuse să capete culoarea vişinei putrede, se aprindeau şi se stingeau necontenit scântei aurii.

14. EROII POVESTESC

Seara târziu, locotenent-colonelul ne invită la el. Locuia chiar pe malul râului, în apropierea şcolii de tanchişti.

Sosii ceva mai devreme şi, în aşteptarea celorlalţi, ieşii pe verandă. Un abajur portocaliu învăluia într-o lumină plăcută masa pregătită pentru cină; fluturi de noapte zburau în jurul lămpii.

Domnea o linişte neobişnuită, atât de plină de bucurie, atât de transparentă şi desăvârşită, încât părea că nimic nu o poate turbura. Totul se odihnea: câmpia, mestecenii, apele leneşe şi ostenite ale râului.

Răcoarea uşoară a serii făcea să-mi treacă fiori prin tot trupul. Simţeam prospeţimea răspândită de rouă serii, un gust de mentă în gură, picături de apă în păr şi senzaţia acelei uşoare oboseli – cunoscută tuturor – care îţi învăluie corpul răcorit după o baie bună.

Mă aşezai într-un fotoliu. În depărtare, se vedeau licărind luminile oraşului. Când se aprindeau, când se stingeau. Priveam afară spre sfera răcită acum, ce se contura neclar în întuneric; îmi amintii de toate întâmplările prin care trecusem într-o singură zi. După huruitul tancului şi vuietul flăcărilor, aveam impresia că niciodată nu mai încercasem cu atâta plăcere senzaţia liniştei.

Întorcându-mă spre masă, admirai portocalele aurii. Păreau că strălucesc ca luminate dinăuntru.

Deodată intră Andrei, însoţit de o fată pe care n-o cunoşteam. Să fie Valia? Vasăzică aşa arăta ea fără mască. Îmbrăcată într-o rochie de stofă albă, cu broderii roşii şi aurii, nu aducea câtuşi de puţin cu pasagerul încăpăţânat din tancul neinflamabil. Un păr blond şi strălucitor, ochi surâzători, mişcări line – toate acestea ţi-o făceau simpatică, chiar fără să vrei. Luându-l pe Andrei de braţ, ea îl conduse până la balustrada verandei. Şedeam în umbră, aşa că ei nu mă observară.

— Probabil că până dimineaţă se va răci complet, spuse Valia arătând sfera. Atunci vom afla totul. Cred că în noaptea asta n-o să închid ochii deloc. Poate că-i într-adevăr un sol dintr-o altă planetă? Ce, nu se poate presupune asta?

— Eu ştiu ce anume te face să te gândeşti la lucruri atât de fantastice, observă Andrei zâmbind şiret. Să-ţi spun? N-ai să te superi?

Valia râse.

— Cam ce ar putea fi? Sper că n-ai de gând să-mi spui obrăznicii?

— Nu ştiu cum ţi se vor părea, rosti tărăgănat şi nesigur Andrei. În copilărie, ţi se dăruiau globuri de ciocolată. Scuturai acest glob cu surprize, ascultai cum înăuntru sună „ceva" şi o arzătoare curiozitate te îndemna să-l spargi şi să scoţi din el o jucărie în formă de ceas sau un inel. La fel e şi acum: vrei să despici această sferă ca să priveşti înăuntrul ei...

— Se poate să ai dreptate. Valia privi sfera ce se stingea. E rău să fi aşa?

Mă ridicai încet de la locul meu din colţul întunecat. Valia întoarse capul şi mă privi mirată. Se vede că nu mă recunoscuse.

Andrei se apropie zâmbind de mine şi mă conduse lângă prietena lui.

— Ei, şi acum, daţi-vă mâna, spuse el adresându-mi-se. O cunoşti perfect pe Valia, şi ea pe dumneata; cele câteva ore petrecute împreună în tanc preţuiesc mai mult decât ani întregi de cunoştinţă.

Valia mă privi atent, apoi, pe neaşteptate, izbucni în râs.

Ca să spun drept, acest hohot de râs mă făcu să mă simt oarecum stingherit. Nu-mi prea plăcu această spontaneitate.

— Iartă-mă, te rog, spuse Valia, reţinându-mi mâna. Mă temeam pur şi simplu ca înfăţişarea dumitale exterioară să nu fie cu totul alta decât aceea pe care mi-o închipuisem... Acum sunt mulţumită că nu m-am înşelat.

— Ce zici, Victor Sergheevici, s-o scutim de obligaţia de a se justifica? Şi zâmbind, Andrei îi aruncă fetei o privire.

Pe verandă, ieşiră locotenent-colonelul Stepanov şi profesorul.

— Imaginaţi-vă, colegi, strigă încă din prag Cernihov, presupunerile mele s-au dovedit a fi juste; acum mi-am descurcat toate însemnările şi m-am convins că în mijlocul focului recepţionam raze reflectate.

— Şi eu mi-am revăzut notiţele, Nicolai Alexandrovici, spusei la rândul meu arătându-i bloc-notesul. Şi sunt foarte bucuros că aţi invitat pe un reprezentant al Institutului nostru să ia parte la proba acumulatorilor lui Iarţev. Ce-i drept, experienţa a avut loc în condiţii cu totul extraordinare... în momentul când tancul trecea chiar prin foc. Dar tocmai acest lucru mi-a permis să mă conving de însuşirile lor practice, cu totul uluitoare, care în cazul unei probe obişnuite, ar fi putut să rămână neobservate. Acumulatorii lui Iarţev suportă o temperatură ridicată şi sunt uimitor de rezistenţi.

— Mai încape vorbă! remarcă Cernihov, tancul a căzut într-o râpă şi ei n-au păţit nimic... De altfel, la fel ca şi noi, adăugă el, frecându-se cu mâna la ceafă.

În prag, se ivi silueta lui Sandro. Era într-un veston orbitor de alb pe ai cărui umeri sclipeau epoleţii de aur; dunga impecabilă a pantalonilor călcaţi cu sârguinţă cădea peste vârfurile unor pantofi de culoare deschisă. Zâmbii fără să vreau, amintindu-mi de dârele negre de funingine care-i pătau combinezonul de azbest în timpul călătoriei noastre prin taiga. Sandro mă privi mirat, apoi îşi cercetă costumul şi, negăsindu-i niciun cusur, se apropie de stăpânul casei.

— Tovarăşe locotenent-colonel, începu Sandro cu căldură, daţi-mi voie să plec în taiga să sting focul. Tancul e gata, acumulatorii vor fi încărcaţi până dimineaţă. Eu voi străbate întreaga taiga...

— Vii cam târziu, Sandro, zâmbi locotenent-colonelul. Incendiul a şi fost stins; mi s-a comunicat acum o oră. Poftiţi la masă, tovarăşi...

— Prieteni, spuse el când toţi se aşezară, cu un an în urmă, a răsunat ultima salvă în cinstea Victoriei care vestea lumii sfârşitul războiului. Şi poate că au fost câte unii care au crezut că odată cu terminarea acţiunilor militare a dispărut şi posibilitatea de a săvârşi fapte eroice, dar, dragi prieteni, viaţa e intensă şi multilaterală.

El ridică paharul şi privi prin el lumina lămpii.

— Pentru a pune stăpânire pe tainele naturii şi a o sili să slujească omului e de asemenea nevoie de eroi. Cele petrecute în cursul acestei zile confirmă cum nu se poate mai bine tot ce vă spun eu...

— Aveţi dreptate, Egor Petrovici, răspunsei. Pe pământ sunt atâtea enigme nedezlegate, în ştiinţă – atâtea probleme nesoluţionate! Totuşi am impresia că una dintre ele a fost rezolvată azi! Mă refer la acumulatorii lui Iarţev.

— O, lor li se poate prezice un viitor măreţ! sări Sandro înflăcărat. Închipuiţi-vă: automobile, motociclete care vor merge fără să facă zgomot. Încărcătura unui asemenea acumulator va ajunge pentru sute de kilometri de drum. Maşinile vor fi ieftine şi uimitor de simplu construite. Ce poate fi comparat în trăinicie cu un electromotor? Se vor crea automobile minuscule cu două locuri, construite dintr-un metal uşor. Un asemenea automobil va fi cu uşurinţă urcat la orice etaj şi băgat în bucătărie. Nu va cântări mai mult decât o bicicletă. Acumulatorul său se va încărca noaptea, de la reţeaua electrică, printr-un redresor. În prezent, toate acestea au devenit foarte posibile. Visul tuturor constructorilor a fost întotdeauna un acumulator

uşor, cu o mare capacitate. Iarţev l-a construit.[12] De aici înainte nu va mai fi greu să se construiască un avion uşor de sport cu electromotor – o adevărata motocicletă zburătoare. În felul acesta, va fi rezolvată problema transportului aerian individual. Chiar dacă deocamdată acumulatorii lui Iarţev se descarcă prea repede, chiar dacă nu sunt încă perfecţi, totuşi multe vor mai fi realizate peste doi, trei ani...

Sandro nu apucă să-şi termine fraza. Din grădină se auzi un fel de gâlgâit ciudat, apoi o pârâitură surdă de parcă la doi paşi de noi cineva ar fi rupt o pânză. Concomitent cu toate astea, o flacără orbitoare de culoare violetă ne lumină feţele.

Toţi săririm de la masă şi ne repezirăm spre balustradă. Dintr-un mic orificiu de la suprafaţa sferei, izbucneau flăcări liliachii.

Sfera se urni din loc şi începu să se rostogolească pe cărăruia de nisip.

Apoi ea trecu peste un strat de flori, rupse gărduleţul de sârmă şi, şuierând, ajunse până la un mic teren de tenis.

15. SFERA A DISPĂRUT!

Momentul acesta mi s-a întipărit pentru totdeauna în minte. Răzorul strivit, tulpinele rupte ale gherghinelor, cupele pârjolite ale lalelelor, nisipul topit de pe cărare – toate erau luminate de o tremurătoare flacără violetă, asemănătoare luminii împrăştiate de o lampă cu mercur, şi păreau neverosimile, desenate parcă.

Când ne venirăm în fire, sfera se oprise. Flacăra se stinsese, totul era cufundat în întuneric şi lucea uşor doar orificiul incandescent din învelişul sferei, iar în partea opusă se zărea o crăpătură neagră şi adâncă. „Seamănă cu crăpătura unui chepeng întredeschis", gândii eu.

— Ce istorie!... exclamă gânditor profesorul.

Locotenent-colonelul ridică de pe jos un băţ, înconjură sfera şi ciocăni precaut suprafaţa ei. Înăuntru era probabil goală.

Băţul începu să ardă mocnit, iar de pe suprafaţa sferei scântei mărunte săriră în toate părţile.

— Încă nu s-a răcit complet, spuse calm Egor Petrovici. Va trebui să mai aşteptăm...

— Să aşteptăm? întrebă Valia indignată. Păi, în vremea asta are timp să mai facă cine ştie ce trăsnaie, să dea foc casei...

---

[12] E drept că un asemenea acumulator poate revoluţiona tehnica. Din păcate însă, acumulatorii lui Iarţev n-au părăsit încă laboratoarele. La fabricarea lor în serie s-au ivit dificultăţi uriaşe. (n.a.)

— Ce-ar fi dacă am lega-o cu un cablu de remorcă? propuse posomorât Sandro, îndreptând tufele de gherghine strivite.

Locotenent-colonelul se plimbă multă vreme în jurul sferei, cercetând-o atent cu privirea. În sfârşit, se opri, scoase port-ţigaretul şi, fără a lua vreo ţigară, îl vârî înapoi în buzunar. Era, se pare, serios adâncit în gânduri. Straniu meteorit!

— Vreţi, nu vreţi, dragi prieteni, vorbi el în sfârşit, dar eu nu văd altă soluţie. Uneori e folositor să aştepţi. Să rămână lângă el cineva pentru observaţie.

— Îngăduiţi-mi mie, se oferi Sandro.

— De acord, acceptă locotenent-colonelul, dar să nu te apropii prea mult de sferă. Cine ştie câte se mai pot întâmpla!...

— Vedeţi, Egor Petrovici, râse Valia, acum imaginaţia fiecăruia e în mare fierbere. Cu toţii aşteptăm ceva neobişnuit de la această sferă uimitoare.

Ea scoase din buzunar o batistă. Ceva luci în întuneric şi căzu pe nisip. Ridicai obiectul şi, înapoindu-l Valiei, apucai să observ că e o frântură dintr-un metal ciudat, de culoare albastră.

— O, dar asta e descoperirea mea! exclamă bucuroasă Valia. Uitasem complet de ea. Am găsit bucăţica asta la o mică depărtare de sferă. M-am gândit atunci că într-un fel sau altul trebuie să aibă vreo legătură cu meteoritul.

Cu grijă, Andrei luă în mână bucata de metal găsită de Valia.

— Acum încep să pricep multe lucruri, spuse el cercetând metalul strălucitor. Pricep de ce nu s-a sfărâmat sfera, deşi era goală pe dinăuntru.

Aşteptam în tăcere.

— Acest metal uşor, dar destul de rezistent, n-a ars în atmosferă, el a format probabil învelişul exterior al meteoritului. Topindu-se, a constituit un amortizor original, care a micşorat puterea loviturii. Sferă s-a eliberat de stratul lichid care o înconjura şi s-a rostogolit în râpa în care a şi găsit-o Valia... Ce părere ai despre teoria mea, Nicolai Alexandrovici?

— Ce-aş putea să-ţi răspund? rosti profesorul pe gânduri. Se poate să ai dreptate... Până una alta însă, un singur fapt e incontestabil şi anume că meteoritul e cel care a pricinuit incendiul. Şi chiar numai prin aceasta el a adus un oarecare folos ştiinţei, întrucât m-a ajutat să studiez propagarea prin foc a undelor radiofonice[13]. Alţi oameni de ştiinţă au experimentat

---

[13] Trebuie remarcat că până acum nu s-a întâmplat în istorie ca un meteorit să provoace un incendiu. De obicei, meteoritul cade pe pământ aproape complet răcit. Cu toate acestea, Petrov susţine că el şi prietenii săi au întâlnit in taiga un corp incandescent. N-am motive să nu-i dau crezare. (n.a.)

electroconductibilitatea[14] flăcărilor în cuptoare cu gaze, dar nimeni n-a reuşit să facă o experienţă asemănătoare într-un cadru atât de grandios.

— Ei, să mergem, prieteni, ne spuse locotenent-colonelul, luând de braţ pe profesor şi pe Valia.

Eu şi Andrei îi urmarăm, iar Sandro rămase pe terenul de tenis.

Aruncând o privire în urmă, cu greu mai putui zări meteoritul ce se răcea treptat. El se contopea cu negura nopţii, părea lipsit de orice formă şi numai micuţa pată dintr-o parte licărea aidoma vârfului aprins al unei ţigări.

La o oarecare depărtare se profilau contururile întunecate ale copacilor, iar jos, la rădăcina lor, se întindea în jurul platoului linia palidă a răzoarelor de flori. O adiere aduse de acolo mireasma reginei nopţii şi a micşunelelor...

Ne aşezarăm tăcuţi la masă. Fiecare era frământat de propriile lui gânduri. Visătoare, Valia privi în cupă vinul transparent, de culoarea chihlimbarului, apoi îndepărtă cupa şi-şi trecu mâna peste faţă, de parcă şi-ar fi adus aminte de ceva.

— Am fost pe front într-un batalion sanitar; aduceam răniţii de pe câmpul de luptă, spuse ea.

Privii cele trei panglici colorate prinse de rochia fetei.

— Dar iată că războiul s-a sfârşit, continuă ea, şi odată cu el mi s-a părut că o linişte neobişnuită mă apasă, o linişte în care îmi lipsea ceva. Mă apucai din nou de studiile pe care le întrerupsesem. Era nespus de greu; citeam manuale, descifram scheme, mă cufundam în aride formule matematice, dar în faţa mea vedeam păduri, bordeie de campanie, fulgerarea rachetelor luminoase. Ascultam lecţiile, dar mi se părea că nu stau în aula facultăţii, ci într-o pădure şi că de undeva, de departe, răzbătea ţăcănitul furios al mitralierei, acoperind glasul monoton al lectorului... Visam întâmplări extraordinare...

Valia tăcu, zâmbi şi aruncă celor din jur o privire încurcată.

— Aşa, aşa, spuse locotenent-colonelul, zâmbind la rândul său, cunosc acest sentiment; azi tocmai am vorbit de el.

Şedeam duşi pe gânduri. Un ţânţar bâzâia plictisitor, un fluture de noapte lovea cu aripile mătasea întinsă a abajurului. Din când în când, aruncam câte o privire spre terenul de tenis, abia distingând silueta lui Sandro. Ca o sentinelă, el se plimba cu paşi rari în jurul sferei.

---

[14] Electroconductibilitatea este proprietatea anumitor corpuri de a lăsa electricitatea să treacă prin ele, cu alte cuvinte de a fi mai mult sau mai puţin bune conducătoare de electricitate. (n.a.)

O bubuitură asurzitoare curmă liniştea. O lumină orbitoare, asemenea unei flăcări de magneziu, făcu să se ivească din întuneric răzoarele de flori, băncile, pătratul întunecat al terenului de tenis.

O flacără violetă ţâşni în sus, aidoma unei fântâni arteziene de foc. Pentru o clipă, văpaia rămase atârnată în văzduh, apoi totul se stinse. Din nou se aşternu liniştea, iar întunericul învălui grădina. Abia după un minut, ochii putură distinge lumina palidă a lămpii cu abajur, pata albă a feţei de masă şi câteva umbre neclare în jurul mesei.

Ceva lovi acoperişul o dată... a doua oară...

Mă năpustii spre terenul de tenis.

Pe locul unde lăsasem sfera se afla doar o pâlnie neagră cu marginile sfârtecate. La câţiva paşi zăcea o tufă de gherghine cu rădăcinile chircite întoarse în sus.

16. ENIGMA METEORITULUI

Nu numai sfera dispăruse, dar nici pe Sandro nu-l găseam nicăieri. Începui să-mi amintesc cum patrula Sandro în jurul sferei, cum o privea atent, căutând parcă ceva. Nu cumva descoperise în ea vreun chepeng? Poate că l-a şi deschis...

Se auzi trosnetul unor crăci rupte şi, printre pinişorii care formau un fel de gard viu, îşi făcu loc Sandro. În urma lui, se târa un cablu pentru remorcare.

— Ce... ce s-a întâmplat? strigă el apropiindu-se în fugă de noi.

— Pe dumneata ar trebui să te întrebăm ce s-a întâmplat, tovarăşe locotenent, îi răspunse cu severitate locotenent-colonelul.

— Vă rog să mă iertaţi, mi-am părăsit postul doar pentru o clipă. M-am gândit că ar fi totuşi mai bine s-o susţin cu un cablu, dar... Spunând aceasta, Sandro privi pâlnia provocată de explozie şi bulgării de pământ împrăştiaţi pe terenul de tenis; apoi oftând, adăugă: Mi se pare că am întârziat.

Fără să vreau aruncai o privire în sus, sperând să zăresc pe cerul negru o dâră luminoasă.

— Degeaba priveşti într-acolo, rosti sec profesorul. Meteoritul a rămas pe pământ.

Profesorul ridică la înălţimea ochilor mei nişte schije înnegrite de foc, făcute dintr-o materie uşoară şi poroasă.

— O să găseşti câte vrei pe terenul de tenis, continuă el. După cum se vede, explozia s-a produs în urma unei răciri inegale... Există asemenea cazuri. Ce formidabilă a fost însă forţa reacţiei! De altfel, presupun că sfera s-

a rostogolit în şanţul cu apă şi din pricina asta a şi făcut explozie... Bineînţeles. Iată urma ei.

— N-am fost în stare s-o păstrăm! remarcă Valia întristată.

— Da, păcat, spuse profesorul. Acest meteorit, prin forma şi dimensiunile lui, părea ceva cu totul neobişnuit. Ceea ce constituie însă partea cea mai interesantă e faptul că pe dinăuntru era gol. Profesorul cerceta schijele meteoritului, apropiindu-ne mult de lentilele ochelarilor. Probabil că această sferă aparţinea aşa numiţilor meteoriţi carbonici. Acum pricep limpede de ce se mişca dintr-un loc în altul, după ce căzuse pe pământ. Era o mişcare reactivă. Gaze fierbinţi izbucneau din sferă, mai precis din compartimentele ei izolate, făcând-o să înainteze prin forţa reacţiei. Privind chipurile noastre încurcate, el adăugă: desigur, e foarte neplăcut faptul că un asemenea meteorit, unic prin forma şi particularităţile lui, s-a transformat într-un morman de sfărâmături, dar ce putem face?...

— Adevărul e că ne pare rău şi din alte motive, mărturisii eu. Fiecare dintre noi a formulat o ipoteză proprie care explica apariţia acestei ciudate sfere de foc. Anumite persoane – privii cu zâmbet reţinut în direcţia Valiei – erau gata să considere acest meteorit drept o rachetă venită dintr-o planetă şi condusă cu ajutorul radio-ului. Şi, ca să vorbim deschis, eu însumi am fost urmărit de tot felul de presupuneri fantastice.

— Iată însă că misterioasa noastră sferă a plesnit ca un balon de săpun, adăugă Andrei şi, odată cu ea, şi ipotezele noastre.

— Iar în locul lor au rămas doar tăciuni şi scrum, oftă Sandro şi rupse între degete o schijă subţire.

Valia ridică de jos câteva schije şi încercă să le cerceteze. Nu reuşi însă din pricina întunericului. Alergă spre casă, iar noi o urmarăm agale.

Sentimentul amar al dezamăgirii nu mă părăsea.

Îmi amintii de seara când văzusem meteoritul căzând, îmi amintii de dorinţa pe care o formulasem. „De ce aş putea să mă plâng? gândii. Dorinţa mi-a fost împlinită. Am participat la o călătorie extraordinară, am pătruns în universul misterios al focului, într-o lume în care nicio fiinţă vie n-a mai pătruns înaintea mea; am încercat puterea şi rezistenţa minunaţilor acumulatori ai lui Iarţev. Ce-mi mai lipseşte? Cu toate acestea, ce păcat că nu mai există această extraordinară sferă!" oftai fără să vreau.

Valia se apropie de masă şi puse jos schijele meteorice. După ce le analiză cu atenţie, strigă emoţionată:

— Veniţi mai iute încoace, ia priviţi ce-i aici!

Oaspeţii locotenent-colonelului se îngrămădiră în jurul mesei. Profesorul îşi scoase grăbit ochelarii, trase din buzunar o batistă mare de culoare

albastră, şterse cu grijă sticlele şi, cu un gest brusc, potrivindu-şi din nou pe nas ochelarii, se aplecă deasupra schijelor.

— Mda... ceva extraordinar! exclamă după câteva secunde.

Îmi stăpâneam, pe cât puteam, curiozitatea care mă rodea. Stând lângă balustrada verandei, îmi înfipsei dureros unghiile în lemnul umezit de rouă. Cu coada ochiului, îi urmăream pe cei care cercetau schijele.

Sandro părea înmărmurit.

Locotenent-colonelul scoase din tabacheră o ţigară pe care, cu gestul său obişnuit, o bătu de capac, apoi o aruncă şi, sprijinindu-se cu ambele coate de masă, se aplecă tare deasupra ei.

Nu ştiu ce anume mă ţintuise în loc. Poate voiam să-mi încerc puterea voinţei? Am fost întotdeauna un om dornic să aflu cât mai multe. Întreaga mea viaţă a fost subjugată de această nepotolită dorinţă de a şti. Căutând s-o satisfac, am citit mii de cărţi, am făcut un număr uriaş de experienţe de laborator, dar această dorinţă creştea din ce în ce mai puternic în mine. De data asta, voiam să mă chinuiesc, să amân pe cât posibil satisfacerea curiozităţii pe deplin legitime.

— Ia apropie-te, amice, mă strigă profesorul. Ai mai văzut ceva asemănător?

Mă bucurai sincer de această invitaţie, care era un admirabil pretext pentru a pune capăt nestăpânitei curiozităţi ce mă frământa.

Din pricina luminii prea vii a lămpii mijii ochii. Dar chiar şi printre genele lăsate străbătu o rază strălucitoare, ca un spectru solar, care pornea din grămăjoara de schije ascuţite ce zăceau pe faţa de masă. Ea tremura şi făcea ape-ape, răspândind ba o lumină verde, ba una violetă, ba una albastră. O clipă se aprinse, jucăuşă, o flacără de purpură, apoi străluci o orbitoare rază albă, de limpezimea cleştarului.

— Diamante! şoptii, aplecându-mă deasupra mesei. Simţii cum mi se taie răsuflarea.

— Dar cum or fi nimerit în această sferă ciudată? întrebă mirată Valia. N-am prea auzit ca în meteoriţi să se găsească pietre preţioase.

— Într-adevăr, cerul nu trimite deseori asemenea daruri, remarcă profesorul, privind prin lupă o bucată neagră de cărbune în care străluceau cristale de piatră preţioasă. Ştim că în 1886, în gubernia Penza, a căzut un meteorit de natură carboniferă, având o greutate de o mie nouă sute kilograme. În interiorul lui au fost descoperite diamante, dar bineînţeles nu atât de mari.

Priveam diamantele pe care le aveam în palmă, pipăiam muchiile lor ascuţite şi zgâriam cu ele, pentru a-mi întări convingerea, geamul ceasului

meu. Nu mai încăpea nicio îndoială: erau pietre preţioase de o rară frumuseţe.

Profesorul alese exemplarele cele mai mari şi, închizând un ochi, se apucă să le cerceteze cu lupa.

— E greu să evaluez importanta acestei descoperiri, spuse el, rupându-se pentru o clipă din îndeletnicirea lui.

— Cred că această comoară minunată care ne-a picat de-a dreptul din cer, va putea ajuta pe savanţii noştri să găsească un mijloc pentru fabricarea artificială a diamantelor...

— Poate că tot în asemenea sferă de foc – îşi dădu părerea Sandro, ai cărui ochi străluceau de bucurie – în nişte cuptoare sferice speciale.

Profesorul râse.

— Greu de spus. Pentru cristalizarea diamantelor artificiale e nevoie de o temperatură înaltă, până la două mii de grade şi de o presiune uriaşă de 40–60 mii de atmosfere. Până în prezent, nimeni n-a reuşit să satisfacă ambele condiţii. Se poate însă că acum...

— Ce minunat ar fi! exclamă entuziasmată Valia. Diamante artificiale ieftine ar produce o adevărată revoluţie în domeniul tehnicii. Imaginaţi-vă diversele operaţii de producţie: strunjitul, frezarea şi altele, executate cu ajutorul unor cuţite în care au fost montate diamante mari de câteva zeci de carate.

Priveam printre gene cristalele care aruncau mii de focuri. Tăceam toţi, admirând diamantele.

În gând, vedeam maşini care erau în stare să străbată orice mediu, maşini care nici nu se scufundau, nici nu luau foc. Îmi închipuiam strungurile uriaşe prevăzute cu cuţite de diamant, a căror duritate va permite mărirea de câteva sute de ori a vitezei de prelucrare a metalului. Aceste cuţite nu vor avea nevoie să mai fie ascuţite. Productivitatea muncii va creşte nebănuit de mult.

Alături de mine, şedeau oameni în stare nu numai să viseze şi să năzuiască, ci să şi realizeze cele plănuite. Să lucrez împreună cu ei, să-i ajut şi să mă folosesc de sprijinul lor, iată care îmi era dorinţa.

O stea căzătoare brăzdă cerul întunecat. Dâra ei luminoasă dispărea încet. Nu mai visam însă la călătorii interplanetare, nu mai aveam dorinţe naive. Dorinţa ce o avusesem în clipa aceea, trebuia să se împlinească imediat.

UMBRA DE SUB PĂMÂNT

1. COMPASUL ARHITECTULUI BRODOV

— Dacă am analiza lucrurile cum trebuie, îşi începu Petrov cea de a doua povestire, s-ar vedea că întâmplările prin care am trecut în timpul detaşării noastre în Sudul ţării s-au petrecut numai datorită faptului că eram absorbiţi în întregime de experimentarea aparatului nostru. Cred că înţelegeţi ce înseamnă pentru un constructor prima probă practică a construcţiei create de el.

De altfel, nu-mi voi începe povestirea de la acest fapt. Mai întâi trebuie să ştiţi ce s-a întâmplat până la experimentarea aparatului.

Închipuiţi-vă un cartier mărginaş al unui mare port maritim.

Frunzele castanilor se scuturã. Vântul le roteşte prin aer, le târăşte de-a lungul trotuarelor, le aruncă în ferestrele caselor dărâmate.

Printre marginile zdrenţuite ale norilor, se furişează razele timide ale unui soare de toamnă. În oraş, s-a făcut demult ziuă, dar în orbitele negre ale ferestrelor sparte tot se mai ascunde noaptea.

Treceam în fiecare zi prin faţa acestor clădiri mohorâte, îndreptându-mă spre poligonul experimental.

Astăzi am schimbat itinerariul obişnuit. Coborând din maşină într-unul dintre cartierele distruse, am început să caut Sectorul de Construcţii nr. 17. Termenul detaşării mele expira şi nu puteam pleca din oraş fără să-l fi văzut pe Coloscov, cu care nu mă mai întâlnisem din timpul războiului.

Cotind într-o stradelă îngustă, văzui şi aici grămezi de moloz şi clădiri distruse, cu ziduri sfârtecate, cu tencuială căzută, brăzdate de crăpături adânci.

În această stradelă era mult mai mult zgomot decât pe alte străzi ale cartierului. Aici se reconstruiau vechile clădiri şi se ridicau altele noi. Oraşul distrus de război renăştea văzând cu ochii. În curând, va veni rândul străzilor vecine. Şi acolo, va prinde să se înalţe, aidoma unui fum, praful alb, vor luneca deasupra etajelor macaralele de construcţie, iar schelele de oţel vor încinge zidurile caselor.

Fără să vreau, mă oprii lângă una dintre construcţii, privind cu admiraţie cât de repede şi perfect coordonat lucrau cele mai variate maşini care înconjurau clădirea. Erau aici macarale înalte, asemănătoare unor girafe, un fel de ciudate escalatoare mobile care urcau fără încetare materialele, maşini care împroşcau masa lichidă a mortarului de-a dreptul pe pereţi, gigantice braţe metalice care aşezau pe acoperiş foile de tablă.

Toate acestea vuiau, bubuiau, zăngăneau, se agitau...

Dar unde-or fi oamenii?... Zării numai câţiva inşi care conduceau mecanismele. Probabil că în acest sector erau folosite ultimele noutăţi ale tehnicii sovietice în materie de construcţie.

O explozie surdă zgudui văzduhul. Un nor de pulbere albă se înălţă deasupra casei din colţul de peste drum. În aceeaşi clipă, auzii plescăitul apei. Un şuvoi înalt, asemeni unei fântâni arteziene, ţâşni din mijlocul ruinelor; strălucind în soare şi bătând ca grindina pe tabla acoperişului, şuvoiul izbucnea dindărătul unui perete dărâmat şi atrăgea după sine praful alb.

Două-trei picături mi se prelinseră pe faţă. Mă ştersei cu batista şi, scoţându-mi pălăria, scuturai picăturile strălucitoare care se opriseră pe borurile ei.

— Victor Sergheevici! Tu să fii oare? auzii un glas cunoscut.

Întorcându-mă, văzui pe Feodor Grigorievici Coloscov, vechiul meu tovarăş şi prieten. N-am să pot uita niciodată grija mişcătoare, înduioşătoare, pe care a manifestat-o atunci când venisem în unitatea lui pentru a verifica noua instalaţie de radio.

— Ia să te văd! Ai crescut de-a binelea! exclamă el vesel şi mirat.

Prietenul meu nu mai era tânăr, dar entuziasmul care-i strălucea pe faţă şi sprinteneala tinerească a mişcărilor lui, îl întinereau într-atâta pe Coloscov încât aproape nici nu-remarcam diferenţa de vârstă care ne despărţea.

— Cred c-ar fi şi timpul să cresc, râsei eu, îmbrăţişându-l. Anii trec, în schimb, dumneata Feodor Grigorievici, nu îmbătrâneşti deloc, nu văd la dumneata nicio schimbare! Pe cuvânt de onoare! Ei, dar de privit în oglindă o să ne privim mai târziu. Spune-mi, îl întrebai arătând în direcţia clădirii de unde tocmai răsunase detunătura exploziei, ce fel de focuri de artificii şi fântâni arteziene mai sunt şi astea?

— Nu mă-ntreba. Coloscov deveni dintr-odată serios. Obişnuita pacoste! Clădirea e din beton armat şi are crăpături. Ca s-o desfaci bucată cu bucată îţi ia prea mult timp, aşa că trebuie s-o arunci în aer. În pământ se găsesc însă ţevi. Parcă le poţi vedea? La cadastru, planurile instalaţiilor subterane din acest raion nu s-au păstrat. Îţi dai şi dumneata seama, în timpul războiului au dispărut multe lucruri. De aceea ni se şi întâmplă să aruncăm în aer ba o conductă de apă, ba una de gaz metan, ba un cablu electric...

Povestind, el îşi ciupea de emoţie mustăţile tunse scurt.

Îl cercetam atent cu privirea pe Feodor Grigorievici: era îmbrăcat într-o haină albastră subţire, purta pantaloni de doc, iar pe cap avea o şapcă albă. Cu tot costumul său civil, vedeam în faţa mea pe vechiul militar, pe maiorul unei unităţi al Frontului II Ucrainean.

— Mi s-a povestit, spusei, observând o cicatrice pe bărbia lui Coloscov, că la Viena ai fost lovit de o schijă, pe când priveai Primăria... După cum se vede n-ai uitat de arhitectură nici în timpul luptelor... Ei, mi-am zis eu, şi acum tot cu asta trebuie să se ocupe. Întâmplător am aflat la Moscova că ai fost însărcinat cu construirea unui sanatoriu. Când am sosit aici, am întrebat la Comitetul Orăşenesc unde-l pot găsi pe celebrul maior Coloscov, care s-a apucat să construiască un sanatoriu cum n-a mai văzut nimeni până acum. „Cum să nu, mi-au răspuns, îl cunoaştem. Vă referiţi la «Palatul aerian»?" Şi m-au trimis la Sectorul 17. „El e şef acolo..."

— Da, da... Vezi bine, se întâmplă, răspunse posomorât Coloscov, urmărind pârâiaşul care se scurgea de-a-lungul trotuarului.

— Totuşi, ce te face să fii nemulţumit, Feodor Grigorievici? Nu înţeleg... Oraşul se reconstruieşte. Oamenii visează asemenea operă, în vreme ce dumneata...

— Ce-i cu mine?... spuse tot atât de posomorât Coloscov. Sectorul meu e în fruntea tuturora. Despre asta au scris şi ziarele... În curând, vom reconstrui întregul oraş... Aşa că, vezi, totu-i în ordine... spuse el şi oftă.

Simţeam însă că nu-i totul în ordine.

Coloscov era preocupat şi mâhnit de ceva.

În tăcere, el se apropie de automobilul care se afla în apropiere şi luă de acolo o cutie plată de lemn, mucegăită de umezeală.

— Iată, priveşte, spuse el, cu o emoţie pe care voia s-o ascundă, întinzându-mi cutia. Am găsit-o astăzi printre dărâmături... Compasul inginerului Brodov, autorul „Palatului aerian". El îşi muşcă buza şi adăugă cu glas stins: al palatului care nu va mai fi construit...

Dar eu tot nu înţelegeam nimic; deschisei cu greutate încuietoarea, ridicai capacul şi văzui pe catifeaua albastră, pe jumătate roasă, instrumentele acoperite de rugină.

Coloscov le privea gânditor, părând că-şi aminteşte de ceva, apoi luă cu grijă din mâinile mele cutia compasului, o închise şi, fără să scoată vreun cuvânt, o puse înapoi în maşină.

2. SAFE-UL CILINDRIC

Printre blocurile cu multe etaje, reconstruite la marginea oraşului, se afla clădirea scundă a hotelului „Europa", care scăpase ca prin minune nevătămată în timpul ocupaţiei germano-române. În oraş, era denumit „vechiul hotel". Conform planului de reconstruire a oraşului, pe locul lui urma să fie ridicată o clădire mare, destinată Institutului de Arhitectură.

Locuitorilor nu le plăcea vechiul hotel. Se spunea că în timpul ocupaţiei nemţeşti, în casa aceasta fusese închisoarea sau Gestapo-ul, sigur nu ştia nimeni. Oricine îi trecea pragul era cuprins de un sentiment de aversiune faţă de această clădire mohorâtă, cu ferestre mici ogivale, cu ziduri groase şi un vestibul umed şi întunecos.

Eram unul dintre locatarii hotelului „Europa". Trăsesem aici pentru că se afla mai aproape de poligonul unde se experimentau aparatele Institutului de Fizică din localitate şi unde trebuia să asist.

Seara, veni în camera mea Feodor Grigorievici.

Îşi dezbrăcă în tăcere paltonul, se aşeză pe divan şi scoase din buzunar o hârtie de calc, făcută sul. Netezind-o cu atenţie pe genunchi, el spuse de parcă ar fi continuat discuţia:

— Ai desigur dreptate. Munca pe care o fac acum e foarte interesantă... În curând reconstrucţia oraşului va fi terminată. Îţi dai şi dumneata seama cât ne-au costat toate astea! S-a muncit mult. Şi cum s-a muncit! Am realizat o înaltă mecanizare a proceselor de muncă, aplicăm noile metode ale conducerii telemecanice a agregatelor.[15] Ne-a mai rămas de lucru pentru o jumătate de an.

— Feodor Grigorievici, îi spusei eu fără înconjur, este ceva ce-mi tăinuieşti. Văd asta. Ce-ţi lipseşte?

— Uite asta! Şi Coloscov îmi întinse hârtia de calc.

Pe ea era scris citeţ: „Tabelul schiţelor «P.A. »"; mai departe erau trecute numere şi denumiri.

Văzând că foaia n-a produs asupra mea o impresie deosebită, Feodor Grigorievici oftă şi începu să-mi povestească totul, în amănunţime.

— Acolo unde am găsit cutia compasului, începu el, era odinioară biroul nostru de proiectări. La retragerea lor, nemţii au aruncat în aer această clădire. Chiar în ajunul războiului, bătrânul arhitect Brodov, care lucra împreună cu mine, a elaborat proiectul unui uriaş sanatoriu, care urma să fie

---

[15] Conducerea telemecanică a agregatelor înseamnă dirijarea lor de la distanţă. Aceasta permite ca un singur om să aibă controlul asupra mai multor maşini, fără a se deplasa la fiecare în parte. (n.r.)

construit pe malul mării, nu departe de-aici. În proiectul lui Brodov, supleţea sobră a formelor clasice se îmbina cu cele mai recente inovaţii ale tehnicii de construcţii. Era o adevărată minune a artei arhitecturale, o creaţie cu totul originală prin îndrăzneala concepţiei inginereşti. Îndeosebi, toţi erau uimiţi de ideea unei uriaşe bolţi în formă de cupolă, lucru care până în prezent nu fusese aplicat nicăieri în construcţie. Arhitectul şi-a denumit creaţia: „Palatul aerian". Închipuie-ţi nişte coloane zvelte, aproape transparente, avântate spre cer, nişte grădini aeriene amenajate pe uriaşele balcoane care încingeau întreaga clădire. Da, era într-adevăr un palat din basme.

Coloscov se ridică brusc, măsură agitat camera, în lung şi-n lat, apoi, trântindu-se din nou pe divan, continuă:

— Pe atunci, eram ajutorul lui Evghenii Nicolaevici. Avea încredere în mine şi întotdeauna ţinea seama de propunerile mele. Proiectul a fost aprobat. Brodov şi cu mine am fost însărcinaţi să construim palatul. Şi-atunci – blestemată fie ziua aceea! – îmi veni ideea să-i propun lui Brodov să schimbe dispoziţia balcoanelor în scopul de a mări la maximum suprafaţa lor. Doream ca grădinile aeriene, care urmau să înconjoare clădirea până la ultimele-i caturi, s-o izoleze cu totul de praful străzii. Când îi împărtăşii gândul meu, Brodov mă privi prin ochelari şi, zâmbind, remarcă: „Promiţi multe, tinere".

Pentru el, eram un „tânăr", deşi aveam în spinare treizeci şi cinci de ani bătuţi pe muchie. El îmi îngădui să aduc schiţelor cuvenitele schimbări. Dar... – Feodor Grigorievici se încruntă şi dădu nervos din umeri – din exces de zel, luai toate schiţele la mine, cerui de la Moscova duplicatul exemplarelor şi mă apucai să le retuşez. În felul acesta, în afara crochiurilor complete care îi aparţineau lui Evghenii Nicolaevici, toate, până la ultima schiţă, erau la mine. Asta se întâmpla în vara lui patruzeci şi unu. Evghenii Nicolaevici păstra crochiurile sale personale într-un safe cilindric, pe care îl construise tocmai în acest scop. „Pentru nişte schiţe făcute sul, spunea el, forma aceasta e cea mai convenabilă."

Tu ştii că printre cele dintâi oraşe bombardate a fost şi al nostru. Deşi biroul de proiectări fusese evacuat, Brodov a refuzat să plece. Bătrânul afirma că nu-l lasă inima să părăsească locul unde s-a născut, a crescut şi a trăit atâţia ani.

Toate schiţele biroului de proiectări, cu excepţia exemplarelor păstrate în safe-ul particular al aceluia care concepuse „Palatul aerian", au fost urgent expediate cu maşina, afară din oraş...

Pe vremea aceea, eram în armată. Poţi să-ţi închipui în ce stare am fost, când unul dintre cunoscuţii din oraş, chemat şi el în armată, îmi povesti că

toate schiţele fuseseră distruse! De abia ieşise pe şosea maşina în care erau documentele, că o bombă o lovi în plin...

Mai târziu, aflai că nemţii au ocupat oraşul. Mă neliniştea soarta schiţelor care rămăseseră la bătrânul Brodov. După cum s-a stabilit ulterior, el îşi ascunsese precaut safeul său cilindric, undeva în oraş. Se poate să-l fi zidit în perete, sau să-l fi îngropat în pământ.

Coloscov tăcu.

— Ei şi? S-au găsit? Ce s-a întâmplat cu arhitectul?

— Nemţii l-au băgat în lagăr împreună cu mulţi alţii. Apoi au aflat ca el este autorul unui valoros proiect arhitectonic şi au încercat să afle de la el date referitoare la construcţia uriaşei cupole. Ei intenţionau să folosească aceste date la construirea hangarelor pentru bombardiere. Brodov fu mutat în acest hotel şi instalat împreună cu un deţinut care se pretindea profesor şi încercase de nenumărate ori să-i câştige încrederea, numai pentru a afla ceva despre cupolă. Nu i-a reuşit însă, cu toate că era un experimentat agent al Gestapo-ului. Se spune că Brodov, atunci când şi-a dat seama cine locuieşte cu el, pierzându-şi firea, s-a năpustit asupra agentului şi l-a sugrumat... În orice caz, a doua zi de dimineaţă... ticălosul de agent a fost găsit mort...

— Ei, şi pe urmă? întrebai eu, fără să-mi ascund nerăbdarea.

— Brodov a fost împuşcat în aceeaşi dimineaţă. În felul acesta, nimeni nu ştie unde şi-a ascuns schiţele...

— Dar cel puţin au fost căutate?

— Pretutindeni, oriunde a fost cu putinţă. Nicio urmă însă. Acum înţelegi ce vreau, spuse Coloscov atât de emoţionat încât îmbrăcându-şi paltonul nu reuşea să-şi găsească mâneca. Necontenit am în faţa ochilor „Palatul aerian". Adorm gândindu-mă la el, şi când mă trezesc, îl văd din nou. Acum, se înţelege, este proiectat un nou sanatoriu. A fost un concurs, dar la Moscova nu s-a aprobat deocamdată niciun proiect. Probabil că unii dintre membrii juriului, care au avut ca şi mine prilejul să vadă lucrarea lui Brodov, nu pot uita acest minunat şi neasemuit palat.

Începu să mă intereseze soarta schiţelor dispărute. Fără îndoială era un proiect extraordinar, de vreme ce Feodor Grigorievici vorbea cu atâta emoţie despre el! Ca şi cum mi-ar fi citit gândurile, Coloscov continuă:

— O singură dată în viaţă creează omul o asemenea capodoperă. Era o realizare unică în felul ei.

Coloscov stătea în mijlocul camerei, cu capul plecat, frământându-şi şapca în mâini.

— Se poate să am faţă de proiectul lui Brodov o atitudine oarecum pătimaşă. Cum s-ar spune, nu tocmai obiectivă. N-am ce-i face însă, „Palatul aerian" e neîncetat înaintea ochilor mei...

Se făcu linişte. Se auzea răpăitul picăturilor de ploaie pe acoperiş.

— Nu-ţi aduci aminte ce cameră de hotel ocupa Brodov?

— Numărul şase... Asta e şapte? Înseamnă că alături de tine. Acolo l-a sugrumat şi pe agentul Gestapo-ului. Când au găsit în arhivă fotografia acestui ticălos, mi-au arătat-o şi mie. Un tip dezgustător, cu baston, o maimuţă bătrână şi pleşuvă.

În uşă se auzi un ciocănit uşor.

— Intră, spusei eu.

Uşa se întredeschise şi prin crăpătură se strecură un baston de metal, apoi o mână înmănuşată în negru; uşa se deschise mai larg şi văzui în prag un om cu o manta. Pe umăr purta un tub cu un inel verde. În locul unde ţeava se unea cu inelul, se afla o cutie pătrată.

Cercetai cu uimire pe noul venit. Era îmbrăcat într-o manta descheiată şi fără epoleţi, iar pe cap avea o şapcă albastră. De sub sprâncenele dese, ochii albaştri ai musafirului se aţintiră fără să clipească asupra mea. El îşi lăsă brusc mâna în jos şi spuse stingherit:

— Scuzaţi-mă, vă rog, trebuie să transmit ceva tovarăşului Coloscov.

— Ei, ce-i? întrebă neliniştit Coloscov, punându-şi şapca pe cap.

— La etajul al doilea, unde au rămas întăriturile, vuieşte ceva sub podea.

— Ai controlat precis? Poate e o şină metalică sau o ţeavă.

— În niciun caz, pentru că vuietul vine dintr-un singur loc, şi anume din mijlocul camerei...

— Ce fel de experienţe faceţi acolo? întrebă mirat.

— Aşa, pentru orice eventualitate, spuse Coloscov dând din mână. M-am hotărât să controlez printre dărâmăturile biroului de proiectări dacă nu e zidit pe undeva safe-ul. Am rugat pe un fost genist, care acum lucrează la mine ca mecanic, să cerceteze clădirea cu detectorul de mine. De la şcoala de transmisiuni am reuşit să-mi procur şi aparatul. Dar ce folos!... Feodor Grigorievici oftă. Pe unde trece cu inelul său, pretutindeni se aud în cască tot felul de pârâituri şi ţiuituri. Ne apucăm bineînţeles să săpăm. Ba dăm de un cui, ba de un cablu, ba de o ţeavă. Ieri de pildă – Coloscov îl arătă pe genist – a găsit o potcoavă; asta-i noroc, a spus râzând. Dar ce noroc, fir-ar al naibii, mai poate fi aici! E o adevărată nenorocire cu aparatul ăsta... El nu poate deosebi safe-ul de un fier obişnuit. Bătaie de cap şi atâta tot. Ei, hai să mergem!...

Coloscov aruncă genistului o privire supărată şi se îndreptă spre uşă.

— Stai puţin, Feodor Grigorievici, îl oprii. Pot merge şi eu cu dumneata? Mă pricep oarecum în treaba asta.

Ieşirăm împreună din hotel.

În stradă era întuneric beznă. În jurul felinarelor, tremurau nimburi luminoase în care jucau culorile curcubeului. Cernea o ploaie măruntă, iar vântul sufla cu furie peste băltoace, încreţindu-le mărunt suprafaţa.

La şantier nu mai găsirăm pe nimeni, în afară de paznici. Coloscov chemă pe unul dintre ei şi toţi patru pătrunserăm în clădire. Aceasta era luminată de sus de razele unui reflector. Mă oprii o clipă la intrare ca să privesc maşinile încremenite. În imobilitatea lor, macaralele semănau cu scheletele unor animale preistorice care îşi întindeau gâturile lungi, de parcă ar fi privit în interiorul casei distruse. Doar planşeul etajului întâi rămăsese întreg.

Inelul verde al detectorului de mine luneca pe podeaua arsă.

— Iată aici, rosti surd genistul şi, scoţându-şi casca, o trecu lui Coloscov.

Feodor Grigorievici o puse la urechi şi mişcă uşor inelul peste duşumeaua încăperii. În cască, zgomotul apărea în momentul în care inelul ajungea în dreptul unui anumit sector cu un diametru de aproximativ 30 de cm. Planşeul era gros. Să fi fost cu putinţă ca între podeaua primului etaj şi tavanul parterului să se găsească safe-ul cu schiţele lui Brodov?

— Desfaceţi podeaua, ordonă şeful şantierului.

— Nu-i chiar atât de simplu, n-ai s-o faci dintr-odată, observă neîncrezător genistul.

— Nu-i nimic, apucaţi-vă voi de treabă, şi pentru orice eventualitate, eu am să controlez la parter.

Coloscov coborî cu atenţie, ţinând cu grijă detectorul, de teamă să nu-l strice. Îl urmai pas cu pas.

— Ascultă, Victor Sergheevici, mi se adresă dintr-odată Coloscov când ajunserăm la podeaua de pământ a parterului şi ne oprirăm în dreptul ferestrei. Sunt câteva zile de când tot trebăluesc cu drăcia asta şi nici până acum nu ştiu prea bine cum e alcătuită. Lămureşte-mă în două cuvinte asupra principiului ei de funcţionare.

— Nu te recunosc, Feodor Grigorievici, spusei mirat. Eşti doar un om migălos, ştiu că ţi-e dragă tehnica; se poate să nu cunoşti un lucru atât de simplu? Pe scurt, se pot spune cam următoarele lucruri despre detectorul de mine. Iată, în această cutiuţă, arătai cutia pătrată de lângă inel, se găsesc două mici radio-emiţătoare, reglate pe aceeaşi lungime de undă. Când reglajul este precis, în căşti nu se aude nimic, dar imediat ce se produce o cât de mică dereglare, în cască răsună un şuierat ascuţit. Lucrul acesta se întâmplă atunci când generatorul se apropie de o piesă metalică, spre pildă,

de corpul sau focosul unei mine. Pentru ca aparatul să fie mai sensibil şi să cuprindă un câmp mai mare de acţiune, una dintre bobinele generatorului are formă de inel sau de cadru...

— Şi până la ce adâncime poţi descoperi minele cu detectorul? Mă gândesc la cele mai perfecţionate detectoare.

— În niciun caz nu mai mult de câteva zeci de centimetri...

— Şi dacă mina se găseşte mai în adâncul pământului?

Nu mai apucai să răspund. Răsună o bubuitură asurzitoare. Un obiect greu de metal căzu din tavan şi se rostogoli peste o grămadă de moloz.

— Tovarăşe Coloscov... veniţi repede încoace!... strigau cei de sus.

Ne căţărarăm grăbiţi la etaj. În podeaua desfundată se vedea o gaură neagră.

— Ei, ce s-a întâmplat? întrebă Coloscov, abia trăgându-şi sufletul.

— Nu înţeleg, nu înţeleg nimic, mormăia genistul. Când am ridicat scândurile, am văzut un cerc de fier. Ei, mi-am zis, am dat peste ce căutam. Iată-l! Genistul lumină un disc gros şi acoperit de rugină, cu găuri pentru şuruburi. Poate că n-ar fi trebuit să procedez astfel, continuă el necăjit, dar... vă daţi seama şi singur. Ardeam de nerăbdare să văd despre ce e vorba... Am scos din buzunar cheia şi am început să deşurubez piuliţele. Le deşurubam, iar ele păreau că se înfundă din ce în ce mai mult... Deodată, au dispărut cu totul... Iar apoi, ceva a căzut cu zgomot...

Mă aplecai deasupra discului şi-l ridicai. În scândurile prăfuite se vedeau patru găuri întunecate. Totul deveni clar. Discul susţinea un policandru care atârna la parter. Genistul deşurubase piuliţele policandrului şi acesta s-a prăbuşit. Avusesem noroc: ar fi putut să ne cadă în cap.

Tăcurăm câtva timp.

— Feodor Grigorievici, îi spusei, ce s-ar fi întâmplat dacă aţi fi găsit un asemenea disc, să zicem, în clădirea unde a locuit cândva arhitectul?

Feodor Grigorievici zâmbi acru şi dădu din umeri.

— Da, da, continuai, doar umblaţi peste tot cu detectorul şi căutaţi necontenit. Aţi fi ridicat scândurile podelei din apartamentul său şi aţi fi descoperit un disc asemănător... Iar seara, când la parter familia stă în jurul mesei şi-şi bea ceaiul... dintr-odată cade policandrul...

Feodor Grigorievici privea încruntat cercul metalic. Flăcăul cu ochi albaştri scoase inelul detectorului şi-l ascunse în geantă.

— Îmi dau şi eu seama că în felul acesta nu se poate găsi nimic.

Coloscov oftă.

— Cât despre scândurile podelei, ele vor trebui totuşi ridicate... Doar nu poţi vedea prin ele.

— Şi de ce nu?

Feodor Grigorievici îmi aruncă o privire neîncrezătoare.

— Ce? Să vezi un obiect prin podea? E posibil una ca asta?

— Desigur! E posibil. Şi nu numai prin scândurile podelei, ci şi printr-un strat de pământ.

— Desigur, dacă aş avea imaginaţia ta... Coloscov se zgribuli de frig şi adăugă, reţinându-şi un căscat: nopţile devin din ce în ce mai răcoroase... Hai la mine, să bem un ceai.

Tot timpul drumului, el îşi aminti de întâlnirea noastră pe front, de cunoscuţii comuni, dar nicio vorbă nu lăsă să-i scape cu privire la safe-ul arhitectului Brodov. De asemenea, nu pomeni nimic despre observaţia mea referitoare la faptul că se pot vedea obiectele îngropate în pământ.

3. „OCHIUL ATOTVĂZĂTOR"

A doua zi, plecai cu avionul la Moscova, unde după cum ştiţi, lucrez la Institutul pentru cercetarea noilor probleme ştiinţifice.

Trebuia să pregătim de urgentă pentru experimentare noul nostru aparat numit „Ochiul atotvăzător". Spun „al nostru", pentru că la elaborarea lui au luat parte prietenii mei, pe care i-aţi cunoscut când v-am povestit despre călătoria noastră prin taiga. E vorba de Andrei Iarţev, un inginer cu remarcabile aplicaţii pentru ştiinţele exacte, şi de Valia Cernihova, o laborantă foarte capabilă. Valia lucrase şi înainte la Institut, iar Andrei a fost chemat la Moscova, în urma recomandaţiei mele.

În brevetul de autor al „Ochiului atotvăzător", sunt trecute doar numele noastre. Dacă n-ar fi fost însă sprijinul activ al întregului colectiv al Institutului, începând cu profesorii, consilierii şi terminând cu strungarul din atelierul experimental, n-am fi reuşit să ne realizăm atât de curând invenţia. Toţi aceşti oameni au muncit mult la construirea aparatului.

Până în prezent[16], „Ochiul atotvăzător" n-a trecut dincolo de zidurile laboratorului. N-am studiat încă în suficientă măsură şi destul de precis toate proprietăţile şi posibilităţile lui.

Îi propusei directorului Institutului ca prima experimentare practică a aparatului s-o facem într-un oraş unde se duc lucrări de construcţie, de pildă... şi-i indicai oraşul din care tocmai sosisem. Nu pot să nu recunosc că

[16] Trebuie să se ţină seamă că cele povestite se petrec în anii 1947–1948. În prezent, un grup de ingineri a fost distins cu Premiul Stalin pe anul 1950 pentru inventarea şi fabricarea unui aparat numit „detectoscop" sau microscop de ultrasunete, cu ajutorul căruia se poate vedea prin obiecte opace (lemn, fier, piatră etc.) (n.t.)

eram atras de posibilitatea de a folosi aparatul nostru pentru căutarea schiţelor arhitectului Brodov.

Şi iată sosi şi dimineaţa în care directorul Institutului ne promise că ne va spune unde şi când va fi încercat „Ochiul atotvăzător".

În laboratorul nostru pe care îl înzestrasem şi îl amenajasem după un proiect propriu, puteau fi văzute poliţe lungi şi albe încărcate cu aparatele şi machetele unor noi construcţii experimentale, tablouri de marmoră cu lămpi de semnalizare, un mare ecran de televiziune. Camera era luminată de o fereastră care ocupa un întreg perete, o fereastră care începea de la podea şi se termina în tavan.

Stăteam împreună cu Iarţev lângă fereastră, aşteptând să sosească directorul Institutului. Andrei făcea nişte calcule cu ajutorul riglei şi însemna rezultatele într-un caiet.

Dincolo de fereastră, se întindea câmpia şi se vedea panglica albă şi dreaptă a şoselei. În fiecare dimineaţă, maşina directorului trecea pe acest drum. La ora 10 fix, el intra pe Poarta Institutului.

O rafală de vânt făcu să se încovoaie un brad argintiu şi crengile lui foşniră pe geam asemenea unor braţe, cerând parcă să ne atragă atenţia asupra lor.

Iarţev zâmbi, puse de o parte rigla şi întoarse un comutator de pe pervazul ferestrei. Ferestrele lunecară de la sine într-o parte şi în cealaltă. În cameră pătrunse aerul rece şi înviorător al dimineţii de toamnă; se simţea umezeala râului din apropiere, mirosul frunzelor căzute şi al florilor vestejite.

Cu coada ochiului mă uitai la Andrei. Astăzi părea deosebit de tânăr, aproape un adolescent. Ca să pară mai în vârstă, el căuta întotdeauna să fie cât se poate de serios. Priveam cu plăcere silueta lui zveltă, ţinuta lui militărească.

Privind drumul alb, Iarţev se îmbăta de prospeţimea dimineţii.

— Ascultă, Andrei, îi spusei în glumă, după cum văd, pentru tine cea mai grea problemă e aşteptarea.

Andrei se apropie de unul dintre aparate, aranjă cu o încetineală voită cutele husei şi spuse nemulţumit:

— Dar ce credeai? Ieri am primit ordinul să ne pregătim pentru a pleca să facem probele. Încotro şi cine anume va face experienţa, nimeni nu ştie. Mă privi ironic. De altfel, nici tu nu cred că eşti prea liniştit. De aşteptat, recunosc că nu sunt în stare. Lucrul acesta e punctul meu vulnerabil.

Nervos, Andrei începu să măsoare odaia în lung şi în lat.

În cameră intră Valia. Ţinea în mâini un obiect care semăna cu un aparat de fotografiat cu oglinzi. Obiectivul, lung de o jumătate de metru, era lăsat în

jos, iar pe capacul de sus, acolo unde la aparatele de fotografiat de acest tip se află un geam mat, era un ecran de culoare verde. Valia urmărea cu atenţie umbrele care alergau pe ecran. Numai atunci când ajunse lângă fereastră, ea înălţă capul şi, adresându-mi-se, spuse:

— Ai cerut instrucţiunile, Victor Sergheevici. Te rog să le iei singur; eu am mâinile ocupate şi nu ţi le pot da.

O înclinare a capului, ea arătă un buzunar lateral aşezat pe una din laturile aparatului. Scosei de acolo un caiet verde, iar ea începu din nou să urmărească umbrele de pe ecran.

Astăzi, Valia venise la lucru într-o rochie deschisă, de sărbătoare. După cum mi se părea, rochia ei nu prea era în armonie cu interiorul sobru al laboratorului.

— Ce-i cu îmbrăcămintea asta, Valentina Nicolaevna? o întrebai ironic şi cu o severitate voită. Dacă nu-i secret, spune-ne, te rog, cărui fapt se datoreşte înfăţişarea dumitale.

— Pentru mine, astăzi e sărbătoare, spuse Valia zâmbind stingherită.

— Ce fel de sărbătoare?

— A fost terminată lucrarea. Toate au ieşit aşa cum ne aşteptam... Şi văd... îmi închipui cât se poate de real, cum vor începe aparatele noastre să fie folosite pretutindeni.

— Ei, până atunci mai e încă mult... Te-ai lăsat purtată de imaginaţie, Valentina Nicolaevna, o întrerupsei eu. Aparatul n-a trecut încă prin adevăratele probe practice. Să nu ne grăbim cu prezicerile. Să mai aşteptăm. Iar până una alta, hai să ne ocupăm de instrucţiuni. Ar trebui să fie redactate mai bine.

Ne aşezarăm amândoi la masă. Mă înarmai cu un creion roşu şi începui să citesc cu glas tare instrucţiunile, făcând din când în când adnotări.

— Aşadar, începui eu, să luăm în primul rând „Destinaţia aparatului". Ei, hai să vedem cum ai redactat acest capitol! „Aparatul este destinat pentru determinarea locului obiectelor metalice aflate sub pământ". După părerea mea, lucrul acesta nu e tocmai precis şi, în special, nu e complet, îi spusei Valiei întorcându-mă spre ea. Nu numai „sub pământ", dar şi în oricare alt mediu, bineînţeles cu excepţia celui metalic. De altfel, lucrul acesta e clar: un metal n-o să-l poţi vedea printr-un alt metal. Aici mai trebuie adăugat: „Pentru determinarea vizuală", pentru că altfel nu s-ar putea face diferenţa dintre aparatul nostru şi un obişnuit detector de mine. Şi pe lângă toate acestea, e necesar să se arate că aparatul permite nu numai determinarea locului unde se găseşte obiectul de metal, ci şi observarea lui. Îmi face impresia, Valentina Nicolaevna, că acest paragraf trebuie redactat din nou.

Valia se încruntă şi-şi muşcă buzele. Făcui pe marginea hârtiei un semn şi continuai să citesc:

„Principii de funcţionare: aparatul lucrează pe principiul reflectării undelor electromagnetice de către obiectele metalice. În mod obişnuit, acest sistem este aplicat la instalaţiile moderne de radiofar, folosite pentru descoperirea avioanelor. Fascicolul undelor ultrascurte emise de această instalaţie este reflectat de părţile metalice ale avioanelor şi este recepţionat pe pământ de un aparat special de recepţie prevăzut cu un ecran."

— Bine, remarcai eu, întrerupându-mă din lectura instrucţiunilor. Să admitem această analogie. Despre radiofar s-a scris atâta, încât eventual am putea să ne referim la el pentru mai multă claritate, deşi mai curând aş compara dispozitivul nostru cu un complex format din trei aparate bine cunoscute: aparatul cu raze Roentgen, epidiascopul şi televizorul. Cu aparatul Roentgen l-aş compara, deoarece dispozitivul nostru permite să se vadă obiectele metalice printr-un mediu opac. Cu epidiascopul se aseamănă prin aceea că pe ecran vedem o imagine reflectată şi nu una transparentă, ca la aparatele Roentgen. Şi, în sfârşit, „Ochiul atotvăzător" ne aminteşte de televizor datorită principiului transmiterii consecutive a imaginii, adică datorită faptului că această imagine nu este transmisă dintr-odată, ci fragmentar. Îţi dai seama, Valentina Nicolaevna, că în partea aceasta a instrucţiunilor va fi foarte nimerit să vorbim despre principiul transmiterii imaginilor în cel mai simplu aparat de televiziune. Aceste instrucţiuni sunt întocmite pentru nivelul unui om care nu se pricepe prea mult în aceste probleme...

— Şi cum ar trebui să facem?

— Să scriem de pildă cam aşa: Raza de lumină aleargă pe suprafaţa obiectului în faţa căruia se găseşte fotoelementul[17] aparatului de televiziune şi când nimereşte într-o parte întunecată a obiectului, parcă ar spune fotoelementului: „Aici e întuneric" sau, când nimereşte într-un sector luminos: „Aici e lumină". Din pricina aceasta, curentul electric din fotoelement se schimbă, devenind când mai puternic, când mai slab. În locul unei raze luminoase, aparatul nostru îndreaptă asupra obiectului un puternic fascicol de unde electromagnetice care pătrund prin stratul de pământ, se reflectă pe obiectele metalice ce se găsesc acolo, se întorc în aparat şi ajung într-un dispozitiv special de recepţie. Aici, suferind o serie de schimbări, ele conduc raza electronică a tubului catodic pe ecranul acestuia,

[17] Fotoelement – element al aparatului de televiziune care transformă variaţiile de lumină în variaţii ale curentului electric. (n.r.)

proiectând imagina obiectului metalic care se află în pământ. Aşa aş descrie eu toate acestea. Ei, ia să vedem acum ce scrie mai departe:

„Metoda transmiterii consecutive a imaginii a permis ca, în snopul îngust al undelor electromagnetice, să se concentreze forte uriaşe, care au dat posibilitatea undelor electromagnetice de mare frecvenţă să pătrundă în adâncul pământului. Metoda concentrării energiei într-un snop foarte îngust a fost realizată prin aplicarea unor dispozitive speciale de antene, aşa numitele antene dirijate".

— Toate acestea par a fi bune. Dar pentru ce, Valentina Nicolaevna, n-ai pomenit niciun cuvânt despre acumulatorii lui Iarţev? Oare nu ştii că fără acumulatorii lui n-ar fi fost posibilă crearea unui asemenea aparat portativ?

Valia roşi şi se uită pe furiş la Andrei.

— Nu credeam că-i nevoie să scriu şi despre asta

— Cum aşa!... Negreşit! Doar e un lucru extrem de important. Trebuie arătat că de la aceşti acumulatori, cu o capacitate atât de mare, obţinem zeci de kilowaţi-oră de energie electrică. Cine ar putea crede că într-o lădiţă de dimensiunile unui aparat de fotografiat se găseşte o forţă aproape egală unei întregi staţiuni radiofonice? E drept că forţa asta apare sub forma unor impulsiuni, că ea acţionează în intervalul unor fracţiuni de secundă, dar iată tocmai ce ne trebuie.

— Soseşte maşina, spuse Andrei, cu un calm voit.

Lăsai de o parte instrucţiunile şi mă apropiai de fereastră.

De-a lungul panglicii albe a drumului, gonea un automobil albastru cu forme prelungi, aerodinamice.

— Poate că nu-i cazul să mai pomenim de asta, spuse Andrei. Dacă totuşi vreţi să scrieţi în instrucţiuni despre acumulatori, am să vă rog să daţi acolo cifre exacte cu privire la capacitate, tensiune... El tăcu un moment şi apoi adaugă cu convingere: orice tehnică cere lucruri exacte. Instrucţiunile privitoare la folosirea aparatului trebuie de asemenea să nu neglijeze lucrul acesta.

Fiind de acord cu Andrei, dădui aprobativ din cap.

Maşina se opri în faţa peronului.

— E punctual! spuse Andrei, uitându-se la ceas. Nu se lasă niciodată aşteptat.

— Probabil că-i e teamă să nu te supere, spuse Valia zâmbind. Ştie că ţi-e groază să nu-ţi pierzi vremea aşteptând...

— Nu, pur şi simplu el ştie că punctualitatea este unul dintre semnele civilizaţiei.

Din pâlnia dictafonului se auzi o sonerie.

— El e, spuse Andrei.

Mă apropiai de dictafon şi apăsai pe buton.

— La aparat, Petrov!

Din difuzor auzirăm o voce calmă:

— Vă îndeplinesc dorinţa, dragi prieteni. Dacă vă convine să experimentaţi aparatul într-un loc cunoscut, n-am nimic împotrivă. Ţineţi minte însă că e prima lui probă practică. Nădăjduesc că, înarmaţi cu „ochiul atotvăzător", veţi şti să aduceţi un folos însemnat constructorilor care refac oraşul. Am dat toate dispoziţiile. Vi s-au rezervat locuri în avionul care decolează mâine la ora opt.

4. PRIMA PROBĂ

Vedeam în jos întinzându-se pământul de culoare galbenă verzuie. Ne ridicasem atât de sus, încât ni se părea că rapidul nostru avion se transformase într-un helicopter ce rămăsese suspendat în văzduh.

De la o asemenea înălţime, cu greu mai deosebeai ceva. Oraşele semănau cu nişte cuburi de copii, împrăştiate prin iarbă. Calea ferată părea o sârmă lungă şi îndoită, iar lacul, un ciob de sticlă sclipind în soare. Privirea îmi fu atrasă de un ghemotoc de vată care atârna deasupra sârmei, ca şi cum s-ar fi agăţat de ea. Ce putea fi?... Peste o clipă pricepui: era un tren în mers, iar vata – fumul locomotivei.

Mă plictisii să mă tot uit în jos. Nu-i o ocupaţie prea plăcută să stai fără treabă, când înaintea ta sunt atâtea de făcut. Ca să fiu sincer, eram emoţionat de această călătorie. Ce rezultate va da „Ochiul atotvăzător"?

În faţa mea şedea Andrei şi Valia. Rezemându-se de spătarul fotoliului, Andrei îşi întinsese lungile-i picioare. Ventilatorul îi trimitea în faţă un şuvoi jucăuş de aer proaspăt, răvăşindu-i părul inelat, pe care Andrei era nevoit adesea să-l îndepărteze de pe frunte. Valia făcea nişte adnotări pe marginile instrucţiunilor.

Mă sprijinii cu coatele de spătarul fotoliului în care stătea Andrei şi, ca şi cum aş fi continuat discuţia începută încă la Moscova, spusei:

— Trebuie să vă previn că avem înaintea noastră nu numai experimentarea oficială a aparatului, ci şi o neaşteptată aplicare a „Ochiului atotvăzător". Vom căuta o comoară care a fost ascunsă în împrejurări cu totul misterioase. E un început destul de romantic, nu-i aşa?... Zâmbii şi-l privii întrebător pe Andrei.

Căscând cu prefăcută nepăsare, acesta îşi scoase din buzunar o riglă de calcul.

— Bănuiam asta... Pentru tine experienţele îşi pierd orice interes dacă nu sunt îmbinate cu cine ştie ce întâmplări extraordinare.

Pe Valia însă cuvintele mele o interesară.

— Povesteşte-ne, Victor Sergheevici, se rugă ea, întorcându-se cu vioiciune spre mine. Pe cuvânt de onoare, asta-i foarte interesant... Despre ce comoară e vorba?

— Nu, ceea ce vom căuta e mai preţios decât orice fel de aur. E o remarcabilă operă de artă.

Povestii prietenilor mei întâmplările pe care cititorul le cunoaşte.

Se făcu linişte. Cele patru motoare vâjâiau înfundat dincolo de pereţii cabinei. Andrei se întoarse spre mine şi, scrutându-mă neîncrezător, întrebă:

— Ascultă, Victor, nu cumva tu crezi toate astea?

— Şi de ce n-aş crede? întrebai mirat. Coloscov nu-i omul care să...

— Nu-i vorba de asta, mă întrerupse Andrei. Prietenul tău n-o să se apuce să mintă, dar se poate înşela... Şi apoi, e greu să te bizui pe faptul că aparatele noastre vor fi în stare să descopere o casetă de fier, ascunsă în cine ştie ce colţ al oraşului. Doar n-o să ne apucăm să umblăm din casă în casă?...

Nu răspunsei nimic. N-aveam chef să mă cert, mai ales că eram aproape de capătul călătoriei noastre. Avionul se pregătea să aterizeze.

La aeroport, ne aştepta Coloscov, cu care mă înţelesesem prin telefon să ne întâmpine. El ne primi cu multă bucurie. Îi spusei că vom experimenta la sectorul său noile aparate. Amabil, Coloscov deschise în faţa noastră portierele maşinii, aruncând priviri pline de respect geamantanelor în care erau împachetate aparatele-minune.

Intrarăm în oraş. Simţeam suflul mării, ce parcă răspândea un miros de pepene tăiat de curând. De-a lungul străzilor distruse de ocupanţii germani, se şi construiseră clădiri noi, dar pe alocuri se mai vedeau tristele schelete ale caselor, fără acoperişuri şi ferestre.

— Unde ne duci? îl întrebai pe Coloscov, când maşina pătrunse în strada principală.

Nu era acelaşi drum pe care mersesem data trecută.

— La noul hotel! Acolo v-au fost rezervate camere. În primul rând, trebuie să vă odihniţi după călătorie.

— Nu, Feodor Grigorievici, mă împotrivii eu, n-avem ce căuta acolo. Dacă am venit în sectorul dumitale vrem să vă ajutăm la reconstrucţia oraşului, nu să ne odihnim. Du-ne la vechiul hotel! O să locuim în apropierea locului unde se desfăşoară lucrările şi unde ne vom face experienţele.

— Când ne apucăm de treabă? se interesă Valia.

— Cred că mâine de dimineaţă, răspunsei.

— Şi de ce nu de astăzi? se amestecă Andrei. Sunt de părere că experienţele ar putea începe peste o oră...

— N-ar fi mai bine să începem chiar peste cinci minute? spuse râzând Valia. Ce om nerăbdător mai eşti!...

— Mai trebuie să punem la punct cel de al doilea aparat, lămurii eu.

— Pentru moment o să facem experienţele cu unul singur... stărui Andrei.

— Ce să ne mai certăm! spusei. Fie şi astăzi. Peste două ore începem.

De abia apucarăm să ne despachetăm lucrurile şi să ne spălăm, că după noi veni la hotel „Europa" Coloscov. Luându-ne aparatul, ne îndreptarăm pe jos spre Sectorul de Construcţii nr. 17.

Valia voia şi ea să ne însoţească, dar se vedea bine că era obosită. O convinserăm să rămână la hotel, să se odihnească ca lumea.

— Gândiţi-vă, Feodor Grigorievici, se adresă Andrei lui Coloscov, că la dispoziţia noastră se află un aparat care permite să se vadă metalul sub pământ! Ce credeţi, o să vă folosească?

— Oho, imediat îi găsesc de lucru, spuse convins Coloscov. Trebuie neapărat să cunosc locurile pe unde trec sub sectorul de construcţii conducte de apă sau gaz, sau dacă nu cumva se găsesc pe acolo cabluri telefonice sau electrice care mai pot fi folosite. În afară de asta...

— O clipă, îl întrerupse Andrei. Ţineţi vă rog geamantanul.

El scoase aparatul, îl potrivi pe piept şi prinse cataramele curelelor.

— Acum priviţi acest ecran.

Ne apropiem de sectorul lui Coloscov.

Feodor Grigorievici se aplecă deasupra aparatului. Pe ecranul întunecos se aprinse un punct de un verde strălucitor, care se lungi, se transformă într-o linie şi peste o clipă întregul ecran fu cuprins de o lumină verde, de parcă ar fi fost ochiul uriaş al unei pisici.

Andrei se îndreptă încet spre una dintre clădiri. Coloscov îl urmă fără să-şi ia ochii de la ecran.

Obiectivul lung, lăsat în jos, era îndreptat spre pământ. Pe ecran apăru şi dispăru o linie neagră. Andrei se opri şi răsuci un buton de culoare galben-strălucitoare, aşezat pe una dintre laturile aparatului. Acum, pe ecran se putea deosebi cu uşurinţă conturul unei conducte de apă.

— O vedeţi, Feodor Grigorievici? întrebă Andrei. Să vedem încotro duce.

Andrei porni mai departe, păstrând necontenit în câmpul vizual al aparatului conducta descoperită. Ea ne conduse la clădire. Andrei se opri lângă perele.

— În locul acesta, conducta pătrunde în casă, lămuri el.

— O să controlăm îndată, spuse Coloscov, punând mâna pe o lopată.

El începu să sape cu energie într-o grămadă de moloz. Curând fierul lopeţii scrâşni, lovind ceva tare. O bucată ruginită de conductă ieşi la iveală.

Feodor Grigorievici îşi şterse sudoarea de pe frunte şi aruncă lopata.

— Formidabil! Pentru mine însă nu-i de ajuns să ştiu pe unde trece conducta. Poate că la mijloc e crăpată sau să zicem că nu-i bună de nimic, că de pildă e turtită.

— Şi asta o putem afla, spuse Andrei.

El porni de-a lungul conductei de apă, în direcţia opusă acelei din care venisem. După vreo douăzeci de metri, linia de pe ecran se frânse brusc. Se puteau observa pereţii turtiţi ai conductei.

— Minunat, spuse Coloscov. Se vede totul. Bucata asta trebuie schimbată. Când te gândeşti: poţi dintr-odată să hotărăşti ce să laşi şi ce să arunci. Ce economie de timp, de fonduri, de metal!... Ei, dar hai să vedem ce mai e acolo, pe sub pământ...

Cutreierarăm un ceas întreg sectorul de construcţii. Pe ecranul rotund al aparatului, se zăreau contururile întunecate ale conductelor, ale cablurilor, ale gurilor pentru distribuţia apei.

Coloscov îşi făcu nenumărate însemnări în carnet. Tot ce fusese descoperit sub pământ va fi într-un fel sau altul folosit.

— Nu s-ar putea oare controla starea în care se află acest perete? întrebă Coloscov, oprindu-se lângă o clădire de beton armat, ale cărei ziduri erau brăzdate de lungi crăpături. În ce stare se află armătura? Or fi existând crăpături în carcasă? Vom reuşi să folosim la ceva scheletul ăsta?

— „Ochiul atotvăzător" ştie tot atât de bine ce-i sub pământ ca şi în beton, răspunse Andrei, cercetând pereţii crăpaţi. Undele electromagnetice vor pătrunde şi aici.

El întoarse obiectivul aparatului perpendicular pe zid şi răsuci butonul pentru a potrivi focarul.

Pe ecran apăru extrem de precis fierul carcasei. Mişcând obiectivul aparatului ba în sus, ba în jos, Andrei părea că pipăie peretele cu raza invizibilă a unui reflector. El cerceta cu atenţie fiecare traversă.

— Opreşte, Andrei! Îmi face impresia că aici e o oarecare curbă. Măreşte imaginea! Nu-i nevoie prea mult, e suficient de zece ori, îi spusei, privind ecranul.

Iarţev răsuci butonul regulatorului. Pe ecran, apăru foarte mărită o bucată din pilonul de susţinere. Puteau fi observate micile şănţuleţe şi asperităţi rămase în urma laminării. Ca şi cum ne-am fi uitat într-un microscop gigantic, cercetam ieşiturile, şănţuleţele şi, în general, tot ce se putea vedea numai în cazul unei măriri.

— Ridică puţin aparatul, îl rugai cuprins de aceeaşi înfrigurare generală ce-i stăpânea pe toţi de când experienţa noastră înregistrase un succes atât de mare. Ia priveşte crăpătura asta! De sigur, aici e o mică ruptură a

pilonului. Ce credeţi, Feodor Grigorievici, această crăpătură superficială va influenţa într-o mare măsură trăinicia întregii construcţii?

Coloscov se aplecă spre aparat şi, trăgându-se uşor de mustăţi, observă:

— Pilonul n-are crăpături interioare, iar asta nu-i decât un fleac... Dar ia stai!... exclamă el de parcă atunci s-ar fi trezit. În felul acesta, poate fi cercetată întreaga clădire! Şi dacă în interior nu descoperim distrugeri, atunci... într-un cuvânt... atunci vom putea folosi pe deplin liniştiţi vechea carcasă. Măi, măi!... Ce minune de aparat aţi mai inventat!

Cutreierarăm întregul sector, controlarăm întăriturile caselor, descoperirăm în grămezile de cărămizi rămăşiţele sistemului de încălzire centrală, indicarăm lui Feodor Grigorievici locul unde erau îngropate sub dărâmături hidrofoarele[18] şi caloriferele. În camerele care nu suferiseră prea mult de pe urma bombelor, găsirăm sub stratul de tencuială firele instalaţiei electrice.

Se făcu seară şi ochiul verde al aparatului începu să strălucească şi mai viu. Istoviţi, murdari de var şi nisip, ieşirăm în stradă.

Coloscov mă luă de braţ şi începu să ne vorbească agitat:

— Imediat voi chema aici comisia. Trebuie să-mi fixeze alţi termeni. Acum văd limpede unde va fi nevoie să acţionez şi ce anume va trebui să fac. Înţelegi, Victor Sergheevici, în curând vom termina cercetările, iar apoi... el se opri şi privind cu aviditate aparatul pe care Andrei îl aşeza în geamantan, adăugă: apoi... vom începe să construim „Palatul aerian". Acest „Ochi atotvăzător" va descoperi schiţele pierdute.

— O să încercăm, Feodor Grigorievici, îi spusei, o să încercăm! Avem cu noi două aparate. Unul îl vom experimenta aici, iar pe celălalt îl vom folosi pentru căutarea safe-ului cilindric. Aceasta va fi pentru el o probă serioasă.

Coloscov îmi strânse cu înflăcărare mâna. Mă simţii oarecum încurcat. Vom reuşi oare să-l ajutăm? Nu cumva ne puneam prea mari speranţe în „Ochiul atotvăzător"?

5. SINGURI CU APARATUL

Valia ne întâmpină la intrarea hotelului. După expresia feţelor noastre ea pricepu îndată că primele experienţe reuşiseră pe deplin. Acum era liniştită.

— Ce tăcere e aici! spuse ea cu jumătate de glas, în timp ce urcam la primul etaj. Pe când eram copil, continuă ea, luându-l de braţ pe Andrei, am fost la Leningrad într-o excursie. Acolo, am vizitat fortăreaţa Petropavlovsc şi am intrat în subteranele întunecoase ale vechii şi groaznicei închisori

[18] Hidrofoare – instalaţii pentru pompat apa. (n.r.)

pentru deţinuţi politici. Îmi aduc aminte de coridoarele boltite şi reci, cu nesfârşitul şir de celule de ambele părţi.

— Întocmai ca şi aici, zâmbi Andrei.

— Da, pătrunzând acolo, te cuprindea groaza. Au trecut atâţia ani şi tot nu pot uita tăcerea aceea apăsătoare. Prin zidurile groase, nu putea răzbi niciun sunet. Conducătorul excursiei ne-a propus ca timp de un minut să nu rostim niciun cuvânt şi să ascultăm tăcerea care, după cum ne explica el, îi făcea pe deţinuţi să-şi iasă din minţi. Şi într-adevăr, când de jur-împrejur se lăsă o linişte deplină, niciunul din noi nu se simţi în apele lui.

După o scurtă pauză, fata continuă:

— Cărţile citite pe vremea când eram mică m-au obişnuit să mă tem de asemenea tavane boltite, unde parcă s-au aciuiat liliecii, şi de întunecoasele unghere în care se ascund şobolanii. Detest ţipetele cucuvelelor, semiobscuritatea, umezeala – toate aceste lucruri descrise în cărţile de demult. Îmi amintesc de înfricoşătoarele povestiri despre vechile castele bântuite de fantome...

— Aha, vasăzică aşa, spusei râzând, te interesează fantomele? Cu siguranţă că pe aici sunt din belşug. Feodor Grigorievici, mă adresai lui Coloscov, povesteşte Valiei cum a fost ucis aici spionul care fusese închis în aceeaşi celulă cu Brodov.

Zâmbind, Andrei aruncă o privire spre Valia.

— Nu ştiam că dai atenţie unor asemenea lucruri, spuse el. Un hotel misterios... Linişte adâncă... Orologiu! sună miezul nopţii... Apare o stafie... un bătrân cu ochii de sticlă... Cam aşa, nu? Despre asta se scria în cărţile de demult?

Valia îl privi supărată şi-i întoarse spatele.

— Se spune că bătrânul a trăit aici, spuse Coloscov, oprindu-se în faţa unei uşi pe care se vedea o tăbliţă purtând numărul 6. Vecin cu dumneata, Victor Sergheevici.

O privii pe Valia:

— Aşadar, Valentina Nicolaevna, poţi dormi liniştită. Strigoiul e vecinul meu şi nu al dumitale. De altfel, nici nu-mi arde acum de somn. Vreau să pun la punct şi celălalt aparat.

Trecurăm fiecare în camera lui.

Camera care-mi fusese repartizată era umedă şi întunecoasă. Pentru a vedea mai clar imaginile de pe ecran, hotărâi să nu aprind lumina.

Asemenea unei pâcle dese şi vineţii, înnoptarea învăluia încăperea, atârnând aidoma unor draperii grele, prin colţurile întunecoase. Toate păreau cufundate într-o culoare albastră: covorul, divanul, masa rotundă, până şi fotoliul în care şedeam.

Cu tot succesul experienţelor, mă simţeam neliniştit, iar nervii mi-erau încordaţi. Oare de ce face uneori nazuri cel de al doilea aparat, pe care-l terminaserăm chiar în ajunul plecării? Să fie oare invenţia noastră atât de imperfectă? Asta ar însemna că încă e prea devreme să ne gândim la producţia în serie a unor asemenea aparate? Scosei din geamantan „Ochiul atotvăzător", îl aşezai pe masă şi răsucii comutatorul.

Liniştea şi întunericul erau depline, numai ecranul verzui arunca o lumină palidă, iar transformatorul de vibraţiuni bâzâia abia perceptibil.

Terminând verificarea focarelor, îndreptai obiectivul aparatului în jos. Dar ce puteam să văd aici?

Distingeam reţeaua metalică ce întărea betonul, se zărea dunga întunecată a grinzii, piroanele şi cuiele bătute la baza parchetului.

Prinsei aparatul la piept şi făcui înconjurul camerei. Văzui firele electrice care străbăteau tavanul parterului. De asemenea, pe fondul verzui se distingea clar o lustră bifurcată. Iată o monedă care zace sub covor, o lamă de ras înţepenită într-una dintre crăpăturile parchetului, un bold, un ac de siguranţă...

Razele nevăzute ale aparatului lunecau de-a lungul peretelui.

Ţeava canalizării, firele instalaţiei electrice, cablul telefonic... În câmpul vizual, nimerii geamantanul meu şi văzui în spaţiul limitat prin liniile negre ale cadrului său metalic, un cerculeţ, un trunchi de con şi un alt con mai mic. Oare ce ar putea fi? S-ar părea că-mi cunosc bine conţinutul geamantanului. Multă vreme nu-mi dădui seama despre ce poate fi vorba, dar în sfârşit ghicii: era aparatul de ras şi pămătuful. Recunoscui cadrul riglei de calcul, văzui nasturii de la haine, lădiţa cu instrumente. Apărură umbrele şurubelniţelor, ale cleştilor şi aceea a ciocanului electric de lipit. Luasem toate aceste instrumente pentru orice eventualitate: s-ar fi putut întâmpla să-mi folosească.

Iată că raza „atotvăzătoare" a aparatului, străpungând peretele, rătăceşte prin camera vecină. Mă simţii ca o fantomă care poate pătrunde în orice încăpere ferecată.

Văzui cele şapte broaşte ale biroului, piesele de bronz ale serviciului de scris, conturul clar al lămpii de birou. Părea o lampă ciudată, fără bec şi fără abajur.

Raza alunecă mai departe. Pe fondul verzui, se văzu scheletul metalic al patului.

Schimbând focarul aparatului, imaginea patului deveni mai clară. „Iată, aici stătea culcat", îmi trecu prin cap. Îmi luai privirea de la ecran. S-ar putea oare ca safe-ul să fie ascuns pe undeva, prin peretele camerei vecine? Nu, nu e cu putinţă acest lucru...

Lumina palidă a felinarului de pe stradă se oglindea pe parchet; era de o neplăcută culoare verde-violetă. Din nou, mă aplecai deasupra ecranului şi tresării fără să vreau. Ce să fie asta? Pe ecran se zărea o umbră care se mişca.

Ştiam că în camera de alături nu locuieşte nimeni. Cu toate acestea, pe cerul luminos al ecranului verzui se vedea clar un ciudat băţ întunecat care se legăna ritmic. Cineva stătea în mijlocul camerei şi balansa încetişor un baston. Zâmbii. N-o fi cumva fantoma bătrânului şchiop?

Pe drept cuvânt aceasta ar fi fost amuzant: să descoperi, cu ajutorul unui aparat radiotehnic creat pe baza ultimelor realizări ale ştiinţei, o fantomă, şi încă una cu baston! Întâmplarea era cu desăvârşire fantastică. Îmi închipui cum ar fi râs Andrei, dacă i-aş fi povestit că am văzut pe ecran o „fantomă" cu baston de fier. Chiar şi Valia s-ar fi prăpădit de râs.

Totuşi, ceea ce vedeam pe ecran nu era o halucinaţie.

De undeva se auzi bătaia unui orologiu. Aşadar, lucrurile se petreceau ca într-unul din acele romane de demult, de care-şi amintea Valia. Nu-mi dădeam seama cât era de târziu. Poate că bătea miezul nopţii. „Spectrul" va începe să rătăcească din cameră în cameră, poate va intra şi pe la mine.

Cu toate astea, „fantoma" nu părea prea grăbită. Stătea pe acelaşi loc, legănându-şi ritmic bastonul. În această mişcare exista o ciudată regularitate: bastonul se legăna, asemenea unei pendule!

Ce-ar fi însă dacă?... Desigur, asta e... O pendulă. Pendula unui mare şi vechi orologiu. Mi-l închipuii cu limpezime: o coloană înaltă şi îngustă de mahon, cu o uşă mică de sticlă. Puteam acum să disting pe ecranul aparatului cercul din capătul „bastonului", broasca, ornamentele de bronz de pe cadran.

Mă apucai să cercetez din nou aparatul. Nu funcţiona totuşi atât de bine cum ar fi trebuit. Ce s-o fi întâmplat? De ce i-or fi apărând pe ecran dungi întunecate?

Îndreptai obiectivul asupra uşii camerei mele.

— Ia să privim şi aici! murmurai preocupat de verificarea aparatului. Aşa! butoanele pentru reglarea tensiunii şi aşezarea focarelor funcţionează perfect. Claritatea e aleasă normal. Nu-mi place însă această aureolă luminoasă deasupra imaginii. Ce-ar putea fi oare? Ia să vedem! Ridicai capacul şi cu o şurubelniţă răsucii şurubul reostatului. Desigur, nici nu putea fi altceva: o prea mică tensiune în reţeaua de tiratron, ceea ce nu era greu de reparat.

Când privii din nou ecranul, observai o pată întunecată care se mişca încet. Ciudat, de unde o fi apărut? Scosei din buzunar batista, ştersei geamul ecranului, apoi îmi frecai cu ea maşinal ochii şi înjurai de ciudă.

Nu, nu era o iluzie vizuală: în lumina fosforescentă vedeam cât se poate de clar conturul bastonului de metal. Acum el plutea încet pe ecran, legănându-se uşor.

Întorcând obiectivul, nu lăsam ca silueta lui întunecată să scape din câmpul vizual al aparatului. Ajungând până la marginea ecranului, bastonul se întoarse îndărăt.

Ridicând puţin obiectivul, observai pe ecran două inele ciudate de o formă lunguiaţă. Ele se proiectau pieziş pe verzuiul ecran luminos şi aveau forma unor elipse. Dar iată că inelele se întoarseră spre mine şi putui distinge cu claritate că cineva mă priveşte prin nişte ochelari mari şi rotunzi cu ramă metalică. Prima impresie dispăru curând. Prin uşa închisă, era cu neputinţă să mă poată vedea cineva.

Trăsei cu urechea. După respiraţia reţinută, după scârţâitul abia perceptibil al ghetelor, înţelesei că într-adevăr în faţa uşii se află un om. Se putea chiar lesne ghici cum de nerăbdare îşi muta continuu greutatea corpului de pe un picior pe altul. Ce o fi vrând? Să ies şi să-l întreb? Asta însă puteam s-o fac oricând. Mai întâi trebuia să-l studiez cum se cuvine cu ajutorul „Ochiului atotvăzător". După imaginea reflectată pe ecran, încercai să-mi închipui trăsăturile exterioare ale necunoscutului care pândea la uşă. Câte lucruri metalice poate avea un om pe haine şi în buzunarele lui!

Deodată, ochelarii începură să se agite într-o parte şi în alta, umbra bastonului străbătu fulgerător ecranul şi totul dispăru.

Privii în jurul meu. Lumina rece a lunii pătrunse prin fereastră şi se revărsa în toată încăperea.

Pe coridor, se auziră paşi şi glasuri înăbuşite. În uşa camerei mele ciocăni cineva.

În dreptunghiul luminos al uşii, apărură două siluete: erau Valia şi Andrei.

— De ce stai pe întuneric? întrebă mirat Iarţev şi răsuci comutatorul. Se aşeză, şi Andrei începu să ne povestească.

Din cele ce-mi spuse, aflai că Feodor Grigorievici se şi apucase să vorbească la Sovietul orăşenesc despre aparatele noastre. Cei de-acolo au arătat un foarte mare interes pentru ele. Ne roagă să-i vizităm chiar a doua zi la ora zece, să aducem cu noi aparatul şi să le arătăm cum funcţionează. La Sovietul orăşenesc, se vor strânge tehnicieni şi constructori de la serviciile comunale şi de la comunicaţii. Cei de acolo consideră că „Ochiul atotvăzător" poate aduce serviciilor administrative orăşeneşti un uriaş folos.

— Şi cum rămâne cu experienţele noastre?

— Tocmai despre asta e vorba, se amestecă Valia. Coloscov ne roagă să facem tot posibilul şi mâine-dimineaţă să controlăm o clădire... E o chestiune urgentă. Dacă s-ar putea... Ea se încurcă şi lăsă fraza neterminată.

— Pe scurt, o întrerupse Andrei, Valia vrea să ia cel de-al doilea aparat şi să-l încerce pe şantier.

— Foarte bine, aprobai. O să dăm mâine Valiei un aparat, iar noi ne vom duce cu celălalt aparat la Sovietul orăşenesc.

— Dar cel de al doilea aparat e pus la punct? Ştiam că nu prea merge bine.

— Totul e în ordine. În reţeaua de tiratron tensiunea era insuficientă. Acum însă „ochiul" vede totul, chiar şi ceea ce nu intră în atribuţiile sale să vadă.

— Adică?

Zâmbii, căutând să-mi ascund încurcătura.

— Prin faţa uşii mele a rătăcit o fantomă cu baston... Nu înţeleg ce căuta pe acolo.

Cineva ciocăni uşor în uşă. Andrei se ridică şi o deschise.

În prag stătea un comisionar ţinând în mană un bileţel:

— Mi s-a cerut să-l predau tovarăşului.

Mă arătă pe mine.

Andrei îl lăsă pe comisionar să plece şi-mi înmâna bileţelul.

Despăturii încet foaia de hârtie, îmi trecui ochii peste cele scrise şi o arătai în tăcerea lui Andrei. Iată ce conţinea biletul:

„Stimate tovarăşe Petrov!

Posed câteva date privitoare la locul în care e-n ascuns safe-ul cilindric. Din păcate n-am reuşit să am o întrevedere cu dumneavoastră pentru a discuta despre aceasta. Ne vom vedea mâine".

Semnătura era indescifrabilă.

— Bine, rămâne să-l aşteptăm pe acest binevoitor necunoscut, spusei calm.

Brusc îmi trecu prin minte un gând ciudat: „Poate că el fusese acela care trecuse de atâtea ori prin faţa uşii camerei mele... În odaie fusese întuneric. El a aşteptat. Omul cu baston... Ce coincidenţă neaşteptată!".

— Nu pot pricepe de unde ştie individul ăsta că noi avem de gând să căutăm schiţele? spuse Andrei, dând din cap; apoi, cerându-mi din ochi să-i dau permisiunea, dădu Valiei bileţelul.

— Asta trebuie să fie opera lui Coloscov! spuse fata. Cu siguranţă că el destăinuia multora speranţele şi părerile lui în legătură cu „Palatul aerian". Dumneata însuţi spuneai, Victor Sergheevici, că e obsedat de ideea asta. Tot oraşul ştie acum că au venit de la Moscova nişte oameni care vor căuta schiţele dispărute.

— Mâine se va lămuri totul, spusei şi privii ecranul.

Aparatul continua să funcţioneze şi în centrul cercului verde se contura mânerul uşii, îndoit ca o literă „S” şi făcând impresia că atârnă în aer.

6. RAZA OBLICĂ

Demonstrarea aparatului nostru la Sovietul orăşenesc se desfăşură cu succes.

La început făcui un scurt raport, apoi furăm invitaţi în curte, unde Andrei, prinzându-şi aparatul la piept, se plimbă pe dalele de piatră cu care era pavată curtea, arătând ce se ascunde sub ele. În pământ, se afla atât metal vechi, încât el ar fi prisosit un an întreg unui mic artel pentru fabricarea cuţitelor, lacătelor şi a altor obiecte casnice.

Toţi cei prezenţi se îngrămădeau în jurul minunatului aparat şi ne invitau, unul mai stăruitor decât celălalt, să venim la întreprinderile lor de construcţii, montaj sau reparaţii. Nu îndrăzneam să refuzăm, dar dacă ni s-ar fi dat permisiunea să îndeplinim toate aceste cereri, detaşarea noastră s-ar fi prelungit cu multe luni de zile.

Ardeam de nerăbdare să începem cât mai curând căutarea safe-ului şi de aceea ne luarăm rămas bun de la tovarăşii de la Sovietul orăşenesc şi ne urcarăm în maşină.

— Toate astea trebuiesc organizate cum se cuvine, spuse Andrei, scoţând planul oraşului. Din ce loc ai de gând să începi cercetările?

— Chiar şi de aici, de la clădirea biroului de proiectări, arătai eu. Parcă nu-i tot una de unde începem?

Andrei dădu din cap:

— Nu, dacă vom proceda aşa, n-o să ajungem la niciun rezultat. Trebuie să cercetăm pătrat cu pătrat din plan.

El desfăcu pe genunchi planul şi-mi arătă o reţea deasă de pătrate numerotate.

— Dar de cât timp o să fie nevoie ca să cercetăm tot raionul? Ba poate chiar întregul oraş! exclamai.

Andrei dădu din umeri.

— Va trebui să depunem o muncă serioasă. Numai prin această metodă vom putea avea un succes sigur.

Iarţev studie cu atenţie planul, confruntându-l cu locurile pe care le străbăteam.

Ne găseam la marginea oraşului, în apropierea sectorului de construcţie al lui Feodor Grigorievici Coloscov.

— Ne vom putea începe cercetările chiar de aici – propusei eu – de la pătratul nr. 1 din stânga, sus. De altfel, biroul de proiectări se află alături, în pătratul nr. 2.

Ieşii din maşină şi-mi prinsei aparatul la piept. Andrei mă urma cu planul în mână. Mergeam încet, de-a lungul şoselei. Îmi arătai îndoiala:

— Face oare să căutăm pe aici? Doar nu-ţi închipui că safe-ul ar fi îngropat în mijlocul drumului!

— Nu ştiu unde e safe-ul, răspunse el. N-ar fi exclus să nu existe deloc, dar din moment ce am început să-l căutăm va trebui să cercetăm fiecare metru de pământ, fiecare metru de zid al celor 26 de clădiri ale pătratului respectiv.

— Munca asta nu va da niciun rezultat, spusei eu. Mai bine să cercetăm locurile mai „suspecte".

Andrei nu-mi răspunse nimic. Probabil că în adâncul sufletului era de acord cu argumentele mele, dar obişnuinţa de a fi consecvent şi metodic în toate acţiunile sale, îl silea să insiste asupra cercetării pătratului nr. 1.

Privii ecranul. Pământul păstra urmele neglijenţei oamenilor. Doar pe o bucată de drum, sub stratul de praf şi moloz care-l acoperea, văzui un briceag, o monetă, un inel şi fel de fel de chei. Observai nenumărate ace de siguranţă şi cu gămălie, cârlige, catarame şi tot soiul de alte obiecte mărunte. Poate că demult, pe drumul acesta, călătorind în cupeuri, cucoane înzorzonate îşi pierduseră acele şi agrafele. Prin cine ştie ce minune, acest „colb metalic al veacurilor" fusese cruţat de timp şi n-a apucat încă să se prefacă în rugină şi în verzuie cocleală de aramă. Ce mult metal se afla risipit pe drumul acesta!

Ne depărtarăm de şosea şi ne croirăm drum prin tufişurile de mărăcini. Deodată, ecranul se stinse. El deveni aproape negru şi doar micile scântei care alergau pe discul întunecat arătau că aparatul continuă să funcţioneze.

Ne învârtirăm încolo şi încoace, trecând prin mărăcini, dar aparatul rămânea orb.

„Nu-i nimic de făcut, mă gândii, va trebui să amânăm cu încă o zi căutarea safe-ului cilindric şi asta desigur în ipoteza fericită că voi reuşi să repar aparatul în acest interval de timp".

Ieşirăm la drumul mare. În aceeaşi clipă, şi cu totul pe neaşteptate, ecranul începu să lucreze din nou, răspândind o lumină verde. De neînţeles! Ce făcuse să apară umbra uriaşă de adineaori?

— Ia ascultă, ce individ s-a învârtit aseară prin faţa uşii tale? mă întrebă Andrei.

Simţii în glasul său o notă de ironie.

— Nu ştiu, răspunsei nepăsător, dar am văzut toate lucrurile metalice pe care le avea la el. Butonii de manşetă, un ac de cravată în formă de potcoavă...

— Ce formidabil spirit de observaţie! mă zeflemisi Andrei.

— Am impresia că în profesiunea noastră lucrul acesta e departe de a fi de prisos...

— Mai poate fi vorba, continuă Andrei să mă necăjească. Nu pot să-mi închipui cum cineva ia în seamă butonii unui om care stătea aseară pe coridor şi-şi aştepta prietena ce ocupa camera de vis-à-vis... căci nu cred să fi avut alt motiv de a se învârti în faţa uşii. Din păcate, aparatul tău n-a văzut că în buzunarul omului cu baston se aflau şi două bilete pentru concertul Filarmonicei: rândul G, locurile 14 şi 15... De altfel, cu imaginaţia ta, ai fi putut vedea lucruri şi mai teribile...

— Ei, ajunge, ajunge, mai bine uită-te mai atent la ecran, îi întrerupsei tirada.

Parcurgând bucata de drum până la marginea pătratului, ne întoarserăm, pornind peste un loc viran plin de moviliţe. Urcându-ne pe una dintre ele, descoperirăm sub pământ un obiect mare de metal. Pe rotundul ecran luminos, aidoma umbrei pe care o aruncă luna în timpul unei eclipse de soare, se vedea o pată întinsă şi întunecată. Apoi desluşii silueta clar conturată a unui disc.

— Safe-ul cilindric, şopti Andrei.

Era greu să crezi într-un asemenea succes. Dar câte nu se mai pot întâmpla în lume!...

— Să săpăm! spusei.

Andrei ceru şoferului să-i aducă hârleţul pe care-l lăsasem în maşină.

Îngenunchind, mă apucai să desţelenesc pământul acoperit cu o iarbă prăfuită. Doream din toată inima ca tocmai aici, la marginea drumului, să fie îngropat safe-ul care păstra schiţele.

Sub primul strat de pământ, apăru un altul de argilă albăstrie, străbătut de vine galbene de nisip. Săparăm vreme îndelungată. Se părea că stratul de lut era fără sfârşit. Dar iată că hârleţul se lovi scrâşnind de o suprafaţă metalică, iar printre bulgării albastru-cenuşii apăru ceva asemănător unei mari cupole de oţel.

Mă apucai să îndepărtez cu grijă bucăţile de lut care se lipiseră de cupolă.

Andrei puse pe pământ aparatul şi privea încruntat în fundul gropii, de parcă ar fi cercetat contururile rotunjite ale ciudatului obiect.

— Dar de ce o fi sferic? mormăi Andrei, îngenunchind şi ajutându-mi să curăţ lutul de pe obiectul descoperit. Nu, cu siguranţă că acesta nu-i safe-ul...

Deodată, mâna lui scăpă înlăuntrul sferei şi pe suprafaţa ei văzurăm căscându-se o gaură.

Oftai dezamăgit.

— E turela unui cuib de mitralieră. Ai nimerit cu mâna în deschizătura crenelului.

Andrei se ridică şi-şi scutură praful de pe genunchi.

— Văd şi eu, spuse el. De aici poţi ţine în bătaia focului tot câmpul. Cum de nu ne-am dat seama de la început că asta-i o turelă?

— Şi când te gândeşti, cât timp ne-am pierdut, adăugai eu.

În automobil, Andrei făcu nişte însemnări în carnetul de notiţe. N-aveam chef de vorbă. Eram amărât de insuccesul nostru. „Ochiul atotvăzător" se poate înşela la fel ca şi un obişnuit detector de mine. Ne-a făcut să dezgropăm o turelă de oţel rămasă acolo încă din timpul războiului. O să ne vie greu să cercetăm toate pătratele. Încă vreo câteva greşeli dintr-astea şi e de ajuns pentru a ne pierde încrederea în aparat. Iar acesta-i tocmai lucrul cel mai neplăcut. Nu, trebuie izgonite gândurile astea. Aparatul poate vedea totul, dar e încă prea nou. E necesar să fie perfecţionat.

Priveam prin fereastra laterală a automobilului şi mi se părea că pe marginile şoselei se perindă pretutindeni discuri întunecate. Dar iată că văzui aievea în şanţul drumului un disc ruginit, fundul unei vechi căldări.

— Opreşte! îi spusei şoferului. Maşina se opri.

Sării în drum, prinsei aparatul la piept şi mă apropiai în fugă de discul de tablă. Iată-l aşa cum se vede pe ecran – o pată neagră şi rotundă. Mă îndepărtai puţin. Îndreptai asupra discului obiectivul aparatului, astfel încât acesta să formeze un unghi ascuţit. Pata se transformă într-o elipsă. Bine, totu-i în regulă! Luai apoi hârleţul şi îngropai în şanţ discul. Mă îndepărtai cu aceeaşi distanţă şi din nou îndreptai obiectivul sub un unghi ascuţit. De data asta, pe ecran nu mai apăru nimic: nici discul, nici elipsa. Aceasta înseamnă că în cazul unei raze oblice obiectele nu mai pot fi văzute. Prin urmare, nu vom reuşi niciodată să descoperim safe-ul pentru că nu vom avea atâta timp de risipit să dezgropăm toate obiectele care au conturul discului: diverse roţi şi tot felul de funduri ruginite de la butoaie şi căldări. Andrei, care urmărea în tăcere experienţele mele, spuse în sfârşit:

— Da, lucrul ăsta e foarte important. Pentru a determina ce anume obiect e îngropat în pământ, trebuie să-l vedem şi de sus şi dintr-o parte. Oare de ce nu reuşim să-l vedem în cazul unei raze oblice?

— Asta-i lipsa principală a „Ochiului atotvăzător", spusei oftând. Forţa generatorului său ajunge doar pentru ca raza să străbată un strat de pământ gros de cel mult un metru. Când raza e oblică, atunci ea trebuie să străbată un strat de un metru jumătate-doi.

Ne apropiarăm de maşină.

— Dar dacă am mări forţa generatorului? spuse Andrei, lăsându-se pe rezemătoarea banchetei.

— Vezi, asta-i nenorocirea: nu se poate. Acumulatorii nu îngăduie acest lucru.

Andrei căzu pe gânduri, apoi scoase bloc-notesul.

— Cât curent consumă de la acumulatori aparatele noastre? întrebă el.

— În descărcări bruşte, până la şase sute de amperi.

Andrei privi agitat şoseaua care rămânea în urmă şi, răsfoind bloc-notesul, începu să socotească repede.

— Înţelegi, mi se adresă după câteva minute, am făcut o mică socoteală şi am văzut că acumulatorii pot da un curent de o mie o sută amperi, adică aproape de două ori mai mult decât obţineam în momentul de faţă. Avem acumulatori de rezervă, o să-i cuplăm în serie, apoi vom lega bobinajele în transformator şi în felul acesta vom mări şi energia iniţială şi puterea de radiaţie. Astfel vom rezolva problema razei oblice. Uite, priveşte calculele mele... Şi spunând acestea, îmi întinse bloc-notesul.

— Dar noi n-am scontat pe o asemenea intensitate de curent în acumulatorii tăi, ripostai eu, privindu-i însemnările. Peste câteva zile, acumulatorii se vor distruge complet.

— Ei şi, ce-are a face? E inevitabil, răspunse el convins. O ţeava de tun trăieşte doar câteva minute, dacă ţinem seama de durata exploziei şi de timpul pe care-l face proiectilul până când iese din ţeavă; şi asta tocmai din pricină că în ea, timp de o fracţiune de secundă, se dezvoltă o forţă nemaiîntâlnită[19]. Acumulatorii mei pot da şi ei o energie uriaşă. Ca atare, este cât se poate de firesc să reziste puţin la un asemenea efort. Ai dreptate: peste câteva zile, vor fi distruşi. Se poate însă ca în acest interval de timp să găsim misteriosul tău safe...

Andrei despături din nou harta şi, mişcându-şi buzele fără să articuleze însă vreun sunet, începu să facă nişte calcule.

Maşina se opri în faţa biroului lui Coloscov. Acesta, pesemne ne aşteptase, deoarece ne ieşise în întâmpinare.

— Ei, cum au mers experienţele? Celor de la Sovietul orăşenesc le-au plăcut aparatele? ne întrebă el. Îmi închipui cât se discută acolo pe seama lor.

---

[19] Autorul se referă la faptul că timpul necesar proiectilului pentru a parcurge distanţa de la detunător şi până la gura ţevii este atât de scurt, încât totalitatea loviturilor trase de tun în întreaga lui activitate nu poate trece de câteva minute. (n.t.)

— Dar unde este Valentina Nicolaevna? întrebă Andrei privind de jur-împrejur. Cum i-au mers treburile?

— Admirabil. Am fotografiat şi am desenat o mulţime de lucruri folositoare. Dar nu dumneavoastră aţi trimis maşina s-o ia?

— Care maşină? întrebă Andrei mirat. A plecat?

— Da, acum vreo oră şi jumătate.

— Dar cine a venit după ea?

— N-am văzut prea bine, eram hărţuit de tot felul de treburi, spuse Coloscov, începând să se neliniştească puţin. Mi s-a părut însă că în automobil s-a urcat alături de Valentina Nicolaevna un bărbat în vârstă, cu baston.

Tresării. Ce bizară coincidenţă! Mă stăpânii însă imediat şi mă grăbii să-l liniştesc pe Andrei.

— O să sosească până la prânz. Poate că ne şi aşteaptă la hotel.

7. PRĂBUŞIREA

Valia nu era nici în camera ei. Părea foarte ciudat că aşa, fără veste, plecase cu cineva în maşină. Cunoscuţi în oraş n-avea. Probabil că unul dintre constructori o convinsese să treacă cu aparatul pe la raionul său.

Ardeam de nerăbdare să verific propunerea lui Andrei cu privire la mărirea forţei de penetraţie a fascicolului de raze electromagnetice. Uitând de toate, ne apucarăm să transformăm aparatul.

Realizându-ne cu succes intenţia, părăsirăm hotelul, cu gândul să experimentăm fără întârziere raza oblică.

— Tovarăşe Petrov, vă rog să mă scuzaţi... răsună deodată un glas agitat.

Abia trăgându-şi răsuflarea, din pricina fugii prea repezi, în faţa mea se oprise un om îmbrăcat într-o salopetă prăfuită.

— La carieră s-a produs o prăbuşire, continuă el, vorbind într-un suflet, au fost îngropate maşinile, vagonetele, şinele, uneltele. S-au oprit toate lucrările. Şeful şantierului m-a trimis încoace ca să vă rog să ne ajutaţi. Nu ştim unde să căutăm lucrurile îngropate. Dacă ne-am apuca să dezgropăm totul de la un capăt la celălalt, ne-ar trebui prea mult timp. Vă rugăm să cercetaţi cariera cu aparatele dumneavoastră!...

— Trebuie să-i ajutăm, spusei şi, adresându-mă lui Andrei, adăugai: cu prilejul ăsta vom verifica şi eficacitatea razei oblice. Să mergem!

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc foarte mult! se bucură omul în salopetă şi aproape că ne târî spre maşină. E aici, aproape de tot.

— N-ar fi mai bine ca tu să rămâi aici? îl întrebai pe Andrei. Ai s-o aştepţi pe Valia, iar apoi vii şi tu cu cel de al doilea aparat.

Andrei dădu din cap în semn de refuz.

Goneam în viteză pe şoseaua de-a-lungul căreia numai acum câteva ore descoperisem cupola de oţel.

La cariera unde se extrăgea calcarul, se produsese o surpare de teren. Încremeniseră escavatoarele, se opriseră, atârnând în aer, vagonetele funicularului. Înşiruiţi în lungul malului, înalt cât o casă cu douăzeci de etaje, oamenii dezgropau febril maşinile şi uneltele îngropate sub var şi nisip.

Alb ca varul, şeful exploatării carierei se grăbi să ne iasă în întâmpinare. El îşi scutură de pe gene praful alb, care-i acoperea toată faţa.

— Mi s-a povestit despre experienţele pe care le faceţi. Vedeţi şi dumneavoastră ce s-a întâmplat aici!... Un accident! pin fericire nu e nicio victimă. Malul s-a surpat în timpul pauzei de la prânz. Principalul lucru e să găsim maşinile...

— Le dăm îndată de urmă, făgădui Andrei, scoţând aparatul din geamantan şi prinzându-şi-l pe piept.

Privind necontenit ecranul, o pornirăm peste grămezile de var. Ba într-un loc, ba în altul, descopeream lopeţi, haveze, ciocane pneumatice, burghie electrice. Toate se conturau limpede pe sticla verde a ecranului. Raza oblică ne permitea să le vedem chiar şi de departe, nu numai pe cele aflate sub picioarele noastre. Muncitorii dezgropau obiectele găsite de noi şi le dădeau tovarăşilor lor.

Pretutindeni, sub mormanele de rocă prăvălită, descopeream vagonete, electrocare, transportoare. În urma noastră venea inginerul, care însemna după inventar maşinile găsite.

Pe întregul sector unde se produsese neaşteptata prăbuşire n-a rămas niciun metru pătrat pe care să nu-l fi cercetat „Ochiul atotvăzător". Indicam cu precizie unde trebuia să se sape şi în curând, în diverse locuri de sub roca ce le îngropase, începură să apară maşinile încărunţite, de parcă ar fi fost acoperite de promoroacă.

Iată că sosi şi comisia pentru cercetarea neobişnuitei prăbuşiri. Membrii ei fură foarte miraţi văzând că reuşisem să descoperim atât de curând obiectele îngropate.

— Toate astea sunt numai datorită „Ochiului atotvăzător", spuse şeful exploatării. E un aparat minunat! A redus cu cel puţin o săptămână munca de descoperire a uneltelor...

— Da, ăsta vă e norocul, spuse preşedintele comisiei, un bărbat scund şi gras, în timp ce-şi făcea vânt cu o pălărie albă de pai. Aţi spus că nu sunt victime? Dar aţi luat în consideraţie faptul că o parte din rocă s-a prăbuşit peste o porţiune a şoselei? În momentul acela, nu trecea nimeni pe acolo?

— Vai de mine! se neliniști șeful exploatării, și sub stratul de praf de var care o acoperea, fața lui păli și mai mult. Am fi observat așa ceva.

— Totuși ar fi bine, propusei, să controlăm cu ajutorul aparatului porțiunea de șosea îngropată.

— Asta ar fi foarte bine, spuse președintele comisiei. Dar cum s-o facem?

— „Ochiul atotvăzător" poate descoperi sub roca prăbușită nu numai o mașină, ci și urmele omului.

— Urmele omului? repetă uimit președintele.

— Da, doar fiecare om are în hainele și buzunarele sale o anumită cantitate de metal, îl lămurii eu, îndreptând aparatul asupra lui. Iată, de pildă, la dumneavoastră în buzunar văd monete, chei, un briceag cu tirbușon, iar deasupra centurii o combinație cu totul de neînțeles formată din verigi și linii.

— Nu-i nimic de neînțeles într-asta, răspunse puțin cam stingherit președintele și-și săltă pantalonii. Am cumpărat ieri niște bretele, sunt foarte comode.

— Ei vedeți, vasăzică și omul poate fi găsit.

Trecând peste mormanele de calcar și înfundându-ne până la gleznă în stratul de rocă fărâmițată mărunt, ajunserăm până la șosea. Andrei se apucă să cerceteze porțiunea astupată.

— Cum vă explicați această neașteptată prăbușire? întrebă președintele pe șeful lucrărilor. Doar sunt numai trei zile de când am cercetat cariera și am găsit-o cu totul neprimejdioasă.

— Și eu sunt intrigat de tot ce s-a întâmplat.

— Victor! Vino repede încoace, strigă deodată Andrei.

Mă apropiai în fugă de el și văzui că privea îngrozit ecranul.

— O recunoști? mă întrebă el cu glas tremurător.

Pe geamul cu licăriri verzui, se desena clar umbra unei mici rame. În interiorul ei văzurăm contururile unui flacon metalic, ale unor forfecuțe, ale unei cutiuțe hexagonale și ale altor obiecte mărunte, pe care le poți găsi în mod obișnuit în poșeta unei femei.

— Hei, veniți cu lopețile!... Repede, aici! strigă răgușit Andrei, întorcându-se spre muncitori.

— Săpați în acest loc, le porunci, iar el însuși înainta pas cu pas peste grămada de moloz, cercetând cu aparatul șoseaua îngropată.

Îl potriveam cu disperare, așteptând din clipă în clipă să-l văd descoperind silueta mașinii turtite și alte urme sinistre ale tragediei ce se petrecuse aici.

Lucrătorii săpară o groapă adâncă de pe fundul căreia scoaseră o poșetă rotundă cu o ramă de aur. O luai în mână, suflai de pe ea praful, descoperind

astfel pielea roşie din care era făcută. Nu mai exista nicio îndoială: aş fi putut să recunosc această poşetă dintr-o mie.

Andrei mi-o smulse din mână şi apăsă pe încuietoarea fixată în ramă. Aceasta scânteie în soare şi poşeta se deschise.

Înăuntru găsirăm o forfecuţă, o pudrieră hexagonală aurită şi agenda Valiei.

În afară de poşetă, nu mai descoperirăm nimic altceva.

„Vasăzică Valia a trecut pe-aici. Dar unde o fi acum?" gândeam, privind în jurul meu.

— În sectorul de sus al carierei au mai rămas îngropate o seamă de unelte, mi se adresă şeful carierei. Dacă n-aţi obosit, v-aş ruga... Omul zâmbi jenat.

Cu multă greutate ne căţărarăm până sus. Luai aparatul de la Andrei şi, mergând chiar pe marginea surpăturii, îndreptai obiectivul asupra malului surpat.

Urmăream umbrele care se perindau pe ecran, privind când şi când în vale, unde erau dezgropate maşinile.

Pe ecran, apăru o umbră bizară.

— Ciudat, spuse şeful exploatării, privind peste umărul meu ecranul. O armă model una mie opt sute nouăzeci şi unu. Ehei, dar nu-i singura. E un întreg arsenal.

Pe ecranul „Ochiului atotvăzător", puteam observa armele care erau aşezate cu grijă în rastelele lor. Puteau fi descoperite doar cu ajutorul razei oblice, îndreptând obiectivul într-un unghi cu pământul. Armele stăteau vertical. Privii la picioarele mele şi observai că în locul acesta pământul se lăsase, formând o adâncă depresiune de la care porneau în toate părţile crăpături negre şi întortocheate.

— Acum înţeleg din ce pricină s-a produs prăbuşirea, spuse preşedintele comisiei, studiind crăpăturile de sub picioarele noastre. Solul de deasupra peşterii s-a surpat şi presând continuu asupra rocii din zona superioară a carierei, aceasta a lunecat şi totul s-a rostogolit ca o avalanşă... Ce o fi însă cu depozitul ăsta de armament din peşteră? De unde or fi apărut, aici, puştile astea?

— Asta nu-i o peşteră, replicai, arătând ecranul. Vedeţi, de la acest depozit de arme porneşte o cărăruie; pe ea se văd tot felul de cartuşe împrăştiate. Mai încolo se zăresc tuburi trase. Asta nu-i o peşteră, ci un drum subteran. Probabil că ascunzătoarea era des vizitată, iar cei care veneau, pierdeau în drum cartuşe şi tuburi. Priviţi această linie neagră – e un cablu al telefonului de campanie.

— Aveţi dreptate, recunoscu preşedintele comisiei, privind ecranul luminos. Aici e un drum subteran. E necesar să cercetăm acest teren.

Ne depărtarăm destul de mult de carieră. Deodată, linia telefonului de campanie dispăru.

În timp ce ne întorceam, îl întrebai pe şeful carierii:

— Cum îţi explici că există aici un drum subteran? Nu cumva se leagă de vestitele catacombe?

— Nu cred, răspunse celălalt. Până acolo e destul de departe.

Andrei băgă poşeta găsită în valiza aparatului. Se liniştise oarecum, văzând că nu s-a găsit pe şosea nici un alt obiect aparţinând Valiei.

— Plecăm în oraş, spuse el. Dacă n-o găsim la hotel, anunţăm miliţia.

După o jumătate de oră, ajunserăm în faţa hotelului. Într-o clipă, Andrei dispăru în interiorul vestibulului. Mă hotărâi să-l aştept în maşină. Să nu fi sosit Valia nici până acum?... Curând, se va întuneca de-a binelea. Oare nu-şi dă seama că sunt oameni care se neliniştesc din pricina ei?...

Licăriră geamurile uşii turnante a hotelului, care parcă îl îmbrânci pe Andrei pe trotuar.

— De la femeia care e de serviciu la parter, începu el să spună agitat, am aflat că ieri ai fost căutat de un bărbat în vârstă cu baston. A urcat sus, apoi a coborât şi ţi-a lăsat un bilet. Maşinal, Andrei îşi scoase din buzunar rigla şi o ciocăni de deget. Poate că el e acela care a venit astăzi la şantier şi a luat-o pe Valia, care avea şi aparatul la ea... Cu siguranţă că-i el! Aminteşte-ţi ce era scris în biletul acela! Misteriosul vizitator declara că ştie unde-i ascuns safe-ul. Şi vrând să-i arate locul, el a şi convins-o pe Valia să meargă cu el.

— Bine, dar ea nu-i un copil! Să plece în felul acesta fără să ne anunţe...

— Desigur, toate astea sunt aşa cum spui, mă întrerupse nerăbdător Andrei. De altfel, îi cunoşti firea. Poate că am săvârşit o greşeală încredinţându-i aparatul... Ei, dar ce să mai vorbim... Ideile înţelepte vin întotdeauna prea târziu. O cunosc bine. A aflat despre safe şi a hotărât să-l caute fără întârziere... Andrei tăcu stânjenit. Îţi mai aminteşti cum a fugit atunci în taigaua cuprinsă de flăcări, după meteorit?

Ca să fiu sincer, n-aveam deloc chef să-mi amintesc de toate acestea. Valentina Nicolaevna avea la activul ei destule isprăvi negândite. În afară de asta, era peste măsură de încrezătoare. Dacă ar fi venit la ea nu un bărbat în vârstă, ci un puşti oarecare, desculţ, şi i-ar fi declarat că ştie unde-i safe-ul, l-ar fi crezut şi ar fi pornit cu el oriunde, chiar şi la capătul lumii.

Dintr-odată, îmi trecu prin minte un gând: „Dar dacă totul nu era decât o cursă pentru a pune stăpânire pe aparat? Cine însă ar avea nevoie de el?! Şi pentru ce?"

Tăceam, nevoind să-i împărtăşesc lui Andrei temerile mele. Iarţev rămăsese posomorât lângă maşină.

— Poate că ar trebui să ne adresăm miliţiei, propuse el în cele din urmă.

— Da, asta-i datoria noastră.

Apoi mă întorsei supărat spre el:

— Spune-mi, Andrei, găseşti normal lucrul ăsta? Am venit pentru a încerca aparatele şi în loc să căutăm safe-ul dispărut, o căutăm pe colaboratoarea noastră. Nădăjduiesc că nu i s-a întâmplat nimic rău. E însă frumos din partea ei să ne neliniştească într-atât? Ar fi bine dacă ai sta cu ea de vorbă, aşa prieteneşte.

Andrei privea în pământ, de parcă s-ar fi simţit vinovat de întâmplările astea.

8. PRIVIM PRIN ZIDURI

La miliţie, Andrei se adresă locotenentului de serviciu. Acesta şedea în dosul unui birou şi, trăgând din când în când cu coada ochiului la un proces-verbal din lectura căruia îl întrerupsesem, asculta cu un zâmbet binevoitor istorisirea lui Andrei. Lampa de birou acoperită de un abajur verde lumina figura tânără şi uscăţivă a locotenentului.

— După câte spuneaţi, remarcă el, colaboratoarea dumneavoastră n-a mai dat pe acasă de când a plecat să experimenteze aparatul. Acum, spuse el privindu-şi ceasul, nu-i decât ora nouă seara. S-ar putea să fie reţinută undeva. Ce motive aveţi să vă neliniştiţi? Doar faptul că aţi găsit în drum poşeta ei?

— A plecat însă cu aparatul, care reprezintă o valoare considerabilă, spuse Andrei.

— Aşa... Locotenentul rămase gânditor o clipă, apoi întrebă: Puteţi descrie pe însoţitoarea dumneavoastră?

— Fără doar şi poate! se grăbi să răspundă Andrei. Are douăzeci şi doi ani. Talia: 1,67 m... Ei, ce-ar mai fi? încerca să-şi amintească Iarţev.

Spuse apoi numărul pe care-l purta Valia la mănuşi şi pe care-l aflase cu totul întâmplător, precum şi numărul pantofilor.

— Ce-ar mai fi?... Ce-ar mai fi?... repeta el încurcat.

— Scuzaţi-mă, vă rog, îl întrerupse politicos locotenentul, aceste precise cifre nu ne sunt chiar atât de folositoare. Descrieţi-ne trăsăturile cele mai caracteristice ale înfăţişării ei, sau cu alte cuvinte, daţi-ne semnalmentele.

Andrei tăcu şi mai încurcat. Pesemne că din pricina emoţiei nu se putea concentra şi în minte îi veneau doar date neînsemnate. Vrui să-mi ajut tovarăşul, dar mă convinsei îndată că treaba nu era tocmai uşoară. Fără

îndoială că Valia avea anumite particularităţi, care o deosebeau de multe alte femei, dar tocmai acum aceste amănunte nu-mi veneau în minte. Desigur, s-ar fi putut spune că trăsăturile feţei sunt fine, că are sprâncene dese, o gură potrivită, ochi cenuşii, dar toate acestea nu constituiau semnalmente după care puteai să descoperi lesne un om.

— E îmbrăcată într-un taior bleu-marin... spuse gânditor Andrei.

— O pălărie mică, părul blond, completai eu. În mână are o valiză...

— Nu cred că, dispunând de asemenea date, am putea s-o găsim uşor, observă locotenentul de gardă. Un taior bleu-marin sau păr blond – păi astea sunt semnalmente? Poate că valiza ei să fie întrucâtva deosebită ca formă.

— Nu, e dintre cele mai obişnuite.

— Atunci poate veţi încerca să descrieţi înfăţişarea însoţitorului ei? Spuneaţi că a plecat împreună cu un om în vârstă, care umblă cu baston. Ne-ar fi mai uşor să descoperim pe un localnic. Iar de la el va fi foarte simplu să aflăm unde a dispărut însoţitoarea dumneavoastră.

— Voi încerca să-l descriu pe omul acesta, spusei eu şi începui să dau amănunte: În primul rând e uscăţiv, de statură mijlocie; când zâmbeşte i se descoperă dinţii de aur. Poartă ochelari rotunzi, e îmbrăcat oarecum demodat, dar vesta îi e modernă, cu fermoar. Peste costum poartă o manta de ploaie cu nasturi de metal. În cravată are înfipt un ac în formă de potcoavă.

Locotenentul se aplecă peste birou şi începu să noteze semnalmentele necunoscutului.

— De asemenea vă mai pot da câteva informaţii suplimentare cu privire la acest om. Locuieşte, dacă nu mă înşel, singur într-un apartament separat. E rănit la un picior, mai sus de genunchi; ieri a fost la cabinetul de raze Roentgen... Suferă de stomac şi... mă gândii o clipă, se ocupă cu fotografiatul... Asta e tot ce-aş putea spune despre el.

Locotenentul, ridicându-şi ochii de pe notiţe mă privi neîncrezător:

— L-aţi văzut?

— Nu.

— Îl cunoaşteţi?

— Nu.

— Vi s-a vorbit despre el?

— Nu.

Locotenentul se rezemă de spătarul scaunului şi mă măsură din nou cu o privire atentă, pătrunzătoare. Se vedea bine că era destul de greu să-l uimeşti cu ceva pe omul acesta.

— Şi totuşi garantaţi pentru veracitatea informaţiilor pe care le-aţi dat.

Aruncai lui Andrei o privire rapidă şi întorcându-mă spre locotenent confirmai:

— Da, sunt convins că toate sunt aşa cum am spus.

Luându-şi rămas bun de la noi, locotenentul spuse cu o uşoară ironie:

— Chiar dacă nu vom da de colaboratoarea dumneavoastră care, după cum se vede, vă este mai puţin cunoscută decât însoţitorul ei, pe el, datorită acestor desăvârşite semnalmente, îl vom găsi neapărat mâine. Să sperăm însă – spunând asta el zâmbi – că n-o să aveţi nevoie de ajutorul nostru. Eu aştept să mă anunţaţi prin telefon că fata s-a înapoiat.

Când ieşirăm de la secţia de miliţie, Andrei spuse aspru:

— Din vina ta l-am îndrumat pe locotenentul de serviciu pe o pistă greşită. Asta, bineînţeles, în cazul când te-ar fi crezut. Ce-i cu fantezia asta ciudată de a te ţine de tot felul de deducţii de detectiv... Ele nu sunt bazate pe nimic serios, iar tu n-ai pentru îndeletnicirea asta niciun fel de aptitudini!

— De ce crezi că deducţiile mele nu se bazează pe nimic? ripostai. Sunt convins de exactitatea descrierii mele.

— Nu trebuie să supraevaluezi posibilităţile aparatului. Prin asta nu poţi decât să-i dăunezi, îmi demonstra Andrei, în timp ce, îndreptându-se spre hotel, maşina noastră străbătea străzile viu luminate. O să fim luaţi drept şarlatani. Admit că ai putut stabili cu ajutorul „Ochiului atotvăzător" ce fel de butoni de manşetă, ochelari, inele sau nasturi poartă omul... Dar ca să faci generalizări atât de temerare... Să asiguri pe cineva că omul acesta trăieşte singur, că se ocupă cu fotografiatul sau, să zicem, că suferă de stomac! Scuză-mă, dar toate astea nu mai sunt decât rezultatul imaginaţiei tale nestăpânite.

— Dacă vrei, am să-ţi explic totul.

În momentul acesta, automobilul trase la scară, iar Andrei, nemaiascultându-mă, dădu buzna în vestibul.

Pe un panou negru pe care erau înşirate cheile camerelor, sub cifra 9, ca şi de dimineaţă, atârna o cheie grea de bronz. Valia nu se înapoiase.

Trecui în camera mea, gândindu-mă necontenit la ea. Unde o fi dispărut? Poate că maşina ei a avut vreun accident... Dar atunci lucrul acesta ar fi fost cunoscut la miliţie.

Lăsându-mă în fotoliu, căzui pe gânduri.

Nu ţin minte cât timp să fi trecut. Aşteptam fie un telefon de la miliţie, fie apariţia Valiei. Minutarul ceasornicului părea un compas care descrie încet un cerc nevăzut.

Mă trezi o puternică ciocănitură în uşă.

În prag stătea Andrei.

— A venit?

— Nu... dar... Andrei scoase din buzunar planul oraşului. Am putea controla acum pătratul nr. 6, e aici, alături. Trebuie să continuăm experimentările.

Pricepui că, neliniştit pentru soarta Valiei, el nu-şi putea găsi locul. Trebuia să umple cu ceva chinuitoarele minute ale aşteptării.

Îmi pusei în tăcere fulgarinul şi mă îndreptai spre uşă.

— Dacă Valia se întoarce, o să ne dea de ştire şoferul. I-am spus unde ne vom afla, rosti gânditor Andrei.

Ieşirăm în stradă.

Cerul părea cu desăvârşire negru. Stelele, mari şi strălucitoare, aşa cum poţi vedea doar în regiunile sudice, atârnau deasupra pământului.

Rarii trecători întâlniţi pe stradă îşi aţinteau uneori privirea asupra omului care purta la piept un aparat atât de voluminos.

Mergeam încet de-a lungul trotuarului, ţinând obiectivul în jos. Andrei privea în tăcere ecranul. Pe fondul verzui, se perindau umbre de cuie, de nasturi, de potcoave... Iată că apărură o vergea metalică îndoită, un piron, apoi o greblă de fier ruptă. Se vede că odată, pe locurile astea a existat un sat din suburbia oraşului.

Toate aceste obiecte – pironul, grebla şi cuiele – se găseau în pământ la trei adâncimi diferite, ceea ce putea fi verificat prin schimbarea aşezării focarelor.

Îndreptând obiectivul în direcţia clădirilor, priveam prin zidurile lor şi pretutindeni vedeam metal, convingându-ne încă o dată de locul însemnat pe care-l ocupă acesta în viaţa noastră. În cadrul format de liniile întunecate ale conductelor, ale firelor electrice şi telefonice, se vedeau toate obiectele metalice aflate în încăperi.

Pe ecran, erau proiectate broaştele bufetului, în spatele lor, o tavă şi cafetiera, un ceainic de metal cu ornamente, linguri, furculiţe.

Sus, în spaţiul odăii, se îngrămădiseră suporturile pentru paharele de ceai; alături de ele se zărea capacul zaharniţei şi un paner dantelat pentru pâine.

Iată însă că ceainicul sări de la locul lui şi după el plecară una câte una linguriţele de ceai. Se aşezară repede în suporturi, iar ceainicul pluti în cerc, oprindu-se şi ploconindu-se adânc în faţa fiecărei linguriţe.

De după umărul meu, Andrei urmărea atent ecranul.

— Totu-i în ordine, spuse el, familia s-a aşezat să bea ceai, dar nici urmă de safe pe aici.

Şi pentru mine toate astea erau clare. Dar ca să evit orice greşeală, voiam mai întâi să studiez particularităţile aparatului nostru. Ce poate el vedea? Cât de precis poate reda mişcarea?

Privii cu atenţie un cuţit care dănţuia deasupra unei tăvi de metal, crestată de jur-împrejur, şi o linguriţă, care la început se învârtise pe loc, iar apoi prinse să se ridice şi să se lase încetişor. Puţin mai sus de suportul de metal al paharului tremurau şi se legănau nişte cercei mari, de o formă ciudată. Probabil că o cucoană îşi bea cu linguriţa ceaiul.

Raza invizibilă lunecă mai departe. Pe ecran, apărură nişte gratii formate din linii subţiri care se întretăiau între ele. Lângă aceste gratii, se vedeau nişte pârghii în zigzag, care se ridicau şi se lăsau continuu. Părea că în locuinţa asta se găseşte o maşină foarte complicată. Aveam impresia că mecanismele ei se mişcă singure, pentru că în apropiere nu reuşii să descopăr niciun motor. Nu izbuteam să înţeleg de unde a apărut într-o locuinţă un asemenea agregat.

Dar iată că prin oberlicht-ul deschis ajunseră până la mine sunetele unui pian. Vasăzică, asta era!... Misterioasa maşină se dovedise a fi un instrument muzical cunoscut tuturora. Acum cineva cânta la el, de aceea se mişcau pârghiile subţiri, se ridicau ciocănaşele şi loveau coardele.

Făcui câţiva paşi şi îndreptai obiectivul asupra apartamentului vecin.

— Uite şi un aparat de radio „Chiev", opt lungimi de undă, unsprezece lămpi, spuse Andrei şi ciocăni cu degetul în geamul ecranului. Pe acesta l-am recunoscut numaidecât, în vreme ce dănţuitoarele linguri şi plutitoarele suporturi de pahare mi s-au părut la început nişte animale ciudate din familia rozătoarelor.

Încercai să mă descurc în amestecul acela de tuburi, discuri, plăci, şuruburi şi pârghii, care se reflectau pe ecran şi în sfârşit prin a da din umeri.

Doar Andrei putea ghici marca aparatului de radio după aceste linii năstruşnice.

În schimb, atunci când observaserăm scena cu băutul ceaiului, acelaşi Andrei fusese în primul moment nedumerit şi nu reuşise să ghicească ce se petrece dincolo de zid.

Iată o altă locuinţă de la primul etaj. Ce e obiectul care se târăşte pe podea aidoma unui animal cornut, legat de frânghie? Nu-i greu de ghicit. Aparatul îmi este bine cunoscut. Nu-i altceva decât un obişnuit aspirator de praf. Uite şi frigoriferul. Cât de clar se disting pe ecran ţevile-i îndoite! Se găseşte, fireşte, la bucătărie. Încăperea aceasta seamănă cu un original atelier în miniatură. Ţevile de gaz, ventilatorul, maşina de tocat electrică, termometrele şi regulatoarele automate – o mecanizare completă.

Mergem mai departe. Aproape la fiecare pas, Andrei priveşte îndărătul său. Aşteaptă ca din clipă în clipă şoferul să ne ajungă din urmă şi să ne aducă vreo veste despre Valia. Până acum însă, aşteptarea şi cercetarea

locurilor dimprejur sunt deopotrivă de zadarnice. Nicăieri nu se vede vreun safe cilindric. Întâlnim ţevi rotunde, rezervoare mari de metal, lighene rotunde, dar niciunul dintre ele nu seamănă cu caseta în care sunt ascunse schijele.

Raza invizibilă a „Ochiului atotvăzător" lunecă mai departe.

Iată un cabinet de lucru. Un vechi serviciu de birou ornat cu figurina unui cal îţi lasă impresia că e suspendat în văzduh. Văd ramele portretelor şi o peniţă alergând deasupra mesei. Cine o fi stând la acest birou? Vreun scriitor, vreun savant, vreun inginer? Sau poate un şcolar, stând în genunchi pe scaunul său înalt, îşi pregăteşte temele?

După cum mi se părea, Iarţev se convinsese demult că metoda propusă de el pentru căutarea safe-ului nu va da niciun rezultat. Câtă vreme ar trebui pentru cercetarea tuturor etajelor! De altfel, în momentul acela gândurile lui nu erau câtuşi de puţin preocupate de găsirea safe-ului. Andrei se uita la ecran din ce în ce mai rar, din când în când îşi oprea nelinişti privirea pe feţele trecătorilor, de parcă ar fi vrut să-i întrebe: „N-a văzut cumva vreunul dintre voi o fată de douăzeci şi doi de ani... îmbrăcată într-un taior bleumarin... de statură mijlocie?..."

Nu, în clipa aceea nu-i ardea de căutarea safe-ului! şi privi ceasul. Trecuseră paisprezece ore de când Valia plecase de la hotel. Unde o fi acum? Ce s-o fi întâmplat cu ea?...

Oprindu-mă în faţa unui perete acoperit cu plăci de marmoră, îndreptai asupra lui raza aparatului. Puternicul torent de unde radiofonice îl străbătu, asemenea unei raze de lumină care pătrunde printr-un geam subţire. Pe ecran apăru scheletul metalic al unui scaun. Deasupra lui, văzui rama unor ochelari. Elipsele lor se mişcară în sus. O viperă subţire cu o limbă ascuţită se îndrepta şerpuind spre locul unde probabil se afla faţa omului. Mi se părea că şarpele vrea să-l muşte.

Simţii că mă străbate un fior. Ce presupuneri neverosimile îmi pot trece prin minte! Ochelarii se smuciră brusc în sus. Prin fereastră, răzbătu un geamăt înăbuşit. Tresării fără voie. Oare ce se petrece dincolo de zid?...

Zării la intrare o tăbliţă neagră de sticlă, luminată de un bec: „Medic dentist M. S. Umanschi. Tratarea şi extragerea dinţilor fără dureri".

Cu un oftat de uşurare, mă sprijinii de zid. Aşadar, nu era nimic înspăimântător. Aparatul mi-a ajutat să devin fără să vreau spectatorul unui tratament dentar „fără dureri" atât şi nimic mai mult.

Îl compătimii pe bietul pacient şi îndreptai din nou obiectivul asupra zidului de marmoră. Pe ecran, se profilă construcţia familiară a bormaşinii. Am fost întotdeauna neîncrezător faţă de această „realizare a tehnicii stomatologice". Odată m-am şi certat cu Valia din această pricină. Ea îmi

demonstra că n-am dreptate, socotind că metodele de tratare a dinţilor mai sunt încă barbare şi că ele cruţă prea puţin pe om de suferinţă. Mă asigura chiar că au fost descoperite mijloace minunate, care înlătură folosirea bormaşinii. Fiind destul de sceptic în ceea ce priveşte cunoştinţele medicale ale Valiei, mă feream cu îndărătnicie de scaunul care mă înspăimânta. Dacă n-aveam dreptate, atunci de ce aud acum geamătul pacientului răzbătând prin fereastra cabinetului dentar?

Dar unde o fi Andrei? Captivat de observaţiile şi gândurile mele, nu băgai de seamă când se îndepărtase de mine. Am aruncat o privire în jurul meu şi nevăzându-l pe Iarţev, mă uitai din nou pe ecran.

Ochelarii se întoarseră în direcţia mea. Ce să fie asta? O simplă coincidenţă? Văzui lucruri ce îmi erau cunoscute: protezele de metal ale dinţilor de o parte şi alta a gurii, fermoarul, două inele pe mâna stângă, butonii de manşetă cu pietre. Zeci de semne mărunte confirmau că omul care stătuse ieri în faţa uşii mele se găseşte acum numai la câţiva paşi de mine.

Văzui cum i se ridică ochelarii. Iată-l că se scoală de pe scaun... Nu trebuie să-l scap. Nu trebuie!

Mă repezii spre intrarea principală. Dar unde o fi locuinţa doctorului? Ar fi trebuit să-i văd numărul pe tăbliţa neagră. Era prea târziu. Sunai la întâmplare. Trecu mult timp, dar nimeni nu-mi deschise. Nu, probabil că am greşit soneria. Mă întorsei în stradă, luminai cu lanterna tăbliţa şi mă convinsei că alesesem bine soneria. Sunai din nou, nerăbdător.

O femeie somnoroasă deschise uşa şi mă conduse în sala de aşteptare.

După ce aşezai aparatul sub fotoliu, privii cu nerăbdare uşa cabinetului acoperită cu o draperie de un verde închis. Acum trebuia să iasă de-acolo omul care mă interesa atât de mult. Oare îl voi recunoaşte? Până atunci văzusem doar lucrurile metalice pe care le avea asupra lui.

Se auzi scârţâind o uşă. În pragul cabinetului, apăru doctorul, care purta o barbă neagră asiriană. El mă privi pătrunzător şi sever, ca un hipnotizator, şi dând mult în lături draperia care acoperea uşa.

— Poftiţi, vă rog!

Rămăsei puţin dezorientat. Oare omul pe care-l căutam să fi reuşit să plece? Dar dacă totuşi se afla dincolo, în cabinet?

— Poftiţi, vă rog, repetă posomorâtul doctor fără să-şi mai ascundă nerăbdarea şi fără să-şi ia de la mine privirea lui rece şi sfredelitoare.

Ca hipnotizat, pornii încet după el. Acum îi voi explica totul. Spatele lat, învestmântat în halat, mă împiedica să privesc în interiorul cabinetului. Pe neaşteptate, simţii cum mă cuprinde dorinţa de a privi cu ajutorul „Ochiului atotvăzător" prin spatele lui.

Doctorul mă apucă de braţ şi mă aşeză pe scaun. Privii pe furiş în toate părţile şi lăsai să-mi scape un oftat. Afară de doctor, în cabinet nu mai era nimeni. Probabil că cel pe care-l căutam a trecut pe lângă mine chiar în clipa când luminam tăbliţa cu lanterna. Trebuia să-l iscodesc fără întârziere pe stăpânul casei în legătură cu acest individ, dar mă găseam într-o stare asemănătoare catalepsiei. Mi se păru că – după ce-i năvălisem în casă la acea oră târzie – era lipsit de tact să mai plictisesc pe doctor cu tot felul de întrebări privitoare la pacientul său.

Hotărâi să mai aştept puţin. Poate că, după ce va pune vata îmbibată cu doctorie în dintele care într-adevăr mă durea adesea, asemenea întrebări vor părea mai fireşti.

Deasupra mea, se aplecă o faţă încruntată, cu o barbă tăiată drept, străluciră două rânduri de dinţi de aur, şi auzii:

— Deschideţi gura, vă rog!

Era prea târziu să mai bat în retragere.

Mă plânsei de dintele bolnav şi-l rugai să-mi pună acolo o doctorie. Dentistul nu-mi răspunse nimic, se apropie de fereastră, închise nu ştiu pentru care motiv oberlicht-ul şi se aplecă deasupra mesei. Cu spatele lui lat, doctorul acoperea o parte din cameră, aşa că nu putui vedea ce face. Îl urmăream cu o curiozitate plină de nelinişte.

Deodată, ceva prinse a bâzâi în spatele meu; doctorul se întoarse brusc şi în clipa aceea, zării în mâna lui un şarpe metalic, flexibil şi cu o limbă ascuţită.

Şuierând furios el se îndreptă spre mine...

9. O UMBRĂ SE MIŞCĂ SUB PĂMÂNT

Ieşii în stradă, scuipând la fiecare pas şi blestemând insuccesele, doctorii, bormaşinile şi, în primul rând, pe omul cu baston, care dispăruse atât de inexplicabil din cabinet.

Doctorul nu ştia nimic despre pacientul care venise la el cu câteva minute în urmă; nici adresa, nici numele. După ce i se făcuse tratamentul cerut, omul îşi văzuse de drum. Asta fu tot ce-mi comunică dentistul ca răspuns la întrebările mele.

Dar unde o fi dispărut Andrei? Cu siguranţă că pierzându-şi răbdarea, se înapoiase la hotel. Îmi imaginai cum stă lângă telefon, interesându-se la miliţie de Valia, din cinci în cinci minute.

„Trebuie totuşi să ajung la capătul străzii, hotărâi. Au mai rămas de cercetat doar câteva case”.

Astfel, îmi continuai călătoria. Ştiam că numai printr-o întâmplare voi reuşi să dau de urma safe-ului. Poate, cine ştie, e pe undeva, prin apropiere... O forţă irezistibilă mă îndemna să merg tot mai departe şi mai departe.

Dar oare de ce căutam noi safe-ul îndărătul zidurilor? E totuşi mult mai posibil ca acesta să fie îngropat în pământ.

Lăsai obiectivul aparatului în jos şi din nou apărură pe ecran contururile conductelor de apă, ale cablurilor, ale bucăţilor de fier, ale cuielor. Cu ce scop cercetam pământul de sub picioarele mele? Doar ştiam bine că nu e cu putinţă să se presupună că safe-ul e îngropat de-a dreptul în stradă. Ce-mi rămânea însă de făcut? Desigur că cel mai înţelept lucru ar fi fost să amân pentru a doua zi de dimineaţă aceste cercetări zadarnice... Eram însă condus de o inexplicabilă şi irezistibilă dorinţă de a face cât de cât ceva, în loc să stau la hotel cu mâinile încrucişate şi să aştept ca toate aceste întâmplări misterioase să se rezolve de la sine.

Deodată mă oprii, de parcă m-aş fi izbit de un obstacol nevăzut.

Ce se întâmplă, la drept vorbind, cu mine? Poate sunt bolnav? Sau nu cumva e o halucinaţie?

Pe ecran, apăruse cunoscuta combinaţie, formată din ochelari, baston, fermoar, inele. Cu un ceas în urmă, văzusem aceste obiecte după peretele cabinetului dentar.

De emoţie, nu putui găsi mânerul dispozitivului de aşezare a focarelor. Atinsei întâmplător butonul pentru reglarea clarităţii şi ecranul se lumină orbitor, de parcă, sub el s-ar fi aprins o rachetă verde. Răsucii butonul înapoi, de abia stăpânindu-mi nerăbdarea.

Nu, toate astea erau neverosimile. Căutând să-mi recapăt stăpânirea de sine, reglai încet focarele. Nu putea fi nicio îndoială: se vedeau clar contururile ochelarilor, bastonul şi celelalte obiecte.

Ce pot însemna toate astea? Cum se face că omul pe care abia l-am văzut adineaori, în cabinetul doctorului, zace acum sub picioarele mele, îngropat în pământ? Ce aiureli mistice! Nu pricep nimic. Ce să fac? Să mă înfurii pe mine însumi sau pe „Ochiul atotvăzător" care parcă şi-a pus în gând să-şi bată joc de mine?

Sunetul strident al unui claxon şi scrâşnetul frânelor unei maşini mă aduseră la realitate.

— Iată-l cum mai doarme de-a-n-picioarele, strigă şoferul camionului care se oprise în faţa mea. Ai face mai bine să te uiţi pe unde umbli!

Privii în jurul meu. Tot experimentând „Ochiul atotvăzător" ajunsei într-o mare piaţă asfaltată, pe unde din când în când treceau fără zgomot maşini.

Mă aplecai din nou asupra ecranului, temându-mă ca imaginea obiectelor cunoscute să nu dispară tot atât de neaşteptat după cum apăruse. Nu,

umbrele n-au dispărut, dar nici imobile n-au rămas, iată că ochelarii prinseră să se mişte, fermoarele să se îndoaie, nasturii şi butonii să ţopăie, bastonul porni să se târască şi toate acestea plutiră treptat în afara limitelor ecranului.

Nu putea fi nicio îndoială: umbra de sub pământ se mişca. Nelăsând-o să scape din câmpul vizual al obiectivului, traversai încet piaţa. În cap mi se îngrămădeau presupunerile cele mai fantastice. Mă gândeam că poate datorită „Ochiului atotvăzător" reuşisem să descopăr un misterios drum subteran despre care nimeni nu ştiuse nimic.

Urmărind obiectele ce-mi erau atât de cunoscute şi care înaintau pe sub pământ, ajunsei până la trotuarul de peste drum. Ochelarii începură să se clatine şi dispărură brusc de pe ecran, fiind de îndată urmaţi de baston şi de toate celelalte obiecte metalice... Ecranul se întunecă de parcă, în drumul fascicolului de radiaţie electromagnetică, ar fi apărut un capac metalic, sub care se ascunsese omul cu baston.

Revenii repede în mijlocul pieţei. Ecranul se lumină din nou şi din nou văzui pe suprafaţa lui umbrele unei potcoave, ale cuielor, ale monezilor, dar... bastonul nicăieri.

Trebuia să cercetez încotro duce drumul subteran. Pe ecran se iviră nişte siluete ciudate. Văzui un corp cilindric întunecat, asemănător unui peşte-fierăstrău. În urma lui, se târa o coadă lungă şi subţire. Neobişnuitul peşte se îndepărtă de mine, de parcă ar fi căutat să se ascundă cât mai repede în umbra care-l înghiţise pe omul cu baston.

— În sfârşit, bine c-am dat de tine! auzii un glas cunoscut şi ridicai capul. În faţa mea stătea Andrei.

— Te căutăm de trei sferturi de ceas, spuse el privindu-şi ceasul.

Temându-mă ca nu cumva Andrei să mă creadă stăpânit de o idee fixă, hotărâi ca până una, alta să nu-i povestesc nimic despre bastonul şi ochelarii care călătoreau pe sub pământ. Urmării cu o privire plină de regrete umbra peştelui-fierăstrău care plutea pe ecran.

Pesemne, Valia tot nu se înapoiase, de vreme ce Andrei arăta la fel de îngrijorat şi de posomorât.

— De unde ai aflat că am fost invitaţi aici ca să experimentăm aparatul? întrebă Andrei.

Nu pricepui. Despre ce fel de experimentări era vorba? Cine ne-a invitat?

— Înaintează exact? întrebă un alt glas şi de abia atunci observai că în spatele lui Andrei se afla Coloscov.

— Cine să înainteze? răspunsei eu, neînţelegând nimic.

— Păi nu pe ei îi urmăreşti? exclamă Andrei mirat şi-mi povesti că Feodor Grigorievici ne dăduse altceva de lucru. Două brigăzi de constructori săpau

pe sub piaţă un tunel de trecere pentru aşezarea tubingurilor. Brigăzile mergeau una în întâmpinarea celeilalte. Inginerul şef era convins de exactitatea calculelor, dar Feodor Grigorievici s-a gândit că, pentru orice eventualitate, să ne cheme pe noi, să controlăm cu aparatul dacă direcţia a fost, sau nu, bine luată.

„Vasăzică ăsta e drumul subteran!" gândii.

Pe ecran apăru din nou peştele-fierăstrău. Plutea legănându-se uşor.

— Acolo, dedesubt, cineva cară un ciocan de abataj, mă lămuri Coloscov.

Apoi, după o clipă de şovăire, apucându-mă de mânecă, mă întrebă cu un glas scăzut:

— Ei, ai înregistrat vreun succes? Ai descoperit ceva?

— Până acum, nimic, recunoscui oftând. După părerea mea, aici nici n-am ce să descopăr. Dar în aceeaşi clipă mă gândii la omul cu baston. El a trecut pe aici. Pentru ce? Ce căuta sub pământ? El îmi scrisese că ştie anumite lucruri despre safe, dar probabil că totul nu era decât o momeală, născocită pentru a descoperi înaintea noastră preţiosul safe, cu ajutorul „Ochiului atotvăzător".

Ajunserăm aproape de mijlocul pieţei. Pe ecran tremura umbra ciudată a havezei, la dreapta şi la stânga ei se legănau ciocanele de abataj şi cazmalele. Un vagonet trecu de parcă ar fi plutit. Totul apărea nespus de clar, aveai însă impresia că priveşti printr-un geam verde.

— Până aici au ajuns, spuse Feodor Grigorievici. Hai acum să marcăm locul cu un semn şi să căutăm cealaltă brigadă.

Scoase din buzunar o bucată de cretă, privi încă o dată ecranul, se aplecă şi cu o linie trasă pe asfalt însemnă unul din capetele tunelului, ceea ce nu era greu de făcut, întrucât pe ecran, locul sub care se găsea săpat tunelul apărea mai luminos decât roca înconjurătoare.

Cea de a doua brigadă, care mergea în întâmpinarea celei dintâi, se găsea la o distanţă de zece metri. Acolo am făcut un alt semn.

— Asta înseamnă că aparatele noastre vor aduce un mare folos la săparea tunelurilor şi a galeriilor de mină... observă Andrei.

— De ce numai a galeriilor? ripostă Coloscov. Dar pentru forarea sondelor sau în general pentru lucrările de forare, aparatele nu sunt bune? Ele ne dau posibilitatea să vedem cum înaintează sfredelul, dacă nu s-a produs vreo spargere sau răsucire a tuburilor, ba chiar se poate observa de la distanţă câţi metri au mai rămas până la strat.

— Desigur, e posibil, aprobai eu. Într-adevăr, umbra pe care o vor arunca straturile formate din diverse roci şi minereuri va avea o densitate variată. Dumneavoastră însă, Feodor Grigorievici, prea multe pretindeţi deocamdată

de la aparatul nostru. Gândiţi-vă: până la ce adâncime pătrunde raza „Ochiului atotvăzător”? V-am spus doar…

— Până la trei metri, chiar trei metri şi jumătate, preciza Andrei, care nu putea să sufere aproximaţiile.

— Iar în adâncime forajul atinge acum cinci kilometri. Aşa că va trebui să muncim şi iar să muncim la perfecţionarea aparatului. Cândva o să putem privi şi la adâncimea asta.

După o tăcere, Andrei întrebă:

— Ce căutai să vezi acolo, sub pământ? Safe-ul?

— Nu, din nou am zărit umbra acelui om.

Andrei mă privi mirat, zâmbi uşor şi nu spuse nimic.

10. VALIA

În sfârşit, Valia obţinuse un aparat cu care putea să experimenteze şi singură. După cum îmi povesti mai târziu, faptul acesta a însemnat pentru ea cea mai mare bucurie din tot timpul petrecut la Institut. Câtă muncă depusese pentru crearea „Ochiului atotvăzător”: măsurarea amplificatorului, reconstituirea imaginilor prin sistemul de recepţie al televiziunii… Dar parcă pot fi socotite toate lucrările pe tare le-a îndeplinit ea în procesul elaborării acestui aparat?

E drept că Petrov şi Andrei au fost aceia care l-au proiectat. Cu toate acestea, trebuia să i se dea şi Valiei posibilitatea de a se convinge de meritele practice ale „Ochiului atotvăzător” – cel puţin ca o recompensă pentru nenumăratele luni de muncă încordată.

Şi iată că a venit, în sfârşit, şi această zi.

Valia aştepta cu nerăbdare clipa în care maşina va veni s-o ia de la hotel, şi când, cu desăvârşire singură şi nedepinzând de nimeni, va putea să experimenteze aparatul la sectorul de construcţie al lui Coloscov.

Era o dimineaţă minunată. Vântul adia dinspre mare. Pe cer nu se zărea niciun nor. Tot atât de senină era şi dispoziţia Valiei, în timp ce se îndrepta cu maşina spre Sectorul de Construcţii nr. 17.

Întâmpinându-şi oaspele, Coloscov deschise porţile maşinii.

Valia îi zâmbi bucuroasă, apoi, cu un aer preocupat, îşi agăţă aparatul la piept şi întrebă:

— Aşadar cu ce începem?

— Păi, să începem în ordinea obişnuită, spuse Coloscov şi începu să enumere: mai întâi o cercetare de ansamblu a clădirii, determinarea situaţiei în care se află carcasa metalică, ţevăria, cablurile, sistemul de încălzire, iar apoi… El se opri încurcai. Desigur că ai fost pusă la curent… Poate că

dumneata vei reuşi să găseşti safe-ul cilindric... El accentuă cuvântul „dumneata".

Lucrul acesta i se părea pe deplin posibil, întrucât clădirea care urma să fie cercetată de Valia se găsea în apropierea ruinelor biroului de proiectări.

Coloscov mergea alături de Valia, uitându-se necontenit când la ea, când la aparat. În acelaşi timp, pentru cine ştie a câta oară, îi povestea cu înflăcărare despre genialul proiect al „Palatului aerian" şi despre marea nenorocire pe care o reprezenta faptul că schiţele nu fuseseră găsite până atunci.

— Îţi dai seama, spuse ei, acolo se află un caiet întreg cu formule pentru calcularea cupolei. Eu de bună seamă nu pot să reconstitui toate aceste formule.

Valia privea ecranul şi se gândea cât de minunat trebuie să fie proiectul arhitectului Brodov.

— Feodor Grigorievici, spuse ea în cele din urmă, nu ştiu de ce, dar am credinţa că într-adevăr vom descoperi safe-ul cilindric. În ceea ce mă priveşte, voi face tot ce-mi va sta în puteri.

Aceste cuvinte sincere şi simple conţineau atâta convingere şi o dorinţă atât de sinceră de a-l ajuta, încât Coloscov se simţi profund emoţionat. El strânse cu căldură mâna Valiei şi bâigui:

— Mulţumesc, mulţumesc... desigur, te cred...

Adesea Coloscov pleca de lângă Valia ca să dea muncitorilor indicaţii sau ca să vorbească cu brigadierii.

Valia nu-şi mai dezlipea privirea de pe ecran. Uneori i se părea că pe geamul verzui apare o siluetă asemănătoare safe-ului ascuns. Atunci, inima începea să-i bată cu putere, obrajii i se împurpurau, mişcările îi deveneau repezi şi neliniştite.

De fiecare dată însă, după ce regla focarele şi cerceta locul cu ajutorul razei invizibile, Valia se convingea că toată aşteptarea ei fusese zadarnică.

În sfârşit, ea se hotărî să facă o pauză. Era istovită. După ce-şi aşeză aparatul în valiză şi-şi şterse de pe faţă praful, Valia se aşeză pe un morman de pietre. Costumul ei nu era potrivit peregrinărilor printre dărâmături. Cu părere de rău, îşi privea mâneca plină de var şi colb, pantofii prăfuiţi.

Ridicându-şi privirea văzu un automobil care se oprise în apropiere. Din el coborî un om în vârstă. Acesta purta pe nas o pereche de ochelari cu ramă de aur, iar în mână ţinea un baston dintr-un metal ce lucea. Omul, care părea să caute pe cineva, o privi pe Valia, trecu uşor şchiopătând pe lângă ea, se întoarse şi, văzând valiza aşezată lângă ea, spuse:

— Iertaţi-mă, vă rog. Mi se pare că dumneavoastră îl cunoaşteţi pe inginerul Petrov, sosit de la Moscova.

— Nu v-aţi înşelat, confirmă Valia, cercetând pe necunoscut.

— Îmi pare bine. Şi unde aş putea să-l găsesc?

— Acum e la Sovietul orăşenesc, unde are o şedinţă.

— Păcat! spuse necunoscutul, mişcând buzele şi adăugă nemulţumit: am trecut pe la hotel, dar nici de data asta n-am reuşit să dau de el.

— Sunt laborantă în grupa lui, spuse Valia. Dacă aveţi o chestiune urgentă, i-o pot transmite.

— Iertaţi-mă, dar n-am onoarea să vă cunosc...

— Valentina Nicolaevna Cernihov, spuse sec Valia.

— Atunci uitaţi despre ce-i vorba, stimată Valentina Nicolaevna: eu plec mâine şi probabil că nu voi mai reuşi să mă întâlnesc cu şeful dumneavoastră. De aceea, am să mă folosesc de amabila propunere pe care mi-aţi făcut-o şi o să vă rog să-i comunicaţi anumite lucruri din partea mea. El îşi mişcă din nou într-un anumit fel buzele. Trebuie să vă spun că mi-e bine cunoscut interesul pe care-l purtaţi safe-ului cilindric, ce conţine schiţele...

Valia tresări, dar în aceeaşi clipă îşi şi reveni. Doar ochii larg deschişi trădau emoţia care o stăpânea.

— Presupun, continuă necunoscutul, sau mai bine zis, am aproape certitudinea, că safe-ul e ascuns nu departe, la vreo cinci kilometri de aici.

— Ne puteţi indica locul acela? întrebă cu nerăbdare Valia.

Necunoscutul se încruntă.

— Exact, nu, spuse el evaziv, dar cu ajutorul aparatului dumneavoastră, îl veţi descoperi cu siguranţă.

— Să mergem, spuse Valia cu hotărâre, ridicându-se brusc de pe mormanul de pietre. Puteţi merge chiar acum?

— Tocmai într-acolo mă îndreptam, răspunse morocănos necunoscutul. Vă pot oferi un loc în automobilul meu.

Când maşina porni, Valia simţi o oarecare îngrijorare: doar era aşteptată. Privi îndărăt. Lângă intrarea principală a clădirii dărâmate, stătea Coloscov şi privea în urma lor.

Maşina gonea pe asfaltul strălucitor al şoselei. Lustruită de nenumăratele roţi care o străbăteau, şoseaua lucea atât de puternic sub razele orbitoare ale soarelui, încât părea că-i un pârâiaş îngust care curge printre movilele acoperite cu o iarbă galbenă, arsă de soare. Cel care conducea maşina părea să fi uitat cu desăvârşire de Valia: nici n-o lua în seamă.

„Cum se vor bucura cu toţii dacă voi găsi safe-ul, îi trecu Valiei prin minte. Presupun că omul ăsta n-are de gând să mă înşele."

Îşi curăţă mâneca murdară de var, apoi luându-şi poşeta, scoase de acolo o oglinjoară şi se privi. O dâră murdară i se întindea de la ureche până la

vârful bărbiei. Valia vru să-şi ia batista, dar nu apucă să-şi îndeplinească dorinţa.

Un nor uriaş de praf alb se înălţă la dreapta drumului. Bubuind, o avalanşă se desprinse de sus şi se prăbuşi. Maşina săltă, coti brusc spre stânga, şi o porni mai departe...

— O surpare de teren... rosti printre dinţi omul de la volan.

Valia privi îndărăt. În ceaţa de praf care învăluia şoseaua, nu se putea distinge nimic.

Peste câteva minute, maşina părăsi şoseaua asfaltată şi coti pe un drum de ţară, care încingea un dâmb cu creastă teşită. Valia privea curioasă coasta lui năpădită de mărăcini şi tufişuri încâlcite. În depărtare, lucea marea.

De abia acum observă că poşeta îi dispăruse. Se înciudă: o primise în dar de la Andrei.

Automobilul opri brusc la poalele deluşorului acoperit de tufe ghimpoase şi buruieni gălbejite.

— Aici e, spuse necunoscutul, arătând o văgăună ce se deschidea spre adâncul pământului. Socot de prisos să vă dau amănuntele. Vă voi povesti doar ceea ce vă interesează. Târziu, în toamna anului 1942, o căruţă s-a apropiat de această grotă, iar doi oameni au descărcat aici safe-ul cilindric... S-a petrecut noaptea, dar luna lumina atât de puternic, încât am putut să deosebesc uşor ce anume au ascuns în această grotă. Asta-i totul.

— Dar ce vă face să credeţi că au îngropat tocmai safe-ul care conţinea schiţele? întrebă Valia, coborând din maşină.

— Am motivele mele, răspunse sec omul cu ochelari.

— Şi până acum n-aţi povestit nimănui nimic? continuă Valia să-l întrebe neîncrezătoare.

— Şi pentru asta am avut motive... mormăi necunoscutul, fără să-şi mai ascundă iritarea şi întrebă: Puneţi întotdeauna atâtea întrebări?

Valia îi întoarse spatele, nemulţumită.

Irascibilul ei însoţitor coborî din maşină şi, sprijinindu-se în baston, o porni şchiopătând spre intrarea grotei. Peste o clipă, dispăru în deschizătura întunecoasă, lăsând-o pe Valia singură cu îndoielile ei. Purtarea acestui om i se păru fetei din cale afară de ciudată.

Peste câteva minute, din grota în care dispăruse necunoscutul, apăru o ladă albă, dreptunghiulară, care luneca încetişor din întuneric, de parcă ar fi plutit.

Valia vru să-l ajute pe omul cu baston, căci el era cel care ducea lada, dar acesta o îndepărtă.

— Cred că o să ţineţi minte locul acesta, spuse el aşezând lada în maşină. Acum însă să ne întoarcem în oraş, am acolo treburi urgente.

— Cât timp mi-ar trebui ca să cercetez această grotă? întrebă timid Valia.

Necunoscutul râânji, o privi cu coada ochiului, pe sub ochelari, şi spuse supărat:

— În această grotă nu vă sfătuiesc să pătrundeţi fără călăuză. Aveţi în faţa dumneavoastră intrarea unuia dintre cele mai vaste şi mai complicate labirinturi subterane.

Privindu-şi ceasul, el se arătă grăbit.

— Vă rog... rosti, deschizând portiera maşinii.

Dar Valia se hotărî să procedeze cu totul altfel. Se poate să fie atât de aproape de ţintă şi să plece fără să facă nimic? Nu şi-ar fi iertat-o niciodată. Cu siguranţă că safe-ul nu se află departe de aici. Ea îl va descoperi cu ajutorul „Ochiului atotvăzător".

— Spuneţi-mi, vă rog, se găseşte pe aproape vreun telefon? întrebă Valia.

— Pe mal, lângă cabinele de baie.

— Vreau să telefonez tovarăşilor mei; va trebui să-i chem şi pe ei aici.

Necunoscutul o privi nemulţumit şi se întoarse.

— Cum vreţi, eu însă vă sfătuiesc să amânaţi treaba asta pe mâine.

— De ce?

— Iarăşi „de ce"!

Necunoscutul se încruntă, îşi încheie nasturii mantalei de ploaie şi, aşezându-se la volan, spuse cu asprime:

— La vârsta dumneavoastră puneam mult mai puţine întrebări!

Apoi dădu drumul motorului, îşi ridică în tăcere pălăria şi plecă.

Valia se îndreptă spre ţărmul mării. Lângă plaja pustie, văzu cabina telefonului public.

Formă de câteva ori numărul, dar semnalele intermitente o convinseră că nici Petrov şi nici Andrei nu sunt la hotel. Probabil că nu sosiseră încă de la Sovietul orăşenesc.

„Ce plicticos lucru, se gândi Valia. Va trebui oare într-adevăr să mă întorc? Ce se va întâmpla însă dacă mâine nu voi mai găsi intrarea în grotă? Sau dacă vom fi rechemaţi de urgenţă la Moscova? Câte nu se mai pot întâmpla... Este exclus să amân pe mâine. De vreme ce tot sunt aici, trebuie să cercetez imediat grota. Desigur că nu mă voi duce prea departe. Este posibil însă ca safe-ul să fie ascuns chiar lângă intrare..."

11. ÎN CATACOMBE

Catacombele constituiau una dintre atracţiile acelor locuri. Ele au luat fiinţă din numeroasele mine şi cariere de piatră din care se extrăgea calcarul de scoici, un material de construcţie ieftin şi trainic.

De aproape două sute de ani, se scoate de acolo această piatră poroasă, asemănătoare betonului spongios.

În împrejurimile oraşului, s-au format tuneluri subterane, mine şi grote uriaşe. Se spune că în aceste labirinturi ar încăpea un oraş întreg împreună cu suburbiile lui.

Multe fapte minunate văzuseră de-a lungul vieţii lor aceste bolţi sumbre şi umede. În anul 1905, în adăposturile subterane se ascundeau organizaţiile de luptă ale proletariatului din oraş. În 1918, tot acolo îşi găsiră adăpost bolşevicii care se pregăteau să respingă pe nemţii ce ocupaseră Ucraina.

În perioada acţiunilor militare duse de Armata Roşie împotriva lui Denichin şi Vranghel, în întunecatele labirinturi ale catacombelor se găsea sediul Comitetului revoluţionar ilegal, care conducea acţiunile de distrugere, din spatele frontului, a bandelor de gardişti albi.

Multe ar avea de povestit aceşti pereţi afumaţi. Dar cel mai mult văzuseră ei în cruntele zile ale Marelui Război pentru Apărarea Patriei. De aici, neînfricaţii partizani dădeau duşmanului lovituri necontenite, precise, perfect calculate.

Valia îmi povesti cu ce sentiment de adâncă emoţie a păşit pe acest pământ sfânt, udat de sângele eroilor.

La intrarea în grotă, Valia văzu câteva dulii[20] înverzite de cocleală. Merse mai departe. Îşi închipuia că în peşteră va vedea, atârnându-i deasupra capului, lilieci sau poate chiar şi şerpi; atunci însă când lumină cu lanterna interiorul subteranei, dându-şi seama că nu vede nimic din ceea ce bănuia ea, fata răsuflă uşurată.

Grota avea forma unui cub aproape regulat. Pereţii băteau în alb şi erau doar puţin afumaţi, în locurile unde cândva se făcuse focul.

Pulberea fină de piatră care acoperea pământul, formând un strat gros, era stârnită de fiece mişcare. Valia părea că păşeşte pe pudră de zahăr. Praful alb scânteia în lumina lanternei.

Fata puse în funcţiune aparatul. Ecranul se lumină viu. În întunericul grotei, el părea o cupă umplută cu un lichid verzui şi fosforescent. Fata umbla cu grijă, de parcă s-ar fi temut să nu verse acest lichid.

În apele verzui ale ecranului, apăreau dulii, încărcătoare, benzi de mitralieră, schije de grenade şi focoase, rămăşiţe de cablu telefonic. Toate acestea erau îngropate sub stratul gros de praf sedimentat. Nicăieri însă Valia nu reuşi să descopere contururile safe-ului metalic, deşi cercetă nu numai podeaua, ci şi pereţii grotei.

N-avea chef să se înapoieze.

---

[20] Dulie – în limbaj militar înseamnă cămaşa de aramă, adică tubul unui cartuş. (n.t.)

„Ce-ar fi dacă aş mai înainta puţin?" gândi ea, oprindu-se în faţa unui gang îngust, care ducea în adâncul catacombelor.

Hotărârea şi curajul erau însuşirile caracteristice firii ei. Fără să mai stea pe gânduri, ea pătrunse în gang şi porni încetişor prin coridorul cel strâmb. Pe ecran, văzu proiectându-se liniile subţiri ale cablurilor telefonului de câmp.

Ajungând la răscrucea unor galerii, Valia se opri: cum să procedeze ca într-adevăr să nu se rătăcească? Cercetând pereţii, văzu în lumina albăstruie a lanternei litere şi cifre. Unele dintre ele erau făcute cu cărbunele, altele zgâriate cu vreun cui sau cu vârful baionetei. N-ar fi bine să lase şi ea un semn oarecare?

Aruncând o privire asupra ecranului fosforescent, văzu conturul unei benzi de mitralieră. Nu era greu să scoată cartuşele din colbul moale.

Oare cu ajutorul lor n-ar putea însemna drumul? Raza invizibilă a aparatului ei le va afla, chiar de-ar fi îngropate în stratul de praf. Această idee o mulţumi pe Valia. Acum n-o mai speriau nici cele mai încurcate labirinturi: va reuşi să găsească drumul de întoarcere. De altfel, ea era îndeajuns de chibzuită şi nu intenţiona să se aventureze prea departe.

Valia scoase din bandă două cartuşe coclite şi le aşeză în unghi, la răspântia gangurilor. Vârful unghiului indica direcţia spre ieşire.

Înaintarea devenea din ce în ce mai grea. Galeria se îngusta atât de mult, încât îşi simţea coatele lovindu-se de pereţi. Respiraţia era tot mai anevoioasă. Drumul suia, cobora, cotea în diferite direcţii, descria zig-zag-uri capricioase.

Valia trecu de câteva răspântii şi de fiecare dată, în locul unde coridoarele se întretăiau, aşeza cu grijă cartuşele care trebuiau să-i arate drumul de înapoiere.

Ea se gândi cât de curajoşi şi tari au fost aceia care de bună voie s-au hotărât să locuiască în aceste sumbre subterane. Cine o fi fost cel dintâi viteaz care a străbătut aceste căi prea puţin cercetate?

Valia nu se îngrijora de soarta ei. Avea încredere în aparat.

Fata se opri şi încercă să strige. Sunetul glasului se răsfrânse de pereţi şi căzu parcă la picioarele ei. Era înăbuşit de pereţii colţuroşi care se împreunau deasupra capului ei. Da, aici nimeni nu-ţi va putea auzi strigătul...

Poate că ar fi timpul să se înapoieze? Valia se uită la ceas. Se făcuse şapte seara... Cu siguranţă că Petrov şi Andrei au şi început să se neliniştească... Ea mai făcu câţiva paşi şi văzu pe ecran umbra unui tub de metal, care la unul din capete avea un fel de cerc. Ce-ar putea fi obiectul ăsta? Se lăsă în genunchi şi începu să scormonească praful moale. În sfârşit, dădu de o sticluţă cu un tub de tablă şi un fitil. Era un opaiţ. Cineva îl aruncase sau

poate îl pierduse. Cum a putut merge însă mai departe fără lumină? Valia îşi închipui cu groază suferinţele omului care rămăsese în beznă. Cu inima strânsă, fata lumină colţurile mai îndepărtate ale subteranei în care se afla. I se părea că, dintr-o clipă într-alta, raza subţire şi tremurătoare a lanternei va smulge întuneric scheletul celui care pierise aici. Nu-i plăcea să se gândească la moarte şi chiar se temea de tot ce-i amintea de ea.

Valia mai făcu vreo câţiva paşi şi deodată se împiedică. Lanterna îi scăpă din mână şi se rostogoli undeva, pe treptele de piatră. Raza albăstruie se ridică pe pereţii labirintului, trecând peste muchiile ascuţite ale pietrelor, şi se pierdu în adânci firide negre.

Alergând după lanternă, Valia îşi zdreli mâinile de pereţii aspri şi, alunecând pe treptele umede, fu gata să cadă. Deodată, lanterna se izbi de o piatră şi se stinse.

Valia îşi pierdu cumpătul. Ce va face acum? Unde o fi lanterna? Parcă s-a rostogolit aici... Încercă s-o caute, pipăind în jurul ei, dar nu reuşi să dea de urma ei.

„Ce întuneric înspăimântător!" I se părea că grelele bălţi de piatră se lasă din ce în ce mai mult, gata s-o strivească. Iată că şi respiraţia îi devenea mai anevoioasă.

Se târa cu îndărătnicie prin praf, pipăind fiecare pietricică, fiecare bucată de rocă surpată...

În cele din urmă, se aşeză pe jos, ştergându-şi broboanele reci de sudoare care-i acoperiseră fruntea. Ecranul „Ochiului atotvăzător" lumina cu o calmă lucire fosforescentă. Privindu-l, ea se linişti aproape cu totul. Cum de nu i-a venit mai curând această idee? Lanterna era din metal, ceea ce însemna că umbra ei trebuia să se reflecte pe ecran. Valia sări în picioare şi se lovi cu capul de un colţ de piatră. De durere, o podidiră lacrimile. Dar nu face nimic!

Începu să plimbe repede, de-a lungul galeriei, raza invizibilă...

Pe ecran, trecu în fugă o dungă întunecată: era conturul lanternei. Ca s-o găsească nu-i mai trebuia acum decât o clipă. Valia se înveseli pe dată. Dar... lanterna nu mai ardea. „Nu-i nimic, gândi fata, probabil că s-a defectat contactul, o dreg eu îndată." Valia deşurubă capacul pe care se afla fixată lentila şi voi să întoarcă becul. Cioburile sticlei o tăiară la degete... Becul era spart.

Aruncând cât colo lanterna devenită nefolositoare, Valia puse jos aparatul şi încercă să cumpănească situaţia în care se găsea. Îi va fi greu să meargă mai departe fără lumină. „Ochiul atotvăzător" nu-i arată bolovanii şi gropile de care ar putea să dea în drum. În multe locuri, pereţii au colţuri de piatră ieşite în afară, de care se poate lovi cu capul... Dar n-are a face! Dacă va

merge cu atenţie, n-o să păţească nimic. În orice caz, de rătăcit nu se poate rătăci.

Drumul de înapoiere e însemnat cu cartuşe. După aceste puncte de reper, „Ochiul atotvăzător” o va conduce spre ieşire.

Valia îşi prinse la piept aparatul şi porni la drum. Îi păru rău că, înainte de a fugi după lanternă, nu lăsase la cotitură niciun semn. Dar până acolo nu erau decât câţiva paşi...

Mergea cu prudenţă, pipăind pereţii. Aici ar trebui să fie o deschizătură îngustă, prin care nu te poţi strecura decât târându-te în genunchi. Fata îşi amintea bine de acest lucru. Dar unde o fi dispărut trecerea?

Valia îşi îndreptă spatele şi, spre surprinderea ei, constată că creştetul capului nu-i mai atinge bolta de piatră. Ridică mâna, dar nu mai dădu de tavan. Făcu un pas într-o parte, apoi un pas într-altă parte şi numai atunci pricepu că se află într-o grotă mare.

Pe acolo însă ea nu mai trecuse!... Un fior îi străbătu corpul. Nu cumva se rătăcise?

Valia privi ecranul, în speranţa că va vedea indicatoarele de direcţie. Pretutindeni se aflau împrăştiate nenumărate cartuşe: unele erau puse în grămăjoare de-a lungul galeriei, altele aşezate în lăzi. În peretele grotei era săpată o nişă în care erau aşezate puşti. Din primul moment, le puteai recunoaşte pe ecranul „Ochiului atotvăzător”. Alături de ele, se zăreau lăzi negre de fier, care conţineau probabil benzi de mitralieră.

„Aici a fost un lagăr de partizani”, deduse Valia. În clipa aceea ea uită şi de safe-ul cu schiţe şi de drumul de întoarcere, pe care acum îl va găsi cu foarte mare greutate.

Raza invizibilă luneca încet, reflectând pe ecran imaginea a fel de fel de obiecte de gospodărie: căni, căldări, linguri. Iată că se iviră contururile unor piese rămase de la un aparat de radio, umbra unei grenade, arcurile unui patefon. Iată un ceaunaş, iată o furculiţă ruptă. Aici locuiseră oameni care nu disperau niciodată. Înconjuraţi din toate părţile de duşmani, ei continuau totuşi să lupte cu înverşunare şi bărbăţie, nimicind fără cruţare pe cotropitori.

Valia învinse sentimentul de descurajare ce o cuprinsese şi, calmă, începu să caute pas cu pas punctele de reper pe care le lăsase. Înainta, bâjbâind cu mâinile întinse şi pipăind atent pământul cu picioarele... Nu-şi mai amintea dacă a străbătut sau nu toate aceste tuneluri înguste şi peşteri vaste. În drumul ei întâlni nenumărate răscruci de galerii, dar nicăieri nu zări cele două cartuşe aşezate în unghi.

Sleită de puteri, Valia se lăsă la pământ să se odihnească.

Îşi dădea seama că în curând acumulatorul care alimenta „Ochiul atotvăzător” se va descărca. De aceea, se hotărâse să-i economisească energia. Acum, nu se mai folosea de „Ochiul atotvăzător” decât atunci când ajungea la o cotitură.

Ce tăcere adâncă! Din nou îşi reaminti excursia făcută la fortăreaţa Petru şi Pavel, de groaznica, înnebunitoarea tăcere a temniţei lui Alexeev şi se cutremură. De câte ore rătăceşte prin acest nesfârşit labirint? Cu siguranţă că pe cer s-au şi aprins stelele. Pe cadranul fosforescent, acele indicau ora două. Noaptea se lăsase demult.

Ce-o fi făcând acum Andrei? Cât de neliniştit trebuie să fie!... Fără îndoială, o vor căuta... Vor afla în ce direcţie a plecat maşina. Dar omul acela, care parcă dinadins o ademenise aici povestindu-i despre safe-ul ascuns, spunea că gangurile subterane se întind pe sute de kilometri.

Oare o vor putea găsi în aceste locuri?

Valia nu voia să se gândească la moarte, deşi vedea foarte limpede toată grozăvia situaţiei în care se afla. Cât timp se poate trăi fără apă şi hrană?... – Nu, mai bine să alunge cât mai departe asemenea gânduri!

Mergea pipăind cu mâinile pereţii şi deschizând la fiecare cotitură aparatul.

Un dreptunghi îngust apăru pentru o clipă pe ecran. Valia se opri... Nu cumva era umbra lanternei buclucaşe, pe care o lăsase acolo cu câteva ceasuri înainte? Da... Nu mai încăpea nicio îndoială. Iată aruncată într-o parte capacul, iată întreaga lanternă.

Vasăzică se învârtise în jurul aceloraşi locuri.

Obosită, Valia se lăsă jos, apoi se sculă şi porni din nou. Şi toate astea se repetară de nenumărate ori.

Acele fosforescente ale ceasului se mişcau nemiloase, amintind că în curând energia acumulatorului se va consuma, ecranul se va stinge, iar odată cu el – şi ultima nădejde de salvare.

Cât de scump trebuia să-şi plătească nesocotinţa!

Valia observă – sau poate doar i se păru că ecranul a început să lucească tot mai stins.

Ea îşi continuă drumul, căutând să folosească ultimele ore, câtă vreme „Ochiul atotvăzător” mai funcţionează, câtă vreme pupila lui nu s-a întunecat cu totul.

Deodată, o uriaşă umbră neagră acoperi întregul ecran. Să fie ăsta sfârşitul?... Să se fi stins lampa catodică?

Fata făcu un pas îndărăt. Umbra se retrase. Trebuia să schimbe aşezarea focarelor. Valia se lăsă pe un bolovan. Emoţia o copleşea.

În faţa ei, pe ecran, se desena clar umbra unei elipse. Deplasând puţin obiectivul într-o parte, văzu contururile unei mari cutii metalice, asemănătoare celor în care se ţin pălăriile.

Fata se aplecă şi cu multă greutate, împinse de lângă perete o piatră turtită. Ea căzu cu un zgomot înăbuşit, lovind-o rău la picior. În spatele acestei uşi de piatră, fata pipăi o nişă nu prea adâncă... Valia întinse mâna şi simţi răceala unei suprafeţe metalice, aspră de rugină...

Să fie oare într-adevăr obiectul pentru care venise?

Privi ecranul, încercând să descopere încuietorile safe-ului cilindric, ridică puţin obiectivul şi se dădu în lături îngrozită...

Pe verzuiul fond fosforescent, Valia văzu o umbră care se mişca. I se păru că umbra se apropie de ea.

Fata auzi zgomotul înăbuşit al unor paşi...

12. METALUL RĂZBOIULUI

Nici Andrei nu dormi în noaptea aceea. El îmi povesti mai târziu despre toate cele întâmplate.

Prietenul meu stătea trântit pe pat, fără să se dezbrace şi privea lumina pe care felinarul o arunca pe tavan. În acelaşi timp, trăgea atent cu urechea la paşii care răsunau pe coridor. Va auzi şi paşii ei? Zgomotul des şi mărunt, atât de cunoscut, al tocurilor ei...

Andrei îşi aminti de prima lui întâlnire cu Valia.

...În acea primăvăratică seară de neuitat, se întorcea acasă, după o vânătoare nenorocoasă. O ceaţă deasă învăluia pământului. Nu se mai vedea nici măcar o cărăruie, şi se lăsase şi întunericul nopţii. Multă vreme rătăci Andrei în jurul lacului, căutându-şi calul, pe care-l lăsase undeva pe acolo. Ceaţa însă îl împiedica să se orienteze.

Va trebui oare să aştepte ivirea zorilor? Îşi ciuli urechile. Poate, cine ştie, animalul se află prin apropiere şi îl va scoate la cărare. Dar pretutindeni domnea tăcerea. Se auzea doar plescăitul apei şi ţipătul păsărilor de noapte. Deodată însă, desluşi nişte sunete ciudate, răguşite parcă. Ce-ar putea să fie asta? Instinctul de vânător îl făcu pe Andrei să se îndrepte în direcţia din care veneau zgomotele. Pe neaşteptate, zări o lumină. Părea că e răspândită de un glob strălucitor, suspendat în ceaţă. Dând la o parte crengile ude, Andrei văzu printre copaci, aşezat pe un trepied, un aparat de radio luminat de un bec electric. Lângă aparat şedea, îmbrăcată într-un impermeabil negru şi lucios, o făptură stranie care asculta sunetele izbucnite din difuzor. Auzindu-i paşii, ea se întoarse şi Andrei văzu că în faţa lui se află o fată.

Aceasta, de parcă l-ar fi invitat să ia loc, îi arătă printr-un semn crengile de pin pe care şi le aşternuse alături.

Ce mult era de-atunci!...

Andrei o întrebă pe fată de unde e, ce face acolo şi cum se poate ajunge la cărare, dar ea, privindu-l distrată şi nerăspunzându-i nimic, începu să însemne de zor ceva într-un caiet şi să întoarcă din când în când butoanele aparatului. Probabil că nu se putea hotărî deloc să-şi întrerupă lucrul. Cernea o ploaie măruntă, dar ea nici n-o lua în seamă. Părea că pentru această tânără cercetătoare nu există în clipa aceea nimic mai important decât neplăcutele şi răguşitele sunete ce se auzeau din difuzor. După cum află Andrei mai târziu, ea recepţiona semnale reflectate de straturi atmosferice situate la mare depărtare.

Aceasta era Valia Cernihova – laborantă a staţiunii ionosferice, lucru pe care Andrei îl cunoscu de abia cu mult mai târziu. Atunci însă, el stătea tăcut lângă fată şi urmărea cu interes cât de repede i se schimba expresia feţei.

Când îşi recunoştea vechea-i prietenă, capricioasa undă venită din ionosferă, un copilăresc zâmbet de bucurie îi lumina faţa concentrată şi întunecată până atunci.

Andrei înţelese stările sufleteşti prin care trecea tânăra de lângă el. Ştia din propria-i experienţă cât de încordaţi sunt, în timpul unei experienţe complicate, nervii unui om de ştiinţă sau inventator. Într-o asemenea clipă, uiţi totul pe lume. La fel era şi cu fata asta... Ce-o interesa vânătorul ce apăruse din întâmplare alături de ea? Ce-o interesa că demult s-a lăsat noaptea, iar picăturile de ploaie i se prelingeau pe gât?... Andrei îşi scoase atunci scurta de vânătoare şi-i acoperi cu grijă picioarele.

Aceasta întoarse pentru o clipă capul şi-i aruncă o privire recunoscătoare.

Experienţele luară sfârşit doar odată cu zorile şi Andrei de abia atunci descoperi că drumul trecea chiar alături de locul unde şezuse o noapte întreagă. Nu-i părea însă rău că orbecăitul său prin taiga se terminase de data asta într-un fel cu totul neobişnuit; nu simţea oboseala şi nici frigul, deşi ploaia îl udase până la piele.

După acea noapte de neuitat, Andrei lua zilnic drumul taigei, dar spre marea uimire a lui Sandro, trofeele sale vânătoreşti erau mai mult decât modeste.

Valia îl prezentă pe Andrei tatălui ei, care arătă un deosebit interes pentru acumulatorii inventaţi de tânărul inginer. Andrei începu să viziteze deseori insula, discutând îndelung cu profesorul, în laboratorul acestuia. Faţă de Valia, avea o atitudine reţinută, excesiv de politicoasă, şi i se părea că nimeni nu-i putea ghici adevăratele sentimente. Când fu chemat la Moscova şi află că va lucra în acelaşi laborator cu ea, Andrei se simţi cuprins

de sentimentul unei neţărmurite bucurii, sentiment pe care însă, nu se ştie din ce pricină, căută să-l ascundă atunci când se întâlni cu Valia. Acum, neliniştit de dispariţia ei şi frământat de presimţiri negre, încerca un chinuitor regret pentru faptul că nu se grăbise să i se destăinuiască.

Noaptea se scurgea înnebunitor de încet.

Pe tavan, lumina felinarului păli. Se iveau zorile. Nu, el nu mai era în stare să aştepte! Andrei sări de pe pat şi se năpusti afară din cameră.

Curând după aceea, mă trezi din somn.

— Scoală-te, mergem!

— Valia n-a venit? întrebai, frecându-mă la ochi.

Aş fi putut foarte bine să nu-l mai întreb; era de ajuns să arunc o privire spre faţa lui palidă şi posomorâtă.

— Chiar acum m-am întors de la secţia de miliţie, îmi spuse agitat, în timp ce mă îmbrăcam. Au reuşit să afle că astăzi, dis-de-dimineaţă, omul pe care l-ai descris locotenentului a plecat iar din oraş. Mi-au spus că a pornit pe drumul pe care am găsit ieri poşeta Valiei. Hai să mergem, încheie el nerăbdător.

— Încotro?

— Ce mai întrebi „încotro"! se înfurie Andrei. Să-l căutăm pe individul acela. O să meargă cu noi şi Coloscov, care cunoaşte drumul.

Goneam de-a lungul şoselei cunoscute. Îmi sprijinii coatele de valiza aparatului, lăsându-mi faţa în bătaia vântului proaspăt. Pe lângă noi, se perindau vertiginos livezi cu pomi fructiferi, vile construite dintr-o piatră gălbuie, case de odihnă, terenuri de tenis. Apoi urmară dâmburi acoperite cu o iarbă uscată, arsă de soare.

În depărtare, se zărea un funicular pe care alunecau vagonete. La o mică distanţă de locul acela, pe coasta unei movile, se zărea un automobil de un albastru viu. Când ne apropiarăm mai mult, zării în maşină doi oameni în uniforma miliţiei. După cât se vedea, ei aşteptau pe cineva.

— Îi vezi? mă adresai lui Andrei, arătând pe miliţieni. Îmi face impresia că unul dintre ei e locotenentul cu care am vorbit aseară.

Mijindu-şi ochii, Andrei privi în direcţia aceea şi ceru şoferului să oprească. După ce trânti portiera maşinii, Iarţev se îndreptă în fugă pe o cărăruie îngustă, spre poalele movilei. Coloscov se uita îngândurat în urma lui.

— Îi este tare greu! spuse compătimitor Feodor Grigorievici. Dar n-ai ce face!... Sunt convins că Valentina Nicolaevna o să fie găsită.

Mă luă de braţ şi, în timp ce urcam încet panta, continuă să spună:

— În schimb, în ceea ce priveşte safe-ul, încep să am îndoieli. E greu să dăm de urma lui. Chiar şi „Ochiul atotvăzător" este depăşit de o asemenea

sarcină. Mă tem că din pricina mea o să vă pierdeţi doar timpul şi nimic altceva...

— Nu cumva ţi-ai pierdut încrederea în aparatul nostru? îl întrerupsei eu. Cum se poate, Feodor Grigorievici? Nu crezi că e prea devreme?

— Ce tot vorbeşti, dragul meu! protestă Coloscov. M-am gândit numai că asemenea aparate pot fi folosite în scopuri şi mai însemnate decât să cauţi nişte schiţe.

— De pildă?

— Ieri, când aţi descoperit puştile din subterană, m-am gândit că am putea întrebuinţa „Ochiul atotvăzător" ca să căutăm în pământ metal rămas de pe urma războiului. Da, da, sunt convins de lucrul ăsta, spuse el observându-mi zâmbetul. E drept că avem rezerve uriaşe de minereu, mai multe decât are oricare altă ţară a lumii, dar, după cum tu însuţi ştii prea bine, avem nevoie de foarte mult metal. În cel mai apropiat viitor, va trebui să topim 60 de milioane tone de oţel anual. Dacă astfel stau lucrurile, de ce să nu folosim atunci şi milioanele de tone ale minunatului oţel care zace şi ruginește în straturile superioare ale solului. Ne-ar prinde bine, nu? îmi spuse el şi mă privi zâmbind întrebător. Eu am fost pe front şi ştiu cât de mult oţel s-a îngropat în pământ. Acolo se află schijele proiectilelor de tun, ale minelor şi bombelor, turele de cazemate, atâta armament vechi, şine de cale ferată, blindaje de tancuri, bucăţi de metal rămase din maşini şi tunuri. Treptat, treptat, ele se afundă tot mai adânc în pământ, sunt acoperite de nisip, năpădite de ierburi. Acum nu se mai văd deloc. Dar dacă ne-am apuca serios de treaba asta... El se opri, respiră adânc şi căzu pe gânduri. Poate că acest oţel ne-ar sluji să facem din el grinzile unui palat asemănător cu acela ale cărui planuri le căutăm...

— Eşti un om uimitor, Feodor Grigorievici! În fiecare zi ai noi proiecte. Propunerea făcută merită să fie chibzuită, dar orice ai zice, schiţele vom continua totuşi să le căutăm.

Ne apropiarăm de automobil şi salutarăm pe cei dinăuntru. Unul dintre ei era într-adevăr locotenentul pe care-l cunoşteam, celălalt – şoferul. Maşina stătea lângă grota prăbuşită cu o zi înainte şi în care găsirăm armele.

Coloscov puse valiza pe pământ.

— Descrierea făcută de dumneavoastră, îmi spuse locotenentul, a fost uimitor de exactă. L-am identificat imediat pe omul acela.

— Şi unde e acum? exclamă Andrei.

— Acolo, în catacombe, lămuri calm locotenentul.

— Îl aşteptaţi? întrebai eu.

Locotenentul dădu afirmativ din cap.

— Dar el poate ieşi printr-o altă galerie spuse Andrei şi aplecându-se deasupra deschizăturii, formată prin surpare, privi înăuntru.

— Nu cred. Locotenentul zâmbi şi adăugă: dacă nu-i un secret v-aş ruga să-mi arătaţi şi mie aparatul dumneavoastră, se povestesc atâtea despre el. Prin oraş circulă zvonul că puteţi, cu ajutorul acestui „Ochi verde", să vedeţi totul...

— Nu, din păcate suntem departe de „totul", dar câte ceva totuşi putem vedea... Vă pot arăta.

Deschisei valiza, prinsei la piept aparatul şi pornii prin iarba uscată care îmi foşnea sub picioare. Locotenentul şi Feodor Grigorievici mergeau alături de mine, aplecându-se într-o parte şi într-alta, deasupra ecranului.

Andrei ne privi nemulţumit şi se lăsă pe iarba plină de mărăcini, lângă intrarea în subterană.

— Recunoaşteţi obiectele pe care le vedeţi aici? începui eu, arătând cu degetul geamul fosforescent. Asta-i o cască, alături e un pistol-mitralieră de fabricaţie nemţească, iată ţeava strâmbată a unui aruncător de mine. Pe aici a trecut Marele Război pentru Apărarea Patriei şi urmele lui au rămas înscrise în pământ. Să încercăm acum să „întoarcem pagina istorică", spusei, punând mâna pe butonul de reglare a focarelor. Să aruncăm o privire în straturile mai adânci!

Scântei galbene-verzui goniră pe suprafaţa ecranului. Căutai să potrivesc distanţa focală cât mai precis şi să măresc claritatea. Liniile difuze ale straturilor superioare dispărură şi, brusc, din adâncurile verzi, ca dintr-un acvarium, apăru la suprafaţă un obiect ciudat, asemănător vârfului unei suliţe, iar de sub el se zări conturul unui vultur. O dungă neagră, care se îngusta spre vârful ei, îi tăia de-a curmezişul aripile.

— Iată un tablou enigmatic. Ce credeţi că poate fi?

— Nu ştiu, spuse locotenentul dând din umeri. Seamănă cu o decoraţie nemţească.

— Mare cât tot pieptul? zâmbi Coloscov. Nu, ei n-au avut dintr-astea. Aparatul ne prezintă una dintre paginile primului război mondial. Ceea ce vedeţi e o cască germană cu un vârf ascuţit, făcut din alamă. Pe atunci, căştile erau de piele şi purtau o stemă metalică. Dar această dungă care o străbate de sus în jos... Vă daţi seama ce-o fi reprezentând?

Locotenentul privi cu atenţie, zâmbi şi dădu din cap:

— Da, parcă aş ghici. Trebuie să fie o baionetă a cărei poziţie faţă de cască arată că neamţului nu i-a mers prea bine.

Fără să clipească, Coloscov privea umbrele întunecate care apăreau pe ecran, răsărind parcă din adâncul vremurilor.

— Da, iată istoria vie! spuse el rar. Poporul nostru e iertător şi bun, dar, orice s-ar spune, astfel de lucruri nu se pot uita... Demult a crescut iarba pe câmpiile peste care s-a rostogolit tăvălugul războiului, pământul a ascuns urmele luptelor trecute şi totuşi, când străbatem aceste locuri, îmi pare că ochii noştri văd cu mult mai bine decât cele mai minunate aparate. Feodor Grigorievici tăcu şi privi în jurul său. Nu, nu voi uita niciodată cele ce s-au întâmplat pe acest pământ în toamna lui patruzeci şi unu.

Se făcu tăcere. Pe ecran, se perindau contururile vagi ale unor ciudate obiecte colţuroase, poate urmele unui război şi mai îndepărtat.

Raza invizibilă arăta că sub picioarele mele trece un coridor subteran. Auzii în spate paşi grăbiţi şi, întorcând capul, văzui pe Andrei, care alerga spre noi. Mă ajunse şi porni în tăcere alături de mine.

— Vezi pe ecran contururile unei galerii subterane? îl întrebai, arătându-i aparatul. Undeva, sub picioarele noastre se găseşte omul care ştie ce s-a întâmplat cu Valia.

Andrei nu răspunse nimic, ci doar se aplecă şi mai mult deasupra ecranului.

Pe geamul luminos alunecau umbre. Zării conturul unei bombe de aviaţie, scutul unei mitraliere, ţeava sfârtecată a unui tun anticar. „Într-adevăr, Coloscov are dreptate, gândii eu. Câte mii de tone de metal nu s-ar putea extrage numai din movila asta!"

Menţinând necontenit galeria subterană în câmpul vizual al aparatului nostru, făcurăm aproape doi kilometri.

Tufele ţepoase se agăţau de haine, vrând parcă să ne reţină. Mergeam de-a dreptul, fără să ocolesc mărăcinişul şi urmând riguros toate cotiturile galeriei subterane.

Deodată, apăru pe ecran un mare dreptunghi. Reglai claritatea imaginii, până când ea deveni cu desăvârşire limpede, apoi mă dădui îndărăt şi îndreptai spre pământ obiectivul, într-un unghi ascuţit. Ţinându-mi răsuflarea, mersei spre dreapta, urmărind cum dreptunghiul se transformă treptat, treptat într-un cerc regulat.

— Safe-ul cilindric, îngăimă Coloscov, strângându-mi atât de tare umărul, încât mă duru. Îl recunosc. Iată, priviţi pe margini ieşiturile încuietorilor.

Îşi desprinse privirile de la ecran şi se trânti la pământ, de parcă ar fi vrut să ajungă mai curând până la cutia de oţel pe care o căutase atâta amar de vreme.

— Cât de adânc e ascuns?

Coloscov se trase nervos de mustaţă şi se ridică.

— Judecând după distanţa focală, e o adâncime de cel mult trei metri, spuse Andrei.

Pornind în goană spre automobil, Coloscov ne strigă că va aduce oameni de la cariera de piatră.

— Marcaţi locul! strigă ei din maşină.

— Dă-mi aparatul! spuse Andrei încruntându-se.

Desfăcui în tăcere curelele şi-l privii întrebător.

Iarţev îndreptă obiectivul asupra safe-ului, răsuci încet butonul pentru reglarea focarelor şi, fixându-l precis la diviziunea 16, mări claritatea până la maximum.

Apoi, cu ajutorul „Ochiului atotvăzător", se apucă să cerceteze minuţios, metru cu metru, porţiunea galeriei din jurul safe-ului. Şi iată că pe placa de sticlă, văzurăm scheletul metalic al aparatului nostru, sau mai bine zis al duplicatului său. Cum a putut ajunge sub pământ? Vasăzică acolo era şi Valia? Sau numai omul care i-a luat aparatul?

Andrei păli. Faţa-i luminată de reflexele fosforescente ale ecranului deveni înfricoşătoare. Îşi pironise privirea asupra ecranului pe care, pe neaşteptate, alături de duplicatul aparatului nostru apăru conturul unui inel. Deodată, inelul se transformă într-o elipsă şi, alunecând încet, rămase nemişcat în mijlocul ecranului.

— Ea e! auzii şoapta lui Andrei. Uite brăţara ei.

În ceaţa verzuie a ecranului, distinsei cârlige, agrafe, copci.

Ele îşi schimbau locul necontenit, ceea ce însemna că Valia se mişcă, trăieşte.

— Mă duc la ea! strigă Andrei.

Desfăcu grăbit curelele şi-mi trecu aparatul.

— Parcă ai s-o poţi găsi într-un astfel de labirint! Nu, nu te duce acolo. Îndată o să vină Coloscov cu muncitorii şi or să sape aici un puţ.

— Ce tot vorbeşti! spuse supărat Andrei. Să aştept atât de mult! Dar dacă i se întâmplă ceva până atunci? Poate are nevoie chiar acum de ajutor.

— Şi totuşi altă soluţie nu există, susţinu şi locotenentul; rămâneţi aici şi ajutaţi-ne să săpăm galeria. Necunoscând catacombele, n-o veţi putea găsi. Dimpotrivă, vă veţi rătăci şi o să ne pricinuiţi mai multă bătaie de cap.

Tăcurăm câtva timp, privind ecranul. Andrei căuta să se calmeze. Neliniştea i se ghicea doar prin privirea lui încruntată şi răsuflarea greoaie.

— Uitaţi-vă, rupse tăcerea locotenentul, arătând nişte forme neclare care apărură la una dintre marginile „Ochiului verde", cum îl numea el. Ce se mişcă aici?

Tresării.

Pe ecran, pluteau încet umbrele ochelarilor, maxilarele de metal, şarpele flexibil al fermoarului, nasturii, legătura cu chei, bastonul metalic.

Locotenentul aştepta un răspuns, dar mie mi era gândul cu totul la altceva. Înţelesei că omul cu baston se furişează spre aparatul de sub pământ, spre Valia...

Strângându-şi pumnii, Andrei urmărea umbrele care pluteau. Ce putea face în această situaţie? Trei metri de rocă pietroasă îl despărţeau de Valia... Un zid gros de nepătruns...

Umbra butonului de la manşetă se apropia de brăţară. Pesemne, omul o apucase pe Valia de mână... Brăţara tresări. Puteai spune că acolo jos s-a iscat o încăierare. Pe fondul verzui al ecranului, se agitau convulsiv butonii, ochelarii, şarpele flexibil al fermoarului. Se mişcară protezele dentare. Omul spunea ceva. Văzui cum elipsa brăţării se clătină şi într-o clipită se transformă într-un cerc. Probabil că mâna care avea brăţara se ridicase în sus. Ce putea însemna gestul acesta? Uimire, chemare într-ajutor, rugăminte, deznădejde?

Apoi, umbrele obiectelor se îndreptară spre marginea ecranului. Pricepui că Valia şi omul cu baston se îndepărtează. Îţi făcea impresia că fata fugea de el prin galeria subterană, iar el o urmărea.

Repede, după ei! Străduindu-mă să nu rămân în urma lor, săream peste tufişuri ţepoase şi peste bolovani. În spatele meu, auzeam respiraţia accelerată a lui Andrei.

Deodată, ecranul se stinse de parcă l-ar fi acoperit o perdea deasă de fum. Se întunecă brusc şi doar mici scântei verzui ţâşneau ba ici, ba colo, pe fondul negru, ca şi cum ar fi încercat să răzbată de undeva, din adâncuri.

Ce se întâmplase? Aparatul funcţiona perfect, ceea ce se putea verifica cu uşurinţă. Probabil că fascicolul de radiaţie electromagnetică întâlnise vreun obstacol. Un caz asemănător se mai petrecuse o dată, în piaţa oraşului, când raza nu putuse străbate tubingurile de fontă. Dar aici? E oare posibil ca sub stratul de pământ să fie ascunsă o construcţie metalică despre a cărei existenţă nimeni nu ştie nimic? Sau se află acolo vreun obstacol ridicat chiar de natură?

Fugii vreo douăzeci de paşi în aceeaşi direcţie şi pe ecran se aprinse din nou o lumină vie, de culoare verde.

Pe câmpul său fosforescent, nu se mai zărea nicio umbră.

Valia şi omul cu baston dispăruseră, de parcă s-ar fi mistuit într-un fum compact.

13. VOM VEDEA TOTUL!

O maşină se opri la poalele dâmbului. Din ea coborâră muncitori înarmaţi cu lopeţi. În fruntea lor se afla Coloscov.

— Unde-i locul? strigă el încă de departe, ştergându-şi faţa cu batista.

Preocupat de gândurile în legătură cu safe-ul, el nu observă neliniştea noastră. Văzând cercul trasat pe pământ, Coloscov porunci muncitorilor să sape în locul acela şi apucă el însuşi o lopată.

Andrei smulse din mâna unui muncitor un târnăcop şi prinse să lovească cu înverşunare pământul pietros.

— Acum aţi priceput ce-am văzut cu aparatul nostru? îl întrebai încet pe locotenent.

— Nu, sincer vorbind n-am prea priceput, mărturisi el. Am văzut doar nişte cercuri şi nişte bastonaşe.

— Acela era omul cu ochelari, spusei.

Locotenentul dădu neîncrezător din umeri.

— Spuneţi că nu l-aţi văzut niciodată; cum aţi reuşit atunci să-i studiaţi toate semnalmentele pe care mi le-aţi descris atât de amănunţit?

— Cu ajutorul aparatului nostru şi datorită obiectelor metalice pe care le poartă acest om. După ochelarii care se găseau la o înălţime nu prea mare, mi-am dat seama că statura sa e puţin mai mică decât cea mijlocie. Nasturii mantalei de ploaie, croită la două rânduri, aşezaţi aproape unul de altul, mi-au arătat că omul e uscăţiv. De asemenea, pe ecran s-au putut distinge dinţii falşi, inelele, bastonul metalic, acul în formă de potcoavă.

După cum mi se păru, locotenentul ascultă toate aceste lămuriri cu un interes deosebit, dar pe faţa lui observai totuşi o umbră de neîncredere.

Grămada de calcar sfărâmat creştea din ce în ce mai mult. Fusese săpată o groapă destul de adâncă. Andrei muncea cu disperare. Capul lui ba apărea deasupra gropii ba dispărea înăuntrul ei.

— Într-adevăr, toate acestea se vedeau foarte clar, recunoscu locotenentul, dar cum aţi descoperit că acest om e necăsătorit, că are o locuinţă separată, că a fost rănit, că se ocupă cu fotografiatul şi că e bolnav de stomac? Mai mult decât atât, aţi afirmat chiar că el frecventează un cabinet de raze Roentgen. Nu-mi dau seama cum se pot afla toate astea cu ajutorul „Ochiului verde" pe care-l aveţi.

— După legătura de chei pe care o avea la el – de la intrare, de la camere şi dulapuri – am dedus că, după toate probabilităţile, este necăsătorit şi locuieşte singur. Faptul că era rănit la un picior îl confirmă o schijă ce rămăsese acolo. Cât priveşte presupunerea mea că ar fi fotograf, pot spune că a fost lucrul cel mai greu de ghicit. Am observat că aproximativ la înălţimea buzunarului de la vestă, omul cu baston avea un inel. La început, n-am înţeles care-i este rostul, apoi însă atenţia mi-a fost atrasă de un cerc opac, aflat în mijlocul inelului. Uitându-mă mai atent, pricepui că e vorba de un filtru pentru lumină, aşezat într-un mic toc de piele, prevăzut cu buton.

Din asta se putea deduce că omul pe care-l vedeam prin perete se ocupă cu fotografiatul.

— Dar afirmaţia dumneavoastră privitoare la faptul că suferă de stomac? Ce anume v-a îndreptăţit s-o faceţi? întrebă locotenentul, aruncând aparatului priviri pline de respect.

— Am văzut pe ecran imaginea precisă a stomacului său. S-ar fi putut spune că omul acesta se hrăneşte cu pilitură de fier.

Locotenentul râse.

— Totuşi, continuai, era mai simplu să presupun că puţin timp înaintea vizitei la hotel, el înghiţise sărurile unui metal oarecare. Pentru a face radiografia stomacului, unui bolnav i se dă să bea o soluţie în care a fost amestecat bismut. Iată de ce am ajuns la concluzia că posesorul stomacului „de metal", urmând să meargă pentru o radiografie la un cabinet de raze Roentgen, înghiţise o doză de bismut. Toate astea luate la un loc mi-au dat posibilitatea să vi-l descriu atât de amănunţit pe individul cu baston. Îmi imaginez cât se poate de limpede aspectul său exterior, îl văd înaintea mea ca şi cum ar fi aici...

— Foarte just, spuse locotenentul, arătându-mi cărăruia care şerpuia printre tufişuri. I-aţi determinat uimitor de precis înfăţişarea. Priviţi şi convingeţi-vă!

Îmi îndreptai privirea spre cărare şi încremenii de surprindere.

Dând într-o parte şi în alta crengile tufişurilor, sprijinindu-se cu greutate într-un baston strălucitor de metal şi fulgerând la soare cu lentilele unor mari ochelari rotunzi, se apropia de noi omul pe care-l văzusem pe ecranul „Ochiului atotvăzător".

El se opri lângă noi, îşi scoase pălăria şi, ştergându-şi cu batista fruntea transpirată, se adresă locotenentului:

— Totu-i în ordine şi sunt foarte fericit că am putut să vă îndeplinesc rugămintea. Acum fata e jos... Se odihneşte... Aşa, aşa...

El mă privi, îşi mişcă buzele, îmi întinse mâna şi spuse brusc:

— Daţi-mi voie să mă prezint: Nichitcenco. Arheolog.

Îi strânsei maşinal mâna, neputând încă să cred că în faţa mea se afla misteriosul necunoscut, omul pe care-l urmărisem fără succes, descoperind prezenţa lui ba dincolo de uşa odăii mele, ba după peretele unei camere, ba sub pământ. Cu toate astea, era el. Toate erau la locul lor: şi bastonul, şi ochelarii, şi fermoarul, şi nasturii de la mantaua de ploaie. Mi se păru chiar că în buzunarul său sună legătura de chei.

— Şi eu sunt foarte fericit că am reuşit, în sfârşit, să dăm de urma fetei, îmi spuse locotenentul. Datorită ei, am avut posibilitatea să mă conving de minunatele proprietăţi ale „Ochiului verde" pe care-l aveţi.

— Vasăzică, dumneavoastră sunteţi inventatorul? exclamă bucuros Nichitcenco.

— Vă las acuma singuri, îl întrerupse locotenentul. Vreau să-i fac o bucurie şi tovarăşului Iarţev. El doar nu ştie încă nimic.

Locotenentul se îndepărtă. Nichitcenco continua să se entuziasmeze de aparatul nostru.

— Vă rog să mă înţelegeţi, tovarăşe Petrov, spuse el, răsucindu-mi nasturele de la haină, ca şi cum ar fi vrut să-l rupă. Pentru noi, arheologii, un asemenea aparat este absolut necesar. „Ochiul verde" – după cum îi zice locotenentul – poate determina dintr-odată locul unde trebuiesc efectuate săpăturile.

Nichitcenco făcu o scurtă pauză, mişcă iar din buze şi continuă:

— Ce-i drept, specialitatea mea e oarecum diferită. Colegii mei se interesează de veacurile demult apuse, studiază trecutul îndepărtat al culturii umane, îi caută urmele prin peşteri, în adâncul pământului... Pe mine mă interesează altceva: oamenii care au apărat cultura, oamenii care au salvat-o de la pieire. Mă refer la acei eroi care au trăit şi au luptat în aceste subterane. Aţi fost pe acolo?

Dădui din cap în semn că nu.

— Să vă duceţi neapărat! O să vă conduc chiar eu, îmi făgădui Nichitcenco. Acolo fiecare inscripţie făcută pe perete, fiecare obiect lăsat de partizani – fie el o simplă armă sau un post de radio-emisiune şi recepţie montat din piese capturate – vorbeşte despre măreţele lor fapte. Şi, orice-aţi spune, dragă colega, lucrurile acestea mă interesează cu mult mai mult decât topoarele de piatră ale oamenilor de Neanderthal... Îşi mişcă din nou buzele şi faţa îi deveni severă.

— Dar cum de vă puteţi orienta singur prin subterane?

— Mă duc pe-acolo în fiecare zi; am întocmit chiar şi un plan schematic al acestui sector al catacombelor. Cunosc fiece inscripţie făcută pe ziduri. După aceste inscripţii descopăr taberele subterane ale partizanilor. Ieri, de pildă, am dus la muzeul local o ladă întreagă cu tot felul de obiecte istorice.

Apoi, căutând parcă să-şi amintească ceva, căzu pe gânduri.

— Dar neavând „Ochiul atotvăzător" multe lucruri mi-au rămas încă necunoscute. Iată un exemplu edificator: eram convins că safe-ul se găseşte pe undeva, prin subterane, dar n-am putut ajuta cu nimic la descoperirea lui, cu toate că ştiam până şi prin ce intrare a fost adus în catacombe.

— Dar de ce n-aţi vorbit despre asta mai devreme? întrebai mirat. Safe-ul acesta a fost căutat ani de-a rândul şi indicaţiile dumneavoastră ne-ar fi folosit deosebit de mult.

Arheologul dădu nerăbdător din mână.

— Am aflat doar de puţin timp, abia după sosirea dumneavoastră aici, că safe-ul arhitectului Brodov este căutat. Unul dintre cunoscuţii mei mi-a vorbit despre asta acum două zile. El mi-a spus că în oraş a sosit un grup de ingineri, care vor căuta safe-ul cilindric cu ajutorul unui aparat special. Abia atunci mi-am amintit că în toamna lui patruzeci şi unu, am văzut cum în puterea nopţii, la una dintre intrările în catacombe...

Tăcu pentru o clipă, apoi adăugă arătând în jos:

— După cum vedeţi, intrarea aceasta este bine camuflată de tufişuri. Şi iată tocmai în faţa acestei intrări, doi oameni au adus într-un cărucior o cutie cilindrică de fier. Eu trebuia să mă întâlnesc cu un reprezentant al statului major al detaşamentului de partizani pentru a-i transmite unele informaţii din oraş.

În timp ce-l aşteptam stând ascuns printre tufişuri, oamenii care aduseseră cutia de fier dispărură în subterană. Peste o jumătate de oră, ieşiră şi se îndreptară spre oraş. Când în sfârşit veni şi omul pe care-l aşteptam, îi povestii tot ce văzusem, dar el nu acordă cuvintelor mele prea mare importanţă. La intrarea în catacombe, stătea întotdeauna de gardă vreunul dintre partizani. Dacă sentinela i-a lăsat să treacă, însemna că totul e în ordine.

Uitai cu desăvârşire de toate astea şi doar aflând de cercetările pe care le faceţi, mă hotărâi să trec pe la dumneavoastră şi să vă comunic cele observate. Alaltăieri seara, m-am dus la hotelul cel vechi. Mi s-a spus că sunteţi acasă, dar în cameră era întuneric şi n-am vrut să vă deranjez. Ieri am încercat să vă găsesc la sectorul de construcţii, dar am reuşit să fac cunoştinţă numai cu colaboratoarea dumneavoastră. Cum a aflat că am văzut safe-ul cilindric, m-a şi asaltat cu tot felul de întrebări şi a pornit cu atâta zel în căutarea schiţelor dispărute, încât, după cum mi se pare – el îşi mişcă buzele şi-mi aruncă pe deasupra ochelarilor o privire ironică – v-a pricinuit destule clipe de nelinişte.

Credeţi-mă însă că nu mi-am putut închipui că această fată se va hotărî să întreprindă o călătorie atât de primejdioasă. Eu mă grăbeam să ajung la doctor, dar ea a vrut să rămână pe loc şi să vă cheme.

— E drept, aţi fost la doctor. V-am văzut prin perete, stând în cabinetul său, confirmai eu. Iar apoi v-am descoperit cu totul întâmplător sub piaţa oraşului, în locul unde se construia tunelul subteran. Cu niciun chip însă nu pot ghici de ce v-aţi dus acolo.

— Ooo!... Am reuşit să descopăr lucruri interesante. Înapoindu-mă acasă, am hotărât să dau o raită pe acolo. Am fost nevoit să mă târăsc în patru labe. În schimb, am găsit câteva arme din vremea lui Pugaciov... Dar ce-nseamnă

asta? Mă privi înmărmurit pe deasupra ochelarilor. Vasăzică nici sub pământ nu te poţi ascunde de „Ochiul atotvăzător”?

— Cam aşa-i, adeveri locotenentul care se apropiase de noi. Chiar adineaori v-am văzut sub pământ cum v-aţi întâlnit cu fata şi cum, luând-o de mână, aţi scos-o din catacombe. Norocul dumneavoastră că aţi găsit-o, adăugă zâmbind.

— Într-adevăr, închipuiţi-vă, mi se adresă arheologul, pufăind supărat pe nas. Acest tânăr – el îl arătă pe locotenent – m-a acuzat că v-am răpit colaboratoarea.

— Da’ de unde! spuse locotenentul, continuând să zâmbească. De la început mi-am dat seama că trebuie să fie o neînţelegere... Ba mai mult, am fost convins că ne veţi ajuta să dăm de urma ei.

— Aha, aşa stau lucrurile? Vă mulţumesc pentru încredere! Arheologul făcu o plecăciune ironică şi-mi explică: Tovarăşul locotenent m-a urmărit pas cu pas şi nici n-am apucat să ajung la locul prăbuşirii de ieri, unde s-a descoperit peştera cu armele partizanilor, că m-a şi oprit şi mi-a cerut în mod categoric s-o găsesc cât ai zice peşte pe imprudenta dumneavoastră colaboratoare.

— Chiar aşa a şi fost, adeveri surâzând blajin locotenentul. Eram convins că dumneavoastră veţi reuşi să duceţi treaba la bun sfârşit mai repede decât oricare altul. E chiar uimitor ce repede aţi găsit fata.

— Nu mi-a fost prea greu să duc la capăt această sarcină. În praful de var am descoperit urmele paşilor ei şi de altminteri, cunosc foarte bine acest sector al catacombelor.

Nichitcenco dădu compătimitor din cap.

— Biata fată, era complet istovită şi aproape îşi pierduse nădejdea să mai iasă de-acolo la lumina zilei. Dar nu-i nimic... În viitor, nu va mai săvârşi asemenea imprudenţe.

Râsei.

— Da’ de unde! N-o cunoaşteţi îndeajuns. Tot aşa va proceda şi de aici înainte.

— Credeţi? Arheologul zâmbi. De altfel, s-ar putea s-aveţi dreptate. Închipuiţi-vă că până şi sub pământ a început la un moment dat să se certe cu mine, susţinând că nu mergem în direcţia cea bună. Aproape că a trebuit s-o trag cu forţa. Ceasuri de-a-rândul rătăcise prin aceleaşi coridoare; am dat de ea foarte aproape de ieşire.

— Dar pe urmă unde aţi dispărut? mă interesai. La un moment dat, aparatul meu a încetat să vă mai vadă, de parcă aţi fi fost acoperiţi de o cupolă de fier. Există cumva pe-acolo asemenea construcţii?

— După câte ştiu, nu. La ce-ar folosi?

Dând la o parte crengile tufişurilor atinse de rugina toamnei, Valia şi Andrei apărură pe cărare. Fata avea faţa trasă, palidă. Praful de calcar îi pătrunsese atât de adânc în taiorul bleu-marin, încât acesta părea acum aproape alb. Andrei ducea într-o mână aparatul, iar cu cealaltă o sprijinea pe Valia.

Mă repezii în întâmpinarea fetei şi împreună cu Andrei o aşezarăm pe iarbă. Îmi era milă de Valia, dar negăsind pe faţa ei nici măcar o umbră de regret, nu mă putui opri să n-o cert pentru nebunia făcută.

— Am impresia că n-ai învăţat nimic din nesăbuita-ţi ispravă de a căuta singură meteoritul în taiga incendiată...

Valia tăcea. Andrei o privea oarecum stingherit. Ceilalţi se întoarseră cu spatele la noi şi se îndepărtară, pentru a nu ne turbura discuţia.

— Şi totuşi am găsit safe-ul, spuse în cele din urmă Valia cu glasul puţin răguşit, în timp ce în ochi i se aprindea o luminiţă de triumf.

Coloscov se apropie de noi.

— Victor Sergheevici, rosti el emoţionat, totul e gata. Îndată vom coborî să-l aducem.

Ne apropiarăm de groapa cea adâncă. Privii cu încordare în golul ei întunecat, dar nu putui distinge nimic. Părea că la picioarele mele se deschidea gura unui puţ fără fund.

— Daţi-mi voie să cobor eu, ceru Valia şi ochii i se aprinseră de nerăbdare. Cunosc locul în care se află safe-ul.

— Degeaba, Victore, spuse Andrei dând resemnat din mână, nici chiar lecţia asta n-a învăţat-o minte.

Coloscov şi cu mine coborârăm pe treptele săpate în peretele puţului. Ajunşi sub pământ, furăm întâmpinaţi de întuneric, de umezeală, iar un aer greu, cu miros puternic de mucegai, ne izbi nările.

Privii în sus. La gura îngustă a puţului strălucea orbitor un crâmpei din cerul albastru al unei amiezi de toamnă. Făcând un pas în lături şi aprinzând lanterna, văzui că mă aflu într-o peşteră cu bolta foarte joasă.

— Îl vezi? şopti Coloscov.

Feodor Grigorievici îngenunche în faţa unei mari cutii de fier şi, plin de nerăbdare, începu, cu ajutorul unei mici răngi, să spargă broasca, ceea ce până la urmă îi reuşi.

Cu un zgomot surd, capacul cel greu căzu la picioarele noastre. Fascicolul de raze al lanternei lumină schiţele făcute sul.

Coloscov apucă cu înfrigurare una dintre foile jilave şi o desfăcu.

Văzui liniile zvelte ale unei clădiri înalte şi parcă dantelate. Nu mai încăpea nicio îndoială: acestea erau schiţele „Palatului aerian”.

*

Razele soarelui se furişau printre frunzele tufişurilor.

Stăteam întinşi în iarba îngălbenită şi ascultam vuietul mării. Părea că până la noi răzbate foşnetul îndepărtat al unor frunze uscate purtate de vânt de-a lungul drumului.

Coloscov era fericit că reuşise să găsească schiţele, Nichitcenco şi locotenentul plecaseră spre oraş, iar noi ne odihneam, schimbam păreri şi impresii asupra încercărilor prin care a trebuit să trecem şi noi şi aparatele noastre.

Andrei îmi întinse o pietricică poroasă de culoare albă şi străbătută de vinişoare strălucitoare.

— Priveşte aici: Piatra asta am găsit-o pe terenul în care aparatul nostru „nu vedea" nimic şi unde, după cum ni se părea, se afla sub pământ un obstacol metalic. Este posibil ca, în acel loc, la mare adâncime, toată roca să fie de felul acesta.

Răsucii mult timp între degete pietricica albă, asemănătoare lavei vulcanice, o zgâriai cu unghia încercând să determin duritatea minereului şi în sfârşit mă pronunţai:

— S-ar putea crede că am dat de minereul unui metal necunoscut.

Stând cu mâinile împreunate sub ceafă, Valia privea norii.

Tăcea, gândindu-se pesemne la cine ştie ce şi, după toate aparenţele, părea că nu aude discuţia noastră.

— La ce te gândeşti? o întrebă Andrei.

Valia tresări, se ridică, sprijinindu-se într-un cot, ne privi şi-şi trecu peste frunte mâna bronzată, de parcă ar fi vrut să alunge un gând supărător.

— Nu ştiu cum să vă explic, începu ea cu o emoţie stăpânită. Mi-aţi povestit că aţi văzut trecutul pământului nostru, că aţi găsit arme din vremea unor războaie al căror furtuni s-a stins demult. Şi, pătrunzând cu vederea prin grosimea zidurilor, i-aţi urmărit şi i-aţi studiat pe contemporanii noştri. Dar ce să facem pentru a vedea viitorul? Ce fel de aparate trebuie să inventăm în acest scop? Aş vrea să văd cu ajutorul unui „Ochi atotvăzător" tot ce va fi după înfăptuirea câtorva planuri cincinale. Vreau să ştiu cum se va schimba înfăţişarea ţării noastre, cum va arăta lumea...

Andrei zâmbi, privind chipul turburat al Valiei.

— Mie unuia mi se pare că văd astăzi ziua de mâine...

El luă pietricica din mâna mea, o zvârli în sus, o prinse din zbor şi continuă:

— Există încă multe lucruri pe care nu le cunoaştem. Poate că mâine, piatra pe care am găsit-o astăzi va schimba înfăţişarea întregului raion. Nu

sunt geolog şi nu ştiu ce metal se ascunde în pietricica asta albă... Poate că-i zinc, plumb sau argint... Poate că-i vreun alt metal, de zeci de ori mai preţios decât aurul... Sunt multe taine pe care pământul le ascunde în măruntaiele sale şi care ne sunt încă necunoscute. Noi însă vrem să vedem şi să cunoaştem totul. Şi dacă astăzi am putut vedea ceea ce se află în pământ sub picioarele noastre, nimic nu ne opreşte să visăm şi să muncim, pentru ca mâine să putem privi nucleul incandescent al pământului.

Andrei tăcu. Priveam un funingel care strălucea în culorile curcubeului. Aninat de o crenguţă, el tremura în adierea abia simţită a vântului. Mie însă mi se părea că freamătul lui se datoreşte răsuflării mele fierbinţi.

Simţeam cum sângele îmi năvăleşte în obraji, cum îmi dogoreşte faţa, iar inima mi se strânge neliniştită, contenindu-şi parcă o clipă bătaia, ca apoi să prindă din nou a zvâcni şi mai puternic.

Visam de astă dată un nou şi minunat aparat, cu ajutorul căruia să putem cerceta straturile cele mai adânci ale pământului. Cu el vom putea descoperi nu numai metalul...

Sunt convins că, în curând, visul meu fierbinte şi temerar se va îndeplini. Pătrunzând în adâncul pământului, sub forma unui spectru de diverse frecvenţe, raza va reflecta supusă pe ecran tot ceea ce se ascunde în măruntaiele lui: straturile de cărbune, pungile cu petrol, fosilele, râurile şi peşterile subterane.

Vom descoperi poate oraşele dispărute, comorile ascunse...

Vom putea vedea totul, nimic nu va mai scăpa ochilor noştri!

APARATUL „S.L.–1”

În penumbră, un glob străveziu de cristal aruncă o lumină palidă. Dacă-l apropii de ochi, poţi vedea o rază subţire şi albastră, tremurând în mijlocul lui. Raza se mişcă aidoma acului unei busole şi indică drumul...

Nu-mi aduc aminte unde am auzit această poveste dar, închizând ochii, văd înainte-mi un voinic, înarmat cu un paloş. Voinicul merge prin pădure şi priveşte raza albastră îndrumându-l spre peştera balaurului cu o sută de capete, care a răpit-o pe frumoasa lui şi o ţine prizonieră.

Raza ferecată în globul de cristal putea să arate locurile unde se află comori, putea să găsească apa vie şi pe cea moartă, putea să arate călătorului drumul spre floarea vrăjită, ascunsă în desimea bungetului.

Vă rog acum să mă credeţi că raza albastră din basmul de demult a fost găsită, studiată şi adusă la poligonul experimental al Institutului pentru cercetarea problemelor noi...[21]

1. ÎN POIANĂ

...Stăteam rezemat de trunchiul unui stejar şi priveam cum un tânăr inginer şi o fată se jucau într-o poiană de-a v-aţi-ascunselea.

Lucrul acesta mi se părea cu atât mai ciudat cu cât Andrei Iarţev şi laboranta Valia Cernihova se dedau acestui joc copilăresc cu aerul cel mai serios posibil, ba aş putea spune chiar, cu aerul cel mai solemn.

Andrei stătea cu faţa spre copac, acoperindu-şi ochii cu mâna.

Valia fugea prin poiană dintr-un loc într-altul, ascunzând nu ştiu ce obiect în iarba firavă şi rară de primăvară.

— Gata! strigă cu glas răsunător fata.

Întorcându-se, Andrei îşi miji ochii, din pricina luminii strălucitoare a soarelui, privi în jurul său, apoi luă în mână o valiză mică şi porni în căutarea obiectului ascuns.

Iarţev străbătu încet poiana, apoi se plecă brusc şi înmână Valiei obiectul găsit. Era greu să presupui că ei vor încerca să experimenteze aparatul într-un mod atât de ciudat. Mai aşteptai puţin şi ieşii în poiană, venind din direcţia opusă.

Probabil că primul succes îi însufleţise pe prietenii mei: erau atât de adânciţi în experienţele lor, încât nici nu-mi observară apariţia.

---

[21] Astfel şi-a început inginerul Petrov povestirea, pe care am încercat s-o redau cât se poate mai amănunţit, pentru ca cititorul să poată deosebi cu mai multă uşurinţă adevărul de fantezia romantică. (n.a.).

Îmbrăcat într-un combinezon albastru de sub care se întrezărea gulerul răsfrânt şi manşetele imaculate ale unei cămăşi de mătase, Andrei părea mai curând un scamator care demonstra cine ştie ce complicat număr de prestidigitaţie. Razele palide ale soarelui de dimineaţă, care-şi făceau drum prin frunzişul des, aruncau pe modestul său vestmânt sclipiri aurii. Mişcările lui Andrei erau solemne şi impunătoare ca ale unui hipnotizator.

Cu un gest teatral, el luă de jos aparatul şi-l ridică deasupra pământului. Pe o parte şi pe alta a valizei, străluceau plăci nichelate, prevăzute cu orificii negre. Andrei desfăcu capacul de sus, sub care se afla un geam opalescent, şi răsuci comutatorul. Se auzi un zgomot, asemănător cu acela pe care-l face un ventilator. Becul de control se aprinse şi o strălucitoare rază albastră începu să oscileze pe sticlă.

— Aşadar, să continuăm, rosti emoţionat Andrei. Spune-mi, Valiuşa, ce să caut acum? Uită-te în caiet!

Valia dădu din cap cu un aer serios, îndreptându-şi cu o mişcare uşoară câţiva zulufi rebeli ai părului ei blond.

— Cu ce literă să înceapă?

— Cu oricare. Andrei se îndepărtă, luând cu sine aparatul.

Valia închise ochii şi deschise repertoarul. Caietul se deschise la pagina unde erau trecute cuvintele care încep cu litera „p": pendulă, pesmet, pod, prună...

Era o noutate pentru mine. Habar n-aveam că Valia şi-a întocmit un astfel de caiet.

— Ce rând? întrebă Valia.

— Al şaptesprezecelea de sus, răspunse la întâmplare Andrei. Ei, ce-i acolo?

— Pin.

— Perfect. Pădurea de aici e cu frunze căzătoare. Ia să vedem cum o să ne găsească aparatul nostru pinul, spuse înveselit Andrei. Ce index are?

— „ZD-644", citi Valia.

Andrei răsuci două comutatoare, aşeză acul indicator al scalei la diviziunea nr. 644 şi, urmărind raza, începu să răsucească încet vernierul.

Raza se lungi încet pe ecranul fosforescent şi treptat, treptat lunecă spre dreapta. Andrei întoarse valiza până când raza încetă să mai crească.

— Iată direcţia! exclamă el.

— Drept spre Sud, completai eu, amestecându-mă în discuţie.

Ne afundarăm în pădure. Copacii abia îşi desfăcuseră frunzele şi, prin frageda lor verdeaţă, se zăreau crâmpeie albe de nori, asemănători unor clăbuci de spumă.

Andrei mergea repede, strecurându-se printre copaci. Pete de lumină alunecau pe costumul său.

După un timp, el îşi încetini paşii, întoarse valiza şi, neluându-şi ochii de pe ecran, se opri.

— Aici...

Eu şi Valia ne ridicarăm capetele aproape în acelaşi timp şi văzurăm deasupra noastră, pe fondul albastru al cerului, acele subţiri şi verzi ale cetinii, iar după aceea, ascuns între tufele de alun, trunchiul roz-liliachiu al pinului.

— L-a descoperit fără greş, spuse râzând Valia.

— Întâmplător aţi avut un pic de noroc, spusei, voind să-mi necăjesc tovarăşii. Ce mare greutate să găseşti în pădure un pom! Trebuie să căutaţi un obiect care, în mod obişnuit, nu se află în pădure...

— Bine, acceptă Andrei. Acum ai să alegi tu. Unde-i repertoarul?

— La mine, spuse Valia. Şi pentru că veni vorba, Victor Sergheevici, află că până acum am trecut în el 940 de numiri de obiecte pe care le putem găsi cu aparatul nostru.

— Minunat, Valentina Nicolaevna, aprobai eu. Dar să admitem că am primit sarcina să căutăm o plantă din care se poate extrage cauciuc...

— Există şi aşa ceva în caietul nostru, se înveseli Valia. Chondrilla...

— Dar gumă, cauciuc, aveţi trecut în carte?

— Indexul „VG-342", spuse Valia, uitându-se în caiet.

— Căutaţi! cerui, ştiind că aparatul ne va conduce îndată la fulgarinul meu cauciucat pe care, din pricina căldurii, îl scosesem şi îl lăsasem într-un tufiş.

Dar aparatul ne conduse cu totul în altă direcţie.

— Nu ştiu de ce, dar am impresia că nu mergem acolo unde trebuie, îmi exprimai îndoiala. Poate că ar trebui s-o luăm ceva mai la dreapta.

— Nu te-ngriji, raza albastră ştie ce face, spuse Valia. Îţi mai aminteşti ce metode întrebuinţau expediţiile pentru a căuta plantele de cauciuc? Au trebuit să cutreiere toată ţara în lung şi-n lat până au găsit coc-sacâzul pe culmile Tian-Şanului. Dar pentru asta a fost nevoie de mulţi ani. Ce bine le-ar fi prins aparatul!

— În special dacă s-ar fi apucat să caute cauciucul în pneurile de automobil, remarcă ironic Andrei, apropiindu-se de un camion ce se oprise în drum.

Şoferul îşi scosese capul pe fereastra cabinei. Era nespus de bucuros că vedea un grup de oameni ieşind din pădure.

— Cum pot ajunge la Ivanicovo? îl întrebă el pe Andrei.

Acesta îi explică amănunţit pe unde s-o ia şi „indexul VG-342”, claxonând recunoscător, dispăru după o cotitură a drumului.

— Nu face nimic, îi spusei lui Andrei, aparatul nu-i vinovat. E interesant însă de văzut cum reacţionează el la minerale utile. Să zicem, de pildă, la petrol şi toate derivatele lui, incluzând petrolul lampant, motorina şi parafina...

— Vom da din nou de un automobil, mormăi Andrei, răsucind comutatorul.

Motoraşul începu să uruie, becul de control clipi.

— „Petrolul şi derivatele lui” – „KR-848”, citi Valia în repertoar.

Potrivii indexul şi privii ecranul aparatului. La început, raza albastră era abia vizibilă şi stătea pe loc. Dar apoi crescu din ce în ce mai mult, deviind în acelaşi timp spre dreapta. Andrei zâmbi:

— Acum vom descoperi „al treilea Bacu”.

Dorind, pesemne, să se convingă încă o dată de buna aşezare a indexului, el controlă întrerupătoarele şi o porni repede înainte. Sub picioare, se întindea covorul moale al frunzelor căzute cu un an în urmă şi care acum semănau cu nişte petece cafenii de hârtie de împachetat.

Când ieşirăm la liziera pădurii, Andrei se opri lângă un tufiş unde se afla ascuns fulgarinul meu. Mă simţii stânjenit şi decepţionat. De data asta era evident că aparatul se înşelase.

Andrei dădu crengile în lături şi scoase fulgarinul.

— E al tău, nu? mă întrebă el.

Dădui din cap. Priveam cu ciudă raza albastră încremenită pe ecran, care arăta cu încăpăţânare spre fulgarin.

Îngrijorat, Andrei săltă capacul aparatului şi se apucă să-l controleze. Valia se lăsă jos, smulse un fir uscat de iarbă şi, gândindu-se încordat la ceva, începu să roadă lujerul amărui.

— Poate am încurcat indexul, spuse ea.

— Nu, totul e aşa cum trebuie.

Andrei oftă şi închise capacul aparatului. Apoi îşi scoase în tăcere port-ţigaretul şi mi-l întinse.

Băgai mâna în buzunar, continuând să privesc ecranul aparatului. Bricheta nu era la locul ei. Unde putea să fie?

— Ia uită-te dacă bricheta nu se află în buzunarul fulgarinului, îl rugai pe Andrei, gândindu-mă înciudat la insuccesul primelor noastre experienţe.

Deodată, raza albastră de pe ecranul aparatului se mări, atingând marginile cadrului. Ridicai privirea şi-l văzui pe Andrei aprinzându-şi ţigara.

— Uite petrolul! În brichetă e benzină! strigă triumfătoare Valia.

— S-ar putea să fie o simplă coincidenţă, remarcă Andrei, cu prudenţă.

— Să controlăm, spusei, stingând bricheta şi aruncând-o departe de mine. Ea străluci la soare şi căzu în rogozul înalt ce acoperea o mlaştină secată.

— Hm! mormăi Andrei. Era totuşi darul pe care ţi-i făcusem eu.

— Nu te nelinişti, spuse Valia, darul tău o să fie găsit îndată.

Ea luă în mână valiza, stabili cu ajutorul razei direcţia, intră în rogozul des, se aplecă şi, în tăcere, ridică deasupra capului bricheta.

— Mai există în aparatul nostru multe lucruri care nouă înşine ne sunt încă necunoscute, spuse Valia. Trebuie să studiem cu atenţie toate indexurile şi numai atunci aparatul care se numeşte „Raza albastră" va trece cu succes toate probele. Am încredere în el, mărturisi fata, mângâind drăgăstos capacul aparatului, pe care străluceau literele „SL-1".

— Socot totuşi, adăugă Valia după o scurtă pauză, că, pentru experimentările decisive, trebuie să punem la punct noul aparat – „SL-3" – la a cărui montare tocmai lucrez. După părerea mea, acesta va fi mai potrivit pentru cercetările geologice.

— Nu-s de acord, dar nu vreau să te contrazic, spuse zâmbind Andrei.

— Ar fi şi inutil. Doar ne este cunoscută încăpăţânarea Valiei, adăugai, amintindu-mi de păţaniile ei din taiga şi din catacombe.

2. UN SIMŢ DAT UITĂRII

Razele soarelui răzbăteau prin geamuri şi desenau pe parchet dreptunghiuri luminoase. Şedeam într-un fotoliu lângă fereastră, gândindu-mă la raportul pe care urma să-l ţin. Mi se întâmpla pentru prima oară în viaţă să fac o expunere atât de însemnată în faţa unor savanţi celebri, reprezentanţi ai celor mai diverse ramuri ale ştiinţei.

Tinerii mei prieteni îmi demonstrau că nu voi avea niciun motiv să mă neliniştesc, dacă unora din specialişti propunerea noastră li se va părea fantezistă, ba chiar irealizabilă. În direcţia asta fuseserăm doar preveniţi chiar de director, care petrecea adesea ore întregi în laboratorul brigăzii noastre de tineret, luând cea mai activă parte la elaborarea aparatelor „SL-1".

Adunarea avu loc în cabinetul profesorului Cernihov, director adjunct al Institutului de probleme noi. Se întâlniră cu această ocazie reprezentanţii celor mai diverse ramuri ale ştiinţei: fizicieni, chimişti, biologi, ingineri radiofonişti, ingineri specialişti în domeniul fotografiei, constructori, ba chiar şi medici.

Pe o canapea dintr-un colţ al încăperii, şedeau prietenii mei – Andrei şi Valia. Erau emoţionaţi, deşi se prefăceau că le-ar fi indiferent felul în care cei de faţă vor întâmpina invenţia noastră.

Când mă apropiai de masa prezidiului şi privii cu atenţie figurile celor din sală, văzui că sentimentele tuturor erau dominate de unul singur: curiozitatea. Pe seama razei albastre se şi născociseră o mulţime de legende, iar astăzi urma să se facă prima comunicare asupra acestei raze.

— Nu voi vorbi despre importanţa pe care prospecţiunea geologică o are pentru economia noastră, începui eu. În planurile noastre cincinale această prospecţiune joacă un rol uriaş. Făcui o pauză, apoi continuai cu glas liniştit şi egal: Există multe procedee de cercetare a zăcămintelor subsolului. Datorită proprietăţii lor magnetice, minereurile de fier sunt descoperite cu ajutorul unor aparate asemănătoare ca principiu de construcţie cu busolele. Alte metale, pe baza proprietăţilor electrice pe care le au, pot fi găsite prin metoda prospecţiunilor electromagnetice. Zăcămintele de sare gemă şi pungile cu ţiţei, ascunse adânc sub pământ, sunt cercetate pe cale seismografică, adică prin provocarea unor cutremure artificiale.

Îndrăznesc („o îndrăzneală într-adevăr nebunească" spusei în sinea mea) să aduc la cunoştinţa adunării că micul nostru colectiv, cu ajutorul colaboratorilor ştiinţifici ai Institutului, a inventat un procedeu nou, procedeu universal de prospecţiune, care permite descoperirea a numeroase elemente şi a combinaţiilor acestora, la o distanţă de câteva sute de metri.

Întreaga asistenţă fu parcă străbătută de un fior. Dar chipul profesorului Cernihov nu oglindea nimic altceva decât o atenţie calmă. În schimb însă, vecinul său, un om cu o barbă albă, pătrată şi cu plete cărunte, se frământa pe scaun de parcă ar fi fost gata-gata să pună o întrebare.

— Aparatul nostru descoperă nu numai elemente chimice – repetai – ci şi multe dintre combinaţiile lor, printre care şi acelea care fac parte din organismul animalelor...

Sala deveni şi mai agitată.

— ...plantelor, insectelor, continuai, ridicând vocea pentru a domina tumultul stârnit în cabinet.

Tăcui o clipă. „Reuşi-voi oare să le explic în mod convingător principiul de bază al invenţiei noastre?" gândii eu şi, prinzând curaj, vorbii mai departe:

— Deşi la prima vedere declaraţia mea ar putea părea absurdă, vă rog totuşi să mă ascultaţi cu atenţie.

Privii spre profesorul cu barba pătrată. Acesta dusese palma pâlnie la ureche, de parcă s-ar fi temut ca nu cumva să-i scape vreun cuvânt.

— Aparatul nostru are menirea să perfecţioneze un simţ care până acum a fost pe nedrept neluat în seamă de savanţi.

Pentru a mări forţele vederii, oamenii au inventat ochelarii, microscoapele, telescoapele. Razele Roentgen ne-au dat posibilitatea să vedem prin lemn, piatră şi corpuri vii.[22]

Pentru a auzi mai bine, omul a născocit telefonul, radioul, căpătând astfel posibilitatea de a sta de vorbă cu prietenii lui de la o distanţă de mii de kilometri. El a inventat microfoane sensibile şi amplificatoare cu ajutorul cărora poate auzi, de pildă, cum creşte iarba. El a creat magnetofoane care ne dau posibilitatea să ascultăm ceea ce s-a spus ieri.

Omul a construit termometre care indică sutimi de grade, pirometre pentru măsurarea temperaturii în cuptoare în care se topeşte oţelul.

An de an, înarmăm tot mai mult simţurile noastre. Aparate ingenioase fac ca vederea să ne devină tot mai ascuţită, auzul – tot mai fin, pipăitul – tot mai sensibil.

Dar cine ar putea susţine că am făcut ceva pentru a simţi mai intens mirosurile?

De ce acest simţ a fost atât de neglijat? Oare omul n-are nevoie să aibă simţul olfactiv dezvoltat?

În acest domeniu am rămas cu mult în urma atâtor animale, care înregistrează uşor chiar şi cele mai puţin perceptibile mirosuri. Doar păsările şi broaştele mai au simţul mirosului la fel de slab ca acela al omului. Când trebuie să definim un miros, suntem tot atât de neputincioşi ca şi găinile.

Ce culme inaccesibilă a perfecţiunii ni se pare, de pildă, mirosul câinelui! Ba chiar spunem cu invidie „Adulmecă asemenea unui câine".

Acordăm o atenţie atât de mică acestui simţ, încât nici măcar n-am socotit de cuviinţă să găsim o denumire pentru omul care e total lipsit de acest simţ, dar dintre aceştia există destul de mulţi. Spunem: e „orb", „surd", dar cum îl vom numi pe omul care şi-a pierdut simţul olfactiv?

Privitor la natura fizică a acestui simţ, nu cunoaştem nimic precis. Există totuşi câteva teorii: unii oameni de ştiinţă pretind că simţim anumite mirosuri datorită bombardamentului mecanic la care celulele nervoase, dispuse în nasul nostru, sunt supuse din partea diverselor particule ale corpului mirositor, uşor volatilizabile, şi ca atare, aflate într-o mare abundenţă în aer. Alţii afirmă că mirosul este o reacţie chimică la care iau parte moleculele corpului mirositor şi protoplasma celulei nervoase. În sfârşit, a treia categorie de savanţi demonstrează că nimic din toate astea

---

[22] Din modestie, referentul nu pomeneşte nimic despre lucrările sale în acest domeniu. Cititorul cunoaşte însă aparatul său „Ochiul atotvăzător", care întrece cu mult posibilităţile instalaţiilor de raze Roentgen. (n.a.)

nu-i adevărat şi că tocmai moleculele corpului mirositor acţionează asupra celulelor, pe calea unor anumite vibraţiuni intramoleculare, provocând astfel fenomenul de rezonanţă.

Am verificat în mod practic toate aceste teorii, am efectuat sute de experienţe, şi acum, după trei ani de muncă, putem să vă prezentăm un nou aparat, pe care l-am denumit „SL-1" sau „Amplificatorul mirosului".

Ridicai de pe podea o valiză făcută dintr-o piele aurie şi o aşezai pe birou.

— Simţul nostru olfactiv, continuai, este imperfect. Trebuie să spun însă că nasul omului, cu toate defectele lui, e totuşi un aparat destul de sensibil. Niciun fel de analiză chimică nu poate determina a douăzeci şi cincea milionime parte dintr-un gram al unui corp mirositor aflat într-un litru de aer, în timp ce celulele mucoasei nazale sunt în stare să simtă această infimă particulă.

Aceasta însă ni se pare prea puţin. Aparatul nostru are un simţ olfactiv incomparabil mai ascuţit. „Amplificatorul mirosului" posedă... – vă cer iertare că întrebuinţez termeni neştiinţifici – un simţ olfactiv de două sute de ori mai puternic decât acela al unui câine.

După cum ştim, câinii disting mirosul metalelor şi al multor altor corpuri. Amintiţi-vă de faptul că în timpul războiului trecut, câinii descopereau, după mirosul trotilului, minele îngropate în pământ. Până şi imperfectul simţ olfactiv omenesc poate deosebi arama de fier; noi nu vom confunda mirosul unei monete de aramă cu acela al unei lame de cuţit. În cazul de faţă, nu înregistrăm mirosul metalului, ci pe acela al oxidului său.

Trăim într-un univers de mirosuri, dintre care, însă, nu distingem decât o infimă parte. Fiecare dintre obiectele înconjurătoare îşi are mirosul său propriu, neîntâlnit la un altul. Cu ochii închişi, putem recunoaşte materiale de construcţii, diferite specii de lemn şi fel de fel de alte materii. Gândiţi-vă la mirosul argilei, al varului, al cretei. Mărindu-şi capacitatea de a percepe mirosul diverselor obiecte şi dezvoltându-şi aptitudinea de a-l analiza, omul va lărgi nemărginit de mult hotarele cunoaşterii. În faţa lui, se va deschide o lume nouă. De fapt, vom dobândi un nou simţ, care va permite rezolvarea multora dintre enigmele naturii, va ajuta la precizarea multor caracteristici ale regnului animal şi vegetal, caracteristici care sunt încă neclare pentru noi. El va ajuta...

— Iertaţi-mă, îmi întrerupse Cernihov afirmaţiile, dar despre perspective veţi vorbi mai târziu. N-aţi spus până acum nimic despre ceea ce-i mai important şi anume – despre principiul pe care se bazează aparatul.

Observaţia lui Cernihov îmi aminti că timpul pe care-l am la dispoziţie nu e tocmai lung.

— Bine, voi trece la principiul în virtutea căruia funcţionează aparatul, acceptai eu. Aparatul e prevăzut pe ambele părţi cu nişte grile. Spunând asta aşezai valiza în aşa fel, încât să fie văzută de toată lumea. În dosul grilelor sunt nişte pâlnii de absorbţie, prin care compresorul trage aerul. În aceste compartimente (ridicai capacul valizei), aerul este comprimat. Aici se concentrează toate mirosurile care vin din direcţia spre care e îndreptată pâlnia aparatului.

Subţire cât un fir de păr, o rază de lumină străbate aceste compartimente şi cade asupra unor celule fotoelectrice aşezate în spatele compartimentelor.

Acum urmează partea cea mai importantă: se ştie că savanţii au descoperit însuşirea moleculelor dispersate ale unor corpuri de a absorbi razele sectorului ultraviolet al spectrului solar. Ce anume, însă, provoacă mirosul? Moleculele corpurilor mirositoare răspândite în aer. S-a stabilit că moleculele dispersate au însuşirea de a absorbi unde luminoase, în sensul că moleculele unui anumit corp absorb numai unde de o anumită lungime. Pentru ca un alt corp să poată capta undele luminoase, şi lungimea acestora trebuie să fie alta. Pe baza acestui principiu a şi fost construit selectorul, acea parte a aparatului care, din tot amalgamul mirosurilor, alege pe unul singur – tocmai pe acela căutat.

Iată că răsucesc butonul scalei. Odată cu el, s-a întors şi un mecanism complicat, format din sute de prisme minuscule, aşezate în formă de cerc. Răsucind butonul, ba una, ba alta dintre aceste prisme întretaie razele de lumină îndreptate asupra celulelor fotoelectrice.

La secţia de optică a Institutului nostru, tovarăşul Golubiov, doctor în ştiinţele tehnice, a iniţiat fabricarea anumitor geamuri, aş spune, cu totul nemaiîntâlnite până astăzi. El a reuşit să fabrice asemenea prisme care permit trecerea unei părţi a spectrului, riguros stabilită. Fiecare dintre aceste prisme permite să treacă un fascicol îngust de lumină, aparţinând unei anumite lungimi de undă care, la rândul ei, este absorbită de un miros bine definit. Să presupunem că fixez scala la diviziunea „KR-848", care corespunde indexului petrolului. Acum, prin compartimentele aparatului trece doar acea rază de lumină, care este captată de moleculele petrolului, aflate în aer. Şi iată că, dacă în vreunul dintre aceste compartimente, printre milioanele de diverse molecule, se vor găsi şi moleculele petrolului, lumina becului va fi înghiţită de ele şi prin celula fotoelectrică va trece un curent de intensitate micşorată.

Aceste infime schimbări ale curentului sunt intensificate de câteva milioane de ori de amplificatoare cu multe lămpi şi sunt transmise la sistemul de deviere al lămpii catodice pe al cărei ecran apare o rază albastră. Curentul transmis prin amplificatorul din dreapta, de pâlnia dreaptă a

aparatului, face ca raza de lumină să devieze pe ecran spre dreapta, iar curentul transmis prin amplificatorul din stânga face ca raza să se mişte spre stânga. Dacă mirosul vine din dreapta, atunci şi raza va indica aceeaşi direcţie.

Pâlniile de absorbţie sunt uşor înclinate în jos şi de aceea aparatul captează cu uşurinţă urmele mirosurilor aflate pe sol. Lucrul acesta asigură o mai precisă funcţionare a aparatului atunci când se caută, de pildă, diverse zăcăminte. Cred că pentru dumneavoastră e limpede acum de ce raza se măreşte atunci când aparatul înregistrează un miros puternic. În lampa catodică, asemănătoare cu aceea de televiziune, raza creşte din pricina tensiunii transmise de amplificator.

Multă vreme mai vorbii, desenând scheme, scriind formule. Nu putui, desigur, să spun totul. Ar fi trebuit prea mult timp pentru a povesti istoria creării aparatului nostru, istoria nesfârşitelor cercetări care au dus la construirea lui. Mult prea adesea succesele s-au împletit cu decepţiile. Dar micul nostru colectiv muncea strâns unit, cu îndârjire. Eu avusesem cel dintâi ideea aparatului – ce-i drept o idee destul de confuză. Totuşi la concretizarea acestei idei am participat cu toţii. Andrei făcea calculele, eu construiam, iar Valia se ocupa cu măsurătoarea şi fabricarea pieselor. Apoi, după ce modelul de probă fu asamblat, Andrei, cu specifica-i perseverenţă şi tendinţă de a realiza maximum de precizie, întreprinse cercetări în direcţia ce ne interesa, asupra moleculelor tuturor corpurilor care-i cădeau sub ochi. Valia îl ajuta cu mare râvnă în tot ceea ce realiza. În urma cercetărilor făcute de ei, a fost întocmit un tabel al proprietăţilor fizice prezentate de moleculele câtorva sute de corpuri. Numai succesele opticii sovietice, iar în particular ajutorul doctorului Golubiov, care a elaborat la cererea noastră minunatele sale prisme, ne-au dat posibilitatea să realizăm acest plan îndrăzneţ.

O muncă serioasă a fost depusă şi de inginerii biroului de construcţii. Dând dovadă de o deosebită iscusinţă, ei au reuşit să facă în aşa fel, încât complicatul aparat, ale cărui dimensiuni nu erau dintre cele mai mici, să încapă într-o valiză de mână.

Dar poţi oare povesti toate acestea într-un scurt referat ştiinţific?

Mă grăbeam să-mi închei expunerea, uitându-mă mereu la ceas. Cele şaizeci de minute ce-mi fuseseră acordate trecuseră.

Şi iată că, în sfârşit, terminai. Îmi turnai un pahar cu apă şi-l golii cu lăcomie. Mi se păru că din pricina emoţiei, dinţii îmi clănţăneau pe buza paharului.

Urmă o pauză chinuitoare. Cum va întâmpina adunarea expunerea mea? Primul glas îmi răsună în urechi înăbuşit, venind parcă de la mare depărtare.

— Cu ajutorul aparatelor existente, putem descoperi metalul la o adâncime de câteva sute de metri. Care sunt, în cazul acesta, avantajele pe care le oferă aparatul dumneavoastră?

Cel care mă întrebase era un geolog.

Apoi se ridică profesorul cu barba pătrată. Se vedea bine că expunerea mea îl interesase.

— Aţi experimentat aparatul dumneavoastră la cercetarea zăcămintelor? întrebă el nerăbdător.

Înţelesei că ar fi dorit să-mi pună multe întrebări. Dar ce să-i răspund? Puteam oare considera „experienţa" noastră cu bricheta drept o prospecţiune a zăcămintelor? Fireşte că nu.

— Dacă mi-aţi fi spus că aţi inventat un aparat cu ajutorul căruia puteţi descoperi un ac ascuns în nisipul mării, declară neîncrezător un bătrânel îmbrăcat cu un sacou maron, bine periat şi călcat („un magnetolog" gândii) – v-aş fi crezut. Lucrul acesta poate fi făcut chiar şi cu un detector de mine ultrasensibil. Dar când mi se spune că acolo, pe masă, e un aparat care poate descoperi un pepene îngropat în nisip, asta, să-mi fie cu iertare, n-o mai pot crede. Ceea ce vreţi să-mi arătaţi aparţine de domeniul fanteziei.

N-am să mai înşir aici toate întrebările şi replicile; au fost prea multe.

Experienţele noastre din poiană îmi apărură ca un joc de copii în comparaţie cu exigenţele pe care, absolut pe bună dreptate, le aveau faţă de aparatul nostru oamenii de ştiinţă convocaţi în cabinetul directorului adjunct.

Mulţi dintre cei prezenţi se arătară a fi interesaţi de ideea acestui „amplificator al mirosului".

Ultimul luă cuvântul un om înalt, îmbrăcat într-un costum cenuşiu deschis. El vorbi pe un ton reţinut, serios, excesiv de politicos, de parcă s-ar fi temut ca nu cumva să-l jignească prin ceva pe referent.

— Reprezint Institutul metalelor rare, spuse el, şi am nimerit cu totul întâmplător la această uimitoare comunicare, despre care vă pot spune că m-a interesat în cel mai înalt grad. Anul trecut, o expediţie trimisă de noi în Ural a descoperit într-un raion urme de rubidiu, dar nu s-a putut determina în mod precis dacă acolo există un filon potrivit exploatării. Aparatul dumneavoastră „Ochiul atotvăzător", pe care membrii expediţiei îl luaseră cu ei, n-a reuşit să le fie de niciun folos. Ecranul lui era veşnic întunecat, din pricină că pământul Uralului conţine aproape toate metalele existente pe lume. După câte am înţeles din expunerea făcută de referent, metoda propusă de acesta permite efectuarea unei prospecţiuni accelerate şi descoperirea diverselor metale, chiar şi acolo unde nu întâlnim decât particule microscopice din respectivele metale. Acest fapt poate să fie

extrem de important pentru geologi, atunci când li se trasează sarcina de a descoperi vreun metal rar.

Aş avea o propunere concretă: n-aţi vrea să experimentaţi aparatul dumneavoastră chiar în raionul despre care v-am vorbit? Dacă într-adevăr veţi găsi un filon de rubidiu propice exploatării, asta va demonstra limpede incontestabilele posibilităţi ale aplicării practice a „amplificatorului mirosului" elaborat de dumneavoastră. Lucrul acesta va fi cu atât mai preţios, cu cât în raionul acesta metodele obişnuite de prospecţiune n-au dat rezultate mulţumitoare. Ştiţi poate că nici cei mai experimentaţi geologi nu pot stabili, fără ajutorul unei complicate analize chimice, minereurile care conţin metale rare ca: rubidiu, cesiu, indiu, reniu şi altele. Dacă dumneavoastră veţi izbuti să ajungeţi la vreun rezultat în această direcţie înseamnă că utilitatea aparatului pe care l-aţi construit este evidentă.

— Foarte bine! spusei eu. Nu refuzăm o asemenea verificare practică a razei albastre. Cred că vom descoperi rubidiul, dacă, fireşte, acest metal se găseşte prin acele meleaguri. Trebuie să vă spun însă că sfera de folosire a aparatului nostru...

— Despre asta vom vorbi mai pe urmă, mă întrerupse Cernihov. Consider propunerea dumneavoastră – spunând asta el se întoarse spre reprezentantul Institutului metalelor rare – ca fiind utilă. Ea va rezolva dintr-odată o seamă de divergenţe. Dar dumneavoastră, ce părere aveţi, tovarăşe Petrov – mi se adresă el – sunteţi de acord cu o asemenea experimentare?

Privii la Andrei şi acesta dădu afirmativ din cap.

Valia strânse din buze, continuând să aibă o figură de nepătruns. Oare ea consideră într-adevăr că trebuie să amânăm plecarea până când se va termina asamblarea şi verificarea aparatului „SL-3"? Câtă încăpăţânare!

— Suntem de acord, răspunsei în numele tuturor. Cred că vom reuşi să arătăm utilitatea practică a aparatelor noastre.

3. VECINUL NOSTRU OMEGHIN

O dimineaţă pe malul Camei.

Cerul trandafiriu se oglindea în apă. Vârfurile pinilor păreau cuprinse de flăcări portocalii.

Malul care cobora în terase albe de calcar semăna cu o gigantică scară pe care odinioară vor fi păşit uriaşii.

De după un cot al fluviului, se înălţa ceaţa opalină a dimineţii şi prin ea abia se distingea conturul unui pod înalt.

Se împlinea o săptămână de când, înarmaţi cu două aparate, colindam raionul în care fuseseră descoperite urmele unui metal rar – ale rubidiului. Peste două zile, urma să vină comisia pentru constatarea posibilităţilor de folosire practică a aparatului nostru, iar noi nu le puteam da nicio veste bună. Nu găsisem niciun filon. Nu ajunsesem la vreun rezultat nici cu ajutorul „Ochiului atotvăzător" pe care-l luaserăm cu noi pentru control. Ecranul său se întuneca necontenit, arătând că în pământ se afla un metal, dar care anume – „Ochiul atotvăzător" nu putea să determine.

Valia nu venise cu noi. Ea voia cu tot dinadinsul să termine asamblarea aparatului „SL-3", pentru care nu erau încă gata prismele. Fata ne spusese că în timp ce va pune la punct aparatul – operaţiune care va necesita vreo trei săptămâni – va avea răgazul să completeze caietul indexurilor. Valia îi scria des lui Andrei, împărtăşindu-i succesele ei. Aproape în fiecare dimineaţă acesta pleca la oraş cu motocicleta să-şi ridice scrisorile.

În locul Valiei, venise cu noi Sandro. Vă amintiţi desigur de acest tânăr curajos şi plin de viaţă, care străbătuse împreună cu noi taigaua cuprinsă de flăcări.

Cu toată firea sa iute şi neastâmpărată, tânărul tehnician era foarte perseverent atunci când se consacra activităţii de cercetător. El ajutase mult la perfecţionarea acumulatorilor lui Iarţev. La cererea lui Andrei, el a fost detaşat la Institutul nostru.

În timpul expediţiei, Sandro se dovedi a fi de neînlocuit. El cunoştea la perfecţie sistemul motrice al aparatelor care funcţionau tot pe baza acumulatorilor lui Iarţev.

— Să n-aveţi nicio grijă, ne încredinţa Sandro, acumulatorii aceştia n-o să mă facă niciodată de râs.

Dar deşi aceştia cât şi celelalte aparate funcţionau cum trebuie, nu găsirăm totuşi nici urmă de rubidiu. Oare vom fi nevoiţi să ne înapoiem fără să fi avut nici cel mai mic succes?

Alungai gândurile astea triste, zvârlii o piatră în apele repezi ale fluviului şi mă îndreptai agale spre cortul nostru. În faţa mea apărură Andrei şi Sandro, amândoi cu prosoapele pe braţ: pesemne voiau să se scalde. După cum îi era obiceiul, Sandro privea necontenit, cu mult interes în jurul său, de parcă ar fi văzut pentru prima oară lumea.

El se opri să-l privească pe şofer, care, întins pe spate, stătea sub maşină, ţinându-şi larg desfăcute picioarele încălţate în nişte bocanci uriaşi, de culoare galbenă.

Altceva atrase atenţia lui Andrei. El se opri lângă maşină şi trecu un capăt al ştergarului peste nichelul radiatorului. Pe prosop rămase o pată roşcată. Prietenul meu se încruntă şi se întoarse brusc spre şofer:

— Ce-i asta, flăcăule?... Ia te uită în ce hal a ajuns maşina!

Omul se ridică nemulţumit de jos.

— Iarăşi a ruginit radiatorul, bombăni el. E multă umezeală aici. Îl şterg în fiecare zi. Să fie din cauza fluviului?

Flăcăul învârtea în mână o cârpă acoperită de pete roşietice.

Sandro privi îngăduitor şi în acelaşi timp cu înţelegere faţa necăjită a şoferului.

— Nu pot să privesc liniştit această pacoste roşiatică, spuse Andrei cu o neaşteptată vehemenţă. Gândiţi-vă de câtă muncă a fost nevoie pentru a transforma o bucată de minereu, fără nicio formă, într-un astfel de radiator strălucitor. Sute de ore! Nici nu le poţi număra! El scoase din buzunar rigla de calcul şi o agită semnificativ. Dacă nu s-ar lua însă măsuri să apărăm metalul, acest radiator s-ar transforma peste câtva timp într-o grămăjoară de pulbere roşiatică.

— Dar aşa ceva n-o să se întâmple, ripostai eu. Omul a născocit diverse mijloace pentru a feri metalul împotriva oxidării: cromajul, nichelarea, zincuirea, tratarea cu diverse vopsele şi lacuri.

— Şi în ciuda acestor mijloace de apărare a metalului, omenirea pierde anual, din pricina ruginii, o jumătate din întreaga cantitate de metal extras. Câtă muncă se iroseşte de pomană! Şi cărui fapt se datoreşte această risipă? Sunt convins că cel puţin jumătate din fierul distrus de rugină se pierde, pentru că n-am învăţat încă să-l păstrăm ca pe lucrul cel mai de preţ, ca aurul! Da, da, întocmai ca aurul, sublinie el, surprinzând privirea nedumerită a şoferului. Fierul e forţa noastră. Ţineţi minte că acum câţiva ani în faţa ţării noastre a fost pusă sarcina de a mări cantitatea de oţel topit până la 25 milioane tone anual? În curând, va fi nevoie să topim câte 60 de milioane. Fonta, oţelul, toate acestea sunt la fel de însemnate ca şi cărbunele sau petrolul, şi sunt primii indici care determină forţa ţării noastre şi puterea ei de apărare. Andrei privi ţintă în ochii şoferului. Această rugină de pe radiator, aceste buloane ruginite de la roţi – toate constituie pierderi de neînlocuit în economia noastră naţională.

— Când merg pe stradă – continuă el – şi mi se întâmplă să văd un burlan de scurgere ruginit, aş vrea să iau o căldăruşă cu vopsea şi să acopăr cu un strat gros această pacoste roşiatică... Uneori visez să descopăr un mijloc cu totul nou şi radical pentru a feri metalele împotriva ruginii, un mijloc care să fie mai sigur decât toate cele existente. Iată o muncă pe drept cuvânt demnă de un cercetător! Cât metal ar putea fi salvat!...

O clipă, Andrei căzu pe gânduri, apoi scutură din cap şi, aruncându-şi ştergarul pe umăr, porni repede spre fluviu.

Intrai în cort, mă trântii pe o pătură groasă care era întinsă pe jos şi mă apucai să privesc fără nicio ţintă pânza întinsă a cortului, prin care pătrundea o lumină gălbuie. Pe fondul acesta, ca pe ecranul unui cinematograf, se perindau siluete de păsări şi libelule, tremurau contururile întunecate ale crengilor.

Pentru o clipă, apăru profilul şoferului şi în acelaşi moment, ca o originală ilustraţie sonoră, se auzi păcănitul unui motor. Glasuri răsunară nelămurit, aşa cum se întâmplă uneori într-un cinematograf prost utilat, şi pe ecran apăru profilul unei femei. Deoarece partea de jos a feţei era acoperită de conturul unui pahar, se puteau distinge bine numai fruntea, nasul şi părul ondulat. Vedeam cum apa din pahar scade treptat, treptat. Un moment, se zări fluturând prin aer pata roşie a unei batiste, cu care femeia îşi şterse gura. Apoi totul dispăru.

Motorul păcăni din nou şi pe ecran trecu în goană o motocicletă şi silueta necunoscutei, îmbrăcată într-o salopetă.

Câteva minute ecranul fu pustiu. Apoi, pe el apăru o nouă figură, care de asemenea îmi era necunoscută. Omul, care avea pe cap o pălărie cu boruri largi, scoase din buzunar o eprubetă, o privi la lumină şi apoi o ascunse cu grijă la loc.

— Unde l-aş putea găsi pe şeful expediţiei? întrebă necunoscutul cu un glas gros de bas.

— E în cort, se auzi răspunsul şoferului.

Mă ridicai, sprijinindu-mă într-un cot. Aplecându-se, pătrunse în cort un om cu o pălărie de paie, dintre acelea pe care le poartă uneori vilegiaturiştii. Largul costum alb pe care-l purta îi scotea şi mai mult în relief statura uriaşă şi lăţimea umerilor.

— Permiteţi-mi să mă prezint, spuse el cu acelaşi glas profund de bas. Mă numesc Omeghin şi sunt vecinul dumneavoastră. Cu părere de rău mă văd silit să vă atrag atenţia asupra numelui meu: de fiecare dată fetişcanele de la poştă îl încurcă şi scriu Oneghin. În realitate însă mă numesc Omeghin.

Îl poftii să ia loc.

— Mulţumesc, spuse el, instalându-şi cu grijă trupul uriaş pe un scăunel de campanie de lângă intrarea cortului. Am auzit de dumneavoastră şi de minunatele aparate pe care le aveţi. Vorba aceea: o veste pornită, nu poate fi oprită. Eu însă, oricât de obişnuit aş fi cu succesele ştiinţei sovietice, tot nu-mi vine a crede că există asemenea aparate. Nici măcar nu-mi pot închipui pe baza cărui principiu e posibil să fie construită o asemenea drăcie.

Tăcu, aşteptând parcă un răspuns şi, neprimind niciunul, continuă:

— Ei, care vă sunt succesele? Vasăzică reuşiţi să găsiţi în pământ tot felul de zăcăminte organice şi anorganice?

— Ne ocupăm mai ales de metale, răspunsei, gândindu-mă că acest om ne-ar putea fi de folos. Căutăm rubidiu, dar fără rezultate pozitive. Ieri, de pildă, am găsit chiar pe locul acesta un imens strat de fier, care se afla la o mică adâncime sub pământ. Astăzi va trebui să mergem la oraş şi să expediem o telegramă. Cu siguranţă că vor trimite încoace o echipă de prospecţiune pentru a face un foraj experimental.

— Iarăşi fier, iarăşi aramă, ba încă rubidiu!... spuse oaspetele, ridicând din umeri. Toate forţele sunt concentrate pentru găsirea metalului. În schimb, celelalte materiale sunt date uitării. Ar trebui să mai privim şi în viitor.

Îi aruncai o privire mirată:

— Metalul e materialul cel mai durabil. Şi apoi, ne folosim de el la fiecare pas.

— Întocmai! La fiecare pas, spuse omul, dând aprobativ din cap. Dar asta se întâmplă tocmai pentru că nici eu, nici dumneavoastră nu ştim să fim adevăraţi gospodari. E timpul să înţelegem că, în locul demult apusei ere a bronzului şi a fierului, va urma o eră nouă...

În clipa aceea, la intrarea în cort îşi făcură apariţia Andrei şi Sandro. Abia se scăldaseră şi pe părul ud, stropi de apă străluceau aidoma unor minuscule briliante.

Stând cu spatele spre intrare şi neobservându-i, Omeghin spuse, continuând să-şi agite mâinile:

— A sosit era... – îşi ridică un deget şi pronunţă solemn – era materiilor plastice. Apoi, lovindu-se cu pumnul peste genunchi, continuă cu înflăcărare: Sunt mai bine de zece ani de când materiile plastice au fost încercate la cele mai complicate piese ale maşinilor. Din materii plastice au fost făcute pinioane, ba chiar fuzelaje pentru avioane. În prezent, materiile plastice se întrebuinţează pretutindeni unde e nevoie de un material ieftin, uşor şi transparent. Pentru ce căutaţi atunci numai metale?

— Eh, dar strungurile sau tunurile se vor face tot din materii plastice?

— Se înţelege că nu. În multe cazuri, metalul este de neînlocuit – nu neg lucrul acesta. Dacă însă metalul este necesar pentru un scop determinat, să-l întrebuinţăm atunci şi să-l păstrăm cu grijă doar în acest scop. Dar spuneţi-mi, vă rog, la ce-i trebuie omului, de pildă, să-şi bage în gură neapărat o lingură de oţel inoxidabil, când avem la îndemână o excelentă materie plastică, solidă şi frumoasă ca fildeşul? Veniţi la mine. Aici în apropiere se află reşedinţa mea – staţiunea experimentală a Industriei Chimice. Acolo veţi vedea cum se poate trăi fără metal.

De după spatele lui lat, vedeam feţele mirate ale lui Andrei şi Sandro. Prietenii mei dădeau uimiţi din umeri.

— Ştiţi ce? îmi spunea în acest timp Omeghin. Fiţi şi dumneavoastră aliatul meu.

— Adică duşmanul metalului? spusei eu zâmbind şi privii pe furiş spre Andrei. Are şi aşa destui duşmani. Spre pildă rugina. Abia acum o jumătate de oră tovarăşul meu mi-a făcut o expunere foarte convingătoare pe tema asta.

— Mai lăsaţi metalul în pace! Şi mai bine ajutaţi-mă să caut o nouă smoală pentru materiile plastice, dacă într-adevăr aparatele dumneavoastră, aşa după cum se spune, sunt capabile să vadă totul sub pământ. Undeva prin apropiere, se găseşte un strat cu totul aparte de bitumen, pe care însă, nu-l pot descoperi în niciun chip.

— Dar să vedeţi, tovarăşe Oneghin... începui precaut.

— Omeghin, mă îndreptă morocănos oaspetele.

— Scuzaţi-mă, vă rog... misiunea expediţiei noastre a fost coordonată cu sarcinile Institutului metalelor rare şi...

— Iarăşi metal! mă întrerupse de astă dată cu ciudă Omeghin. Ştiţi ce se poate face din această smoală pe care vă propun s-o căutăm?

El scoase din buzunar mai întâi un colac portocaliu, făcut dintr-un material necunoscut mie, apoi un ciocănel-secure, şi mi le întinse pe amândouă.

— Iată, strigă el, loviţi, spargeţi, ciopliţi această „fragilă materie plastică”, o puteţi încălzi şi îngheţa, o puteţi trata cu acizi şi baze, o puteţi strunji şi pili! Ea nu rugineşte. Ea... Omeghin se opri, respiră adânc şi încheie aproape în şoaptă: ea e veşnică. Din ea se pot face monumente. Amintiţi-vă: „E mai dur decât metalele, mai înalt decât piramidele”. Nu era oare acesta un vis despre materiile plastice? Haide, încercaţi!

Luând în mână ciocanul, lovii stângaci colacul; pe suprafaţa lucie nu rămase nicio zgârietură.

Nu apucai însă să pun bine ciocănelul la loc, când de după spatele oaspetelui apăru o mână păroasă, care apucând ciocanul, lovi cu toată puterea în colacul portocaliu.

Omeghin se întoarse înmărmurit.

— Sandro Beridze, se recomandă zâmbind Sandro şi, punând alături ciocanul, întinse oaspetelui mâna.

— Omeghin, se înclină morocănos celălalt. Vasăzică vă apucaţi să căutaţi metal? întrebă el, ridicându-se cât era de înalt şi atingând cu capul partea de sus a cortului.

— Da, îl vom căuta până când ne vom îndeplini misiunea, răspunsei.

— Nu vă aprob, replică tăios, Omeghin, cu glasul său leneş de bas, şi părăsi fără grabă cortul.

Priveam cu interes bucata de materie plastică pe care ne-o lăsase neaşteptatul oaspe. Era strălucitoare ca o oglindă, uşoară, când o loveai emitea un sunet metalic şi semăna cu o ciudată sticlă incasabilă. Pe bună dreptate puteam să-i prezicem acestui material un viitor strălucit.

Pe ecranul de pânză al cortului, apăru din nou uriaşa pălărie a lui Omeghin.

— Iertaţi-mă că vă plictisesc, dar aş vrea totuşi să ştiu, dacă bineînţeles nu-i un secret, unde a fost găsit acel strat de fier despre care mi-aţi vorbit?

— La doi kilometri de-aici, pe celălalt mal.

— Şi unde anume? Pe drumul din dreapta sau pe cel din stânga?

— Pe cel din dreapta.

— Păi acolo e staţiunea mea experimentală! exclamă el disperat şi dispăru după pânza gălbuie.

— Ce pătimaş! zâmbi Andrei. Să urăşti o lingură numai pentru că e făcută din metal!... Asta-i pur şi simplu caraghios.

— Trebuie să ştii, Andrei, că mie unuia îmi plac asemenea oameni – îi spusei – asemenea oameni stăpâniţi de un ideal înalt. Părerea mea este că tocmai ei sunt aceia care fac să acţioneze gândirea creatoare, şi nicidecum, acei savanţi lipsiţi de pasiune, ale căror nume am avut prilejul să le întâlnesc în voluminoasele reviste americane. Ai citit vreodată articolele lor? Multe lucruri interesante expun ei acolo, dar cât de unilateral gândesc aceşti oameni de ştiinţă, cât de înguste sunt generalizările la care ajung. Dau dovadă de o gândire timidă, încătuşată! Lor personal le este indiferent din ce fel de material se vor construi în viitor casele – din fier, sticlă sau materie plastică.

— Bineînţeles, dacă asta nu e în legătură cu interesele firmei care îi plăteşte, completă Sandro.

— Mie îmi plac mult mai mult oamenii ca acest Omeghin, care se devotează până la capăt unei idei ştiinţifice. Niciun fel de metal! Cu siguranţă că e capabil să rupă în bucăţi reţeta medicului care i-ar prescrie să ia fier împotriva anemiei.

— În ceea ce priveşte anemia, nu prea pare să sufere de aşa ceva, spuse râzând Sandro şi se îndreptă spre ieşire. Mă duc să verific bagajul nostru. E timpul să ne pregătim de drum, adăugă el şi părăsi cortul.

— Înţelegi, Andrei, continuai, după o scurtă pauză, iubesc tocmai astfel de oameni, stăpâniţi de un înalt ideal. De câtă perseverenţă dau dovadă! Câtă încredere au ei în dreptatea cauzei pentru care luptă!

— Nici nu mă mir că-ţi place acest om care se entuziasmează după „era materiei plastice”, spuse zâmbind ironic Andrei.

— Ai ghicit, confirmai. Trebuie să căutăm să-l cunoaştem mai bine pe Omeghin. Am chiar impresia că aş fi gata să caut împreună cu el bitumenul care îl preocupă.

— Asta corespunde întru totul caracterului tău; doar întotdeauna ai afirmat că, despre oamenii pe care-i cunoaştem prima oară, trebuie să gândim numai lucruri bune. Apoi însă, dacă se dovedeşte a fi cu totul altfel de cum ai gândit, te întrebi uimit: „Cum de s-a întâmplat un astfel de lucru?"

— Da, acesta-i principiul meu. De ce să gândesc despre un om de la început lucruri rele? Cu ce drept? În schimb tu, Andrei, mi se pare că eşti mult prea bănuitor faţă de oameni.

— Nu, bănuitor sunt numai faţă de mine, spuse acesta cu amărăciune, privind un fluture ce încremenise pe pânza încinsă de soare a cortului.

— De cât timp o cunoşti pe Valia?

Andrei tresări şi răspunse încruntat:

— Demult. Dar ce legătură are asta cu tot ce am discutat până acum?

— Are o legătură directă, spusei îmbrăţişându-l. Te observ de multă vreme şi îmi face impresia că eşti stăpânit de mania neîncrederii. N-ai încredere nici măcar în tine. Te îndoieşti de sentimentul tău faţă de Valia, sentiment pe care-l verifici tot timpul, îl cântăreşti şi aş putea spune că-l controlezi cu rigla de calcul... Toate astea se întâmplă nu pentru că ai fi un om calculat...

Andrei făcu un gest de protest.

— Aşteaptă, nu mă întrerupe. Te temi nu pentru tine, ci pentru Valia, te temi ca nu cumva ea să se înşele asupra ta şi să-şi strice viaţa. Dar oare nu te-ai convins până acum cât de puternice şi sincere sunt sentimentele Valiei faţă de tine?

Andrei zâmbi amar:

— Şi prin ce sunt manifestate? Prin veşnicele certuri dintre mine şi ea?

— Nu, ci prin felul în care ea aşteaptă, cu perseverenţă şi fără niciun murmur, mărturisirea ta, prin grija ei impresionantă faţă de tine, prin felul în care te priveşte uneori. Ea nici nu ştie dacă se va termina vreodată această nesfârşit de lungă aşteptare.

Andrei privea în tăcere ecranul gălbui. Deasupra capului său, ud încă după baie, se rotea un tăun, bâzâind enervant.

Cortul se clătină, ca şi cum l-ar fi izbit o puternică rafală de vânt. Sandro pătrunse înăuntru ca o furtună şi-mi arătă un bulon ruginit.

— Nu putem pleca: au pleznit toate buloanele.

Andrei luă bulonul şi privi cu atenţie ruptura făcută de curând.

Pe suprafaţă se zăreau pete purpurii, asemănătoare unor picături de sânge coagulat.

4. ÎN CAUTAREA NECUNOSCUTULUI

În calea noastră apăruse ceva nou şi necunoscut.

Aplecaţi deasupra fierului, cercetam curioasa rugină care, asemenea unor cristale, acoperise bulonul.

— Ce nenorocire! Toate buloanele roţilor din faţă sunt mâncate de rugină. Sandro dădu disperat din mâini. E cu neputinţă să mai plecăm... Şi buloanele au fost doar noi, şoferul le-a schimbat de curând.

Cercetarăm încă o dată bucăţile bulonului.

— Ce-ai de spus, Sandro? întrebai.

— Ce să mai spun! O rugină obişnuită nu le-ar fi putut mânca în halul ăsta.

— Cine a fost lângă maşină? mă interesai eu.

— Asta o s-o aflăm imediat, mormăi Sandro, cu un zâmbet care nu prevestea nimic bun.

Luă aparatul care se găsea într-un colţ al cortului, răsuci comutatorul şi apropie de el bucata de materie plastică lăsată de Omeghin.

— Să-i dau să miroasă!

Sandro întoarse încet butonul scalei, răsucind uneori comutatorul, atunci când trebuia să treacă la o altă serie de indexuri. În sfârşit, reuşi să determine indexul materiei plastice, mai precis cel al compuşilor rămaşi după presarea colacului.

— „SK-488", spuse Sandro.

Andrei, cu obişnuita lui minuţiozitate, îşi însemnă formula în caiet.

— O să controlăm imediat, rosti triumfător Sandro şi o zbughi nerăbdător afară din cort.

Zâmbind, Andrei îmi aruncă o privire şi porni în urma lui. Mă captivase şi pe mine experienţa lui Sandro. Doar era o nouă aplicare ce i se dădea aparatului! Să fie oare posibil să aflăm cine s-a apropiat de maşină? Ieşind din cort, văzui cum tânărul tehnician, ţinând geamantanul foarte aproape de pământ, îl plimbă când într-o parte, când în alta pe deasupra ierbii. Raza de pe ecran rămânea nemişcată. Sandro înconjură maşina dar nu descoperi nimic. Înciudat, el dădu din umeri şi, cu o mişcare maşinală, reglă aparatul la indexul rubidiului. Dintr-odată, văzurăm raza cea albastră crescând şi arătând spre maşină.

— Rubidiu, rosti uimit Sandro, prin apropiere se găseşte rubidiu...

Andrei se repezi spre locul pe care-l arăta raza albastră, se aplecă şi ridică de jos o bucată de minereu.

— Asta-i lepidolit! exclamă el, întinzându-mi piatra trandafirie.

Eram înmărmurit. Să se găsească minereul de rubidiu chiar în tabăra noastră? Doar ne-am controlat aici de mii de ori aparatele şi n-am descoperit nimic.

— Cine ar fi putut aduce aici această bucată? îmi întrebai tovarăşii.

Sandro mă privi mirat şi din nou se apucă să cerceteze cu ajutorul aparatului. Se aplecă deasupra ecranului şi, în clipa aceea, văzu în iarbă, la picioarele sale, o bucăţică de mătase roşie.

— Iar am găsit ceva, spuse el cu jumătate de glas, despăturind în faţa noastră o batistă roşie. Miroase admirabil.

Revăzui luminosul ecran ai cortului şi fulgerarea străvezie a batistei din mâinile necunoscutei. Nu cumva ea fusese aceea care pierduse bucăţica de minereu de rubidiu? În afară de ea şi Omeghin nici un alt străin nu mai fusese în tabără.

Sandro îngenunche, cercetând urmele lăsate pe iarba strivită. Apoi se întoarse spre mine şi spuse descumpănit:

— Pe aici a mai trecut o maşină. Văd însă urmele numai a două roţi...

— Nu mai căuta, Sandro. Maşina aceea avea într-adevăr doar două roţi – îl lămurii eu – era o motocicletă.

— Chiar aşa, confirmă şoferul. Pe aici a trecut o domnişoară cu o motocicletă şi s-a oprit să umfle un cauciuc.

— Cum arăta? întrebă Sandro, ridicându-se în picioare.

— Cum să arate? răspunse şoferul. O fată obişnuită.

Sandro privi cu nădejde aparatul. Poate că „înţeleptul aparat" îl va ajuta să descopere pe omul care ştie locul unde se găseşte filonul de rubidiu.

El răsuci butonul indexurilor, se gândi o clipă, apoi se adresă lui Andrei:

— Spune-mi, te rog, Andrei, ce cifră are parfumul „Tuberoze"? Cu siguranţă că în caietul nostru sunt şi indexuri de flori. Îmi amintesc că Valia notase odată şi aşa ceva.

Andrei mă privi zâmbind şi, consultând repertoarul, îi comunică indexul tuberozei.

Sandro aşeză butonul aparatului la diviziunea respectivă şi făcu de câteva ori ocolul automobilului.

— Ştiam eu, declară el, privind cu reproş pe şofer. „Obişnuita dumitale domnişoară" a pipăit întreaga maşină cu mânuţele ei parfumate cu „Tuberoze". Cunosc bine acest parfum. Pesemne că în timp ce ea se învârtea pe-aici, şoferul trăgea un pui de somn, la umbra copacului.

— Ce-s eu de vină?... E drept că nu prea m-am opus, spuse şoferul, dând din umeri. Mi-am zis că n-are decât să se uite. Maşina noastră e o marcă nouă, fabricată la uzina din Novosibirsc şi asemenea modele n-au mai fost văzute pe-aici. Iar domnişoara părea a fi plină de viaţă şi destul de

simpatică. Mă tot întreba pentru ce am venit aici, câţi suntem, cum îl cheamă pe şef, ce facem...

Andrei mă privi mirat.

— Iar tu probabil te-ai grăbit şi i-ai povestit totul, făcu indignat Sandro.

Şoferul se supără:

— Mă luaţi drept un prost? Deloc nu-i înghit pe tipii ăştia curioşi. I-am spus răspicat că suntem şapte vânători şi că pe şeful nostru îl cheamă Cuzma. Ea însă nu se astâmpăra şi tot mă întreba: doar, doar o afla a cui e maşina. Ba a mai şi încercat să se suie înăuntru. Atunci i-am spus şi eu ceva de-a sărit direct pe motocicletă şi într-o clipă a şi spălat putina.

— Iată ce vă propun, prieteni, spusei în cele din urmă. N-o să ne putem vedea de drum până când maşina nu va fi reparată. Să încercăm în acest timp să descoperim pe acela care a lăsat în tabăra noastră bucata din roca pe care o căutăm fără succes. Vom proceda în felul următor: eu şi cu Andrei ne vom folosi de amabila invitaţie a lui Omeghin şi-i vom face o vizită. La urma urmei, lepidolitul putea să fie pierdut chiar de el. Iar Sandro să încerce să dea de urma motociclistei. Unul dintre ei trebuie să ştie unde se găseşte zăcământul minereului de rubidiu.

— E drept că mă cam îndoiesc că vom reuşi să găsim un om, doar după urma mirosului pe care-l răspândeşte. „SL-1" n-a fost proiectat pentru treaba asta, dar Sandro poate să încerce. Aceasta va fi o probă în plus pentru aparatul nostru.

— Să ţii necontenit seama de următoarele elemente: intensitatea mirosului, direcţia vântului şi caracterul solului. Nu uita că tot ceea ce faci este o experienţă ştiinţifică, îl sfătui Andrei.

Ochii lui Sandro străluciră de bucurie.

— Vă mulţumesc! se înveseli el. Vom încerca imediat. Mare norocos eşti, măi Sandro!... Daţi-mi mai repede geamantanul! Trebuie să mă grăbesc, altfel nu mai dau eu de urma acestei fete care-şi pierde batistele, de distrată ce e.

Tânărul tehnician luă aparatul şi, aplecându-se deasupra ecranului, apucă grăbit pe drumul ce ducea spre pod.

— Nu face exces de zel, Sandro! îi strigai din urmă. Să nu zăboveşti mult.

El însă nu mă mai auzi.

În acest timp, Andrei îşi şi pregătise motocicleta de drum. De apărătoarea roţii din spate, prinse în curele cel de al doilea aparat. Ne foloseam de sistemul acesta puţin complicat, atunci când aveam de făcut sondaje rapide.

Sării pe şeaua din spate. Motorul păcăni şi motocicleta se avântă pe şosea.

Goneam într-un nor de praf. Gâtul mă ustura rău, din pricina firişoarelor de nisip care mă zgâriau. Ţinându-mă cu toată puterea de umerii lui Andrei,

nu puteam nici măcar o secundă să-mi eliberez mâna şi, aranjându-mi gulerul, să mă apăr de nisip.

Mă gândeam la maşina noastră stricată, din pricina căreia nu reuşeam să plecăm mai departe şi să ne continuăm cercetările... Deşi în locurile acestea nu descoperiserăm rubidiul, totuşi, după spusele geologilor, el trebuia să se găsească prin apropiere. Poate că avea dreptate Valia, când ne propunea să aşteptăm terminarea asamblării lui „SL-3" şi abia atunci să începem cercetările. Ea socotea că tocmai acest aparat „de buzunar", bazat pe principiul contactului, va putea descoperi rubidiul. Să spun drept, mie nici nu-mi prea plăcea „SL-3". Lucrând cu el, trebuia să-l aplici chiar pe pământul sau pe roca ce trebuia studiată. În afară de asta, el putea fi reglat din timp doar pentru un singur fel de miros; în cazul de faţă, doar pentru mirosul unuia dintre compuşii rubidiului, mai adesea întâlnit în roci. Mica prismă a analizatorului, proiectată pentru acest index, nu era încă gata; de aceea, nici nu luarăm cu noi aparatul „SL-3". „Amplificatorul mirosului", care-i plăcea atât de mult Valiei, se caracteriza printr-o anumită simplitate. El n-avea, de pildă, compresor absorbant; în locul acestuia, noi folosirăm pentru activizarea mirosului un radiator electric. De asemenea, el n-avea discul-analizator şi alte elemente complexe. Fireşte că nici sensibilitatea acestui aparat nu era chiar atât de mare. Îmi amintii de aspectul său exterior: era o cutioară de forma unei cărţi, prevăzută cu găurele pe latura frontală şi cu un indicator (asemănător unui termometru) pentru intensitatea mirosului. Indicatorul arăta procentul de metal conţinut de minereu. Era un aparat comod. Dar ce puteam născoci pentru a mări sensibilitatea aparatului? Poate că totuşi ar trebui, de probă, să adăugăm amplificatorului o lampă?...

N-avui însă timp să mă gândesc la noile îmbunătăţiri pe care le-am fi putut aduce aparatului.

Andrei coti brusc şi motocicleta noastră se opri în faţa unei curţi împrejmuite cu un grilaj alb ce părea cioplit din fildeş.

Iarţev mă înghionti în coaste. Ridicai privirea. Deasupra porţii atârna o tăbliţă transparentă: „Staţiunea Experimentală a Centralei Industriei Chimice".

Prietenul meu se apropie şi pipăi arabescurile grilajului:

— Într-adevăr, din niciun alt material, în afară de materie plastică, nu s-ar fi putut realiza un grilaj cu un desen atât de fin, remarcă el admirându-l.

5. UNIVERSUL FĂRĂ METAL

Omeghin se grăbi să ne iasă în întâmpinare. El aruncă o privire curioasă spre aparat şi, cu un gest larg, ne invită să intrăm în casă.

Urcarăm pe o scară, ce mi se păru că era construită dintr-o transparentă marmoră trandafirie. Gazda lovi cu tocul ghetei una dintre trepte:

— Dacă anticii greci – spuse el cu convingere – şi-ar fi construit templele nu din marmoră, a cărei viaţă este limitată, ci din materialul ce se găseşte sub picioarele dumneavoastră, operele lor arhitectonice ar fi ajuns până în zilele noastre, neatinse de vreme.

— Încă nu se ştie cum va arăta materia dumneavoastră plastică peste o sută de ani, obiectai eu.

— Tocmai pentru aceasta a şi fost construită această Staţiune experimentală. Trebuie să ne dăm seama cum suportă noile materiale căldura, frigul, ploile şi ce influenţă are asupra lor timpul. Observ şi studiez toate aceste fenomene şi fac diverse cercetări. Jos am un mare laborator. Vă atrag atenţia asupra balamalelor de la uşi, continuă Omeghin. Vă închipuiţi, desigur, că sunt făcute din fier, priviţi însă: chiar şi ele sunt tot din materie plastică.

În vestibul, era o plăcută semiobscuritate, care sublinia şi mai mult ciudata albăstrime a transparentelor coloane care se întindeau de-a lungul pereţilor. Lumina zilei străbătea zveltele lor siluete şi de aceea ele păreau luminiscente şi parcă suspendate în aer.

O scară străvezie ducea la primul etaj. Urcând, aveam o senzaţie dintre cele mai neobişnuite: sub picioarele noastre se afla un reazim solid, deşi aproape invizibil.

Iată că se deschise o uşă de un albastru închis cum e cerul în timpul nopţii. Aveam impresia că intrăm într-un castel de basm. În realitate însă, ne-am pomenit... în sufragerie.

Prin tavanul transparent, fascicole bogate de raze pătrundeau în încăpere. O uriaşă cupolă acoperea, aidoma unei căciuli de sticlă, o sală circulară. Pereţii păreau de asemenea străvezii. În cameră nu puteai zări niciun contur ascuţit. Toate obiectele de aici: mobila, ferestrele, cadrele tablourilor, aveau o formă plăcută, rotunjită.

Ridicai un scaun rotund făcut dintr-o materie plastică de culoare albă şi rămăsei surprins de uşurimea lui.

Stăpânul casei ciocăni piciorul scaunului.

— De curând, spuse el, am învăţat să facem din materie plastică ţevi subţiri şi solide, care sunt tot atât de maleabile ca şi metalul. Acum, vă rog să-mi spuneţi dacă aţi mai întâlnit undeva o mobilă atât de rezistentă, şi rostind aceste cuvinte, el trânti cu toată puterea scaunul de podea.

Scaunul sări ca o minge, dar rămase intact.

Cercetarăm divanele, fotoliile, taburetele. În ansamblul lor, toate aceste lucruri formau o minunată gamă de tonuri albastre, verzi şi galbene.

— Din ce pricină sunt tăiate ferestrele în forma luminatoarelor de la vapor? întrebai pe Omeghin.

— Materialul condiţionează arhitectura. Înainte vreme, când se construiau din lemn sau piatră, confecţionarea unei ferestre rotunde era legată de rezolvarea unei mari greutăţi ivite cu prilejul prelucrării unui material atât de rectiliniu, dacă mă pot exprima astfel. Pentru materia plastică însă, această formă este cea mai convenabilă. Un tipar rotund se face foarte uşor, întrucât poate fi executat la un strung obişnuit.

Pătrunserăm în biroul lui Omeghin. Profitând de amabilitatea şi ospitalitatea gazdei, cercetarăm fiecare dulăpior, fiecare poliţă. Pretutindeni văzurăm obiecte lucrate numai din materie plastică.

— Când am făcut proiectul acestei case, ne spuse Omeghin, mi-am propus să nu întrebuinţez nicio bucată de metal pentru necesităţile de ordin gospodăresc. De metal e nevoie în tehnică şi doar acolo unde este într-adevăr de neînlocuit.

— De pildă?

— Ei, să zicem, la un motor electric, la firele electrice sau la becuri, dar şi acolo numai pentru contacte, pentru că lămpile incandescente pot fi înlocuite prin cele cu gaze, în care nu există o spirală de sârmă.

— O clipă, îi spusei, îndată o să vă prind cu o mică inexactitate. Pretindeţi că în această cameră nu există niciun obiect de metal?

— Sunt gata să fac chiar şi prinsoare!

— Bine. Mă apropiai de masa de scris, luai un toc cu peniţă şi-l arătai gazdei.

— Şi ce-i cu asta? întrebă el calm.

— Dar peniţa?

— E şi ea tot din materie plastică. E foarte solidă şi pe deasupra inoxidabilă. Pe vremuri, doar, se scria cu pană de gâscă.

Cercetai cu atenţie tocul. Peniţa era într-adevăr transparentă.

Oricât am scotocit printre zecile de fleacuri care se găseau pe masa de scris, nu reuşii să descopăr niciun obiect metalic. Până şi broaştele de la sertarele mesei, care atraseră atenţia lui Andrei, erau tot din materie plastică.

Îmi trecui palma peste pereţii ce aveau un desen înflorat în relief, sperând să dau măcar de un cui, dar şi această încercare fu zadarnică. În pereţi erau montate din loc în loc cârlige făcute dintr-o materie plastică albă, asemănătoare porţelanului.

Deodată, Andrei izbucni în râs:

— Dar ceasul?

— Şi el e tot din materie plastică.

— Şi roţile dinţate?

— Chiar şi ele.

— Aţi pierdut prinsoarea, declară triumfător Andrei. Doar n-o să susţineţi în mod serios că ceasul dumneavoastră n-are nici măcar arcul de metal?

— Ba voi susţine, şi încă foarte serios.

— Ei, asta o faceţi pur şi simplu din încăpăţânare.

Andrei zâmbi.

Stăpânul casei se apropie repede de perete, desprinse de acolo un ceas mare de formă rotundă şi, deschizând capacul din spate, cu un zâmbet satisfăcut, rosti:

— Poftiţi, priviţi!

Făcurăm ochii mari la ciudatul arc alb, răsucit în spirală printre transparentele rotiţei dinţate.

— E oare cu putinţă ca şi acesta să fie din materie plastică? exclamă Andrei, dând mirat din cap.

— Nu, până acolo n-am ajuns încă, răspunse cu părere de rău Omeghin. Acest arc e făcut din ceramică sau, cu alte cuvinte, din porţelan. Savanţii noştri au descoperit încă de acum vreo 15 ani că anumite feluri de ceramică au proprietatea unei deosebit de mari elasticităţi.

— Ştii ce, mi se adresă Andrei, am impresia că în viitor, chiar dacă nu vom mai folosi fierul, nu se va trăi chiar atât de prost.

Faţa lui Omeghin se ilumină de un zâmbet senin, dar el nu rosti nicio vorbă. Cu un gest oarecum teatral, gazda deschise larg uşa care dădea în sufragerie.

O lumină verzuie, aidoma cu aceea a lunii, cădea pe o masă strălucitor de albă, aranjată pentru micul dejun.

Privii în sus şi constatai că, în timpul absenţei noastre, cupola îşi schimbase culoarea: din albă, ea devenise de un verde viu, ca abajurul unei lămpi de birou.

— Vă rugăm să ne explicaţi şi nouă aceste minuni ale tehnicii luminii, mă adresai stăpânului casei.

— Materia plastică din care este făcută cupola – răspunse acesta privind în sus – lasă să treacă razele ultraviolete şi pe cele infraroşii. Adineaori, părându-mi-se că e prea cald, am reţinut cu ajutorul unui ecran verde razele solare.

Zâmbind satisfăcut, Omeghin se apropie de perete şi răsuci un comutator montat acolo. Cupola se lumină treptat, la început pe margini, apoi din ce în ce mai sus şi mai sus, până când, în sfârşit, camera fu inundată de strălucitoarele raze ale soarelui.

O nouă răsucire a comutatorului şi o culoare albastră se revărsă pe suprafaţa cupolei, de parcă deasupra noastră s-ar fi boltit cerul nopţii.

Urmară alte două răsuciri ale comutatorului. Cupola îşi schimbă culoarea, atârnând deasupra capetelor noastre ca un abajur portocaliu, pentru ca aproape imediat să prindă o nuanţă liliachie.

Era un caleidoscop de culori, cu totul neobişnuit.

— Cupola transparentă prezintă nenumărate avantaje, ne spuse gazda. Ştiţi şi dumneavoastră că nu întotdeauna e plăcută lumina orbitoare a soarelui. Storurile cer multă bătaie de cap, sunt nepractice şi în plus nu ne feresc nici de căldura prea puternică a razelor. De aceea m-am gândit să fac în grosimea transparentei materii plastice nişte canale capilare, prin care să circule, împinse cu aer comprimat, lichide de diverse culori. În funcţie de poziţia comutatorului, este trimis în sus un „stor" lichid, fie verde, fie albastru, fie portocaliu, care absoarbe razele calorice... Dar – îşi întrerupse el explicaţiile – acum să mergem la masă.

Pesemne că Omeghin nu locuia singur în casa lui construită din materie plastică. În absenţa noastră cineva aşezase masa. Dar, în timpul micului dejun, nimeni dintre locatarii casei, în afară de gazdă, nu apăru în sufragerie.

Mă uitam pe furiş la Andrei, care studia cu îndărătnicie vesela şi tacâmurile, în speranţa că doar, doar va descoperi pe masă vreun obiect metalic. Străduniile lui rămaseră însă fără succes. Lingurile, furculiţele, până şi cuţitele erau făcute dintr-un material special foarte dur şi de culoare verzuie aducând puţin cu nefritul.

Andrei încercă pe deget tăişul unui cuţit şi iată-l privind stingherit o tăietură adâncă.

Carafele şlefuite, cupele asemănătoare cu cele de cristal, paharele cu străluciri de opal, farfuriile făcute parcă din sidef, toate erau din materie plastică. În mijlocul mesei, într-o vază, era aşezat un proaspăt buchet de trandafiri de culoarea şampaniei. Ridicai de pe faţa de masă o petală şi cu acest prilej descoperii că florile sunt de asemenea artificiale, deşi miroseau ca şi cele naturale.

Omeghin luă ţigara oferită de Andrei şi, fără grabă, scoase din buzunar o cutiuţă turtită şi colorată. Eu şi Andrei ne înviorarăm pe dată: rotiţa brichetei nu putea fi decât de oţel...

Gazda apăsă pe un buton şi din cutiuţă ţâşni o flacără albăstruie. Dând drumul unei spirale de fum, Omeghin spuse:

— Am observat cum aţi tresărit. V-aţi gândit probabil: „L-am prins cu mâţa-n sac!". Cu toate acestea, prinsoarea tot eu o voi câştiga, pentru că această brichetă n-are nici piatră, nici rotiţă şi funcţionează pe bază chimică,

prin combinarea a două picături de lichide diferite, din care rezultă scânteia. Sper că v-aţi convins acum că în casa mea nu există nicio bucăţică de metal?

— Nu ştiu, răspunse sceptic Andrei. Poate că în grosimea materiei plastice se ascunde o carcasă metalică. Deşi nu sunt arhitect de meserie, nu-mi pot totuşi imagina cum poate să existe între două etaje un planşeu fără grinzi. Şi spunând aceasta, el lovi cu tocul în podea. Ştiu că uneori materia plastică se armează pe dinăuntru cu o plasă metalică. Poate că şi aici...

— Îmi permit să vă încredinţez... începu Omeghin.

Apoi, ca şi cum s-ar fi scuzat, adăugă:

— Înţelegeţi, e foarte plictisitor pentru un om cu o fire ca a mea să fie doar paznicul acestei case-muzeu... De aceea mă ocup şi cu unele experienţe de laborator.

— Ce fel de experienţe?

— Diverse, răspunse evaziv Omeghin. Doar sarcina mea principală este aceea de a experimenta durabilitatea materiilor plastice şi posibilităţile lor de aplicare practică, iar în privinţa asta, timpul constituie unul dintre factorii primordiali.

Îmi aduc aminte că savanţii au descoperit, cu mulţi ani în urmă, o minunată materie plastică pentru piesele de radio; ea căpătă denumirea de „polistirol", iar atât proprietăţile electrice cât şi rezistenţa ei mecanică erau ideale. Multe firme europene au pus în vânzare aparate de radio ale căror lămpi aveau postamentul făcut din polistirol. După doi ani însă se renunţă la acest fel de lămpi, întrucât se dovedi că postamentele de polistirol s-au prefăcut în praf, dovedind astfel că acest material nu rezistă timpului şi că îmbătrâneşte prea repede.

— În cazul acesta, poate că şi de casa dumneavoastră se va alege praful, remarcă ironic Andrei, privind pardoseala.

— De asta nu mi-e teamă, deoarece acum, devenind mai înţelepţi, silim materiile plastice să îmbătrânească artificial, într-un interval de timp redus şi în condiţiile unor experimentări de laborator. Aveţi cumva impresia că în această privinţă metalul e mai sigur? Amintiţi-vă, adoratori ai metalului, că acelaşi lucru s-a petrecut cândva cu aliajul de magneziu care poartă numele de „electron". Fiindcă era uimitor de uşor şi durabil, unii aveau chiar de gând să fabrice din el avioane; din electron au fost fabricate numeroase aparate, dar, peste câtva timp şi ele s-au prefăcut în pulbere, transformându-se în acea sare de magneziu pe care medicii o recomandă ca purgativ. Iată care este soarta lăudatului dumneavoastră metal! În schimb, noile feluri de materie plastică pe care le vedeţi în jurul dumneavoastră sunt foarte rezistente. Lor nu le poate dăuna nici măcar acţiunea acizilor sau a

bazelor. Ca atare, materialul meu e mult superior fierului care, tratat cu o picătură de acid, rugineşte într-o clipă şi se frânge.

Schimbai cu Andrei o privire.

— Tocmai în legătură cu asta, voiam să-ţi spun ceva, tovarăşe Omeghin, mă adresai gazdei noastre. Am descoperit pe butoanele automobilului nostru o coroziune ciudată şi atât de puternică încât unele butoane au crăpat

Omeghin ne aruncă o privire batjocoritoare:

— Iată o nouă mărturie a faptului că nu ştim să ne folosim de metal.

— Iertaţi-mă, vă rog, spuse Andrei, întinzând lui Omeghin o bucată de minereu găsită în tabără. Cineva ne-a lăsat din întâmplare această mostră. N-aţi întâlnit niciodată un asemenea minereu?

— Ce-i asta?

— Minereu de rubidiu, lepidolit.

Omeghin luă piatra, o privi cu atenţie, o jucă în palmă, şi, restituind-o lui Andrei, spuse zâmbind:

— Cât de mult îmi iubesc casa eliberată de orice fel de metal!

Pesemne că lui Andrei îi păru oarecum ciudat că alunecaseră, atât de neaşteptat, pe o altă pantă a discuţiei.

— Da, dar nu-i nimic de făcut, spuse Andrei cu un prefăcut regret. Chiar alături de domeniul dumneavoastră se găseşte un strat de minereu de fier. Nu-i deloc exclus ca, în scurtă vreme, pe locul acestei case făcută din materii plastice să se înalţe... un furnal.

Omeghin protestă făcând un gest cu mâna:

— Ce-s vorbele astea! Ce nevoie aveţi de fierul ăsta pe care o mie de cauze îl distrug atât de repede, îl distruge apa, vântul, gerul, acizii şi bazele. Se opri, de parcă ar fi fost gâtuit de emoţie. Nu, asta nu se va întâmpla! Voi găsi eu un mijloc... Voi şti eu cum să-i conving pe toţi.

Omeghin se ridică din fotoliu şi adăugă obosit:

— Poţi oare să renunţi la toate astea?

Se apropie de perete şi trase în jos pârghia.

— Priviţi, întinse el mâna.

Vopseaua care umplea tuburile capilare începu să se scurgă încet, la început din cupolă, apoi din ziduri. Pereţii se luminară din ce în ce mai mult, până când deveniră transparenţi ca nişte uriaşe şi strălucitoare sloiuri de gheaţa.

Andrei tresări şi-mi strânse mâna.

Îţi făcea impresia că pereţii s-au dizolvat în văzduh făcându-ne să ne găsim deodată într-un loc descoperit.

În faţa noastră se desfăşura majestuoasa panoramă a regiunii de la poalele Uralului: pajişti, zăvoaie argintii de sălcii, împrejmuind lacul, colinele verzi-fumurii, strălucirea Camei şi malul ei abrupt cu terase de calcar care coborau spre apă. Pe toate acestea le vedeam prin aproape imperceptibilul abur al peretelui transparent.

Omeghin se apropie de noi şi privi visător norii care pluteau deasupra râului.

— Lucrez acum la înlocuirea metalului în cele mai importante părţi ale maşinii.

Îşi vârî mâna în buzunarul lateral al hainei şi scoase de acolo o eprubetă conţinând un lichid incolor. Probabil că aceasta era eprubetă pe care o văzusem pe ecranul transparent, format de pânza cortului.

— Aici am bitumenul pe care am reuşit să-l descopăr lângă colinele acelea, şi în timp ce ne spunea acestea, el ne arătă eprubeta, ţinând-o în zare. Nădăjduiesc că el îmi va da posibilitatea să obţin obiecte uşoare ca puful şi dure ca diamantul. Omeghin spuse toate acestea fără să-şi desprindă de pe îndepărtatele coline privirea-i gânditoare.

Atinsei umărul lui Andrei, făcându-i semn că e timpul să plecăm. Eram ferm convins că Omeghin n-are nicio legătură cu bucata de lepidolit găsită de noi.

6. POVESTEA CELOR DOI COCOŞI

În vremea aceasta, Sandro se îndrepta spre oraş. (Mai târziu, el ne-a povestit în amănunt toate aventurile sale).

Din când în când, se oprea să şteargă praful de pe grilele care acopereau pâlniile absorbante şi ca să noteze indicaţiile date de raza albastră.

Geamantanul îl trăgea înainte, ca un câine care adulmecă vânatul. Sandro lua pentru prima oară parte la experienţe de genul acesta şi nu putea să înţeleagă cum această tremurătoare linie albastră de pe ecran îl determină să meargă după cum îi poruncea ea. Încercase să se abată din cale şi să scurteze drumul printr-o pădurice, unde nu era prea cald, dar imediat linia devie într-o parte, impunându-i s-o ia prin praful şoselei. Umbla ca hipnotizat!

Era interesant de ştiut, unde îl va aduce pe Sandro mirosul tuberozelor.

„Tube... roza" – ciudat nume! Sandro încercă să-şi închipuie cum arată această floare. Poate seamănă cu un trandafir.

Căldura devenea din ce în ce mai înăbuşitoare.

Fruntea lui Sandro era plină de sudoare. „Al naibii de greu e geamantanul ăsta! Experienţă mi-a trebuit!" îşi zicea el înciudat. „Suava mireasmă a tuberozelor nu-i mai dă pace", repeta el fraza care îl obseda mereu.

Sandro nu-şi putea aminti de unde-i versul acesta. Mireasmă suavă... O asemenea expresie nu există într-o clasificare ştiinţifică! Sandro citise în instrucţiunile pentru folosirea aparatului că mirosurile se împart în şase clase: aromate, de flori, de fructe, gudronate, de putregai şi de ars. Aşadar tuberoza face parte din categoria a doua.

Deodată, raza albastră se smuci ca pluta undiţei atunci când peştele muşcă din momeală. „Aha, pesemne am ajuns la ţintă", gândi Sandro. Se opri şi-şi ridică privirea de la pământ.

Pe prispa unei căsuţe şedea un bătrân baştchir, cu o barbă căruntă şi rară; pe cap purta o tiubeteică[23] neagră. Pufăind din lulea, el se uita uimit la omul care mergea pe drum cu ochii aţintiţi la un geamantan.

— Bună ziua, moşule! îl salută Sandro. N-ai văzut cumva trecând pe-aici o fată pe motocicletă?

Bătrânul îl privi cercetător pe Sandro şi răspunse rar, plin de gravitate:

— Meseria noastră nu ne îngăduie să ne uităm după motocicletele altora; avem destule de-ale noastre, şi bătrânul făcu un semn în direcţia unui morman de motociclete ruginite, capturate în timpul războiului şi care acum zăceau în dezordine, pe pământ.

---

[23] Tiubeteică – tichie de formă hexagonală, purtată de popoarele Asiei Centrale (n.t.)

Sandro privi în jurul său. De jur-împrejur, drumul era înţesat de maşini stricate. Aici se aflau motociclete cu ghidoane rupte, sau care mai aveau doar un rest de roată, automobile blindate scoase din funcţie, tancuri carbonizate şi ruginite. Toţi aceşti monştri învinşi şi deveniţi inofensivi, îşi aşteptau pesemne rândul ca, în flacăra cuptoarelor de topit să fie purificaţi de blestematul lor stigmat – crucea încârligată – şi, transformaţi în metal curat, să umple lingotierele. Era depozitul de fier vechi al uzinei „Pricamscaia stal", lucru pe care-l puteai citi pe o mică tăbliţă emailată, iar dedesubt era adăugat „Secţia experimentală".

„Ce fel de experienţe s-or fi făcând oare cu acest metal ruginit, acum, după ce-au trecut atâţia ani de când a încetat războiul? se întrebă Sandro. De altfel, mă îndoiesc că bătrânul paznic ştie despre ce-i vorba".

— Într-adevăr, ai o gospodărie mare, moşule, spuse Sandro şi, aducând iarăşi vorba despre ceea ce-l interesa, adăugă: Ochii însă îţi sunt ageri, ca la un vultur de stepă: toate le vezi. Cum se face atunci că n-ai observat fata?

— Ce-i drept, a fost pe-aici una care a pus un petec la o cameră. Pe aici sunt atâtea cuie, câţi ghimpi are un arici. Ce-a căutat, aia a şi găsit. Cine a pus-o să meargă chiar pe lângă maşini? bodogăni supărat bătrânul, trăgând din luleaua stinsă. Drumul ăl bun e mai încolo.

Sandro se apropie de răspântia şoselei şi-şi privi aparatul, căutând să vadă încotro s-o apuce. Raza aparatului însă se purtă într-un fel ciudat: devia ba într-o direcţie, ba într-alta. Pe care drum să fi dispărut motociclista? El se înapoie la căsuţa paznicului şi se aşeză pe treptele pridvorului ca să se odihnească şi să chibzuiască situaţia ivită. Îşi deschise blocnotesul, pregătindu-se să-şi înscrie observaţiile, dar se opri şi căzu pe gânduri.

Va trebui oare să-şi încheie cu aceasta cercetările? Ce să facă? Cu siguranţă că acum tovarăşii săi caută din nou rubidiul, iar el aleargă după o fată. Dar pentru ce au atâta nevoie de rubidiu? Se spune că el se întrebuinţează ca şi cesiul la celulele fotoelectrice. Iar celulele fotoelectrice joacă în prezent un rol foarte mare în economia naţională. Ele sortează automat piesele, după culoarea şi volumul lor. Când se întunecă, ele aprind singure pe străzi felinarele. Fără celule fotoelectrice nu poate exista nici cinematograf sonor, nici televiziune, nu pot funcţiona anumite aparate optice. Chiar şi în aparatul lui Sandro există două celule fotoelectrice. Mai poate progresa tehnica fără aceste strălucitoare balonaşe? Se înţelege că nu. Într-adevăr, rubidiul şi cesiul sunt două metale de care sunt legate posibilităţile unei noi folosiri a energiei intraatomice.

Nu, nu întâmplător au plecat prietenii săi să caute acest metal preţios. Iar Sandro e şi el alături de ei: Numai că... unde o fi dispărut motociclista? Cum s-o găsească? Încotro s-o apuce: la dreapta sau la stânga?

Bătrânul, care tot timpul se uitase pe furiş la Sandro, îşi îndreptă tiubeteica şi întrebă cu bunăvoinţă:

— O cauţi pe fată, dar nu ştii încotro să mergi? Ţi-aş fi spus cu plăcere, dar n-am băgat de seamă când a plecat.

Sandro scoase din buzunar o hartă. Voia să ştie încotro duce şoseaua. De altfel, se gândea că ar fi mai bine să se întoarcă. O clipă, i se păru că tot ce face e chiar ridicol. De ce aleargă ca un câine pe urma vânatului? Să nu se găsească pentru Sandro o altă sarcină, mai ca lumea? Dar în aceeaşi clipă îşi şi alungă cu ciudă acest gând. Orice acţiune pe care o începea, Sandro o ducea întotdeauna la bun sfârşit. Nici Victor Sergheevici şi nici Andrei n-au bănuit vreodată că aparatul lor poate descoperi un om la o distanţă atât de mare. Pesemne ei credeau că mirosul nu persistă pe pământ prea multă vreme. Sandro însă o va găsi pe motociclistă. El va demonstra acestor inventatori că nici ei înşişi nu cunosc încă toate posibilităţile aparatului pe care l-au construit. Totuşi, pe care drum s-o apuce?

Trecură câteva clipe în tăcere.

Bătrânul îl privea, zâmbind cu viclenie.

— Fata are o motocicletă. Nu-i tocmai o treabă uşoară să dai de urma ei, spuse în sfârşit bătrânul. Am să-ţi povestesc un basm despre doi cocoşi şi acesta te va povăţui ce să faci.

A fost odată un bătrân băşchir care avea doi cocoşi. Unul negru şi altul alb. Băşchirul era sărac şi cum era flămând, se gândi să taie unul dintre cocoşi. Dar pe care din cei doi? De-l va tăia pe cel alb, celui negru îi va fi urât să trăiască singur, de-l va tăia pe cel negru, celui alb îi va fi urât. S-a dus atunci băşchirul la cel mai bătrân om din ulus.[24]

„Spune-mi, înţeleptule, pe care dintre cocoşi să-l tai?"

Mult timp se gândi cel mai înţelept dintre bătrâni, se gândi un ceas, se gândi două, apoi spuse:

„Întoarce-te acasă şi mâine să vii la mine odată cu ivirea zorilor. Atunci o să-ţi dau răspunsul."

A doua zi, soarele se ridicase mult în înaltul cerului, când băşchirul se înfăţişă în faţa înţeleptului şi întrebă:

„O, înţeleptule, spune-mi pe care dintre cocoşi trebuie să-l tai?"

„Pe cel negru", răspunse înţeleptul.

---

[24] Ulus – sat băşchir (n.t.)

„Dar atunci celui alb îi va fi urât."
„Ducă-se dracului, n-are decât să-i fie!"

— Spune-mi, aşadar, care drum vei alege? întrebă bătrânul, zâmbind cu viclenie.

Sandro râse, sări în picioare, strânse cu ambele mâini mâna bătrânului şi, înşfăcându-şi valiza, porni pe şosea.

„Grozavă poveste mi-a ticluit bătrânul despre cei doi cocoşi, gândea Sandro, în timp ce mergea spre oraşul până la care mai erau vreo trei kilometri. Într-adevăr, adeseori în viaţă se întâmplă la fel: când ai de ales între două lucruri aproape identice nu te poţi decide pentru niciunul din ele. În asemenea cazuri, e bine să-ţi aminteşti de înţeleptul basm al bătrânului başchir. Trebuie să acţionezi – iată care-i concluzia de căpetenie."

Curând, Sandro zări clădirile albe ale oraşului care se ridicase nu de mult timp în acest ţinut de la poalele Uralului. Îşi primise numele de Belogorsc[25], datorită unui munte de calcar, la poalele căruia fusese construit. Era un oraş mic, dintre acelea care se înalţă într-un răstimp uimitor de scurt aproape de marile şantiere industriale, iar apoi se dezvoltă odată cu creşterea întreprinderilor respective. Chiar din primul moment al apariţiei, o asemenea aşezare poartă trăsătura oraşului sovietic.

Sandro ajunse la încrucişarea a două mari străzi asfaltate, străjuite de tei tineri. Un miliţian în veston, cască şi mănuşi albe, arăta spre dreapta, apoi se întoarse brusc şi, cu o mişcare lentă, întinse mâna în direcţia străzii principale. Lui Sandro i se păru că raza albastră repetă gesturile miliţianului: la început ea arătă spre dreapta, apoi spre stânga şi, în sfârşit, se opri, alungindu-se în direcţia străzii principale.

Sandro rămase descumpănit: el se apucă să întoarcă geamantanul în toate părţile, dar raza albastră tremura şi oscila nehotărâtă. Miliţianul arunca priviri bănuitoare spre omul cu geamantan.

„Ce să fac?" se întrebă mirat Sandro, dar apoi, amintindu-şi de cei doi cocoşi, porni hotărât pe strada din dreapta.

Merse câtva timp şi, deodată, se opri înmărmurit.

În faţa lui se înălţa o uriaşă clădire de culoare trandafirie. O largă scară de marmoră ducea către portalul împodobit cu coloane impunătoare. De-a lungul ei faţada era împodobită de ornamente din fontă turnată. Grilajele balcoanelor, cornişele, balustradele erau şi ele turnate tot din fontă. „Să fie oare posibil ca dintr-un material ca acesta să se poată lucra frunze şi flori atât de fine?" se întrebă uimit Sandro. Auzise el multe despre minunatele

[25] Belogorsc în limba rusă înseamnă munte alb (n.t.)

obiecte fabricate de turnătorii din oraşul Casli, a căror măiestrie era vestită în lumea întreagă. Împodobind clădirea astfel, turnătorii acestui oraş de la poalele Uralilor se întrecuseră pe ei înşişi. Mult timp, Sandro nu-şi putu lua privirea de la această minune a finisajului artistic.

„Cred că până şi Omeghin, adeptul materiilor plastice, din care pretinde că se poate face orice, va fi nevoit să recunoască neasemuita perfecţiune a acestei minunate lucrări în... fontă, gândi Sandro. Asta înseamnă că toate materialele sunt bune, dacă sunt folosite cu iscusinţă."

Cu toate astea, încotro să pornească?

Sandro ieşi pe un bulevard. Printre crengile abia înfrunzite ale copacilor, se zărea pata albastră a unui iaz artificial. Apropiindu-se mai mult, el văzu o mică insulă. O fântână arteziană construită pe această insulă arunca, la o înălţime de aproape 20 de metri, un puternic şuvoi de apă, care acolo sus, se spulbera în miriade de picături care scânteiau în soare.

Şuvoiul ţâşnea din mijlocul unui grup sculptural înfăţişând câţiva tineri înotători, ce erau gata să se cufunde în apă. Figurile erau făcute dintr-un oţel inoxidabil, de o deosebită calitate. Sub ploaia havuzului, siluetele băieţilor păreau acoperite cu mercur.

„Ce minunat lucru au făcut, gândi Sandro, şi unde mai pui că aceste obiecte nu se tem de apă."

În clipa aceea, raza de pe ecran începu să prezinte simptome de nelinişte. Cu fiecare pas al lui Sandro, ea creştea tot mai mult, până când atinse marginile ecranului.

Tânărul tehnician privi în jurul său. Stătea în faţa unui gard viu din tufe înflorite, în dosul căruia, pe o mică estradă, umbrită de o uriaşă umbrelă din pânză înflorată, se înşiruiau câteva elegante mesuţe de cafenea.

La una din ele, şedea o tânără fată drăguţă, îmbrăcată într-un costum sport. Raza albastră arăta în direcţia ei.

„Ea e, fără nicio îndoială, gândi Sandro. Îndată voi afla totul. Fata îmi va spune unde a găsit piatra aceea".

Sandro privi ecranul şi constată că linia luminoasă începu să alunece într-o parte. Ce mai e şi asta?...

Vasăzică nu era tocmai uşor să găseşti un om cu ajutorul razei albastre. Sandro aruncă geamantanului o privire plină de reproş, dar în aceeaşi clipă, ciuli urechea. De după colţul străzii se auzi păcăniturile unei motociclete. Vântul gonea petice de hârtii de-a lungul trotuarului. Raza albastră se târî încetişor în întâmpinarea vântului. Zgomotul deveni mai puternic şi, de după colţ, ţâşni un băieţandru de vreo 12 ani, pistruiat şi cârn, călare pe o motoretă de copil.

Sandro se înfurie: „La ce naiba or mai fi născocit şi jucăria asta!"

„Dar ce au a face toate acestea cu tuberozele? gândi el, văzând cum raza albastră îl urmează pe tânărul motociclist. Poate că indexul tuberozei coincide cu indexul benzinei din rezervoarele motocicletelor?"

Dar nu. În urma băieţandrului mergea o fată.

Apoi, aparatul începu să facă năzbâtii din ce în ce mai mari. Raza albastră indica fiecare fată ce trecea pe lângă Sandro.

„Asta-i pur şi simplu bătaie de joc! se înfurie Sandro. Teribil aparat universal, n-am ce zice! Nu-i de mirare că n-am găsit rubidiul nici până-n ziua de azi."

Necăjit, Sandro răsuci comutatorul şi porni obosit de-a-lungul trotuarului. Deodată, el simţi un parfum puternic de tuberoze. Părea că tot aerul e impregnat de aroma lor. Sandro îşi aminti că toate corpurile mirositoare au molecule destul de mari şi cu o considerabilă greutate specifică. Tânărul zâmbi, gândindu-se că un miros atât de puternic îl poţi simţi chiar şi cu un „nas neînarmat", fără să ai nevoie de niciun aparat. În fond, de ce nu? Se spune doar „ochi neînarmat".

De unde o fi pornind însă mirosul acesta?

Sandro se opri şi, în spatele strălucitoarelor vitrine ale unui elegant magazin, văzu un afiş viu colorat:

„Ne-a sosit parfumul „Tuberoze". Grăbiţi-vă să vă procuraţi un flacon."

Sandro împinse uşa. În dosul tejghelei se afla o fată surâzătoare, semănând mult cu sportiva pe care o văzuse la cofetărie cu o jumătate de ceas în urmă. Tânărul se apropie nehotărât de vitrină şi începu să studieze flacoanele cu etichetele multicolore.

— Vă recomand parfumul „Tuberoze". E cel mai la modă, se adresă fata cumpărătorului. Toţi îl cer.

Sandro nu ştia ce să facă; deodată însă, cu totul pe neaşteptate chiar pentru sine însuşi, se auzi spunând:

— Daţi-mi, vă rog, o mostră. Am nevoie de ea pentru cercetări ştiinţifice.

Fata îl privi surprinsă şi în ochi îi jucară scântei şăgalnice.

— E cel mai frumos dar, spuse ea, împachetând „mostra" într-o hârtie roz.

7. LUMINIŢA RĂTĂCITOARE

Cu capul plecat şi ducând cu greu geamantanul, Sandro se îndrepta spre tabără. Se făcuse întuneric de-a-binelea când, părăsind şoseaua, el urmă cărăruia ce străbătea o rarişte. Strălucind în întuneric, raza albastră îi indica drumul de înapoiere. Sandro hotărâse să-şi continue experienţa. Doar trebuia să verifice cât timp persistă pe sol un miros.

Fu nevoit să arunce flaconul cu parfum, deoarece, deşi închis ermetic, mirosul tot mai răzbătea, împiedicând cu desăvârşire folosirea aparatului.

Linişte. Doar vântul foşnea printre frunze. Sandro abia îşi mai mişcă picioarele. Ce mult mai avea de mers până la tabără!

În faţa lui, printre tufele de alun, licări raza unei lanterne. Cine s-o fi ascunzând în tufiş? O umbră nelămurită se agită. De emoţie, inima începu să-i bată cu putere în piept. Lui Sandro i se păru că prin frunzişul rar desluşeşte ghidonul unei motociclete.

*

— Nu, nu putem cere aparatului să descopere un metal ale cărui indicii nici măcar nu se găsesc prin locurile astea, rosti nemulţumit Andrei şi răsuci comutatorul. Trebuie să recunoaştem că până în prezent căutarea rubidiului n-a dat niciun rezultat.

De după tufişuri, apăru capul lui Sandro.

— Duceţi-vă dracului cu aparatul vostru cu tot, spuse acesta necăjit şi puse jos geamantanul.

*

Mergeam printr-o luncă. Din depărtare se auzea orăcăitul broaştelor. Aerul era îmbălsămat de miresmele florilor, de mirosul ierbii, de acela al apei. Mă gândii că nici chiar aparatul nostru n-ar putea analiza toate mirosurile pe care le aducea de departe calda boare a nopţii.

Motocicleta noastră era stricată: se rupsese un bulon de la bucşa din spate. Ciudat! Un bulon la fel cu cel de la automobil! Duceam motocicleta de ghidon şi ea, ca un ţap încăpăţânat, ba rămânea în urmă, smucindu-mi-se din mâini, ba mă împingea în coapsă. Nădăjduiam să găsim un bulon potrivit, la depozitul de fier vechi provenit din capturi.

După vizita pe care o făcuserăm la vila lui Omeghin, am hotărât să continuăm căutarea rubidiului. În tot restul zilei, rătăciserăm cu aparatul prin diverse locuri, dar nu reuşisem să descoperim în acest raion nicio urmă a preţiosului metal. În faţa acestei situaţii, ne-am suit pe motocicletă şi am pornit înapoi. N-am străbătut însă bine nici doi kilometri că ni s-a şi stricat motocicleta.

— Am avut noroc că mergeam încet, povestea Andrei, păşind alături de Sandro. Imaginează-ţi şi tu: în bucşa din spate plesneşte deodată bulonul! Iar pe locul rupturii, descoperim acelaşi lucru...

— Ce înseamnă „acelaşi lucru"? întrebă nedumerit Sandro.

În loc de răspuns, Andrei lumină cu lanterna bucşa roţii. În dreptul proaspetei rupturi, bulonul părea acoperit de sânge închegat.

— Aceeaşi deteriorare ca şi atunci, la maşină, recunoscu Sandro.

— Parcă ar fi o boală, spuse morocănos Andrei.

Sandro râse în silă.

— Ei, asta-i prea de tot. Să mă ierţi, te rog, dar metalul nu-i un corp viu. Cum poţi spune despre el: s-a îmbolnăvit, s-a contaminat? Te pomeneşti că ai să spui: a răcit sau a căpătat guturai...

— Degeaba râzi, răspunse Andrei. Metalul poate să răcească, să se îmbolnăvească. Asemenea cazuri sunt cunoscute în ştiinţă. Odată – lucrul acesta s-a petrecut în secolul trecut – din Olanda a fost expediată la Moscova o mare încărcătură de cositor. Din pricina temperaturii scăzute şi din alte cauze, rămase necunoscute, cositorul „a răcit" în drum şi „s-a îmbolnăvit" cu adevărat. Când, sosind la Moscova, vagoanele au fost descărcate, în ele s-a descoperit o masă amorfă de culoare cenuşie. Din pricina „răcelii", întreaga cantitate de cositor s-a transformat în praf. Această „boală", care de altfel n-a fost încă cercetată cum se cuvine, a primit denumirea de „ciuma staniului". În plus, ea s-a dovedit a fi molipsitoare. Întâmplător, la unul dintre depozitele intendenţei, unde se păstrau pe vremuri nasturi soldăţeşti de

cositor, a fost adus un obiect contaminat de „ciuma staniului”. Rezultatul a fost că toţi nasturii s-au îmbolnăvit şi s-au prefăcut în pulbere.

— Ei, pare-mi-se că am ajuns la destinaţie, spusei.

În faţa noastră, se înalţă un munte negru, de o ciudată formă colţuroasă. Pe fondul albastru al cerului de noapte, se profilau colţii şi muchiile lui neregulate.

— Ia te uită, şopti Sandro, arătând drept înainte.

La poalele munţilor se agita o rază albastră, care apărea ba într-un loc, ba într-altul, asemenea unor lucori de pe mlaştini.

Ne apropiam, tăcuţi, de munte. În realitate, ceea ce ni se păruse un munte, era o movilă nu prea înaltă, pe al cărei povârniş se vedeau îngrămădite mormane de fier vechi. La lumina lunii, se putea distinge scheletul unui camion cu radiatorul sfărâmat, caroseria unui automobil blindat, roţi strâmbate şi turtite. Ceva mai încolo, zărirăm un tanc ciuruit care, prin poziţia sa, amintea un cal ridicat în două picioare. Cu turela spartă de explozia unui obuz, aşa cum se profila pe cer, el semăna cu un înspăimântător monstru preistoric.

— Un cimitir... şopti Andrei.

— Da de unde, astea-s hoituri – spuse tăios Sandro – hoituri de fier. Am trecut pe aici în timpul zilei...

Atenţia îmi fu din nou atrasă de rătăcitoarea luminiţă. De data aceasta, ea se aprinsese la dreapta tancului.

„Să fie oare paznicul care-şi cercetează domeniul?” gândii eu.

— Să mergem direct spre luminiţă! propuse Sandro. O să aflăm atunci despre ce-i vorba.

Andrei îşi înfipse degetele în umărul meu.

— Aşteaptă! rosti el înăbuşit.

Stăteam ciulind îngrijorat urechile. În depărtare se auzi un zăngănit surd şi un slab scrâşnet de fier. În tăcerea nopţii de vară, aceste zgomote răsunară deosebit de puternic.

Cu un calm accentuat şi prefăcându-mă a căsca, spusei:

— Bine, să mergem într-acolo.

Lăsând motocicleta în şanţul şoselei, pornirăm mai departe.

În jurul nostru domnea o linişte adâncă. Numai de undeva, de departe, se auzea ţârâitul greierilor. În ceaţa albastră a nopţii se zăreau siluetele uriaşe ale tancurilor şi maşinilor.

— Aţi văzut şi voi lumina? întrebă Sandro. Sau numai mi s-a năzărit mie?

Şi parcă drept răspuns, o rază străluci în întuneric şi pe dată se stinse la o mică depărtare de noi.

— O iau înainte, şopti sacadat Sandro. Peste o clipă, silueta sa alburie dispăru în ceaţa nopţii.

8. ÎN CIMITIRUL DE FIER

Şamsudinov, paznicul depozitului experimental de fier vechi, şedea pe pridvorul căsuţei sale şi dădea pe gât ultimele înghiţituri din kumâsul[26] tare pe care-l băuse.

Soarele apusese demult şi doar purpuriul amurg mai amintea ziua care se stinsese.

Pentru paznicul Şamsudinov, ziua aceea nu fusese prea bogată în impresii. Rareori se abătea cineva pe la depozitul de fier vechi. Doar o dată pe săptămână veneau acolo autocamioane. Muncitorii le încărcau cu motociclete stricate, cu caroserii turtite, cu resturi de tancuri. Apoi, lăsând paznicului frahturile, ei se urcau în maşini şi îşi vedeau de drum. Chiar ieri ajutase la alegerea fierului necesar unei uzine. Iar astăzi, nu văzuse în tot timpul zilei decât două persoane: pe fata cu motocicletă şi pe tânărul cu geamantan.

Şamsudinov se ridică de pe scaun şi, cu paşi nesiguri, se îndreptă spre uşă.

„Bun mai e kumâsul! gândi el. Îl simţi cum îţi curge prin toate vinişoarele."

Apăsă pe clanţa uşii, dar aceasta nu se deschise, de parcă ar fi fost încuiată pe dinăuntru. Paznicul o împinse cu tot corpul şi, în aceeaşi clipă, se prăbuşi cu uşă cu tot în interiorul camerei.

Aşa cum căzuse deasupra uşii prăbuşite Şamsudinov studia balamalele rupte pe care abia ieri le unsese ca să nu mai scârţâie; îşi zise pentru a doua oară: „Bun mai e kumâsul – uite ce putere îmi dă!"

Paznicul se ridică şi se aplecă deasupra uşii, gândindu-se s-o aşeze la loc. El o smuci de clanţă dar aceasta îi rămase în mână. Bătrânul o privi înmărmurit. „Nu, kumâsul nu-i bun, se gândi el. În felul ăsta, o să dărâm toată casa."

Şamsudinov se apropie de rezervorul cu apă de băut şi, aşezând sub robinet o cană, încercă să-l întoarcă. Robinetul însă se împotrivi. Bătrânul se înfurie, smuci cu putere mânerul robinetului, dar în aceeaşi clipă sări în lături scoţând un strigăt de uimire. Apa ţâşni ca un şuvoi din gaura rezervorului, în timp ce robinetul zăcea pe podea.

---

[26] Kumâs – lapte de iapă fermentat. (n t.)

Paznicul luă o căldare ca s-o aşeze sub şuvoi, dar toarta se rupse, rămânându-i în mână.

Apa curgea, inundând camera. Şamsudinov îşi aminti că sub pat se găseşte cufărul în care el îşi ţinea hainele de sărbătoare şi că acestea se pot uda. Apucă în grabă speteaza patului, vrând să-l dea în lături, dar bara de fier se frânse cu zgomot şi paznicul, alunecând, se pomeni pe jos.

— Nu, kumâsul nu-i bun, deloc nu-i bun!

Şamsudinov se ridică anevoie în picioare. Târşindu-şi papucii pe duşumeaua udă, el se duse la comutator şi aprinse lumina. Un tablou ciudat se înfăţişă înaintea ochilor săi: patul cu speteaza ruptă, rezervorul găurit din care tot mai curgea apa şi, smulsă din balamale, uşa care zăcea în mijlocul camerei...

*

Pe neaşteptate, luminiţa se stinse din nou. Unde să-l găsim pe bătrân la ora asta?... Doar trebuie până la urmă să ne reparăm motocicleta. Poate că Sandro îl va descoperi pe acest paznic al metalului ruginit.

Ne aşezarăm pe iarbă, în aşteptarea lui Sandro. Maşinal deschisei aparatul.

Privii dunga luminoasă şi de uimire rămăsei cu gura căscată. Raza, îndreptată spre depozitul de fier vechi, indica prezenţa rubidiului. Oare zăcământul preţiosului metal să se afle acolo, sub mormanul de fiare ruginite? Ştiam că, în mod obişnuit, rubidiul nu intră în aliajele oţelului şi ca atare nu poate să fie în grămada de fier. Şi totuşi era acolo, sub pământ... Trebuia să verific... Fără întârziere, chiar în clipa aceea!...

— Andrei, să mergem! strigai.

Iarţev se ridică în silă şi porni supus, alături de mine...

...A fost o călătorie fantastică. Ne înconjura o pădure de fier. Drumul ni-l închideau bucăţi de metal bizar închircite. Părea că înaintăm printr-o taiga unde furtuna smulsese din rădăcini şi prăvălise în toate părţile copaci uriaşi. Ne căţăram peste sfărâmatele şi strâmbele ţevi de tun ale tancurilor, ne încurcam printre scheletele diverselor maşini, ne strecuram printre lianele otgoanelor şi ale cablurilor ruginite.

Andrei mergea în urma mea, mormăind nemulţumit. El nu putea înţelege deloc pentru ce e nevoie ca, în miezul nopţii, să ne învârtim printre fiarele astea vechi.

Pretutindeni în jurul nostru, oriunde îndreptam lumina lanternei, apăreau pe blindajul maşinilor şi al tancurilor distruse cruci încârligate vopsite în alb, asemănătoare unor oribile spectre.

Raza albastră se mări din ce în ce mai mult, vrând parcă să se reverse peste marginile ecranului. Aici trebuie să fie ceea ce căutăm!

Mă oprii şi, privind mai atent, văzui o maşină distrusă de un obuz: dâra luminoasă indica automobilul. Printr-o deschizătură, pătrunserăm în interiorul lui.

În cutia de fier era frig şi umed. Rugina mâncase întreaga podea. Aşezai aparatul de-a dreptul pe pământ şi stinsei lanterna pentru a vedea mai bine raza albastră. În întunericul ce se făcu, dâra cea subţire de pe rotundul ecran începu să lumineze orbitor.

— Ei? întrebă Andrei cu răceală. Asta ce mai înseamnă?

— Priveşte indexul!

Andrei privi scala.

— Văd foarte bine... E „BS-435".

— Păi ăsta e rubidiul! spusei, încercând să-mi ascund bucuria şi, aprinzând grăbit lanterna, mă apucai să cercetez firele gălbui de iarbă care ieşeau din pământ.

Printre fiarele împrăştiate pe pământ, străluci în iarbă o picătură purpurie de sânge, iar lângă aceasta zărirăm risipii un praf strălucitor, asemănător sticlei fărâmiţate.

Andrei se aplecă în grabă şi, ridicând de jos un ciob de sticlă colorată, spuse:

— Să plecăm, Victore! Acum înţeleg totul. Priveşte – spuse el scormonind cu vârful ghetei pulberea de sticlă – ceea ce vezi nu e altceva decât sticlă de rubidiu; ea a nimerit aici de la cine ştie ce aparat... Aşadar – spuse Andrei zâmbind – ai descoperit într-adevăr un filon pe care-l putem propune pentru exploatare.

Tăceam amărât. Era un nou insucces. De altfel, ce am fi putut găsi în acest morman de fiare vechi?

— Nu-i nimic, mă consolă Andrei. În orice caz, ai demonstrat că aparatele noastre sunt în perfectă stare de funcţionare, sau cel puţin unul dintre ele. El descoperă rubidiul.

Aceasta era însă o slabă consolare.

— Ce v-aţi ascuns de mine? auzirăm de undeva de deasupra capului nostru glasul lui Sandro.

În tăcere, ne strecurarăm afară din maşină. Şi Sandro se înapoiase tot cu mâna goală. Nu reuşise să dea de urma omului care se tot învârtise cu o lanternă prin depozit. Luminiţa care ne atrăsese atenţia dispăruse.

Privii aparatul lui Sandro. Pe scală era aşezat indexul tuberozei. Sandro mă lămuri stânjenit:

— Acul indica chiar direcţia de unde se vedea luminiţa.

„Mare caraghios mai e şi Sandro ăsta! gândii. E oare posibil s-o caute şi acum pe această motociclistă? Îmi vine să cred că degeaba i-am îngăduit să utilizeze aparatul pentru căutarea necunoscutei. Acum numai la asta se gândeşte."

Rătăcirăm mult timp printre mormanele de fier vechi şi în cele din urmă pricepurăm că nu facem decât să ne învârtim în jurul aceluiaşi loc.

— Ne-am rătăcit! Ia te uită! spuse mirat Sandro, întorcându-se spre mine.

Tânărul tehnician stătea lângă afetul unui tun de mare calibru. Ţeava lui crăpată era îndreptată în sus, asemeni unui copac bătrân şi scorburos. Cu totul pe neaşteptate, Sandro se căţără pe această ţeavă, sprijinindu-se în crăpăturile metalului ruginit, şi privi în jurul său.

Dar nici de acolo nu zări nimic nou. Raza lanternei sale lumina doar mormane de metal distrus.

Sandro coborî şi se aşeză tăcut pe o şină ruginită. Andrei înnebunea de necaz.

— E pur şi simplu ridicol să te rătăceşti în cimitirul ăsta de fier vechi.

Iarţev scoase o busolă, dar în aceeaşi clipă se şi grăbi, stânjenit, s-o pună din nou în buzunar.

— Într-adevăr, în pădurea asta de fier, busola nu-ţi poate fi de niciun folos, îi spusei râzând.

Sandro se căţără, printre carcasele de fier, spre un tanc uriaş care se găsea la câţiva paşi de noi. Poate că de pe turela acestuia va reuşi să vadă drumul.

Când însă Sandro, vrând să ajungă sus, îşi puse mâna pe blindajul tancului, palmele aproape i se lipiră de suprafaţa lui. O acoperea o pastă lipicioasă. El îşi trecu degetul peste peretele tancului şi, în lumina lanternei, apăru o dâră strălucitoare de metal.

— Ce-o mai fi şi asta? se întrebă el mirat şi scrise litera „S" pe suprafaţa tancului acoperită cu o pastă roşiatică. Litera luci ca o oglindă.

Sărind jos, Sandro lovi din greşeală carcasa unui turism scund. Acesta se clătină din pricina loviturii şi pârâi din toate încheieturile. Odată cu el se mai clătină şi un alt schelet metalic. De sus, se rostogoli pe panta movilei masa de fier a unor şenile, şine, frânturi de blindaj, vuiră foile de fier subţiri şi groase de la caroseriile maşinilor, aripile, portierele, radiatoarele; zornăiră, rostogolindu-se, dulii de fier acoperite de roşeaţa ruginii.

Ne ghemuirăm într-un mic spaţiu dintre două maşini. Avalanşa de fier trecu pe lângă noi şi din nou se lăsă liniştea.

Sandro ne făcu semn să ne apropiem de el şi ne arătă ecranul. Raza aparatului se mărise brusc. Sandro o zbughi din loc şi se îndreptă grăbit după nişte urme invizibile.

— Uite ce isprăvi ne face! rosti nemulţumit Andrei. Tu i-ai dat aparatul, tu să tragi ponoasele. Am plecat luând cu noi un tehnician minunat şi ne vom întoarce acasă aducând un „posedat”. S-a nenorocit bietul Sandro!

Iarţev dădu deznădăjduit din cap.

Nu răspunsei nimic, amintindu-mi cum şi eu eram cât p-aci să păţesc acelaşi lucru, cu prilejul experimentării „Ochiului atotvăzător”. „Ce nu ţi se poate întâmpla în tinereţe!” gândii, simţindu-mă dintr-odată îmbogăţit de o vastă experienţă a vieţii.

Căutând să nu-l pierdem din vedere pe Sandro, înaintarăm prudenţi câteva zeci de metri şi, în cele din urmă, printre grămezile de fier vechi, văzurăm o pată luminoasă: era şoseaua inundată de razele lunii. Scăpaserăm în sfârşit din acest cimitir blestemat. Sandro şedea în vârful unui munte format din dulii de fier şi-şi întindea mâna drept înainte. Privii în direcţia pe care ne-o indica şi distinsei o siluetă întunecată. În faţa acesteia zăcea o lanternă.

Sandro se răsuci brusc. Duliile alunecară în jos şi, lovindu-se de blindaj, vuiră ca nişte clopote. Luminiţa dispăru într-o clipită.

Când vuietul stârnit de dulii se stinse, auzirăm pârâitul unei motociclete care se îndepărta.

*

Sfătuindu-ne, hotărârăm să amânăm pentru a doua zi căutarea buloanelor. Am fi putut înnopta la paznic, dar acesta dormea desigur la o oră atât de înaintată şi nu voiam să-l turburăm pe bătrân. Noaptea era nespus de călduroasă şi Sandro propuse să ne-o petrecem în păduricea din apropierea depozitului de fier vechi. Aşa şi făcurăm.

Stăteam culcat pe spate, cu mâinile împreunate sub cap, şi priveam cerul. Aveai impresia că pământul e învăluit într-o uriaşă pânză întunecată. Părea că prin sita deasă a acestei pânze se întrezăreşte strălucitoarea zi de mâine.

Cât de uriaş e universul şi cât de puţin îl cunoaştem! Dar în clipa aceea, mă interesau nu enigmele insulelor de stele ale Galaxiei, care străluceau în pulberea argintie a Căii Lactee, ci mă gândeam la experienţele, la insuccesele, la concluziile zilei de astăzi.

Izbuti-vom oare să descoperim rubidiul?

Cum de s-a putut ca aparatul nostru să simtă mirosul emanat de el în micul automobil, la o depărtare de câteva zeci de metri? După care urme ale acestui miros ajunseserăm la mult căutatul minereu? Probabil că o pală de vânt stârnise în aer pulberea sticlei sfărâmate de rubidiu.

Cât de departe se poate împrăştia mirosul? Privii dâra luminoasă a Căii Lactee şi-mi amintii de povestea unui marinar. Pluteau pe mare, departe de

ţărm, şi iată că, într-o noapte, simţiră mirosul fânului proaspăt. De unde putea ajunge până la ei acest miros? Abia a doua zi, acostând într-un port, marinarii văzură că pe unul din vapoare se încărca fân. Mirosul acestuia fusese simţit la o depărtare de zeci de kilometri.

Cât de multe lucruri sunt încă necunoscute! Cunoaştem la perfecţie legile de propagare a undelor radiofonice, dar nu ştim nimic despre felul cum se propagă mirosul. Iată un domeniu cu desăvârşire necercetat.

Adormeam. Gândurile mi se învălmăşeau. Pentru o clipă, pe jumătate adormit, îmi amintii de fata care-şi pierduse batista de mătase roşie. Ea să fi umblat prin depozit?... Dacă aşa stăteau lucrurile, înseamnă că am descoperit-o pe motociclistă nu după urmele mirosului, ci direct după moleculele lui răspândite în aer. Mireasma tuberozelor fusese probabil purtată până la aparatul nostru.

Tovarăşii mei dormeau demult. În conştiinţa mea îngreunată de somn, sforăitul lui Sandro se contopi cu zgomotul motocicletei ce se îndepărta. Nimic altceva nu mi-a mai rămas în minte. Linişte... Somn...

9. NOI ENIGME

Noaptea ne-am odihnit bine, aşa încât dimineaţa ne trezirăm plini de voie bună. Mai înainte de toate, hotărârăm să trecem pe la paznic ca să-i cerem buloane pentru motocicletă.

Şamsudinov era într-o dispoziţie proastă. Când sosirăm la el, tocmai făcea ordine prin cameră şi fără mult chef ne povesti ce i se întâmplase în ajun.

Povestirea lui părea atât de neverosimilă, încât Sandro îl sfătui pe paznic să mai doarmă puţin.

Jignit, Şamsudinov ne arătă în tăcere un colţ al încăperii unde erau îngrămădite sfărâmăturile patului, robinetul, balamalele rupte ale uşii, clanţa şi toarta căldării.

Luai una din bucăţi şi o cercetai cu atenţie. Nu putea fi nicio îndoială: era aceeaşi rugină roşiatică. Îmi amintii de „ciuma staniului" despre care ne vorbise Andrei şi de alte boli ale metalului. Dar dacă în acest oraş mort al fierului, unde s-a strâns atâta rugină, s-a născut o nouă „boală" a metalului, o formă specială a coroziunii, care să se răspândească cu aceeaşi iuţeală ca şi ciuma staniului?

Tustrei ne privirăm, fiecare încercând să ghicească gândurile celuilalt. În aceeaşi clipă, Sandro descoperi sub masă un flacon de sticlă verde.

— Ce băutură o mai fi asta? întrebă el, uitându-se în lumină la conţinutul flaconului. Înăuntru se zăreau resturile unui lichid uleios.

Şamsudinov ne lămuri că folosea acest „ulei" la ungerea balamalelor şi a tuturor obiectelor metalice pe care le găsise în jurul său.

Luai din mâna lui Sandro flaconul, şi când scosei dopul ermetic, mă izbi un miros de acid azotic şi camfor. Turnai pe o bucată de fier câteva picături din acest lichid. De îndată, suprafaţa fierului fu acoperită de nişte băşici gălbui, care nici n-apucau bine să apară, că le şi vedeai cum se sparg. Când luai în mână bucata de fier şi încercai s-o îndoi, ea crăpă exact în locul unde se iviseră băşicile neobişnuitei rugini.

— De unde a luat paznicul acest flacon? întrebai.

— Zice că l-a găsit la depozit, răspunse Sandro, după ce-l cercetă amănunţit pe bătrân. Zăcea pe pământ, printre mormanele de fier vechi.

— Vasăzică presupunerile noastre privitoare la „ciuma fierului" s-au dovedit a fi neîntemeiate, interveni gânditor Andrei.

El răsuci butonul aparatului şi-l reglă în aşa fel, încât să obţină maximul de deviaţie a razei care indica flaconul cu reactiv. Obţinând un nou index, Andrei îl şi înscrise în caiet.

Întorcându-ne în tabără, văzui că în apropierea cortului nostru se afla un automobil necunoscut, de un model pe care nu-l mai văzusem până acum.

Era o limuzină scundă, care avea o formă aerodinamică şi o extraordinară culoare aurie. Îmi trecui mâna cu gingăşie (dacă mă pot exprima astfel) pe marginile ei lustruite şi, spre marea mea uimire, constatai că sunt făcute din metal curat, nevopsit cu nimic.

„Să fie oare un oţel inoxidabil?" Plin de respect, trăsei cu coada ochiului la buloane, ale căror capete aurii se zăreau în jurul bucşei. Probabil că asemenea buloane n-ar fi ruginit chiar dacă le-aş fi uns cu reactivul găsit de noi.

— Vă interesează automobilul? auzii un glas binevoitor şi, ridicând privirea, văzui un om mic de stat şi corpolent. Purta cizme şi în mână ţinea o puşcă de vânătoare cu două ţevi. El era, pesemne, acela care venise cu maşina.

Omul se înclină ceremonios.

— Îngăduiţi-mi să mă prezint: Covali, inspector al acestui depozit. Am venit să văd cum mai stau lucrurile pe aici. Observ că v-a plăcut maşina. Într-adevăr, exemplarul e extraordinar. A fost construit după o comandă specială în uzina de automobile din Sverdlov, din metalul uzinei noastre: „Pricamscaia stal."

— Permiteţi-mi să cercetez mai amănunţit maşina dumneavoastră, îl rugai eu, după ce-i explicai cine suntem şi ce facem pe acele meleaguri.

Covali acceptă din toată inima.

— Poftim, poftim, spuse el, înţeleg foarte bine interesul pe care-l aveţi faţă de această maşină. Doar avem amândoi aceeaşi îndeletnicire. Dumneavoastră căutaţi metalul, iar eu am grijă ca el să fie bine păstrat.

Îndreptai aparatul spre roata cea mai apropiată. Mă interesau în primul rând buloanele.

Dar lucru curios! Nici la buloane, nici în alte părţi ale automobilului, aparatul nu descoperi vreo urmă, oricât de neînsemnată, a oxizilor de fier. Metalul din care era făcută maşina nu avea miros. Dar aceasta era cu neputinţă! Orice obiect de fier sau oţel poartă urme de coroziune, chiar dacă acestea sunt cu totul infime. Până şi oţelul inoxidabil ruginеşte puţin, atunci când este încălzit la sudură, deoarece cromul, care se adaugă oţelului pentru a-l face inoxidabil, arde parţial. Nu mai pricepeam nimic. Ce drăcie o mai fi şi asta? Doar n-o fi fost fabricat din aur! Eram furios pe mine însumi, cum mi se întâmpla de fiecare dată când mă loveam de lucruri pe care nu le puteam înţelege.

La un examen mai amănunţit, descoperii câteva urme de sudură electrică, bine camuflate şi polizate.

— Ce fel de metal e ăsta? îl întrebai pe Covali, în vreme ce în mintea mea se învălmăşeau fel de fel de presupuneri.

Acesta dădu din umeri.

— Metalul e fabricat de secţia noastră experimentală. Eu unul nu sunt specialist. Dacă însă vă interesează atât de mult, puteţi sta de vorbă cu unul dintre inginerii noştri. Aceştia trec adesea pe la depozit, pe la Şamsudinov, dacă îl ştiţi.

— Vasăzică acesta e depozitul dumneavoastră? Pentru ce atunci lăsaţi metalul să se prăpădească de pomană? Zace de atâţia ani în părăsire şi rugineşte degeaba.

— Cum aşa „în părăsire"? întrebă nemulţumit inspectorul. Şamsudinov e un paznic conştiincios, iar dacă fierul se găseşte aşa cum se găseşte, adică sub cerul liber, asta se datoreşte unei dispoziţiuni speciale. După război, au fost strânse tot felul de obiecte de fier şi de oţel, provenite din capturi, şi s-a luat hotărârea să se studieze modul în care se păstrează metalul, în condiţii, să le zicem aşa, naturale. Acolo, la depozit, se fac tot felul de experienţe... Cel mai bun lucru ar fi să vorbiţi cu inginerii, dacă vă interesează problema.

Mă gândii că ar trebui să discut cu ei chiar mâine. Din nou mă surprinsei însă asupra faptului că mă preocupă gânduri străine de sarcina mea. Rubidiul şi numai rubidiul trebuia să mă intereseze!

Revenii la aparat şi, distrat, începui să răsucesc butonul scalei. Din obişnuinţă, formai combinaţia pe care o ştiam atât de bine – „BS-435" – indexul rubidiului.

Privii ecranul şi încremenii. Dâra luminoasă crescu dintr-odată. Ea arăta caroseria automobilului. Şi de orice parte a maşinii apropiam aparatul, pretutindeni îmi indica acelaşi lucru... rubidiul.

De necrezut!

Plictisit de aceste experienţe, Covali dădu binevoitor din cap, de parcă ar fi zis „cercetaţi cât poftiţi" şi, cu arma gata pregătită, se îndreptă spre liziera pădurii.

Îi chemai pe Andrei şi pe Sandro. Asupra lor însă descoperirea mea nu produse impresia pe care o aşteptam.

— S-a defectat aparatul, hotărî Sandro.

— Nu ştiu de ce, dar până acum am găsit rubidiu doar în obiecte gata fabricate, observă posomorât Andrei. După câte-mi amintesc, rubidiul nu este niciodată în aliaj cu oţelul. Altceva e cu niobiul. Chiar şi o infimă doză de niobiu adăugată la compoziţia oţelului inoxidabil permite sudarea acestuia fără ca însuşirile lui anticorosive să sufere cu ceva. Poate al încurcat indexurile?

— Hai să mai controlăm o dată.

— Niobiul... mormăi Andrei, scoţându-şi din buzunar agenda. A cincea grupă din tabloul lui Mendeleev. Numărul de ordine 41. Uite că l-am găsit! Indexul este „KS-200”.

Aşezai cât se poate mai exact indicatorul scalei în dreptul acestui index şi apropiai aparatul de maşina lui Covali. Raza albastră nu se mişcă. Îngheţase în acelaşi loc, de parcă era un ţurţure.

— Nici urmă de niobiu, comunicai.

— Să vă spun eu: aţi distrus aparatul, susţinu cu toată convingerea Sandro.

Eram tot atât de distrus ca şi aparatul.

Din tufişuri, apăru un câine mic, cu picioarele strâmbe. Aproape în aceeaşi clipă se ivi şi Omeghin.

— Victor Sergheevici! strigă din maşină Sandro. Văd că Valia a pus printre lucrurile noastre şi un pachet. Avem nevoie de el? Habar n-am ce-i înăuntru.

Recunoscui dintr-o privire această valiză albastră. În ea se găsea aparatul „SL-2”. De ce ni l-o fi vârât Valia printre bagaje? Mi-era imposibil să mă dumiresc pentru ce o făcuse. Spusesem doar categoric că nu-l luăm cu noi în expediţie. Ce fată încăpăţânată!

Sandro lăsă geamantanul pe iarbă şi nu ştiu de ce îmi făcu un semn cu ochiul. Apoi scoase din cort cel de al doilea aparat şi dispăru printre copaci.

Dinspre marginea opusă a poienii apăru Covali, cu o figură radioasă; la şold atârnau prinse de tolba de vânătoare două păsări. Îmi păru ciudat că nu auzisem împuşcături. Să se fi afundat atât de departe în pădure?

Vânătorii făcură cunoştinţă unul cu celălalt.

— Şi dumneavoastră vă omorâţi timpul cu vânătoarea? întrebai pe Omeghin.

— Da, aşa, câteodată, răspunse acesta nepăsător.

Omeghin scoase din buzunar punga de tutun şi, înfundându-şi pipa, întrebă ironic:

— Ei, tinerilor, care vă sunt succesele? Cum stăm cu rubidiul? Nu l-aţi descoperit încă?

Nu răspunsei nimic.

— Ei bine, continuă Omeghin. Cunosc locul unde l-aţi putea găsi.

— V-aş fi foarte recunoscător dacă ni l-aţi comunica, răspunsei pe acelaşi ton. Aşadar, unde se află?

— La expoziţia „Bogăţiile subsolului din raionul nostru”, care va fi deschisă mâine la Palatul de Cultură. Acolo au fost adunate mostrele tuturor rocilor care se găsesc pe aici.

„O fi râzând de noi, mă întrebai, sau vrea doar să sublinieze că în acest raion se află într-adevăr rubidiu?”

Aplecându-mă deasupra aparatului, începui să-l reglez.

Omeghin zâmbi, aprinzându-şi pipa:

— Am impresia că raza aparatului dumneavoastră se va îndrepta imediat spre mine, să vă arate un filon de rubidiu în buzunar... Doamne, ce ţi-e şi cu inventatorii ăştia!...

Cu un aer de voită indiferenţă, întorsei butonul de reglare.

Şi, parcă vrând să-şi bată joc de mine, în clipa în care indicatorul scalei trecu pe lângă indexul rubidiului, dâra luminoasă tresări, crescu şi într-adevăr arătă spre Omeghin.

Noi enigme!... Rubidiul se găsea nu numai la expoziţia de la Palatul de Cultură. Era şi în buzunarul lui Omeghin! Poate că într-adevăr el cunoaşte zăcământul acestui metal rar, ba chiar are la el o mostră – vreo bucată din minereul numit lepidolit şi din care se extrage rubidiul. Dar de ce, atunci, acest om ciudat nu vrea să ne spună nimic?

10. „CÂINELE ROBOT”

Nu ştiam ce să fac, să fie oare cu putinţă ca Omeghin să nu priceapă cât de important este pentru noi găsirea filonului de rubidiu? Poate că acesta se află la o adâncime atât de mare, încât „SL-1” să nu-l poată detecta prin grosimea straturilor de pământ? Ce vom spune comisiei care va veni peste două zile? Oare să fie cu adevărat imposibil să-l facem pe acest „metalofob” [27] să se intereseze de lucrările noastre?

Omeghin pufăi din lulea, căscând din când în când pe furiş. La un moment dat, se aplecă şi-şi mângâie drăgăstos bassetul. Părea că însăşi natura îşi bătuse joc de acest animal, strâmbându-i astfel picioarele şi făcând ca partea dindărăt a corpului său să se târască aproape de pământ.

— Nu folosiţi câinele după specialitatea lui, tovarăşe vânător, observă Covali. Unul ca ăsta trebuie să adulmece vulpi şi nu păsări. Pentru această îndeletnicire a şi fost construit un asemenea câine – ca să scormonească în vizuinile vulpilor.

— Nu-i nimic, fac eu şi cu ăsta treabă. E un câine „universal”! Dar văd că dumneavoastră vă descurcaţi şi fără câine? Cum reuşiţi?

— Uite chiar acum am doborât două păsăruici în tufişurile astea, răspunse nepăsător Covali. Apoi, privindu-mă, îşi pierdu nu ştiu de ce cumpătul şi începu să vorbească nefiresc de repede.

— Ei, să pornim, să pornim; dacă e vorba să mergem, apoi să plecăm îndată. Soarele e pe asfinţite.

---

[27] Metalofob – vrăjmaş al metalului (n.t.)

— Atunci să mergem şi noi cu dumneavoastră, spusei. Avem şi noi un câine. Doream cu orice preţ să-l silesc pe Omeghin să capete încredere în aparatele noastre. Îi vom arăta tot ce sunt ele capabile să facă.

— De ce rasă e câinele dumneavoastră? întrebă Omeghin.

Râsei.

— Să vedeţi: de fapt o asemenea rasă nici nu există; cred că acesta e singurul exemplar din lume.

Omeghin mă privi uimit:

— Cum îl cheamă?

— Până una alta, în niciun fel.

— Atunci cum îl strigaţi?

— În niciun fel.

— E surd? întrebă compătimitor Omeghin.

— Chiar aşa, e surd şi tocmai de aceea nici n-are nume. Totuşi, între noi, îi spunem Martin.

Îi condusei pe oaspeţi la valiza albastră.

— Uite, aici îl ţinem.

— Ce chichineaţă!... remarcă batjocoritor Covali.

Deschisei capacul şi toţi putură să vadă pe fundul valizei o machetă făcută din materie plastică, reprezentând un câine.

Scoţând afară jucăria, o aşezai în mijlocul drumului. Câinele era făcut într-un stil exagerat de caricatural: alb cu pete cafenii, cu un cap uriaş şi cu urechi lungi, dintre care una era ridicată, iar cealaltă clăpăugă. Era saşiu de ochiul stâng şi botul cu nări largi aproape că atingea pământul, de parcă ar fi adulmecat o urmă. Labele le avea răşchirate, iar între ele, pe burtă, se întindeau panglicile ondulate ale unor şenile de cauciuc. Pe spinare se găseau diverse butoane de comandă. Valia fusese aceea care se ocupase de confecţionarea acestei neobişnuite jucării. Amatoare de aparate originale, ea pretindea că, pentru demonstrarea principiilor în virtutea cărora funcţionează „amplificatorul mirosului", trebuie să i se dea o înfăţişare care să se întipărească în memorie.

Seară de seară, împreună cu un grup de laboranţi tot atât de tineri ca şi ea, Valia fabricase aparatul „SL-2".

Îmi amintii cât de insistent ne rugase Valia să luăm cu noi şi aparatul ei. O refuzasem însă categoric.

Mi se părea că, în cel mai bun caz, e neserios să prezint un aparat sub forma unei jucării. Totuşi, Valia a procedat tot cum a vrut şi, în ultima clipă, ni l-a vârât pe Martin printre bagaje, sperând că totuşi vom experimenta acest model. Şi iată că momentul prielnic sosise. „Coteiul" nostru stârni pesemne interesul lui Omeghin.

— Ciudată jucărie! râse el. Nu pot însă pricepe ce scop are.

— Îndată o să aflaţi, spusei, apăsând butonul care punea în mişcare jucăria.

Lămpile de control, aşezate în ochiul lui Martin, se aprinseră, împrăştiind o lumină albastră, motoraşul bâzâi şi întreaga jucărie păru că prinde viaţă.

Potrivind butonul scalei la indexul pâinii, mă apropiai de faţa de masă întinsă pe iarbă, de pe care resturile prânzului nostru nu fuseseră încă strânse, şi luai o bucată de franzelă. Câinele se îndreptă spre mine, lipăind pe drum cu şenilele sale de cauciuc. Mă îndepărtai într-o parte dar câinele se luă după mine. Aparatul Valiei funcţiona admirabil. Mutai dintr-un loc într-altul bucata de pâine şi câinele, schimbându-şi de fiecare dată direcţia, mă urmări, apoi oprindu-se, îşi lipi botul de picioarele mele.

— Bun câine, tare deştept!

Mângâiai cu drag spinarea strălucitoare a câinelui-machetă, apoi aruncai în lături bucata de pâine. Martin se smulse din mâinile mele, o zbughi spre pâine şi îşi propti în ea botu-i nemişcat.

— Pâine nu mănâncă, spusei. Se hrăneşte cu energie electrică. După vânătoarea de azi va trebui să dăm acumulatorilor lui o porţie suplimentară de energie.

— Interesantă jucărie! exclamă Omeghin.

— Jucăria asta e modelul experimental al aparatului numit „amplificatorul mirosului", explicai. În mod obişnuit, aparatele noastre sunt montate în lădiţe dreptunghiulare, după cum aţi şi avut prilejul să vedeţi. Tehnicienii noştri s-au gândit însă să construiască şi o machetă nostimă pe care au botezat-o apoi „câinele robot". Rezultatul muncii lor a fost construirea acestei parodii a omului mecanic, a robotului, de a cărui creare sunt atât de preocupaţi numeroşi inventatori americani. De altfel, lucrul acesta e cât se poate de firesc, întrucât „roboţii" sunt visul cel mai arzător al capitaliştilor.

Se înţelege că niciodată inventatorii noştri n-au fost pasionaţi de asemenea probleme. N-avem nevoie de „roboţi". Iar cât priveşte „câinele nostru" care, după cum vedeţi, funcţionează tot atât de bine ca şi „roboţii americani", el a fost construit într-o glumă. De altfel – asta o spun în paranteză – un asemenea robot în miniatură e mult mai greu de construit decât unul mare.

Covali râse.

— S-ar putea spune că aţi potcovit puricele.

— Ziceţi-i cum doriţi, se amestecă Andrei – dar s-ar putea ca în această amuzantă jucărie să existe ceva din originala isteţime tehnică a înaintaşilor

noştri – vestiţii maiştri din Tula[28]. De altfel... adăugă el zâmbind – acesta e o fantezie a tinerilor noştri constructori şi vă rog să nu-i judecaţi prea aspru.

Jucăria îl captivă pe Omeghin.

— Interesantă parodie, o lăudă el. Dar cum se mişcă?

— Vedeţi că Martin are nările mult depărtate una de alta. Pe acolo este absorbit aerul. Mirosul care vine din dreapta, pătrunde în nara dreaptă, iar cel care vine din stânga – în nara stângă. Pe urmă intră în acţiune o obişnuită instalaţie tele-mecanică. Exprimându-se într-un limbaj nepretenţios, putem spune că de la amplificatorul din dreapta, curentul nimereşte într-un electromagnet care pune în funcţiune şenila din stânga şi atunci aparatul porneşte spre dreapta. Tot aşa lucrează şi amplificatorul din stânga. Prin urmare, acolo unde mirosul e mai puternic, într-acolo se târăşte „câinele robot".

Ca sensibilitate şi fineţă a mirosului, acest câine mecanic îl întrece pe al dumneavoastră, stimate tovarăşe Omeghin. Pot demonstra acest lucru. Pentru care vânat să-l reglez pe Martin?

— Reglaţi-l pentru... cocoş de munte, îmi ceru plin de importanţă Covali. Sunt convins că n-o să mă întorc acasă fără un cocoşel de munte.

— Văd că sunteţi foarte sigur de izbândă, spusei râzând. De obicei, se întâmplă rar ca vânătorii să fie atât de încrezinţaţi de bunele rezultate ale vânătorii lor.

— Parcă ăia-s vânători!...

Mă uitai în carnetul de notiţe al Valiei şi aşezai butonul scalei la indexul cocoşului de munte.

În carnet, erau trecute cu mare exactitate, nu numai indexurile a tot felul de obiecte, ci şi cele ale diferitelor soiuri de vânat întâlnite prin meleagurile noastre. Desigur că Valia contase pe asemenea experimentări ale lui Martin.

Pusei în funcţiune compresorul şi motoraşul şenilelor. Martin inspiră cu zgomot aerul. Stropi mărunţi de apă, rămaşi pe iarbă după ploaie, fură absorbiţi de nările lui largi.

Brusc, Martin tresări şi începu să se târască încet, ţinând întinse în faţă labele-i roşcate. După doi, trei metri, coti şi se îndreptă spre Covali. Acesta se dădu stânjenit la o parte, dar Martin continuă să-l urmărească.

Lady, căţeaua lui Omeghin, chelălăi subţire şi tremurând din tot corpul se lipi de picioarele stăpânului ei.

— Iată, vasăzică, cine-i cocoşelul de munte, râse puţin ironic Omeghin. Nu ne rămâne decât să considerăm ca nereuşită prima lui experienţă de adulmecare a vânatului.

---

[28] Maiştri renumiţi în fabricarea armelor şi a obiectelor de fier. (n.t.)

— Cu neputinţă! De obicei această jucărie funcţiona destul de bine, replicai, privind cu mirare cum Martin dădea mereu cu botul în botforii vânătorului.

Covali zâmbi stânjenit şi, desfăcându-şi tolba de vânătoare, scoase de acolo o pasăre cu gâtul lung.

— Nu vreau să fac de ruşine aparatul, spuse el, nu mă lasă conştiinţa. Mărturisesc cinstit că am întâlnit pe aici, prin apropierea taberei, un vânător de la care am cumpărat aceste două păsări şi cocoşul de munte. Nu voiam să mă fac, cum se spune, de râsul lumii. Chiar din ziua când ne-am cunoscut mi-am procurat, pentru orice eventualitate, aceste trofee.

— Măi, ce câine! rosti admirativ Omeghin.

În sfârşit, îl apreciase şi el pe Martin.

— A simţit ce am în tolbă. Grozav câine! Poate coborâm spre fluviu, propuse Covali, continuând să zâmbească stânjenit.

Privii în carnetul Valiei, aşezai scala la un nou index şi-l luai în braţe pe Martin.

Ne îndreptarăm spre fluviu.

Era una dintre acele minunate seri care încântă atât de mult pe admiratorii naturii. Îmi amintesc şi astăzi oglinda fluviului adormit şi cei doi sori care pluteau încet unul spre celălalt – pe cer şi în apă... În scurt timp urmau să se contopească.

Aşezai aparatul într-un mic luminiş năpădit de ierburi înalte.

— Bagă de seamă să n-o şteargă în stufăriş... acolo nici nu-l mai găseşti, mă preveni Andrei.

Începuse să se întunece. Martin se târa încet prin iarba înaltă. Omeghin îl urma, ţinând puşca pregătită, dar – după cum mi se păru – fără a crede că Martin i-ar putea fi de vreun folos la vânătoare. Un câine adevărat ia întotdeauna poziţie când simte vânatul. Pe când acest „câine robot" n-o să se oprească atunci când trebuie.

Deodată, Omeghin tresări surprins. Martin se oprise şi în vârful cozii lui se aprinse un bec roşu.

În loc de împuşcătură, detună hohotul de râs al lui Covali.

— Tii, ce drăcie au mai născocit!

O raţă îşi luă zborul aproape de sub nasul lui Martin. Omeghin duse arma la ochi, răsună o detunătură întârziată, dar pasărea era departe.

— În asemenea cazuri, spuse sarcastic Andrei, câinele se întoarce spre vânător şi-l dă dracului.

— Lui Martin i-ar veni uşor să facă asta, mă amestecai eu. În interiorul machetei poate fi instalată o placă şi o diafragmă, amplificatorul există,

înseamnă că doar un difuzor mai trebuie fixat. Tot acest mecanism va putea fi pus în acţiune de împuşcătură.

— Ideea e pe deplin realizabilă, mă susţinu Andrei. E de ajuns să punem un microfon şi un releu[29]. Din pricina suflului de aer provocat de împuşcătură, microfonul va da drumul curentului în releu; la rândul său, releul va pune în funcţiune motoraşul, discul va începe să se învârtească, iar Martin se va răsti deodată cu un glas de bas: „Trebuie să tragi mai bine, cârpaciule!".

— Dar în cazul ăsta, el va striga aşa la orice împuşcătură, indiferent dacă vânătorul a nimerit sau nu vânatul, spuse înecându-se de râs Covali, căruia se pare că-i plăcuse această născocire.

— Şi foarte bine va face, spuse posomorât Omeghin.

— Pentru ce?

— Pentru că niciun vânător care se respectă nu se va apuca să vâneze cu jucăria dumneavoastră.

— Dar de ce? se miră Andrei.

— Aşa!... spuse Omeghin de astă-dată foarte serios. În felul ăsta dispare tot romantismul vânătorii. În loc de o frumoasă „garde" [30] pe care o ia un câine veritabil şi pentru care un adevărat amator de vânătoare e gata să-şi piardă chiar o zi întreagă, aici – auzi dumneata drăcie! – se aprinde un bec roşu în coadă! Lipseşte doar să-i mai puneţi la spate un ecran care să se lumineze în acelaşi timp cu becul şi pe care să fie scris: „Ocheşte mai bine – şi prada va fi a ta!".

— În cazul ăsta ar fi mai bine ca tot câinele să fie acela care să tragă, iar apoi să aducă şi vânatul acasă, propuse Covali, continuând să râdă. Ar fi foarte comod. Ai apăsat pe butonul pe care scrie „raţă" şi i-ai dat drumul câinelui în stufăriş. Iar peste un ceas, te trezeşti că-ţi vine cu raţa-n bot.

— Şi acest lucru poate fi făcut, consimţi Andrei. Vom instala pe spinarea lui Martin o mică puşcă încărcată cu alice şi, îndată ce câinele va adulmeca vânatul şi se va furişa mai aproape de el, mirosul, atingând maximul de intensitate, va acţiona asupra releului, care, la rândul lui, va face ca puşca să se descarce automat drept în ţintă.

— Nu, acest lucru nu trebuie făcut – cu niciun chip, spusei şi adăugai, coborând glasul – ar fi prea primejdios...

— De ce?

Covali mă privi mirat:

---

[29] Releu – aparat cu ajutorul căruia putem declanşa cu un curent slab un curent mai puternic. (n.r.)

[30] Garde – poziţie pe care o ia câinele atunci când adulmecă vânatul (n.t.)

— Să-ţi spun drept, mie ideea asta îmi place.

— Nu se poate, repetai convins. În cazul în care am aplica această idee, s-ar putea ca unora să nu le meargă prea bine.

— Probabil inventatorului? întrebă Covali, râzând viclean.

— Nu inventatorilor, ci vânătorilor care cumpără vânat şi-l ascund în tolbă. Într-un asemenea caz, încărcătura de alice ar putea să nu nimerească acolo unde trebuie. Amintiţi-vă cum fugeaţi de Martin.

Hohote de râs risipiră liniştea înserării. Părea că râde până şi Martin, în coada căruia licărea becul roşu.

Mă apropiai de machetă şi îngenuncheai pe iarba umedă de rouă serii, gândindu-mă ce lucru nostim aş mai putea născoci pentru a-l interesa pe Omeghin. Învârtind butonul scalei, fără să vreau, mă opream de fiecare dată tot la indexul rubidiului.

— Tovarăşe Omeghin, spusei ridicând capul. Vreau să vă atrag atenţia...

Privii uimit şi amuţii. Omeghin dispăruse. Lângă tufele întunecate de răchită, Andrei şi Covali discutau cu însufleţire.

11. CE ASCUNDE PĂMÂNTUL

Timpul trecea, iar Sandro tot nu se ivise. Pesemne căutarea rubidiului îl făcuse să se îndepărteze mult de tabăra noastră. Ne hotărârăm să nu pierdem timpul degeaba. Până la sosirea comisiei, nu rămăsese decât o singură zi, iar rubidiul nu fusese încă descoperit.

După ce-i explicarăm şoferului unde ne va putea găsi Sandro când se va înapoia, ne afundarăm în pădurea din apropierea locuinţei lui Omeghin. Unul dintre aparate fiind la Sandro iar celălalt la Andrei, fui nevoit să-l iau eu pe Martin.

Locurile pe care le străbăteam ne încântau privirea cu pitorescul lor.

Închipuiţi-vă nişte munţi acoperiţi de pini întunecaţi, un masiv pietros, iar alături o stâncă aurie acoperită cu nisip ce semăna cu o cascadă încremenită. Părea că e de ajuns să rosteşti un singur cuvânt magic pentru ca bulboana să reînvie, pornind la vale asemenea unei avalanşe nimicitoare.

Andrei mergea la câţiva paşi înaintea mea, privind concentrat ecranul. Martin, care-mi atârna greu în braţe, mă cam stingherea în mers, dar nu-l puteam lăsa jos, pentru că se împiedica mereu în tufişuri. Obosit, mă lăsai pe un muşuroi de pământ.

După un scurt timp, se apropie Andrei. Era vădit emoţionat.

— M-am gândit să controlez „SL-1" pe diverse indexuri... începu el.

— Şi ce-ai constatat?

— Aparatul a descoperit tot ce doreşti: şi cărbune, şi petrol, şi aramă, şi cositor, şi plumb.

— Foarte bine, înseamnă că toate acestea se găsesc prin împrejurimi.

— Da, cunosc uriaşele bogăţii ale Uralului. Dar totuşi?... E oare cu putinţă ca într-un singur loc să se găsească toate aceste zăcăminte, aproape toate metalele din tabloul lui Mendeleev?

— Şi de ce n-ar fi cu putinţă?! ripostai cu o înflăcărare care mă surprinse chiar şi pe mine. Ce vezi imposibil în toate astea? Doar te afli în Urali!

Andrei dădu descumpănit din umeri şi, privind ferestruica scalei, începu să întoarcă încet butonul analizatorului prismatic. Prin faţa ferestruicii se perindau cifrele indexurilor.

— Iată, priveşte, spuse el, raza albastră are o deviaţie spre indexul „NA-428". Andrei privi tabloul de pe capacul aparatului şi lămuri: Asta-i aramă. Uite-te şi mai departe... Ascultă, am senzaţia că răsucesc butonul unui aparat de radio. Numai că, în loc de posturi, prind mirosurile tuturor zăcămintelor care se găsesc în acest raion. Acum, priveşte: raza albastră ne semnalează „rugină". O vezi cât a crescut? Aici se găseşte un uriaş zăcământ de fier. Uite un nou index: cobaltul, următorul – vanadiul... toriul... uraniul.

Andrei mă privi cu coada ochiului şi adăugă zâmbind:

— Îţi aminteşti de timpul când uraniul era un element la modă pentru americani? Acum au şi uitat de el...

— Cred şi eu. Acum s-au descoperit metode relativ mai uşoare pentru extragerea energiei atomice din elemente mai puţin preţioase.

Tăcurăm câtăva vreme.

— Aşadar, Andrei – spusei în sfârşit – tu ai găsit aici totul, în afară de rubidiu. Şi totuşi el există în aceste locuri, iar pentru noi e o datorie de onoare să-l descoperim. Doar înţelegi şi tu...

Andrei nu răspunse nimic. El se întinse pe pământul răcoros, şi prin frunzişul tufişurilor privea cerul pe care înserarea aşternea umbre tot mai întunecate.

— Îţi aminteşti că acum o zi mi-ai vorbit de Valia? spuse Andrei după o scurtă pauză. Atunci n-am vrut să-ţi răspund nimic... Dar acum... El îmi aruncă o privire scurtă şi adăugă repede: Ea a şi primit scrisoarea mea. După cum vezi, m-am hotărât!

— Şi...?

— Acum aştept răspunsul.

În poiană apăru, păşind grăbit, Sandro. Iar în urma lui, alerga lătrând boldeiul lui Omeghin.

Amândoi întoarserăm capul în acelaşi timp.

Istovit, Sandro se trânti pe iarbă.

— Vasăzică aici îmi eraţi! spuse el cu glas obosit. M-au omorât, m-au omorât de-a binelea. Ce oameni sâcâitori!

— La cine te referi? îl întrebă nerăbdător Andrei, luându-i aparatul din mâini. Cine sunt sâcâitori?

— Toţi arheologii, ihtiologii ăia...

— Povesteşte-ne pe rând toate câte s-au întâmplat, îl sfătuii.

— Tocmai asta mă gândeam să fac, răspunse Sandro. Mergeam, aşadar, cu aparatul, când, deodată, întâlnesc un grup de necunoscuţi. Văzând geamantanul meu, unul dintre ei spuse: „Mă bucur nespus să vă cunosc. Înaintea plecării noastre, profesorul Cernihov ne-a vorbit despre dumneavoastră, sfătuindu-ne să ne folosim de raza acestui aparat". Bineînţeles că atunci îi întrebai la rândul meu: „Dar dumneavoastră cine sunteţi?" – „Expediţia complexă" îmi răspunseră şi-mi arătară documentele.

Deodată, unul dintre ei, un om tânăr, cu ochelari, spuse: „Nu face să ne pierdem vremea cu asemenea experienţe. Tot n-o să iasă nimic. Am aflat de la directorul Institutului metalelor rare că ei n-au reuşit nici până acum să-şi ducă însărcinarea la bun sfârşit. În general, consider că această invenţie nu

este un lucru prea serios. Am prea puţin încredere în posibilităţile aparatului".

Schimbai o privire cu Andrei.

— Şi tu ce-ai făcut atunci? nu se mai putu stăpâni Andrei.

— Le-am spus că n-am timp de discuţii. La drept vorbind, aşa şi era. Mă grăbeam să vin încoace. Pentru ce m-aş fi luat cu ei la harţă? O să găsim rubidiul şi atunci toată lumea va crede în posibilităţile aparatului.

— Şi până la urmă cum a rămas? Te-au lăsat arheologii să pleci? se interesă Andrei.

— Nu, nu m-au lăsat. Mai întâi, m-au rugat să caut scheletul unui mamut, apoi cererile au început să curgă potop. Mă plictiseau în special biologii. Unul avea nevoie să găsească nu ştiu ce fel de râme, altul nişte rădăcini rare, asemănătoare cu rădăcinile jen-sehn-ului. După aceea, le trebui o floare neobişnuită, nici nu ştiu cum se numeşte, pe urmă o ciupercă, apoi un lichen. Sandro trase adânc aerul în piept şi continuă: Unul voia să găsesc urma lăsată de o vidră, iar altul să-i descopăr un cuib de vipere. Atunci nu m-am mai putut deloc stăpâni... Pentru ce vipere? Ce nevoie ar avea de vipere?

Andrei râse.

— Şi după asta ai şters-o?

— Am şters-o, mărturisi Sandro.

În clipa aceea, privirea i se opri asupra „câinelui robot". Sandro trase un strigăt de bucurie.

— Ce bine! Vasăzică şi Martin e cu noi... Acum fiecare va avea aparatul său.

Se uită voios la câinele nostru mecanic.

— Dar ce va fi peste câţiva ani? Te pomeneşti că asemenea martini vor fi fabricaţi în serie!

Sandro chemă la el boldeiul şi-l scărpină după ureche.

— În curând, vei fi un câine şomer. Înţelegi? Omul o să se poată lipsi de faimosul tău simţ olfactiv.

Îmbrăţişă bassetul şi întorcându-se spre noi, spuse:

— Priviţi cu toţii: omul îşi ia rămas bun de la câine! Ascultă, coteiule, continuă Sandro, milenii de-a-rândul l-ai slujit pe om, cinstit şi cu devotament. Ai avut nenumărate îndeletniciri. Ai căutat pentru om fiare şi păsări, i-ai păzit casa. După urme i-ai descoperit pe criminali. În timpul războiului, ai căutat chiar mine. Noi preţuim toate astea, dar nu mai avem nevoie de serviciile tale. Înţelegi? N-avem nevoie. Vom găsi şi fără tine fiara şi pasărea... Nici avutul nu va mai fi nevoie să ni-l păzim. Va veni un timp în care furtul ni se va părea din cale afară de ciudat. De aceea îţi şi spun că ai să rămâi fără lucru. Dar nu-i nimic. Sandro privi duios în ochii câinelui, tu vei

rămâne şi mai departe prietenul credincios şi devotat al omului. Eşti de acord? Ei, atunci dă-mi laba...

În vreme ce Sandro „discuta" cu boldeiul, Andrei controla reglajul „câinelui robot". El răsucea atât de încet butonul, de parcă ar fi căutat un anumit index. Deodată, macheta lui „SL-2" o zbughi din loc şi, lipăind din şenile, se îndreptă spre basset.

— Faceţi cunoştinţă, strigă vesel Sandro: Dumneaei este Lady, iar dumnealui e Martin!

Bassetul sări speriat cât colo şi o zbughi spre tufişuri. La rândul său, Martin se întoarse ca un mic tanc şi goni după căţea. Aceasta o apucă pe cărăruie. Martin se ţinu pe urmele ei.

— La ce index l-ai fixat, Andrei? exclamai mirat.

— Tuberoze.

12. CORTINA ÎNCEPE SĂ SE RIDICE

Se întunecase de-a binelea. Sandro îşi făcea anevoie drum prin desiş. Crengile ţepoase ale măcieşului îi zgâriau mâinile. El mergea privind ţintă ecranul lui „SL-1". Numai aparatul îl mai putea descoperi pe Martin, care pornise în urmărirea boldeiului. Însemna că trebuie să se ţină după urmele bassetului care, oricât de ciudat ar fi părut, miroseau a tuberoză.

Furat de propriile-i gânduri, Sandro nici nu observă că ieşise la şosea. Ajuns la drumul larg, tânărul aprinse lanterna. În praful de pe jos, se zărea o linie tremurată – dâra lăsată de roţile unei motociclete. Sandro aprinse din nou aparatul. Raza albastră se propti într-un colţ al ecranului.

Printre norii zdrenţuiţi, luna arunca slabe luciri. În strălucirea ei spectrală, Sandro observă contururile rotunjite ale casei lui Omeghin. La parter, prin luminatoare, răzbătea o dâră de lumină palidă.

Nehotărât, Sandro se opri lângă perete. „Ce să fac? Poate că e mai bine să mă întorc".

Deodată, o orbitoare rază albastră ţâşni printr-una din ferestre. În aceeaşi clipă, se auzi vuietul puternic al unui motor. Lumina albastră când se aprindea, când se stingea, în timp ce motorul păcănea ameninţător; părea că din pricina zguduiturii ce venea din interior, fragilii pereţi ai casei se cutremură cu putere.

O mână se lăsă pe umărul lui Sandro. Acesta se întoarse speriat.

În faţa lui stătea Andrei.

— Ce cauţi aici? îl întrebă sever Iarţev.

Sandro plecă vinovat capul.

— Uite, nu pot deloc să mai dau de urma lui Martin. Poate că a venit aici, la Omeghin.

— Asta ne-ar mai lipsi, se supără Andrei. Trebuia să bagi de seamă încotro a luat-o. Acum ia-l de unde ştii...

El ridică de jos geamantanul, răsuci comutatorul şi se aplecă deasupra ecranului.

La fereastră se aprinse din nou lumina albăstrie. Se auzi vuietul motorului.

— Înţelegi cumva ce se petrece aici? întrebă intrigat Andrei şi, fără să mai aştepte răspuns, adăugă: Am vrut să controlez dacă în pereţii acestei cutii din materie plastică nu se găseşte o carcasă de fier. Nu-mi venea să cred că o clădire cu un etaj poate rezista la o povară atât de mare. Şi ce crezi că am constatat?! Toată această cutie, de sus până jos, e plină de fier. Andrei râse ironic: Halal de un asemenea „univers fără metal"!...

Lumina cea albastră se stinse pe neaşteptate. După ce lăsară să se scurgă câteva minute, Sandro şi Andrei se apropiară şi mai mult de clădire.

— N-ai reuşit să priveşti pe fereastră? întrebă Sandro.

— Asta-i bună! Află, drăguţule, că şi curiozitatea are o limită.

— De ce neapărat curiozitatea? Nu văd nimic rău în asta. Dacă experienţele lui Omeghin ar fi fost secrete, n-am fi fost lăsaţi nici să ne apropiem de casa lui, demonstra Sandro. Pe când aşa, suntem în drept să găsim răspuns la unele întrebări... Eu unul, de pildă, sunt convins că el face experienţe cu metal şi mai ales că lui îi este cunoscut locul unde se găseşte filonul de rubidiu. De ce nu ne arată acest loc? De ce?

Sandro privi nemulţumit în jurul lui, scuipă în palme şi se căţără pe grilajul dantelat, căutând să privească prin fereastra cea rotundă.

Peste o clipă, sări jos, spunând nemulţumit:

— Geamul e mat şi nu se vede nimic.

În aceeaşi clipă, lumina se aprinse la ferestre, iar în misteriosul laborator puternica instalaţie începu să vuiască din nou.

Andrei şi Sandro înconjurară clădirea.

— Priveşte, ce-s astea? exclamă Sandro.

El arătă nişte baloane uriaşe, ataşate de peretele clădirii. De la ele, porneau spre ferestre şi în interiorul casei nişte ţevi colorate, fabricate din materie plastică.

Acestea erau probabil rezervoarele care conţineau lichidul ce colora pereţii şi cupola clădirii.

— Ia te uită, Andrei, spuse Sandro, înălţându-se în vârful picioarelor. Aici se află un fel de mâner. Poate că de el se servesc ca să deschidă geamul.

— Bagă de seamă, îl preveni Iarţev.

Era însă prea târziu. Sandro smuci mânerul, de parcă ar fi tras de un semnal de alarmă.

Cu un şuierat înăbuşit, aerul începu să iasă din baloane. Şi iată că treptat, treptat, pereţii se luminară mai întâi la bază, apoi din ce în ce mai sus. Ei deveniră aproape transparenţi, de parcă în dosul lor s-ar fi ridicat o cortină de teatru. Sandro privea încordat. Poate că acum se va risipi şi misterul care învăluia această ciudată casă.

Cortina se ridică până la jumătatea peretelui. În faţa celor doi tineri, apăru o încăpere viu luminată, după toate aparenţele, un laborator.

— De ajuns, şuieră printre dinţi Andrei, nedesprinzându-şi privirea de la peretele cel străveziu. Închide robinetul!

În laboratorul înţesat cu retorte şi aparate, se puteau distinge trei siluete aplecate deasupra unei mese. Datorită luminii refractate prin peretele transparent, siluetele păreau nimbate de culorile curcubeului şi se mişcau de parcă ar fi fost acoperite de o plasă ţesută din fire multicolore. Andrei recunoscu îndată pe spătosul Omeghin. Acesta era îmbrăcat într-un halat alb. Cealaltă siluetă, care purta o salopetă albastră, era probabil motociclista. Pe cel de al treilea individ nu-l cunoştea nici Andrei, nici Sandro.

Deoarece afară era întuneric, oamenii din laborator nu observară că peretele devenise transparent.

Iată că Omeghin ridică de jos un obiect înfăşurat într-o ţesătură de culoare închisă.

— Priveşte, şopti Sandro, cu siguranţă că acest pachet a fost adus de motociclistă.

Învelitoarea alunecă pe duşumea. După forma caracteristică pe care o avea, se putea recunoaşte că misteriosul obiect nu e decât o bucată de şină de cale ferată.

Cei trei se aplecară deasupra ei, aidoma unor doctori care examinează un bolnav. S-ar fi putut spune că se pregătesc pentru o operaţie grea.

Omeghin luă o eprubetă, o scutură de câteva ori şi îi vărsă conţinutul peste bucata de şină. Era greu să distingi cu claritate cele întâmplate, totuşi lui Sandro i se păru că vede cât se poate de precis că frântura de fier a fost dintr-odată acoperită de o rugină roşie ca şi cinabrul[31]. Era aidoma ruginii descoperite pe buloane.

Apoi, Omeghin luă bucata de şină şi o aşeză într-o ciudată cameră, din care se revărsa o tremurătoare lumină albastră. În laborator se făcu întuneric.

Necunoscuta părăsi încăperea. În urma ei ieşi şi Omeghin.

---

[31] Cinabru – minereu roşu format din sulf şi mercur (n.r.)

Andrei sări repede de la locul său şi se ascunse după casă. „Dracu mai ştie în ce situaţie penibilă mai pot fi pus!", gândi el, ţinându-şi răsuflarea şi lipindu-se de peretele rece şi lunecos.

Sandro se ascunse în tufiş, hotărându-se să continue supravegherea. Se deschise uşa principală şi, în pragul ei, apărură două siluete: Omeghin, în halat alb şi cu pipa în gură, şi necunoscuta, în salopetă, cască şi ochelari de praf.

— Aşadar, tine minte, auzi Sandro glasul lui Omeghin. Mâine la ora cinci dimineaţa. Fii atentă la carnalitele din Volcovo. Instrucţiunile le-ai primit. Îţi mai reamintesc: fii prudentă şi nu te apropia de ferestrele palatului!

Înmânând motociclistei un geamantan de culoare închisă, el adăugă:

— Bagă de seamă să nu-l spargi!

Necunoscuta prinse geamantanul la port-bagaj, dădu drumul motorului şi dispăru în direcţia oraşului.

Omeghin privi câtva timp în urma motocicletei înghiţită de întuneric, apoi se întoarse brusc.

Lângă trepte, cu botul înfundat în pământ, stătea Martin, ca şi cum ar fi aşteptat noi dispoziţiuni. Probabil că rămăsese înţepenit undeva prin iarbă, dar apoi scăpase cu bine şi venise acolo călăuzit de miros.

Omeghin îşi scoase pipa din gură şi dădu din umeri.

„Să fi văzut oare câinele?" gândi neliniştit Sandro. Nu, Omeghin privea pereţii transparenţi ai laboratorului său.

Pocni o uşă. Pe scară, răsună zgomot de paşi. Omeghin plecase. Sandro ţâşni afară din adăpost, îl înşfăcă pe Martin şi se ascunse din nou. Aproape în aceeaşi clipă, apăru şi Omeghin, urmat de ajutorul său. Amândoi priviră cercetător împrejur. Apoi Omeghin îi arătă ajutorului său, baloanele colorate şi se apropie de robinet. Cortina cafenie începu să coboare încet.

Ajuns la capătul scărilor, Omeghin privi din nou de jur-împrejur şi, însoţit de ajutorul său, dispăru în casă. Acum Sandro nu mai vedea prin pereţii transparenţi decât partea de jos a laboratorului. Iată că apărură picioarele lui Omeghin. El se plimba nervos, măsurând încăperea în lung şi-n lat. Sandro se întinse pe pământ, căutând să vadă aparatele, sperând că în cele din urmă va reuşi să descopere cărui scop slujesc ele.

Era însă prea târziu... Lichidul cafeniu umplu tuburile capilare. Cortina se lăsase până jos.

*

„Oare nu vom descoperi niciodată enigma care învăluie această ciudată casă?" gândea Sandro, oprindu-se nehotărât lângă grilajul dantelat. Câte evenimente se petrecuseră în decursul acestor două zile! Buloanele pleznite,

această clădire construită din materie plastică, unde se fac stranii experienţe cu metale, peripeţiile din cimitirul de fier – toate acestea păreau a fi foarte strâns legate între ele.

Acum Sandro era definitiv convins că Omeghin şi ajutorul său cunosc locul unde se găseşte filonul de rubidiu. La carnalitele din Volcovo se referise Omeghin, când dăduse instrucţiuni motociclistei. „Va trebui să vorbesc cu ea ca de la om la om, gândi Sandro. Dacă misteriosul ăsta de Omeghin e în stare să ascundă unor tineri inventatori locul unde se află zăcământul de rubidiu, ce rost ar avea s-o facă această fată care, cel puţin aşa cred, nutreşte mai multă simpatie faţă de colegii ei? Ea va trebui să-i înţeleagă. Ce-ar fi dacă m-aş întâlni cu ea la cinci dimineaţa în Palatul de Cultură?" Lui Sandro îi plăcu acest gând. El va vorbi deschis cu ea. Şi de altfel era interesant de ştiut de ce se ducea acolo motociclista. Poate va face din nou cine ştie ce experienţe ciudate. În orice caz, el n-o va împiedica. Dar ce va spune Andrei despre proiectul lui?

Sandro înconjură clădirea, cercetă tufişurile de lângă grilaj, dar nu dădu nicăieri de tovarăşul său.

Probabil că intrase la Omeghin. Dar de ce atunci nu l-a prevenit şi pe el? Adevăraţii prieteni nu procedează astfel.

Sandro oftă, ridică de jos geamantanul, îl luă la subţioară pe Martin şi se îndreptă grăbit spre tabără. Era greu să cari două aparate. Crengi ude îl şfichiuiau usturător peste obraz.

Apropiindu-se de tabără, auzi păcănitul unui motor. Şoferul verifica motocicleta, după ce o reparase punându-i nişte buloane noi luate de la depozit.

— Unde e Victor Sergheevici? întrebă grăbit Sandro, zărindu-l pe şofer.

— Chiar acum a plecat la oraş, răspunse acesta. Maşina a fost reparată şi el a plecat cu ea.

Sandro se hotărî să se odihnească puţin, iar apoi să plece şi el la oraş.

Intră în cort, se întinse pe pătură şi rămase acolo mult timp, cu ochii deschişi, ascultând murmurul apei.

*

În vremea aceea, mă găseam într-adevăr în oraş. Mă frământa o întrebare: din ce e fabricată maşina lui Covali? De fiecare dată când mă gândeam la zadarnicele noastre cercetări, această limuzină aurie îmi apărea înaintea ochilor. Cum de nimerise rubidiul în aliajul din care era făcut automobilul?

Reuşi-vom oare să lămurim pe alte căi cauzele insuccesele avute? Dar dacă aparatele noastre nu sunt suficient de sensibile?

Trebuia să ajung neîntârziat la uzina „Pricamscaia stal” şi să aflu acolo formulele acelor aliaje inoxidabile.

Din păcate, gândurile înţelepte nu vin totdeauna la timp. Când sosii la uzină, laboratorul era închis, ora fiind prea înaintată. Mă hotărâi să aştept până dimineaţa şi pornii să colind oraşul. Străbătând străzile pustii, deschisei, pentru orice eventualitate, aparatul. „Ce voi vedea acum pe ecran?” Cu totul pe neaşteptate, raza albastră, potrivită la indexul rubidiului, arăta o balustradă de metal care strălucea în lumina felinarului de pe stradă.

Privind mai bine, constatai că era acelaşi aliaj auriu care mă uimise la maşina lui Covali. Ciudat! Să se afle rubidiu şi în această balustradă? Fără să închid aparatul, pornii spre centrul oraşului.

Raza albastră arăta ba una, ba alta dintre clădirile recent construite. Din metalul cel auriu erau fabricate ornamente turnate, grilaje, ba chiar burlane pentru scurgerea apei. Mi se părea că nimerisem într-un oraş de aur, cum întâlneşti doar în basme.

Oare să fie chiar atât de ieftin aliajul care conţine rubidiu? Prea era folosit din belşug în acest oraş. Când cotii însă pe strada vecină, nu mai descoperii nicio clădire care să aibă ornamente din acest metal. Probabil că acele strălucitoare grilaje şi burlane erau instalate, în vederea unor experienţe, doar la câteva clădiri.

Străbătând câteva străzi, ajunsei în faţa Palatului de Cultură.

Iată, aşadar, minunata clădire despre care îmi vorbise Sandro cu atâta entuziasm. Şi pe bună dreptate, aveai de ce să te minunezi!

Pe un stâlp de piatră de lângă intrarea în club, atârna un afiş, pe care vântul îl mişca uşor. Mă apropiai de el şi, la lumina care se revărsa prin ferestrele clădirii, citii: „Palatul de Cultură. Inaugurare festivă. Concert. Bal.”

Cum stam aşa cu geamantanul lângă afiş, mă simţii descumpănit, ca un călător care a coborât într-o gară necunoscută.

„Ce voi face de aici înainte? Pot să mai am încredere în aparatele noastre? mă întrebai. Toate s-au încurcat. Ne ciocnim de mii de enigme, de greşeli, de lucruri atât de absurde!” Şi aproape cu ură, îmi privii aparatul.

Ecranul continua să licărească, iar raza albastră clipea ca şi cum mi-ar fi făcut batjocoritor cu ochiul: „Aşa îţi şi trebuie, constructor mărginit. Ce tot cauţi?” Raza tresări şi arătă spre dreapta.

De după colţ, apăru o maşină ciudată, pe care erau montate un uriaş cilindru de aramă şi un reflector negru şi strălucitor, asemeni unui capac de pian.

Priveam uimit cilindrul în care se oglindea, şters, lumina felinarului de pe stradă. În aceeaşi clipă, îl zării pe Andrei, care stătea în maşină, lângă reflector.

„Vasăzică enigmele continuă”, gândii eu.

Portiera cabinei pocni şi pe trotuar apăru o siluetă cunoscută, cu o pipă în gură...

Era Omeghin.

13. ACVARIUL CARE FIERBE

Călare pe motocicletă, Sandro gonea pe şoseaua netedă. Pietricelele îl izbeau în picioare; uneori ele săreau în faţa farului, strălucind ca nişte diamante.

Curând apăru oraşul. În ceaţa dimineţii, el părea vioriu. Sandro coti la stânga, străbătu una sau două străzi şi se opri lângă Palatul de Cultură, a cărui clădire o cunoştea. Intrarea principală era închisă.

Sandro pătrunse în curte şi privi ceasul. Era ora patru şi jumătate.

„E interesant de ştiut, gândi el, dacă această fată, pe care n-o pot prinde în niciun chip, e punctuală la întâlniri sau întârzie. De altfel, îndată vom afla acest lucru.” Sandro se apropie de intrarea de serviciu şi, deschizând aparatul, începu să cerceteze treptele. Raza albastră tresări şi deodată încremeni. În spatele lui Sandro cineva tuşea încet. El se întoarse şi se văzu înaintea unui om de statură potrivită, îmbrăcat într-un costum de croială militară şi încălţat cu nişte cizme straşnic de lustruite.

— Să facem cunoştinţă, spuse acesta cu o ironie ascunsă. Cudaşov – comandantul clădirii. El arătă cu privirea pereţii trandafirii. Îndrăznesc să vă întreb ce vânt vă aduce aici.

În câteva cuvinte, Sandro îl puse la curent cu sarcinile expediţiei, adăugând că, în această clădire, el trebuie s-o întâlnească pe colaboratoarea lui Omeghin.

— Foarte bine, spuse prietenos comandantul. Fiţi binevenit, dar nu acum – diseară.

Sandro schiţă un gest de nerăbdare.

— Cu neputinţă. Trebuie să stau de vorbă cu ea numaidecât.

— Asta în niciun caz, i-o tăie scurt comandantul. Am dispoziţiuni categorice: până la ora zece să nu las pe nimeni înăuntru. S-a făcut excepţie doar pentru această femeie.

Sandro era din cale afară de amărât. Oare într-adevăr n-o va putea întâlni? Dacă şi acum îi va pierde urma, unde o va mai găsi după aceea? Iar mâine soseşte comisia... Nu, va trebui să-l întâlnească chiar în dimineaţa aceea pe acest „geolog pe motocicletă”. Poate că, în clipa asta, ea studiază mostrele carnalitelor din Volcovo, care conţin rubidiu.

Văzând că pe faţa tânărului necunoscut se aşternuse dezamăgirea, comandantul rosti de data asta pe un ton mai blând:

— Degeaba te necăjeşti atât de mult, tinere. Nici eu n-am acum dreptul să pătrund înăuntru. E categoric interzis. Înţelegi? Nimeni nu poate intra! I s-a îngăduit doar femeii...

El se uită la ceas, dă-du anumite indicaţii paznicului şi plecă.

Câteva minute, Sandro rămase lângă intrare, privindu-l nemulţumit pe paznic. Trebuia să întreprindă ceva...

Nu, se înţelege că Sandro era acela care avea dreptate. Nu va fi nicio crimă dacă va pătrunde acum în club.

El ascunse motocicleta în tufişuri şi apoi se furişă în clădire, pe scara de incendiu. Mai întâi nimeri în pod, iar apoi coborî în grabă pe scara de serviciu.

„Voi începe de la parter, hotărî el, oprindu-se în vestibul. În felul acesta, e cu neputinţă să nu dai de ea, mai ales cu ajutorul razei albastre."

Peste tot erau aprinse luminile. Pesemne că electricienii verificaseră cu o seară înainte sistemul de luminaţie şi, primind ordinul să părăsească imediat clădirea, uitaseră becurile aprinse. Pe o scară largă, făcută dintr-o piatră verde, şerpuia un covor de catifea, albastru ca cerul. Părea că este o cascadă care se prăvăleşte în terase.

Candelabre strălucitoare, cu nenumăraţi ţurţuri de cristal, revărsau pretutindeni o lumină veselă, festivă. Dintr-o clipă în alta, te aşteptai să răsune acordurile orchestrei, iar uşile să se deschidă larg spre o sală uriaşă, plină de oaspeţi îmbrăcaţi de sărbătoare.

Tânărul se apropie de nişte uşi de stejar. Deschizându-le, el văzu o sală străjuită de solemne coloane strălucitoare, ce păreau a fi din fildeş. Lumina orbitoare a unui policandru se reflecta în oglinda parchetului lustruit.

Sandro străbătu toată sala, apoi alte câteva camere şi nimeri în laboratorul tehnic, unde văzu vitrine cu mostre de obiecte experimentate, fabricate de uzina „Pricamscaia stal". Pe urmă trecu prin camera de şah şi de aici se pomeni într-un coridor. „Ciudat, gândi Sandro. Unde o fi dispărut? Sau poate nici n-o fi venit încă?"

Tânărul întredeschise o uşă masivă şi din nou văzu coloane şi candelabre. Mai trecuse pe aici. Oare prin această sală o fi trecut şi fata în salopetă albastră?

Ce-ar fi să dea drumul aparatului şi să vadă dacă nu cumva descoperă urme de-ale ei? Întoarse comutatorul. Pe ecran se agită un luminos punct albastru, care treptat se transformă într-o linie. Aceasta crescu brusc, arătând colţul din dreapta al sălii. Sandro privi scala. Aparatul era reglat la indexul rubidiului. Ciudat! Ce să caute aici rubidiul?

În colţul acela se găsea o masă făcută din tuburi subţiri şi strălucitoare. Sandro o atinse uşor şi ea se clătină de parcă n-ar fi fost făcută din metal, ci din trestie. Ridicând-o puţin, Sandro se convinse cât de uşoară e această măsuţă cu picioare lungi. Oare în aliajul ăsta să existe şi rubidiu? Amintindu-şi de sfaturile lui Andrei cu privire la necesitatea preciziunii în experienţe, mai privi o dată scala, cu multă atenţie. Consultându-şi agenda, el înţelese că, în aliajul din care era făcută masa, aparatul nu semnalează prezenţa rubidiului, ci pe aceea a unui metal înrudit cu el – a cesiului. Aceste două metale sunt întâlnite adesea în aceleaşi filoane, în carnalite.

În ultimul timp, Sandro îşi însuşise tehnologia metalelor. El aflase că cesiul este introdus în aliajele magneziului, ceea ce face ca aceste aliaje să devină dure ca oţelul şi, mai cu seamă, să nu fie atinse de coroziune. Ce minunat aliaj al viitorului! Sandro mângâie cu respect suprafaţa mată, cu reflexe albăstrii, a măsuţei celei uşoare. Ea fusese probabil lucrată la una dintre uzinele experimentale, unde se fac probe de rezistenţă în timp a aliajelor rare, după aceleaşi metode folosite de Omeghin pentru verificarea durabilităţii transparentei sale case.

Sandro întoarse butonul scalei. La care index s-o aşeze? Poate la tuberoze?

Răsucind butonul de reglare a undelor, el descoperi o mulţime de metale rare folosite în ultimul timp în tehnică. La un moment dat, raza arătă nişte uriaşe vaze de faianţă, de lângă ferestrele sălii. În compoziţia ceramicii din care erau făcute, se găsea un metal rar – zirconiul.

Raza îl conduse pe tânărul tehnician lângă radiatorul caloriferului. Acesta era dat cu o vopsea – „alb de titan" – compusă din săruri de titan, un alt metal rar. Până şi în aparatele de stins incendiu, mascate cu îngrijire, se găsea tot un metal rar: galiul.

Pe scala aparatului, aidoma unor nume de oraşe puţin cunoscute pe care le întâlneşti la un aparat de radio, apărură pe rând: indexul toriului, galiului, al tantalului.

Ce extraordinară călătorie!

Continuându-şi cercetările, Sandro urcă la al doilea etaj. Pe o uşă citi: „Bibliotecă tehnică". „Să intrăm şi aici", îşi spuse el.

De-a lungul pereţilor se înşirau vitrine făcute din bare metalice. Aici erau aşezate fel de fel de reviste. Îi atrase atenţia o copertă albastră pe care era desenat un uriaş bulon, tăiat de două linii groase şi acoperit de o rugină stacojie. Sandro se apropie şi luă revista. Desenul de pe copertă îi reamintea o mulţime de lucruri. Revista era americană. Traducând cu greutate cuvintele puţin cunoscute, Sandro citi: „O mare descoperire a tehnicii americane", „Coroziunea metalului a fost nimicită pentru totdeauna". După

ce răsfoi revista el o puse la loc, gândind nemulţumit: „Cu siguranţă că iar e vorba de vreo reclamă gogonată. Ei sunt pricepuţi la asemenea lucruri”.

Închizând uşa bibliotecii, Sandro ieşi din nou în coridor. Nu se zărea nici urmă de om. Pretutindeni domnea o linişte adâncă.

Deasupra palierului largii scări acoperite cu un covor roşu de catifea, atârna în lanţuri de aur o placă transparentă de cristal, care avea o inscripţie aurie:

„Etajul I, aripa stângă”.

Sandro privi în jurul său, făcându-şi socoteala cam a câta parte din palat o cercetase şi începu să urce treptele două câte două.

Pătrunzând în sala de spectacole, el se opri. Aici ardea un singur bec şi încăperea era cufundată în semiobscuritate. Abia se conturau rândurile pustii ale fotoliilor.

Sandro ridică privirea. Dincolo de balustrada celui de al treilea balcon se mişca încet o siluetă întunecată.

Sandro se năpusti sus. Scările palatului i se părură nesfârşit de lungi. El cercetă cele trei balcoane ale sălii, dar nu era nimeni, nicăieri. În sfârşit, ajunse într-un mic vestibul. Aici se găsea o uşă care dădea spre acoperiş. Prin geamurile acesteia, strălucea o inscripţie de neon: „Cafenea”.

Uşa înaltă se deschise, împinsă de o adiere de vânt. Mesuţe rotunde de marmoră străluceau de jur-împrejur. Acoperişul de forma unei terase era împrejmuit de coloane albe.

Nici acolo nu era nimeni.

Sandro se năpusti jos pe scară. Pe dinaintea ochilor i se perindară inscripţii aurii: „Balcon”, „Etajul III”, „Etajul I”.

Sandro trecu în cealaltă aripă unde, judecând după tăbliţele indicatoare, se găseau saloanele, expoziţiile şi sălile de conferinţă.

Într-unul din saloane, tânărul văzu un mare acvarium de formă sferică. În apa lui se reflectau florile aşezate în vaze de bronz. În spatele acvariului, de la duşumea şi până în tavan, se întindea, ocupând aproape întregul perete, o fereastră uriaşă. Era deschisă şi o boare adia pe suprafaţa apei, vălurind-o uşor. Geamul era străjuit într-o parte şi în alta de palmieri înalţi, care-şi resfirau, sub cupola boltită, frunzele lor crestate. Aspectul sărbătoresc al camerei era completat de un policandru nespus de frumos, format din sute de flori de sticlă: clopoţei albaştri, crini palizi, panseluţe sinelii, maci purpurii şi lalele galbene.

Peştişorii roşii şi aurii, cu aripioare transparente şi multicolore, înotau prin apa verzuie a acvariului, din interiorul căruia se răspândea o lumină blândă şi difuză.

Sandro zăbovi un timp în această sală. La un moment dat, observă cum draperia grea care acoperea o parte din fereastră se mişcă uşor. Să fie din pricina vântului? Se apropie încet de portieră şi, sprijinindu-şi mâna de carcasa metalică a acvariului, vru să ridice cu precauţie catifeaua verde. Dar îşi trase brusc mâna: fierul carcasei era fierbinte. Înfuriat, Sandro dădu brusc la o parte draperia. Îndărătul ei nu era însă nimeni.

Tehnicianul îşi suflă peste degetele arse.

De ce devenise fierbinte acest suport masiv, împodobit cu frunze de fontă? Voi să controleze cele simţite şi atinse din nou carcasa. Ce să fie asta? Grilajul era rece. Îşi trecu toată palma peste el şi rezultatul fu acelaşi.

„Nu, aici nu-i lucru curat", gândi Sandro, întinzând mâna spre fereastră şi apucând un basorelief de bronz, încrustat pe cercevea. O durere ascuţită îl făcu să scoată un strigăt involuntar. Avu impresia că mâna atinsese o plită încinsă.

Ce-o mai fi şi asta?...

El atinse a doua oară cerceveaua, dar de data aceasta basorelieful de bronz era cu desăvârşire rece.

„Nu-mi plac asemenea istorii", gândi Sandro, agitându-şi în aer mâna. Trebuie să pun pe ea ceva rece, îşi spuse el, lipindu-şi palma de geam. O răcoare plăcută îi alină durerea. Deodată însă i se păru că sticla se înfierbântă într-o clipă. Îşi trase grăbit mâna.

„Ce glume ciudate or mai fi şi astea?" El vru să treacă în cealaltă sală, dar în clipa aceea privi acvariul şi încremeni de uimire. Apa clocotea, împroşcând stropi fierbinţi. La suprafaţa ei fremătau peştişorii roşii şi aurii, de parcă s-ar fi fiert într-o uriaşă oală cu ciorbă, destinată oaspeţilor acestui palat de basm.

Brusc, fierberea încetă.

Nicio băşicuţă de aer nu urcă la suprafaţă. Sandro nu se putu stăpâni şi-şi vârî mâna în acvariu.

Apa era rece.

La suprafaţă pluteau peştişorii morţi.

Sandro se năpusti spre uşa care ducea în cealaltă sală şi pe care atârna o tăbliţă de sticlă: „Expoziţie permanentă. Bogăţiile subsolului raionului nostru." Sandro deschise uşa. Pretutindeni se zăreau vitrine de sticlă, aşezate pe suporturi făcute din strălucitoare ţevi îndoite.

Lângă una dintre vitrine, stătea o siluetă într-o salopetă albastră. Aplecată mult deasupra vitrinei, ea cerceta ceva.

Furişându-se precaut, ca să nu fie observat de necunoscută, Sandro se apropie de o fereastră acoperită cu o perdea de un albastru închis. De acolo,

el îi va putea urmări orice mişcare. Îndată va afla totul. Din greşeală, Sandro atinse un mâner care se afla pe cercevea.

Fata tresări şi întoarse capul.

În aceeaşi clipă, zornăiră geamurile ferestrei şi o forţă necunoscută îl lovi pe Sandro în ceafă. El scoase un strigăt. O durere arzătoare, ascuţită ca un curent electric, îi străpunse corpul.

În faţa ochilor îi plutiră cercuri multicolore şi Sandro îşi pierdu cunoştinţa.

14. REFLECTORUL CEL NEGRU

Omeghin veni spre mine, întinzându-mi mâinile şi zâmbind larg. El îmi privi geamantanul şi râse:

— Acum vă pot arăta şi experienţele mele...

— Ce experienţe? întrebai nerăbdător.

— Aşteptaţi o clipă...

Omeghin chemă pe comandant şi-i spuse:

— Băgaţi maşina în curte.

Apoi mă luă de braţ şi, mergând în urma maşinii, continuă discuţia întreruptă.

— Aşadar, vreţi să-mi cunoaşteţi experienţele. Lupt împotriva coroziunii fierului, cu alte cuvinte, împotriva ruginii.

Îmi veni greu să-i dau crezare.

— V-aţi ocupat de apărarea metalului?

— De ce vă miraţi?

Omeghin mă privi zâmbind.

— Nu sunt duşmanul, ci prietenul metalului. Consider că preţuim şi păstrăm prea puţin acest metal. Prin construirea casei mele experimentale n-am vrut decât să demonstrez că pentru satisfacerea necesităţilor noastre zilnice, materia plastică e mult mai potrivită. N-are niciun rost să folosim metalul acolo unde el poate fi înlocuit cu succes printr-un material atât de uşor, ieftin şi durabil cum e materia plastică.

Cât priveşte metalul, el va rămâne în tehnică, la fel ca şi în producţie, elementul de bază. Nici nu-mi trece prin minte că s-ar putea să construim strunguri sau locomotive din materie plastică.

Totuşi mai este o cale pentru realizarea unei folosiri mai eficace a metalului: aceea de a-l face să înfrunte cu mai multă rezistenţă timpul, de a-l feri de coroziune. Eu urmez ambele căi. Ce vă surprinde în toate astea?

Trebuia să recunosc că raţionamentul lui Omeghin era pe deplin logic şi convingător. Îmi rămăseseră însă destule îndoieli.

— Cum reuşiţi să apăraţi metalul de coroziune?

— Cu ajutorul a două compoziţii. Încă din timpul războiului, inginerii sovietici au inventat un reactiv pe care l-au numit „Unicol". El distrugea rugina şi era folosit la curăţirea armamentului care stătuse multă vreme sub zăpadă sau în apă. Noi însă am mers mai departe. Compoziţiile noastre nu numai că distrug rugina, ci şi feresc metalul de acţiunea ei. Reactivul nr. 1 curăţă radical rugina, iar reactivul nr. 2 face ca metalul să-şi păstreze mereu strălucirea. După tratarea unui obiect cu aceste două reactive, niciun fel de umezeală sau apă nu mai exercită asupra lui vreo acţiune dăunătoare. În

sectorul 5 al depozitului materialelor de captură, sector care ne-a fost repartizat pentru aceste experienţe, am acoperit cu prima compoziţie blindajul tancurilor, ţevile distruse ale tunurilor, piesele automobilelor şi alte obiecte metalice fabricate din cele mai diferite sorturi de oţel, inclusiv din acela în a cărui compoziţie intră: molibdenul, cromul, cobaltul şi alte metale.

Aveam nevoie să stabilim care este acţiunea compoziţiei noastre asupra diverselor sorturi de oţel. Peste câtva timp, pe suprafaţa metalului apare o rugină stacojie, caracteristică experienţelor noastre şi care, probabil, v-a cam nedumerit.

Tovarăşul Iarţev mi-a vorbit despre nocturnele dumneavoastră peregrinări prin depozit. Cu acest prilej, aţi văzut acolo că, sub stratul stacojiu al ruginii se ascunde un metal cu desăvârşire curat şi care sclipea, de parcă ar fi fost polizat. Recunoaşteţi, nu-i aşa, că lucrul acesta v-a mirat, nu glumă? întrebă zâmbind Omeghin.

Îmi amintii cum Sandro scrisese pe blindajul unui tanc litera „S". Sub pasta lipicioasă, metalul strălucea ca o oglindă.

— N-am de gând să vă ascund aceasta, răspunsei. Ne-a uimit mai ales faptul că acest strălucitor oţel, apărat de dumneavoastră împotriva ruginii, pleznea curând, iar apoi se transforma în pulbere. Aşa s-a întâmplat cu buloanele de la roţile automobilului nostru. Probabil că şoferul le luase dintr-o partidă de fier vechi, aduse la uzina „Pricamscaia stal" pentru retopire.

— Just, răspunse calm Omeghin şi adăugă, privind orizontul: Curând se vor ivi zorile... Cum staţi cu lucrul? E totul gata? strigă el cuiva din maşină.

Mă înfuriai, văzând că încearcă să scape de răspunsul pe care i-l cerusem.

— Ce anume e „just"? întrebai. Faptul că oţelul plezneşte sau acela că şoferul s-a folosit de nişte buloane acoperite de soluţia dumneavoastră?

— Şi una şi alta... Cel care producea ruperea era reactivul nr. 1. Trebuie însă să vă spun că, după tratarea cu reactivele noastre – contrar celor susţinute de dumneavoastră – oţelul nici nu plezneşte, nici nu se transformă în pulbere. Procesul de coroziune a metalului, provocat de reactivul nr. 1, este neutralizat de reactivul nr. 2 cu care tratăm ulterior metalul. Acest ultim reactiv creează pe suprafaţa metalului o pojghiţă rezistentă şi protectoare. Probabil că aţi văzut în oraş un havuz, în jurul căruia se află câteva statui, reprezentând nişte copii care se scaldă. Ele au fost fabricate după metoda noastră şi apa nu are absolut niciun fel de acţiune asupra oţelului din care sunt lucrate statuetele.

— Am făcut destul de bine cunoştinţă cu acţiunea mixturii dumneavoastră. Ea distruge pur şi simplu metalul. Ştiţi ce s-a întâmplat în căsuţa paznicului?

— Nu, ce anume?

— Reactivul pe care, fără să vă gândiţi prea mult la eventualele urmări, l-aţi lăsat la sectorul 5, a fost folosit pentru unsul balamalelor şi al altor obiecte de fier.

Omeghin se nelinişti.

— Aha, bănuiesc ce s-a întâmplat... Da, îmi aduc aminte că unul dintre colaboratorii mei a uitat la depozit un flacon cu reactiv, dar n-am dat acestui fapt prea multă atenţie.

— Rău aţi făcut. A, fiindcă veni vorba... poate că de aceeaşi neatenţie suferă şi colaboratoarea dumneavoastră pe care o pasionează motociclismul?

Omeghin nu răspunse la întrebarea mea şi se întoarse spre maşină.

— Pavel Andreevici, se adresă el unui om îmbrăcat într-o bluză albastră. E totul gata?

— Încă o clipă, Alexei Constantinovici, spuse cineva din maşină.

— Ce tot moşmoniţi atâta? Trebuia să controlaţi totul din vreme. Vorba aceea: pleci la vânătoare şi puşca-i murdară...

Omul în bluză albastră sări din automobil, trăgând un cablu gros şi negru, înfăşurat pe o bobină ataşată la spatele maşinii. Peste o clipă, omul dispăru în interiorul clădirii, târând după sine cablul.

— Începem! strigă Omeghin, mânuind un întrerupător.

Transformatorul începu să vuiască, iar globurile de sticlă ale puternicului redresor se aprinseră, împrăştiind o lumină albăstrie. Prin orificiile cilindrului, zării anodele incandescente de la lămpile generatorului.

Urmăream cu cea mai mare atenţie aceste pregătiri. Se apropie o altă maşină, în care se aflau probabil colaboratori ai lui Omeghin.

Noii veniţi alergară spre locurile lor, ca şi servanţii unui tun când se dă alarma. Doi dintre ei încremeniră lângă cilindrul de aramă, iar al treilea instală reflectorul cel negru, îndreptându-l în sus.

Priveam clădirea trandafirie a palatului care, aidoma unei uriaşe şi fantastice corăbii, se desprindea din ceaţa dimineţii. Părea că străluceşte în lumina zorilor.

Liniştea fu spartă de un fluierat ascuţit. Privii spre maşină şi văzui deasupra ei înălţându-se brusc o coloană transparentă, ce părea că se propteşte în nori. Ai fi putut spune că era făcută din sticlă albastră.

Deodată ea se clătină, alunecă pe acoperişul palatului şi dispăru.

15. EXPERIENŢA LUI OMEGHIN

O rază de soare apăru dintr-odată de după orizont şi licări pe coloanele de marmoră care se înălţau spre cer, părând că sprijină norii grei, atârnaţi deasupra clădirii.

Cineva mă trase uşor de mânecă.

Întorsei capul şi văzui faţa neliniştită a lui Andrei. La subţioară îl ţinea pe Martin.

— Trebuie să-ţi arăt ceva, îmi spuse Andrei.

„De ce o fi adus jucăria asta?" gândii.

N-aveam deloc chef să fiu întrerupt de la observarea experienţelor lui Omeghin.

— Despre ce-i vorba? întrebai cu un glas nemulţumit.

Ieşirăm pe poartă şi cotirăm spre un mic scuar. Andrei puse modelul lui „SL-2" pe o potecuţă presărată cu nisip gălbui şi apăsă butonul de pe spinarea câinelui. Martin porni încet pe nisip. El se opri pentru o clipă, dar apoi o zbughi într-un mic şănţuleţ de la marginea drumului. Nările lui larg dilatate se proptiră în pământ.

— Ei şi ce-i cu asta? întrebai, neînţelegând nimic. Ţi-ai găsit şi tu timpul potrivit pentru jucării!

— Dar ce-mi rămânea de făcut? răspunse ofensat Andrei. După ce-am discutat cu Omeghin, am trecut prin tabără, cu gândul să iau aparatul şi, folosindu-mă de maşina vecinului nostru, să controlez unele sectoare din împrejurimile oraşului. Numai că vorba aceea: socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea din târg! Amândoi aţi dispărut cu aparatele şi mi l-aţi lăsat plocon pe Martin, de parcă aţi fi vrut să vă bateţi joc de mine. Foarte frumos din partea voastră, nimic de zis!

— Ia stai, dar Sandro nu-i în tabără?

— Şoferul mi-a spus că a plecat acum două ore.

— Iarăşi o fi alergând după motociclistă! Ce caraghios!

Andrei dădu dispreţuitor din mână.

— Dar nu despre asta-i vorba. Priveşte aici! El arătă pe Martin. Aparatul e reglat la indexul rubidiului. Asta înseamnă că metalul pe care l-am căutat fără succes prin munţi şi prin păduri zăcea liniştit chiar în centrul oraşului. Mai mult chiar: pe strada principală! Aşteaptă o clipă, voi încerca să controlez.

Andrei fugi în curte unde se afla maşina, luă din ea o cazma şi revenind lângă mine, începu să sape pământul în locul arătat de Martin. Peste câteva minute, fierul cazmalei se lovi de ceva dur şi văzui o strălucitoare conductă

de apă. Conducta avea o culoare aurie şi nici urmă de rugină nu văzurăm pe ea.

— Nu mai înţeleg nimic, rosti uluit Andrei, ştergându-şi sudoarea de pe frunte.

Dădui din umeri.

— Crezi că eu înţeleg mai mult? În noaptea asta am avut şi eu prilejul să mă ciocnesc de asemenea minuni. Descopeream rubidiu în fiecare conductă, în fiecare grilaj al balcoanelor, într-un cuvânt l-am aflat pretutindeni, doar în pământ nu. Înseamnă...

— Înseamnă, repetă Andrei, că n-avem dreptul să tragem concluzii pripite. Rubidiul trebuie să existe şi în pământ. Dă-mi aparatul tău, vreau să verific dacă Martin nu s-a înşelat.

— Ia-l, dar să ştii că i s-a descărcat acumulatorul.

Andrei se posomorî, îl luă pe Martin la subţioară şi se îndreptă spre maşina cu reflectorul cel negru.

Experienţele continuau. Omeghin privi îngrijorat tabloul aparatelor. Apoi se ridică, întoarse reflectorul şi manevră o pârghie.

Transformatorul vui, iar pe suprafaţa lucioasă a cilindrului tremurară siluetele neclare ale oamenilor care stăteau în jurul său. Raza albastră lunecă pe pereţii palatului şi odată cu ea ţâşni şi puternicul şuvoi al unei invizibile şi necunoscute energii. Raza alerga de-a lungul balcoanelor de fontă, peste basoreliefuri, se proptea în coloanele împodobite cu ornamente forjate, de parcă ar fi încercat să le răstoarne. O diafană pulbere albă, aidoma unei ceţi, învăluia clădirea.

Omeghin închise aparatul pentru ca suprafaţa neagră a reflectorului să se poată răci. Când pulberea cea albă se lăsă jos, minunata clădire a palatului ni se păru mai luminoasă, mai strălucitoare. S-ar fi putut spune că raza cea albastră o curăţase şi o purificase.

Andrei îl puse pe Martin jos, vârî mâna în buzunar şi scoase de acolo o cărticică cu scoarţe verzi. Dându-mi-o, Iarţev spuse:

— Uite cum înţelege el să urască fierul.

Luai cartea şi citii pe copertă: „A.C. Omeghin. Noi metode de apărare a fierului împotriva coroziunii."

— Nu mai înţeleg nimic, spusei, adresându-mă lui Omeghin. Care este specialitatea dumneavoastră: chimist sau metalurgist?

Acesta cobori fără grabă de pe estradă, pipăi reflectorul şi spuse ca pentru sine:

— Se răceşte prea încet, trebuie să perfecţionez sistemul de răcire. Apoi, răspunzându-mi la întrebare, lămuri: Mă ocup de multă vreme cu cercetarea metalelor. La început, aplicând călirea la suprafaţă, într-un câmp de înaltă

frecvenţă, am căutat să creăm un strat de protecţie împotriva coroziunii. Dar acest procedeu n-a dat rezultate pozitive. Pe urmă, fără să întrerup cercetările mele pentru a găsi o metodă de a apăra metalul, mă atrase problema înlocuitorilor lui şi începui să studiez materiile plastice. Concomitent însă, continuam să mă ocup şi de problema apărării metalului împotriva coroziunii. Nu vrem ca podurile şi celelalte construcţii ale noastre, pentru a căror realizare oamenii au depus atâta muncă, să fie roase, ca de un cariu, de această pacoste roşiatică al cărei nume este rugina. Ceea ce am construit noi trebuie să dăinuie veacuri de-a-rândul, pentru fericirea noastră şi a urmaşilor noştri. Noi preţuim mult munca noastră şi pe aceea a părinţilor noştri.

Omeghin îşi scoase din buzunar pipa şi şi-o aprinse. Apoi, după ce dădu drumul unui nor de fum, continuă:

— Veacurile trec şi fierul se macină necontenit. Prea puţine obiecte făcute din el au ajuns până la noi. Înainte vreme, oamenii nu ştiau să păstreze metalul. Acum însă, cunoaştem procedee eficace pentru apărarea lui. Două dintre ele au şi fost realizate în laboratorul nostru. Iar dintre acestea, ultimul e cel mai radical. Orice construcţie din metal, tratată cu ajutorul energiei acestui aparat – şi spunând acestea Omeghin bătu cu palma în cilindrul de aramă – devine pentru totdeauna imun împotriva acestei boli pe care o numim „coroziunea fierului".

Îl ascultam pe Omeghin, privind în acelaşi timp surprins către Martin, care începuse să dea semne de nelinişte. Întorcându-se încet, el se îndreptă spre Omeghin. Câinele-robot se târî până la inginer şi-şi lipi botul de picioarele acestuia. Omeghin îmi aruncă o privire batjocoritoare, în care citii reproş şi compătimire.

„Ce tineri neserioşi!" gândea el probabil.

— Iertaţi-mă, vă rog, Alexei Constantinovici, spusei cu oarecare stânjeneală. Şi dumneavoastră şi noi facem aceeaşi muncă. Şi dumneavoastră şi noi experimentăm un nou aparat. Nu vă uitaţi că modelul nostru seamănă cu o jucărie. Vă asigur că lucrează bine. Avem nevoie de rubidiu şi sunt sigur că-l vom găsi. Cu prilejul căutării bitumenului, probabil că aţi dat peste carnalite sau lepidolit. De ce atunci nu ne spuneţi nimic? Mai mult: îmi pare că într-unul din buzunarele dumneavoastră se găseşte o bucată de minereu în a cărei componenţă intră rubidiul. Priviţi, Martin al nostru nu face altceva decât să vă dea târcoale...

— Ce mă tot plictisiţi cu Martin al vostru! mormăi Omeghin. Apoi izbucni în râs şi, arătând spre fundul curţii, adăugă: Prindeţi-l! „Coteiul" dumneavoastră a fugit după o femeie. Poate că în plasa ei cu merinde o fi

existând vreo jumătate de kilogram de rubidiu... Nu, prieteni, va trebui să mai lucraţi la perfecţionarea aparatelor voastre.

Privii în direcţia pe care mi-o arătase Omeghin şi spre marea mea surprindere îl văzui pe Martin care, lipăind fără grabă din şenile, ajungea din urmă o femeie în vârstă, ai cărei umeri erau acoperiţi cu un şal. Ea ţinea în mână un ceainic de porţelan împodobit cu flori, din care ieşeau aburi. Femeia tocmai se îndrepta spre aripa în care erau locuinţele, dar deodată auzi în urma ei ciudatul lipăit al şenilelor şi întoarse repede capul.

Pe faţa ei se zugrăvi mai întâi uimirea, apoi teama, şi în cele din urmă femeia se repezi cât o ţineau picioarele spre uşă. Lichidul fierbinte din ceainic sări în toate părţile.

Martin parcă asta şi aşteptase. El coti vijelios pe şenila stângă şi se opri cu botul lui strălucitor înfundat într-o aburindă băltoacă de ceai. Alergai spre el, privii scala şi mă convinsei că era fixată tot la indexul rubidiului. Dar ce amestec are ceaiul în toate astea? Din ce pricină aparatul nostru o zbughise după acest miros?

Mă înfuriai:

— Ia de aici jucăria, Andrei, şi spune-mi, de ce naiba ai mai adus-o cu tine?!

Iarţev privi stânjenit uşa îndărătul căreia dispăruse femeia speriată de Martin.

— Bine că nu era nimeni pe-aici, altfel ne-ar fi crăpat obrazul de ruşine, spusei şi, ridicând macheta, o dădui lui Andrei.

— Jucăria dracului, i s-a făcut de ceai!

— Poate că aparatele noastre nu simt rubidiul, spuse posomorât Andrei. Probabil că mirosurile acestor oxizi sunt mult prea slabe.

Luându-l pe Martin la subţioară, îl duse la maşina lui Omeghin.

Lângă automobil stătea un om încălţat cu nişte cizme grozav de strălucitoare şi privea curios experienţele noastre. Andrei se uită la el chiorâş.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, spuse liniştitor Omeghin. E stăpânul casei – comandantul palatului. Puteţi să-i încredinţaţi fără nicio grijă aparatul.

Mă învârteam agitat prin curte, trăgând cu urechea la huruitul ritmic al instalaţiei lui Omeghin. Da, pe drept cuvânt, puteam să-i invidiez succesele. Noi în schimb înregistram numai înfrângeri... Rubidiul se găsea pretutindeni... Ce batjocură!... Mă apropiai de poartă şi deodată, în mijlocul unor tufe ce creşteau în curte, zării şina galbenă a unei roţi. Recunoscui numaidecât motocicleta noastră. Să fie oare Sandro aici? Dar ce-o fi făcând prin locurile astea?

Un şuierat strident sfâşie aerul, împungându-mi cu mii de ace timpanele. Omeghin răsuci pe tabloul său de comandă un buton. Raza cea albastră se târî cu încetineală de la un etaj la altul, ocolind cu grijă ferestrele şi uşile balcoanelor. La un moment dat, Omeghin se întoarse puţin pentru a auzi mai bine huruitul motorului. Raza lunecă spre dreapta şi deodată geamul unei ferestre se sfărâmă zăngănind, transformându-se într-o transparentă pulbere de sticlă.

Alergai spre maşină. Ce fenomen ciudat o mai fi şi ăsta? Omeghin se încruntă şi dădu supărat din mână.

— Ce rău îmi pare! mi se adresă el. Vă daţi desigur seama că raza care a spart geamul e invizibilă. De aceea, pentru a evita asemenea neplăceri – el arătă fereastra spartă – a trebuit să combinăm raza cea nevăzută cu fascicolul luminos al unui reflector cu lentilă colorată. Altminteri, niciuna dintre ferestre n-ar fi rămas întreagă.

Omeghin se întoarse din nou spre reflector.

De după colţul clădirii, un om în vârstă, îmbrăcat într-un palton de culoare închisă, cu brandenburguri şi galoane aurite, venea în fugă spre noi. Remarcai pe petliţele lui două litere aurii: „P.C."

Probabil că acesta era portarul Palatului de Cultură.

— Tovarăşe Cudaşov, strigă el, adresându-se comandantului. Acum pot intra în club?

— Nu se poate, nu se poate! strigă Omeghin de la locul lui.

Paznicul se supără:

— Ce înseamnă „nu se poate"! exclamă el şi, întorcându-se spre comandant, spuse: Tovarăşe Cudaşov, trebuie să mă urc imediat. Mi s-a părut că am auzit pe cineva strigând de-acolo. Numai de nu s-ar fi întâmplat vreo nenorocire!

Omeghin răsuci brusc întrerupătorul şi sări de pe maşină. Vuietul transformatorului se stinse, iar odată cu el, dispăru şi raza albastră. Se făcu linişte.

— Cum aşa? şopti Omeghin. Doar o avertizasem să nu se apropie de ferestre.

Deodată îmi amintii de Sandro. Cu siguranţă că, în clipa aceea, el se afla pe undeva prin clădire. Simţii cum pălesc.

— Ce s-ar fi putut întâmpla, tovarăşe Omeghin?

Omeghin se întoarse încet spre mine şi, cu un glas înăbuşit, îmi spuse arătându-mi cu privirea reflectorul:

— Acest aparat emite ultrasunete şi raza lui poate să ucidă.

*

Omeghin, Andrei şi cu mine alergam pe coridoarele palatului.

— De ce poate să ucidă ultrasunetul? îl întrebai pe Omeghin, gâfâind din pricina fugii. E imposibil să fie obţinută o putere atât de mare!

— În descărcări bruşte – e cu putinţă... Iar asta înseamnă moarte... distrugere...

Razele soarelui. Pătrunseră prin ferestre şi lumina becurilor electrice, care până acum câteva minute era orbitoare, păli dintr-odată.

Deasupra intrării primului etaj, două luminatoare rotunde, ca nişte ochi galbeni de tigru, ne priveau parcă fioros, prevestind nenorociri.

„N-o fi fost Sandro acela care strigase? îmi trecu prin minte un gând. Să fi stat el în faţa ferestrei?" Îmi amintii de zăngănitul geamului spart. Dacă i s-a întâmplat ceva, atunci trebuie căutat la etajul II, unde raza albastră spărsese geamul, şi nu în altă parte, deoarece, prin pereţi, ultrasunetul nu străbate decât cu intensitate scăzută şi astfel nu e primejdios.

La care fereastră s-a spart geamul?

În unele camere, ferestrele sunt deschise. Însemna că va trebui să căutăm pretutindeni. Împărţirăm între noi secţiile clădirii. Mie îmi reveni aripa dreaptă.

Străbătui săli de conferinţă, saloane. Aruncai o privire în sala de lectură, dar nicăieri nu zării nici ţipenie de om. Unde să fie Sandro? Al cui o fi fost strigătul?

Ce înfăţişare ciudată avea, în acea dimineaţă însorită, palatul cel pustiu, sub palida lumină a becurilor electrice!

După ce cutreierai etajele superioare ale aripii drepte, pe ai cărei pereţi lunecase raza ultrasunetului, mă liniştii, fără să ştiu eu însumi prea bine de ce şi îmi spusei că Sandro reuşise probabil să părăsească palatul, înainte de începerea experienţelor. Mă înţelesesem cu Andrei şi cu Omeghin să ne întâlnim, după controlarea clădirii, în salonul de la etajul al III-lea. Şi iată-mă în salon.

Aceasta să fie încăperea aleasă de Omeghin, când stabilisem locul întâlnirii noastre?

Apropiindu-mă de fereastră, ridicai puţin draperia grea de catifea şi pe dușumea observai o lădiţă pătrată. Făcută din materie plastică, ea avea două cadrane rotunde şi o placă metalică prevăzută cu orificii. Asemenea aparate mai văzusem în maşina lui Omeghin. Ele indicau intensitatea vibraţiilor ultrasonice care pătrundeau prin pereţi.

Unde o fi însă Sandro?

Deschisei uşa camerei vecine, dar nici acolo nu era nimeni... Pătrunsei atunci în încăperea următoare...

Iată un alt salon. Poate că aici trebuia să mă întâlnesc cu Omeghin şi Andrei. Ridicai o portieră grea şi zării un covor verde ca o pajişte, tapiseria de mătase a fotoliilor, colţul acvariului, multicolorele flori de sticlă ale policandrului, şi chiar deasupra apei, atârnând un clopoţel liliachiu.

Desfăcui mai larg portiera şi mă oprii stânjenit: În fundul salonului, în faţa unui goblen verzui, zării două siluete.

Una dintre ele era a lui Sandro, iar cealaltă – a misterioasei motocicliste.

Prin uşa din cealaltă parte a sălii, intră Andrei. El privi uluit împrejur şi întinse bucuros mâinile spre fată. Ea i se aruncă la piept. Uitându-mă mai atent la fată, o recunoscui... pe Valia.

„Nu mai încape nicio îndoială că a primit scrisoarea lui Andrei", gândii, privindu-i fata iluminată de fericire.

16. O NOUA DESCOPERIRE A LUI SANDRO

Ne instalarăm în moile fotolii şi hotărârăm să consacram acea oră matinală dezlegării tuturor „tainelor" şi analizei tuturor greşelilor noastre.

— Trecuse aproape o săptămână de la despărţirea noastră, începu Valia, ghemuindu-se comod în fotoliu. Tocmai se făcea asamblarea noului nostru aparat portativ, ale cărui prisme erau gata, când descoperii că există pentru combinaţiile rubidiului indexuri mult mai precise decât acelea pe care le stabilisem împreună. Nu putui însă determina exact acest lucru, deoarece indexurile trebuiau controlate la aparatele care erau la voi.

Scotocindu-se în buzunarul salopetei, Valia scoase de acolo un borcănaş de sticlă, închis ermetic.

— Iată cea mai răspândită combinaţie a rubidiului; ea are un miros cu totul aparte şi se întâlneşte nu numai în lepidolit.

— Să controlăm, spuse Sandro şi întinse mâna după aparat. Apoi luă de la Valia borcănaşul, îl deschise, puse în funcţiune aparatul „SL-1", îl reglă pentru vechiul index al rubidiului şi declară:

— Aparatul nu reacţionează; lungimea de undă nu corespunde.

— Aşadar, aceasta a fost prima noastră greşeală, spusei, socotind pe degete. Am plecat cu un index greşit şi de aceea, o întreagă săptămână de cercetări s-a irosit în vânt.

— Sfătuindu-mă cu tovarăşii mei, continuă Valia, şi aflând că plecarea comisiei a fost amânată, mă hotărâi să iau avionul şi să viu la voi. În oraş, nimeni nu ştia precis unde locuiţi. În regiunea care mi-a fost indicată, nu v-am găsit. E drept că, în apropierea podului, se aflau două corturi. Eram cu motocicleta şi m-am oprit să întreb de voi, dar şoferul pe care l-am întâlnit mi-a răspuns că acolo s-au adunat câţiva vânători. N-aveam nicio îndoială că,

până la urmă, voi da de voi, dar nu voiam să pierd timpul. De aceea, căutând expediţia voastră, m-am ocupat în acelaşi timp şi de căutarea rubidiului.

— Ai căutat rubidiu? exclamă mirat Andrei.

— Şi de ce nu? Doar luasem cu mine noul aparat „SL-3". Voi aveţi prea puţină încredere în el, dar eu consider că acest aparat este cel mai potrivit pentru prospecţiunile geologice...

— De ce vorbeşti aşa, Valia? o întrerupse râzând Sandro. Cel mai potrivit e Martin. El caută singur.

— Ei şi! A găsit ceva?

— Dar aparatul tău?

Valia tăcu, privi pe furiş spre Omeghin şi spuse:

— Până acum n-am descoperit niciun lucru demn de atenţie, dar nădăjduiesc...

— Dar ce!... o întrerupse din nou Sandro. Noi nu nădăjduim?

— Pot să povestesc mai departe? întrebă Valia, privindu-l supărată.

— Fireşte, spusei.

— În apropierea oraşului, găsii câteva bucăţi de minereu, care semănau mult cu lepidolitul. Se înţelege, n-am fost prea convinsă de lucrul acesta, spuse Valia, dând stingherită din umeri. Ştiţi doar ce fel de geolog sunt... În roca pe care o aflasem, aparatul nu descoperi însă urme de rubidiu. Nu puteam pricepe a cui era vina: a mea sau a aparatului? Trebuia să fac o analiză chimică a minereului. Pentru asta, am fost îndrumată la laboratorul lui Alexei Constantinovici. În rocă, nu s-a descoperit rubidiul şi astfel am fost nevoită să-mi reîncep cercetările.

— Şi oare în decurs de două zile n-ai reuşit să afli nimic despre noi? o întrebă neîncrezător Andrei.

— Nu! Valia dădu negativ din cap şi privi în altă parte. Adică... vreau să spun... Ea roşi încurcată.

Se vedea limpede că nu ştie să mintă.

— Bine, spuse cu greutate Valia, aţintindu-şi privirea în podea, o să povestesc totul aşa cum s-a întâmplat. În prima zi, v-am căutat într-adevăr, dar din clipa în care am găsit bucata de minereu asemănător lepidolitului, m-am lăsat furată de experienţe. Doream ca tocmai aparatul „SL-3" să găsească rubidiul.

— Dar ai lucrat în laboratorul lui Alexei Constantinovici, nu prea cred eu că el nu ţi-a povestit nimic despre noi, spuse Andrei.

— E drept, mi-a povestit – recunoscu Valia – şi am fost atât de bucuroasă, încât am vrut să plec imediat la voi; pe urmă însă m-am decis să mai aştept două zile. Doream atât de mult să demonstrez superioritatea noului model! explică ea privind stânjenită la Andrei. Aşa am luat hotărârea ca după două

zile, fie că voi găsi rubidiul, fie că nu-l voi găsi, să mă prezint în tabăra voastră, cerând, cum s-ar spune, iertăciune.

— Dar cum rămâne cu Alexei Constantinovici? întrebai eu. El ar fi putut să te trădeze.

Valia râse:

— Nu era cu putinţă. El nu v-ar fi spus nimic înainte de termen. Îmi făgăduise să păstreze secretul.

— Vasăzică aşa stau lucrurile, spuse Andrei. Un întreg complot...

Omeghin îl privi cu un uşor zâmbet ironic:

— După părerea mea, am procedat just ajutând-o pe laboranta dumneavoastră în năzuinţa ei de a verifica în mod independent noul aparat. N-o puteam refuza pe Valentina Nicolaevna. Doar e fiica vechiului meu prieten, profesorul Cernihov.

— Câte lucruri mi se limpezesc în felul acesta! spusei. La început, aţi ajutat-o dumneavoastră, iar apoi v-a ajutat ea! N-a fost aşa?

Valia dădu aprobativ din cap.

— Serviciu contra serviciu... Consideram de datoria mea...

Andrei zâmbi încurajator:

— O recunosc pe Valia. La început a experimentat din sentimentul datoriei, pe urmă însă a fost atât de captivată de munca ei, încât a uitat şi de noi.

— Nu, nu v-am uitat, exclamă Valia, roşind şi privindu-l pe Andrei pe sub gene. De ce vorbeşti aşa?

— Ascultă, Valia, i se adresă Sandro, te-ai oferit tu să aşezi aici aparatele?

— Desigur. Alexei Constantinovici n-a vrut să mă împovăreze cu această treabă, dar eu am insistat, deoarece tot trebuia să mă duc la Palatul de Cultură. Aici există o expoziţie a bogăţiilor subsolului din acest raion. Mă hotărâi să verific dacă minereurile expuse nu conţin cumva urme de rubidiu, mai ales că Alexei Constantinovici m-a sfătuit să cercetez neapărat carnalitele descoperite lângă satul Volcovo.

— Şi ai găsit? întrebă Andrei.

— Da, din păcate însă, procentul de rubidiu din această rocă e infim. Intenţionam să mai controlez câteva mostre, dar am fost împiedicată de Sandro. Mi-a trebuit destul de mult timp până l-am făcut să-şi revie în simţiri...

— Şi totuşi nici până acum nu ştiu ce mi s-a întâmplat, o întrerupse Sandro. Acvariul care clocotea, metalul fierbinte, apoi acea lovitură în ceafă. Şi acum îmi vâjâie capul...

— Ai scăpat ieftin, tinere, spuse Omeghin. Asta înseamnă că forţa instalaţiei mele nu este chiar atât de mare pe cât o bănuiam. După o pauză,

el adăugă: Nici nu ştiu dacă în clădire au mai rămas urme de coroziune sau le-am distrus pe toate...

Andrei se ridică încet din fotoliu.

— Vom controla îndată. Ia uită-te, Valiuşa, care e indexul ruginii?

Valia scoase din buzunar agenda, răsfoi câteva pagini şi ne comunică indexul.

Privind ecranul aparatului, Andrei merse cu paşi rari de-a lungul peretelui.

— În ce priveşte minunile, ele sunt cât se poate de obişnuite, continuă Omeghin, adresându-se lui Sandro. Sub acţiunea ultrasunetului, apa pare că fierbe, rămânând în acelaşi timp rece. Părţile metalice ale acvariului şi chiar sticla lui vibrau cu frecvenţa ultrasunetului. Când le-aţi atins, aţi simţit o arsură, o senzaţie cunoscută tuturor acelora care lucrează cu ultrasunetul. Tot atât de firesc este şi faptul că peştii au murit. Din păcate, n-am fost prevenit că în clădire se află un acvariu.

— Oare ultrasunetul poate distruge şi coroziunea? întrebai.

— Da, răspunse Omeghin. Am reuşit să stabilesc că, la o anumită înaltă frecvenţă[32], odată cu încălzirea, moleculele oxidului de fier se dezagreagă în întregime. E suficient să-i fie transmise mediului înconjurător vibraţiunile provocate de o asemenea frecvenţă, pentru ca, în moleculele oxidului să se nască anumite fenomene de rezonanţă, insuficient studiate până în prezent, şi care provoacă dezagregarea moleculelor. Acesta e cel de al doilea procedeu inventat de noi în lupta împotriva coroziunii.

— Profesorul Stucalov, care lucrează cu ultrasunetul, mi-a povestit ce minuni se petrec în laboratorul lui, le spusei eu. Poate opri acrirea laptelui, a vinului şi a brânzeturilor, poate steriliza lichidele... El e în stare să disocieze particulele corpurilor până la dimensiuni neînchipuit de mici...

— Toate acestea sunt adevărate şi le-am experimentat eu însumi, răspunse Omeghin, îndreptându-şi privirea spre întunecatul coridor în care dispăruse Andrei. Dar ultrasunetul nu numai că disociază emulsiile, ci şi distruge complet globulele roşii. Iată de ce mă temeam atât de mult ca nu cumva să nimerească cineva în sfera lui de acţiune.

În cameră intră Andrei. El aşează solemn geamantanul pe covor:

— Am controlat etajul unde, cu ajutorul ultrasunetului, a fost făcută „dezinfecţia" şi n-am descoperit nicăieri, nici măcar o urmă de rugină.

---

[32] Curentul alternativ are proprietatea de a se schimba de la plus la minus, de un anumit număr de ori pe secundă, ceea ce este tocmai frecvenţa lui. Aceasta poate varia de la 16 perioade pe secundă până la câteva milioane de perioade pe secundă. (n.r.)

Aparatele dumneavoastră, Alexei Constantinovici, ne vor scăpa pentru totdeauna de pecinginea asta roşiatică!

— Da, aprobă Omeghin, dar şi aparatele dumneavoastră pot face în acest domeniu foarte mult. Pentru determinarea coroziunii metalului nu cunosc un procedeu mai simplu decât acela pe care l-aţi inventat. Cum poate fi descoperită rugina sub un strat de vopsea, în interiorul unui obiect, în locurile dinăuntrul maşinilor complicate? Cum poate fi găsită ea în pilonul unui pod, în grinda unei clădiri, în interiorul unei construcţii făcută din beton armat? Numai aparatul dumneavoastră poate rezolva toate aceste probleme.

Oftai, dând din umeri.

— Toate astea-s adevărate... Şi totuşi experimentarea aparatelor noastre n-a dat rezultatele aşteptate. Vorba aia... am scrântit-o!

Sandro se nelinişti.

— Cum adică „am scrântit-o"? De ce spui asta?

— Pentru că aşa e, răspunsei, căutând să-mi ascund emoţia. Nu ne-am îndeplinit misiunea principală pe care am avut-o, pentru că raza albastră e încă lipsită de experienţă şi adesea indică un drum greşit.

— Am impresia, Victor Sergheevici, că de data asta tocmai dumneata eşti acela care mergi pe un drum greşit, replică arţăgos Valia.

Faţa i se înroşise, iar buzele-i tremurau. De abia se mai putea stăpâni.

— Doi ani am lucrat împreună cu dumneata la construirea acestor aparate, rosti ea emoţionată. Am realizat multe pentru că ştiam că mergem pe un drum just. Şi iată că primul insucces te demobilizează.

— Nu-i adevărat, ripostai. Trebuie însă să avem curajul să ne recunoaştem greşelile. Aparatele noastre nu sunt încă perfecţionate, ele mai au unele lipsuri. Acesta-i adevărul! Nu trebuie să săvârşească nicio eroare, dacă vrem ca oamenii să aibă încredere în ele. Ce credit pot avea nişte aparate care-ţi arată că tot oraşul e plin de săruri de rubidiu, că din rubidiu sunt făcute automobile, grilaje, burlane, ba chiar conducte de apă! Ce prostie!

Andrei se încruntă, luă aparatul şi se apropie de zăbrelele ferestrei. Probabil că voia să-mi controleze afirmaţiile.

Cu un zâmbet pe buze, Omeghin îl urmări cu privirea.

— Staţi puţin, prieteni, şi nu vă înfierbântaţi, ni se adresă, îndesându-şi pipa cu tutun. Haideţi mai bine să vedem din care pricină s-au petrecut toate acestea. Ce obiecte aţi cercetat atunci când aparatele voastre arătau prezenţa rubidiului? Nişte obiecte experimentale fabricate de laboratoarele uzinei „Pricamscaia stal". Aceste laboratoare au creat un metal inoxidabil, de culoare aurie şi care costă cu foarte puţin mai scump decât oţelurile

obişnuite. Acest aliaj conţine cantităţi infime din sărurile unor metale rare, descoperite în raionul nostru. Poate că aliajul conţine şi rubidiu.

— N-aş crede, răspunsei. Ştiu că aliajele de magneziu dobândesc însuşirile oţelului şi sunt apărate de coroziune prin combinarea lor cu cesiul, un metal înrudit cu rubidiul.

— Într-adevăr, aici există şi cesiu, vorbi de lângă fereastră Andrei. Ia vino-ncoace!

Mă apropiai de el. Andrei reglă butonul lungimilor de undă.

— Priveşte: zăbrelele conţin nu numai rubidiu, ci şi cesiu... Vezi, indexul acestuia e foarte aproape de acela al rubidiului. Ştii ce cred?... spuse gânditor Andrei.

— Ce anume? întrebai nerăbdător.

— Cred că ai dreptate. Trebuie să mai lucrăm la perfecţionarea aparatului. Nu-i destul de exact în alegerea mirosurilor, nu selecţionează bine. După cum un aparat de radio imperfect recepţionează în acelaşi timp mai multe posturi, fără să poată prinde bine niciunul, tot aşa raza albastră reacţionează în acelaşi mod la mirosuri înrudite. Priveşte!

Andrei răsuci încă o dată butonul lungimilor de undă.

— Ce greu e să deosebeşti cesiul de rubidiu!... Aparatului îi lipseşte preciziunea şi asta am susţinut-o întotdeauna.

— Ba este precis, spuse cu încăpăţânare Valia. M-am convins de acest lucru din experienţele pe care le-am făcut cu „SL-3". Aparatele noastre sunt în stare să descopere până şi metale atât de puţin studiate cum e, de pildă, mazuriul, multe proprietăţi ale acestuia constituind încă pentru ştiinţă adevărate enigme. De asemenea, sunt convinsă, adăugă ea pe gânduri, că raza albastră va reuşi să găsească şi acele metale a căror existenţă, încă nedescoperită de noi, a fost totuşi prezisă de marele Mendeleev.

Ţinând în mână geamantanul, mă îndepărtai de fereastră şi spusei:

— Da, Valentina Nicolaevna, de visat ştim să visăm amândoi, dar deocamdată nu ne-am învrednicit să ne studiem temeinic aparatul. Nu-i cunoaştem toate particularităţile şi capriciile. Spune-mi, de pildă, pentru ce raza albastră, reglată la indexul rubidiului, îl arată acum pe Alexei Constantinovici?

Omeghin zâmbi, îşi aprinse pipa şi mă privi întrebător.

Valia căzu pe gânduri şi în sfârşit spuse:

— Alexei Constantinovici, dă-mi te rog pipa dumitale. Mirat, acesta îşi scoase din gură pipa şi i-o întinse. Valia luă pipa şi, sculându-se, se duse s-o aşeze pe pervazul ferestrei. Priviţi acum încotro arată raza albastră.

Ne uitarăm la ecranul opalescent. Raza albastră se alungise în direcţia ferestrei.

— Acum totul e clar! exclamă triumfător Valia. Am uitat complet că în frunzele tutunului se găseşte şi rubidiu. Ea absoarbe din pământ sărurile acestui minereu. Urme de rubidiu se mai întâlnesc şi în frunzele de ceai.

Andrei izbucni într-un hohot de râs.

— Acum înţeleg de ce Martin alergase după femeia care ducea ceainicul! Şi ce frică a mai tras săraca!

— E un aparat uimitor şi trebuie să ne închinăm în faţa sensibilităţii lui, spuse zâmbind Omeghin. Sunt foarte mulţumit că, în sfârşit, nu mai sunt bănuit că aş purta în buzunar o bucată de minereu de rubidiu.

Andrei se uită cu simpatie la Omeghin.

— Aţi ieşit cu faţa curată, Alexei Constantinovici, spuse el. La drept vorbind, ghicisem demult că ciudata rugină care mânca numeroasele obiecte metalice din jurul nostru era rezultatul extraordinarelor dumneavoastră experienţe.

— Pentru că veni vorba, Andrei, mă adresai lui Iarţev, arată-mi şi mie cărticica pe care ţi-a dăruit-o Alexei Constantinovici. N-am avut timp să mă uit prin ea.

Andrei scoase din buzunar o broşură cu coperte verzi:

— Poftim, învaţă cum să învingi duşmanul!

— Rugina? întrebă Sandro privind coperta.

Dădui afirmativ din cap şi începui să răsfoiesc paginile.

Pe neaşteptate, lucrarea lui Omeghin îi stârni lui Sandro un viu interes. El îmi luă din mână broşura, aruncă o privire asupra schiţelor şi, fără să spună vreun cuvânt, se năpusti spre uşă.

— Încotro, Sandro? îl strigă Valia, dar el şi dispăruse.

Ne privirăm miraţi.

Sandro se întoarse după câteva minute. În mâini, ţinea o revistă cu nişte coperte de un albastru viu.

— Ia uitaţi-vă aici! Ce-aveţi de spus? vorbi agitat Sandro şi, desfăcând revista, o întinse lui Omeghin. Citiţi şi spuneţi-mi, poate că mă înşel...

Omeghin se învioră:

— Arătaţi-mi-o! N-am văzut încă numărul acesta. El îşi aruncă privirea peste o pagină, apoi peste alta; pe urmă închise revista şi spuse emoţionat: Nu mi-aş fi închipuit că lucrarea mea, publicată la noi cu vreo câţiva ani în urmă şi tipărită de abia acum în această revistă americană va fi semnată cu numele lui... el întoarse pagina, Georges Street. Priviţi-l şi dumneavoastră!

Omeghin îi întinse lui Andrei revista. Privii portretul: o faţă obişnuită, puţin buhăită, cu o bărbie pătrată, un craniu tuns chilug, ochelari cu ramă groasă pe nas. Omul acesta nu semăna câtuşi de puţin cu un spărgător de safe-uri. Pentru a-şi însuşi bunuri străine el folosea metode mult mai simple.

Sandro privi timp îndelungat portretul, de parcă ar fi vrut să şi-l întipărească în memorie pentru totdeauna.

17. NOII ARGONAUŢI

În dimineaţa aceea mai şezurăm multă vreme în confortabilele fotolii din salonul cel verde al Palatului de Cultură.

— Aşadar, tinerii mei prieteni, să facem bilanţul, spuse Omeghin. Ce minunat şi captivant este romantismul cercetărilor. Câte n-aţi găsit cu aparatele voastre! Cărbune, petrol, fier, cobalt...

— Pe motociclistă şi pe Georges, adăugă morocănos Sandro.

— Totul în afara minereului de rubidiu, oftă Andrei.

— Valia a încercat să-l găsească sub geamul vitrinei, dar şi de data asta am împiedicat-o eu, spuse zâmbind Sandro.

— Ba nu, Valia l-a căutat nu numai în vitrină, intervenii eu, ci şi acolo unde l-am căutat şi noi şi, deşi cunoştea indexul celei mai răspândite combinaţii a rubidiului, totuşi nu l-a putut descoperi. De altfel, noul index trebuie să fie controlat în laboratorul nostru, unde ne vom ocupa şi de mărirea posibilităţilor selective ale aparatelor pe care le-am construit.

După o clipă de gândire, adăugai:

— N-are niciun rost să ne mai pierdem vremea aşteptând comisia. Trebuie să ne înapoiem imediat la Institut.

— Să ne înapoiem? exclamă nedumerit Andrei. Să ne întoarcem, fără să ne fi îndeplinit misiunea?...

— Cu neputinţă! îl susţinu Sandro. Trebuie să căutăm. Ziua, noaptea, necontenit.

— Şi cum rămâne cu experimentarea lui, „SL-3"? întrebă descumpănită Valia.

Îmi privii emoţionat prietenii. Poate că într-adevăr ar mai trebui să căutăm rubidiul şi după noul index. Eram însă prea puţin convins că Valia a reuşit să determine foarte exact acest index, mai ales cu ajutorul unui aparat cum era „SL-3".

— Ascultă-mă, Valia, mă adresai fetei, dumneata doar înţelegi că dacă n-am fost în stare să găsim rubidiul cu ajutorul unor aparate destul de perfecţionate, ce vom putea face cu „SL-3", care-i mult mai simplu decât celelalte? El e destinat să determine rapid cantitatea metalului ce se află într-un minereu. Doar ai încercat să cauţi cu ajutorul noului index şi n-ai descoperit nimic.

— Ba nu-i adevărat... am descoperit! declară ea pe neaşteptate. Nu mă credeţi? Uitaţi-vă!

Valia scoase din buzunar un borcănel închis ermetic, mi-l întinse şi se întoarse cu faţa spre fereastră.

Sandro fu într-o clipă lângă fată.

— Unde, unde l-ai găsit? o întrebă el.

Valia nu răspunse. Ea se întoarse spre noi, îl privi pe Andrei, apoi pe Omeghin şi îşi muşcă buza. Se vedea limpede că e frământată de un gând chinuitor şi că şovăie, neştiind ce trebuie să facă.

— Dacă ai găsit această piatră la expoziţia din sala de alături, spuse Sandro, arătând borcănelul, n-ai făcut mare ispravă. Înţelegi?

— Nu, n-am găsit-o la expoziţie, ci în pământ.

Umerii Valiei tresăriră nervos.

— Victor Sergheevici, mi se adresă Omeghin, daţi-mi vă rog acest misterios minereu, poate că v-aş putea sugera locul unde să-l căutaţi.

El luă borcănelul şi prin sticla lui cercetă atent bucăţile gălbui. În sfârşit, se ridică în picioare şi-l restitui Valiei.

— Minereu de rubidiu?

Valia aprobă din cap.

— A fost găsit în cariera de lângă laboratorul meu?

Valia tăcu.

— Îmi dai voie să consider tăcerea dumitale drept confirmare?

Valia oftă şi-l privi sfios pe Omeghin.

— Alexei Constantinovici, şopti ea atât de încet încât abia o auzirăm, stratul de minereu trece chiar pe sub casa dumitale şi se întinde pe o distanţă de un kilometru. Am controlat toate aceste date.

— Şi până acum de ce n-ai spus nimic? Te felicit! El strânse cu putere mâna Valiei. Aşadar, dragi prieteni, vom începe chiar de mâine să săpăm puţurile de sondaj şi vom controla totul, aşa cum se cuvine. Şi poate că în curând, pe locul micului meu univers fără metal, va începe exploatarea celui mai preţios metal descoperit de voi!

— Dar cum rămâne cu casa? întrebă Valia. Ştiu cât de dragi îţi sunt dumitale locurile astea. Chiar dumneata ai spus că nu te poţi despărţi de ele. De aceea şi voisem să compar minereul descoperit în preajma laboratorului dumitale cu mostrele aflate la expoziţie. S-ar fi putut ca aceeaşi rocă să mai existe şi în alte părţi. Atunci totul ar fi rămas pe loc. Fata zâmbi, vădit încurcată. Sincer vorbind, tot din această pricină nu voisem să mă întâlnesc cu prietenii mei. Aşteptam să găsesc un zăcământ de rubidiu în altă parte. Nu voiam ca universul dumitale fără metal să fie distrus.

— Aţi mai văzut o fiinţă atât de ciudată? se miră Omeghin, adresându-ni-se, de parcă ne-ar fi luat drept martori. De ce voiai să mă sileşti să locuiesc mai departe deasupra acestei comori ascunse sub pământ? Din pricina

casei? Ea poate fi construită oriunde în altă parte. Un singur lucru vă rog, tinerii mei prieteni: găsiţi-mi, cu ajutorul aparatelor voastre, un locşor unde mi-aş putea transporta laboratorul. Condiţia e următoarea: în acel loc să nu existe sub pământ niciun fel de metal, niciun fel de zăcământ, nici cărbune, nici petrol, nimic. Altminteri, se vor ivi iarăşi niscaiva exploratori ca voi şi din nou mă vor sili să mă mut.

— Unde anume aţi dori să vă descoperim un asemenea loc? întrebai.

— Se înţelege că aici în Ural.

— În Ural? repetă Andrei. Nimic n-o să iasă din încercarea asta. Aici nu există asemenea locuri. Pot spune asta cu toată preciziunea. Vă daţi şi dumneavoastră seama: nu se află în lume un ţinut mai bogat decât acela al Uralului.

Omeghin se scărpină după ceafă.

— Într-adevăr asta-i o problemă!...

— Dragă Alexei Constantinovici, spuse cu căldură Sandro, vino la noi în Caucaz. Acolo n-o să te turbure nimeni. O să-ţi găsim un loc liniştit.

— Şi în Siberia sunt locuri bune. Le ştiu de când am lucrat la staţiunea ionosferică. Du-te acolo! propuse Valia.

Mă grăbii şi eu să-i dau un sfat:

— Cel mai bine ar fi să veniţi la noi, în apropierea Moscovei. O să vă construiţi laboratorul lângă institutul nostru. Presupun că sub el nu se află nici zăcăminte de fier, nici de petrol, nici de rubidiu. E drept însă că n-am controlat acest lucru, recunoscui eu.

— Vezi, tocmai aici e buba, spuse Andrei. Cunoaştem încă prea puţin subsolul patriei noastre. Se spune, de pildă, că geologii au studiat doar 10% din suprafaţa Siberiei. Cine ştie ce s-ar putea descoperi sub insuliţa pe care se află staţiunea ionosferica? Dar ce ascunde subsolul din regiunea Moscovei, la o adâncime, să zicem, de două mii de metri? Nici asta n-o ştim.

— În curând însă o vom şti, spuse convins Omeghin. Vom şti totul, dragi prieteni! Nu există bogăţii pe care să nu le putem găsi în pământul Patriei noastre dragi!

Apoi mă luă de braţ şi, coborând glasul, mă întrebă:

— Dar cum rămâne cu... bitumenul?

— Îl vom găsi! Vă promit că aparatul nostru va găsi şi bitumenul.

Valia şi Andrei ieşiră pe balcon. Amândoi aveau atâtea să-şi spună!

Priveam munţii acoperiţi de păduri, norii pufoşi şi mă gândeam: „Câte nu există în pământul Uralului!”...

Cu raza albastră vom cutreiera munţii Uralului şi vom întocmi o hartă a depozitelor noastre subterane. E bine zis „depozite”, pentru că în curând

vom afla unde se află fierul, cositorul, arama, petrolul, cobaltul, cromul, rubidiul...

Ele se vor găsi acolo, păstrate ca în cămările unui bun gospodar. Vom îngriji atent magaziile noastre, vom schimba cursul torentelor de munte pentru ca ele să nu macine stratul protector al depozitelor. Şi asta va dura până-n clipa în care ni se va spune, de pildă: „Ei, unde vă e manganul? Planul noului cincinal ne pretinde atâtea milioane tone. Câte aveţi în magaziile voastre?" Şi atunci vom răspunde: „În magazia nr. 440 există atâtea tone, în magazia nr. 621 există cu 522 tone mai mult..."

În minte îmi şi apar hărţile care vor arăta locurile unde se găsesc aceste depozite. Dar, mai întâi trebuie să le găsim. Ce poate fi mai nobil decât sarcina de a căuta bogăţiile ascunse în măruntaiele pământului?

Mă cuprinse o puternică emoţie. Iată care e noua mea dorinţă! Înflăcăratul meu vis, pe care-l voi vedea realizat în curând!

Mă uitai la prietenii mei. Ei râdeau, arătând cu vioiciune spre un pisc îndepărtat.

Aceşti oameni îmi părură ca nişte noi argonauţi care găsiseră lâna de aur, dar care, pentru aceasta, nu fuseseră siliţi să străbată mările în şubrede nave.

Nemăsuratele bogăţii ascunse de natură, ei le-au găsit pe pământul Patriei lor.